

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

РІЧНИЙ ЗВІТ

---

2 0 1 0

Шановні пані і панове!

2010 рік був роком складних економічних процесів, важливих, часом непопулярних рішень та консолідації зусиль усіх гілок влади для боротьби із наслідками світової фінансово-економічної кризи задля поліпшення економічної ситуації.

Було розпочато і триває реформування економіки, соціальної сфери, державних органів. Нині вже маємо поступальний прогрес у забезпеченні цих процесів. 2010 рік став поворотним і в нашій діяльності – ухвалено зміни до Закону "Про Національний банк України", шостою статтею якого тепер визначено, що ключовим нашим пріоритетом є досягнення та підтримка цінової стабільності у державі. Відбулися зміни у Правлінні Національного банку України, новий склад його виконує свої функції в рамках нових повноважень. До того ж вдалося налагодити продуктивні взаємовідносини з чинним Кабінетом Міністрів України. У виграші від цього як економіка в цілому, так і банківський сектор.

Важливим етапом у діяльності Національного банку України стало відновлення права законодавчої ініціативи.

Процес реформування, як ми бачимо, незворотний і вже дає позитивні результати.

Економіка України вийшла з гострої фази економічної та фінансової кризи і знаходиться на етапі посткризового розвитку. Після суттєвого спаду 2009 року забезпечено зростання ВВП на рівні 4.2%, обсягів промислового виробництва – 11.2%, обороту роздрібної торгівлі – 7.6%.

Відродження економіки значною мірою зумовлене адекватними монетарними діями Національного банку України, які не лише забезпечували цінову стабільність грошової одиниці України та стабільність банківської системи, а й сприяли зусиллям Уряду щодо відновлення економічного зростання.

Уперше після 2004 року інфляція зменшилася до рівня однозначного числа – 9.1% за 2010 рік. Водночас рівень базової інфляції, тобто індикатора, який найбільшою

мірою відображає дії монетарної політики Національного банку України, скоротився майже удвічі – до 7.9%. На зниження інфляції працювали стабільність грошового і валютного ринків, відновлення ефективної роботи банків, а також виважена процентна та кредитна політика Національного банку України. Переконливим свідченням адекватності обсягу грошової пропозиції є те, що зниження інфляційного тиску супроводжується позитивною динамікою показників економічного зростання.

Банківська система також вийшла на етап посткризового відновлення. Повертається довіра до банків та до національної грошової одиниці як засобу заощадження. Приріст коштів сектору домашніх господарств у банках 2010 року становив 28.5% і на третину перевищив докризовий рівень. Розмір регулятивного капіталу банків зріс за рік на 18.5%. З метою сприяння закріпленню позитивних тенденцій на грошово-кредитному ринку та в економіці у цілому Національний банк України у 2010 році тричі знижував облікову ставку, яка є базовою щодо інших процентних ставок Національного банку України і нині становить 7.75% річних.

Національний банк України забезпечував достатній рівень ліквідності у фінансовій системі, створював умови для реструктуризації виданих банками кредитів, отже сприяв насиченню банківської системи коштами. У результаті обсяг кредитів, наданих сектору нефінансових корпорацій, зріс за рік на 8.4%.

Дуже важливо, що зведений платіжний баланс був позитивним. Відносно невеликий дефіцит поточного рахунку у 2010 році перекривався профіцитом по фінансовому рахунку. Це дало змогу Національному банку України суттєво наростити офіційні резерви, які зросли за рік на 8.1 млрд. дол. США – до 34.6 млрд. дол. США.

За рік Національний банк України став більш прозорим у своїй діяльності, суттєво поліпшилось інформування суспільства.

За 2010 рік прибуток Національного банку України становив 17.1 млрд. грн., причому його основну частину було перераховано до Державного бюджету України. Це стало вагомим внеском у забезпечення соціальних та інших важливих державних видатків.

Національний банк України і надалі забезпечуватиме зниження рівня базової інфляції та надійне функціонування банківської системи.

Насамкінець зазначу, що ми докладемо всіх зусиль для виведення економіки та банків на високий рівень зростання. Переконаний: працівники Національного банку України виявлять весь свій професіоналізм, докладуть максимум знань і зусиль аби сприяти забезпеченню фінансової стабільності й підвищенню конкурентоспроможності нашої економіки.

Вірю в наш потенціал, нашу здатність будь-яку велику справу доводити до успішного завершення.

Щиро

*Сергій Арбузов
Голова Національного банку України*

ВСТУП

Національний банк України є центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України, Законом України "Про Національний банк України" та іншими законами України. Основною функцією Національного банку України як центрального банку держави є забезпечення стабільності національної грошової одиниці – гривні. При виконанні своєї основної функції Національний банк України має виходити з пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі.

У 2010 році макроекономічні умови здійснення грошово-кредитної політики Національного банку України знаходилися під впливом загальносвітових тенденцій – тривало розпочате у другому півріччі 2009 року поступове відновлення економічної активності. Завдяки спільним діям Уряду та Національного банку України інфляція зменшилася до рівня однозначного числа, безробіття залишилося на низькому рівні. Водночас зросли дефіцит бюджету та державний борг України.

Задля сприяння додержанню стійких темпів економічного зростання Національний банк України проводив узгоджену з урядовими заходами грошово-кредитну політику. Протягом року спостерігався достатній рівень ліквідності банківської системи, формування якого значною мірою здійснювалося через дію фіскальних чинників та операцій Національного банку України з купівлі іноземної валюти для поповнення міжнародних резервів. Із метою забезпечення рівноваги на грошово-кредитному ринку Національний банк України постійно проводив мобілізаційні операції, здійснював операції з двостороннього котирування державних облігацій України, проводив операції з продажу державних цінних паперів, а також посилив вимоги з формування банками обов'язкових резервів. Також Національним банком України на порядок порівняно з попереднім роком зменшено загальний обсяг операцій з рефінансування банків.

Зміни у макроекономічному середовищі та дії Національного банку України сприяли відновленню довіри вкладників до банківської системи та національної валюти. В результаті цього сформувалася тенденція до збільшення обсягів депозитів як населення, так і юридичних осіб.

З метою активізації кредитування економіки Національний банк України впродовж 2010 року тричі знижував облікову ставку та ставки рефінансування. Реакцією банків на таку спрямованість процентної політики Національного банку України було зниження вартості коштів у національній валюті. Також стимулюючі заходи Національного банку України сприяли активізації інвестиційної функції банківської системи в національній валюті – обсяг залишків за кредитами в національній валюті за 2010 рік зріс насамперед унаслідок збільшення обсягів кредитування сектору нефінансових корпорацій.

Розширення міжбанківського ринку та збільшення обсягів надходжень іноземної валюти від нерезидентів сприяли певному зміцненню обмінного курсу гривні до долара США на міжбанківському валютному ринку. Міжнародні резерви також збільшились і були достатніми для фінансування майбутнього імпорту товарів та послуг протягом більш як п'яти місяців.

Стабілізація ресурсної бази банків та посилення керованості грошово-кредитного ринку сприяли розвитку безготівкових розрахунків. Упродовж 2010 року в Системі електронних платежів Національного банку України збільшено порівняно з попереднім роком кількість початкових платежів та суму електронних розрахункових повідомлень.

Протягом звітного року Національним банком України проводилась активна робота щодо законодавчого врегулювання проблемних питань банківської діяльності та діяльності Національного банку України. Вона спрямовувалась на подолання негативних наслідків фінансової кризи та відновлення стабільного функціонування банківського сектору, а також на забезпечення виконання Україною зобов'язань перед МВФ згідно з Меморандумом про економічну та фінансову політику, укладеного в рамках проекту "Стенд-бай".

У 2010 році було відновлено право законодавчої ініціативи Національного банку України, що зумовило активізацію роботи з підготовки законодавчих пропозицій, серед яких зокрема позбавлення банків права бути учасниками промислово-фінансових груп та формулювання переліку осіб, які не можуть бути керівниками банку.

З метою вдосконалення процедури реєстрації та ліцензування банків вносилися зміни до нормативно-правових актів Національного банку України в частині здійснення Національним банком контролю за відповідністю ділової репутації керівних осіб банків та осіб, які виконують їх обов'язки, вимогам законодавства України протягом усього часу їх перебування на зазначених посадах, а також внесення змін до спеціальних вимог щодо розміру регулятивного капіталу.

У 2010 році Національний банк України організовував та забезпечував нагляд за банками, які мали ліцензію на здійснення банківських операцій. Система банківського нагляду ґрунтувалася на оцінюванні діяльності банків за рейтинговою системою CAMELS, яка полягала в оцінці загального стану на підставі єдиних критеріїв, що охоплюють діяльність банку за всіма напрямками його діяльності та визначенні основних ризиків, на які наражається банк.

Велика увага приділялася збільшенню банками розміру регулятивного капіталу. Здійснювався контроль за виконанням окремими банками вимог Національного банку України щодо збільшення розміру регулятивного капіталу.

СКЛАД РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ (за станом на 01.04.2011 р.)

**Акімова
Ірина Михайлівна**
Указ Президента України
від 16.04.2010 № 545/2010

**Арбузов
Сергій Геннадійович**
Входить до складу Ради
Національного банку України за посадою

**Гайдуцький
Павло Іванович**
Указ Президента України
від 16.04.2010 № 545/2010

**Геєць
Валерій Михайлович**
Указ Президента України
від 28.02.2005 № 384/2005

**Гончаров
Михайло Олександрович**
Постанова Верховної Ради
України від 11.01.2007 № 560-V

**Горбаль
Василь Михайлович**
Постанова Верховної Ради
України від 11.01.2007 № 560-V

**Клюєв
Сергій Петрович**
Постанова Верховної Ради
України від 11.01.2007 № 560-V

**Колесніков
Борис Вікторович**
Постанова Верховної Ради
України від 11.01.2007 № 560-V

**Полунєєв
Юрій Володимирович**
Постанова Верховної Ради
України від 05.09.2008 № 504-VI

**Порошенко
Петро Олексійович**
Постанова Верховної Ради України від
11.01.2007 № 560-V (Обраний Головою Ради
Національного банку України 23.02.2007)

**Портнов
Андрій Володимирович**
Указ Президента України від
16.04.2010 № 545/2010

**Прасолов
Ігор Миколайович**
Постанова Верховної Ради України від 11.01.2007
№ 560-V (Обраний Заступником Голови Ради
Національного банку України 23.02.2007)

**Федосов
Віктор Михайлович**
Указ Президента України
від 16.04.2010 № 545/2010

**Хорошковський
Валерій Іванович**
Указ Президента України
від 16.04.2010 № 545/2010

**Шпек
Роман Васильович**
Указ Президента України
від 16.04.2010 № 545/2010

СКЛАД ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ
(за станом на 01.04.2011 р.)

Арбузов
Сергій Геннадійович
Голова
Національного банку
України

Колобов
Юрій Володимирович
Перший заступник Голови

Кротюк
Володимир Леонідович
Заступник Голови

Ричаківська
Віра Іванівна
Заступник Голови

Соркін
Ігор В'ячеславович
Заступник Голови

Іванюк
Ігор Михайлович
Директор
департаменту персоналу

Новіков
Віктор Володимирович
Директор
юридичного департаменту

Прохоренко
Валерій Петрович
Директор
фінансового департаменту

Ткаченко
Олексій Олександрович
Директор
Генерального департаменту
банківського нагляду

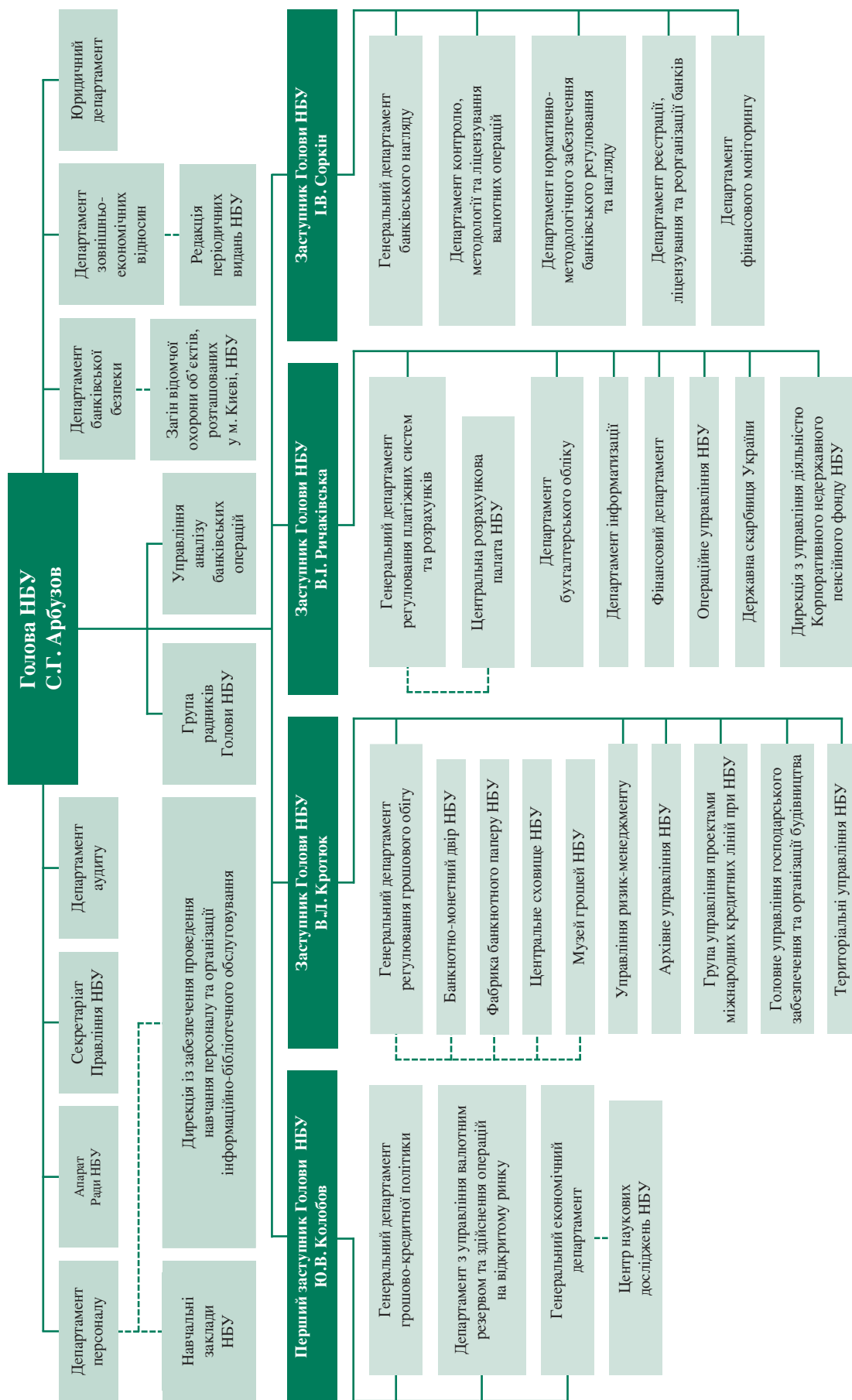

Шумило
Ігор Анатолійович
Директор
Генерального економічного
департаменту

Щербакова
Олена Анатоліївна
Директор
Генерального департаменту
грошово-кредитної політики

СТРУКТУРА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ (за станом на 01.04.2011 р.)

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

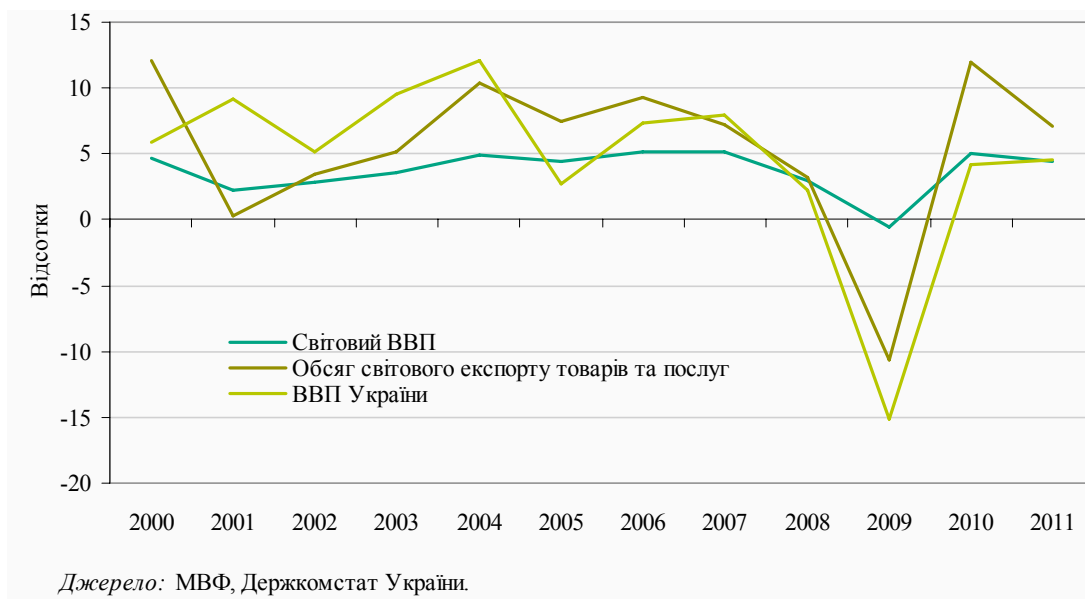

1. РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНИХ РИНКІВ

У 2010 році спостерігалось післякризове відновлення світової економіки, світових товарних та фінансових ринків після найглибшої рецесії останніх років. Зростання світової економіки прискорилося до рівня близько 4%¹. У 2010 році обсяг світової торгівлі зріс на 12.4%. Цьому сприяли масштабні заходи урядів провідних країн світу і міжнародних фінансових організацій зі стабілізації фінансового сектору та підтримки національних економік.

Однак економічна динаміка була нерівномірною за країнами та регіонами. Збільшився розрив у темпах зростання економічно розвинутих країн та нових ринкових економік. Так, серед провідних економік світу ВВП США зріс у 2010 році на 2.9%, країн єврозони – близько 2%. Країни з новими ринковими економіками динамічно розвивалися – ВВП Китаю зріс до 10.3% у 2010 році, Росії – до 4.0%.

Графік 1. Економічне зростання в Україні та світі і світовий експорт (зміна до попереднього року, 2010–2011 роки – оцінка МВФ)

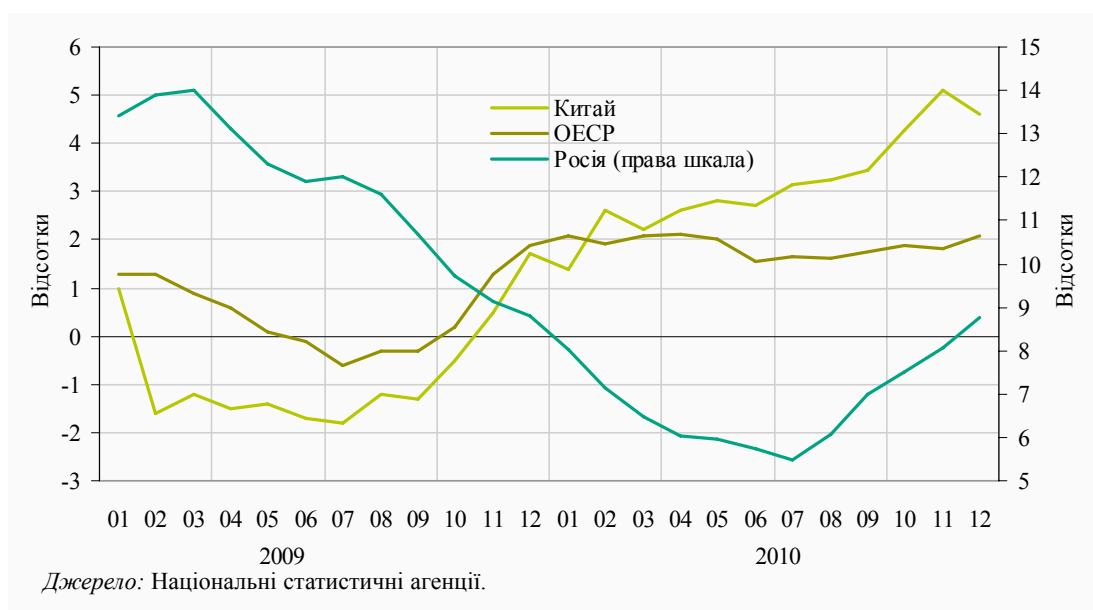

¹ За даними World Economic Outlook Update, МВФ, січень 2011 р.

Глобальне подорожчання продовольства, сировини та енергоносіїв у 2010 році прискорило інфляцію у світовому масштабі до 3.7 з 2.5% у 2009 році. У країнах, що розвиваються, додатковий інфляційний тиск чинив приплив капіталу. Також здійснювало тиск на ціни (особливо для країн із фіксованими режимами обмінного курсу) знецінення долара США на світових ринках.

У провідних країнах світу зростання середньорічної інфляції прискорилося: у США – до 1.6% (з –0.4% у 2009 році), у країнах єврозони – до 1.6% (з 0.3% відповідно²). У 2010 році інфляція країн єврозони вперше перевищила цільовий орієнтир ЄЦБ – 2%. Одночасно базові індекси інфляції США і країн єврозони у річному вимірі утримувалися на низькому рівні – близько 1%. Інфляція в Китаї та Росії відповідно зросла на 4.6 та 8.8% у грудні 2010 року в річному вимірі.

Графік 2. Динаміка споживчих цін (річна зміна)

Експансивна монетарна політика провідних центральних банків загрожувала посиленням інфляційних тенденцій. Так, ФРС США, ЄЦБ, Банк Англії утримували відсоткові ставки незмінними на рекордно низькому рівні 0–0.25%, 1.0 та 0.5% річних відповідно. У листопаді 2010 року ФРС США запровадила другий цикл програми кількісного стимулювання, що передбачає придбання довгострокових державних облігацій США.

Центральні банки країн з новими ринковими економіками помірно посилювали монетарну політику. Зокрема, Банк Китаю підвищив відсоткові ставки у жовтні 2010 року вперше після світової кризи 2007–2008 років, Банк Індії підвищував відсоткову ставку шість разів на рік.

У 2010 році поширеною практикою центральних банків стало використання нормативу резервних вимог як засобу вилучення надлишкової ліквідності. Цей інструмент регулювання застосовували центральні банки країн Азії та деяких інших країн. Водночас від'ємні реальні відсоткові ставки у більшості нових ринкових економік вказують на стимулюючу орієнтацію монетарної політики.

² OECD Consumer price index, Paris, 01 February 2011.

Таблиця 1. Динаміка базових відсоткових ставок центральних банків провідних та нових ринкових економік, %

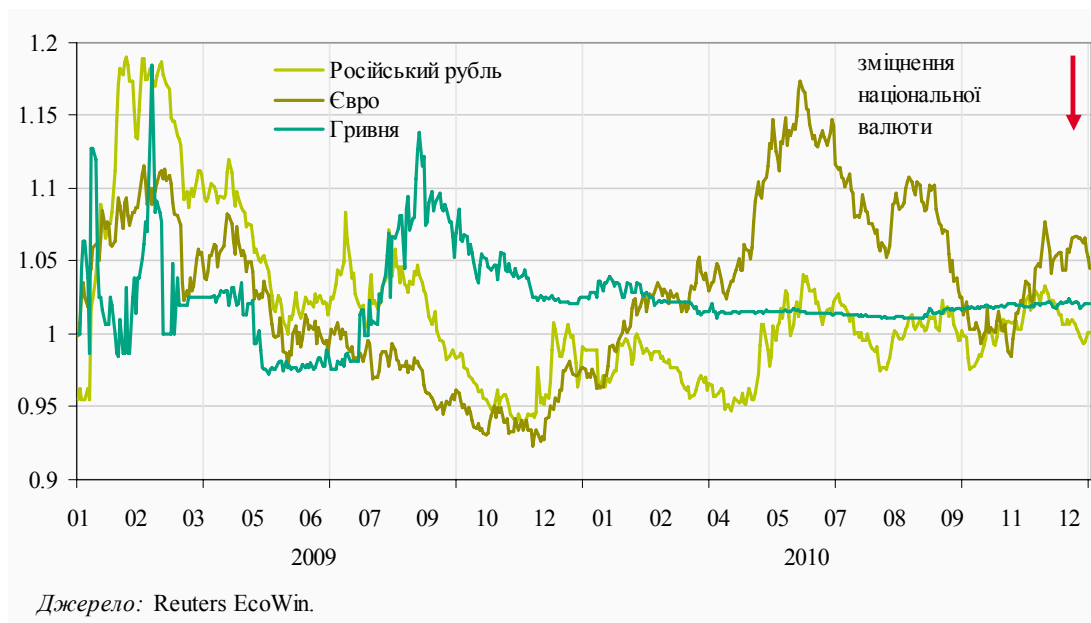
Центральні банки	Кінець 2008 року	Кінець 2009 року	2010 рік (на кінець кварталів)			
			I	II	III	IV
Провідні економіки						
Середня для Великої Сімки	1.25	0.4	– *	0.45	0.55	0.54
ФРС	діапазон 0 – 0.25					
ЄЦБ	2.50	1.00	–	–	–	–
Англія	2.00	0.50	–	–	–	–
Японія	0.10	0.10	–	–	–	0.05
Швейцарія	0.50	0.25	–	–	–	–
Нові ринкові економіки						
Польща	5.00	3.50	–	–	–	–
Угорщина	10.00	6.25	5.50	5.25	–	5.75
Чехія	2.25	1.00	–	0.75	–	–
Росія	13.00	8.75	8.25	7.75	–	–
Туреччина	15.00	6.50	–	–	6.25	1.50
Китай	5.31	5.31	–	–	5.56	5.81

* Незмінна ставка.

Джерело: Центральні банки, Reuters.

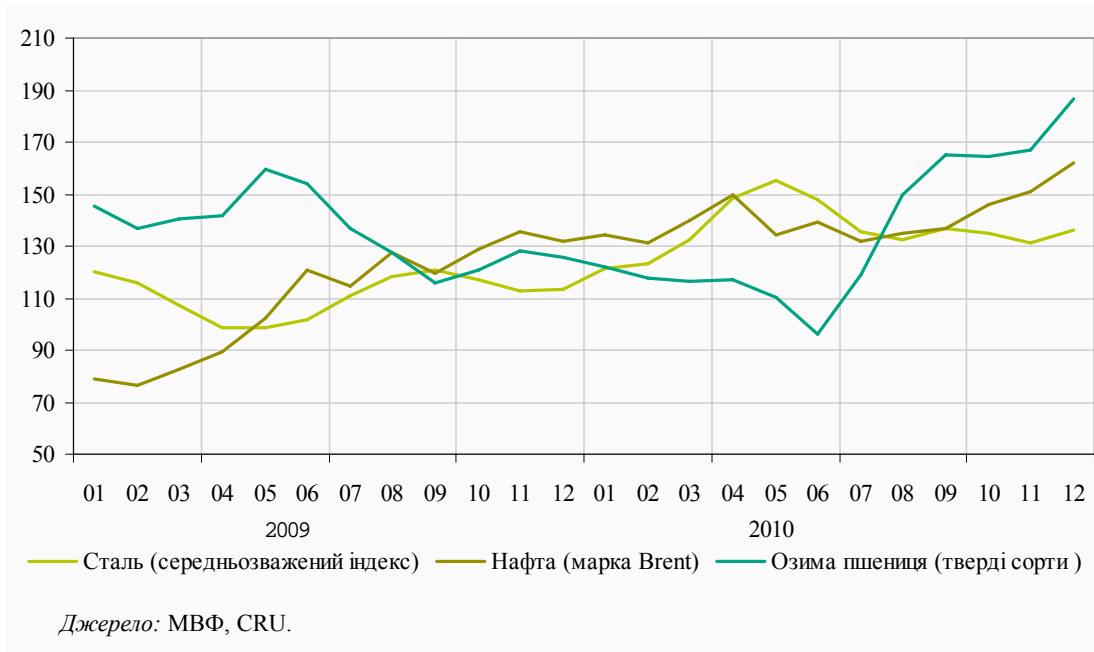
Стан світового валютного ринку характеризувався значними коливаннями долара США відносно євро. Проте середній обмінний курс долара США відносно євро у 2010 році зміцнився на 5%.

Графік 3. Динаміка обмінних курсів окремих валют до долара США (31.12.2008=1)

У 2010 році у світі суттєво зросли ціни на сировинні ресурси. Так, індекс цін на сировинні ресурси, за винятком енергоносіїв, наблизився до свого максимуму 2008 року, а середньорічне значення ціни на нафту становило близько 80 доларів США за барель. Світові ціни на сталь зросли приблизно на 20% у грудні 2010 року до грудня 2009 року, а в середньому за рік – на 22.4%. Світові ціни на продовольство у грудні 2010 року досягли рекордних значень із 1990 року.

Графік 4. Динаміка цін на харчові та основні сировинні продукти
(індекс, 12.2005=100)

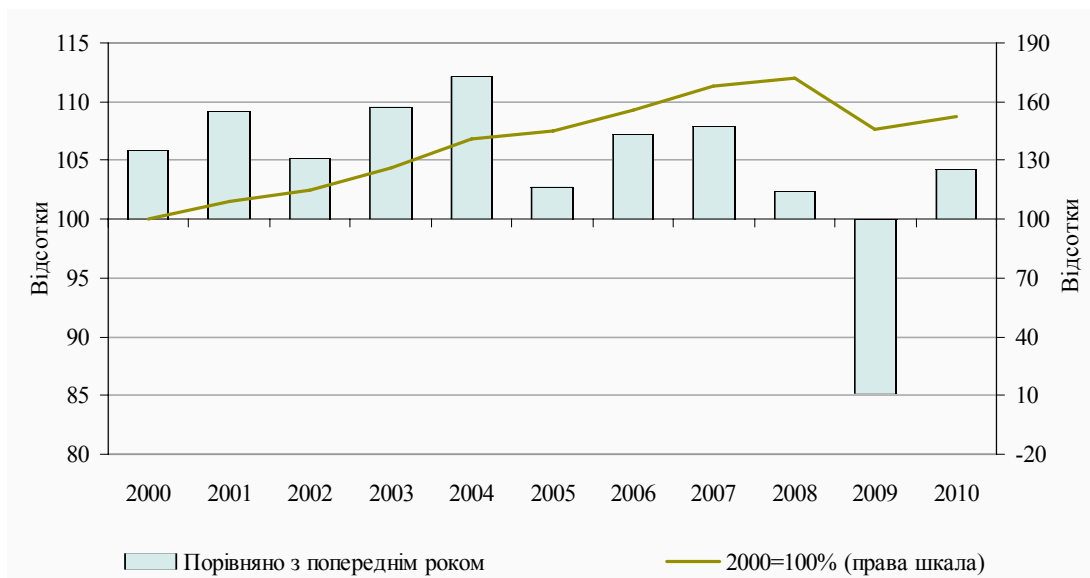
Світові фондові індекси завершили рік на високих рівнях – індекс MSCI³ нових ринкових економік підвищився на 16.4% до рівня дворічного максимуму.

³ Morgan Stanley Capital International Equity Index.

2. РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

В умовах економічного піднесення глобальної економіки, світових товарних та фінансових ринків у 2010 році відновилося економічне зростання України. На тлі високого зовнішнього інвестиційного попиту на продукцію українських виробників та зростання цін на основні види металопродукції відбулося збільшення обсягів виробництва експортоорієнтованих галузей (металургії, машинобудування, хімічної та нафтохімічної промисловості). Стабілізація ситуації на внутрішньому ринку при поступовому зростанні реальних доходів населення стимулювала розвиток галузей, спрямованих на забезпечення споживчого попиту. Суттєве збільшення державного фінансування стимулювало внутрішній інвестиційний попит у II півріччі, що поліпшило динаміку будівництва та інвестицій в основний капітал.

Графік 5. Реальний валовий внутрішній продукт України у 2000–2010 роках

Приріст реального валового внутрішнього продукту України (ВВП) у 2010 році становив 4.2% після його суттєвого падіння на 14.8% в 2009 році. Номінальний ВВП за

2010 рік дорівнював 1094.6 млрд. грн. і порівняно з попереднім роком збільшився на 19.8%.

Під впливом поживлення зовнішнього та внутрішнього попиту у 2010 році зросли обсяги виробництва в більшості видів економічної діяльності: промисловості, торгівлі, транспорті тощо.

Високий зовнішній попит на продукцію українських виробників протягом року значною мірою прискорював зростання обсягів вітчизняного промислового виробництва (на 11.2%), зокрема машинобудування, металургії та хімічної промисловості (на 36.1%, 12.2, 22.5% відповідно).

Поступове відновлення у 2010 році внутрішнього споживчого попиту позитивно вплинуло на харчову та легку промисловість (приріст обсягів виробництва яких становив 3.2 та 8.9% відповідно), на оборот роздрібною торгівлі (7.6%) та на обсяг наданих послуг (2.9%). Зростання роздрібною торгівлі значною мірою зумовлювалося збільшенням споживання непродовольчих товарів унаслідок поступового поліпшення споживчих настроїв населення.

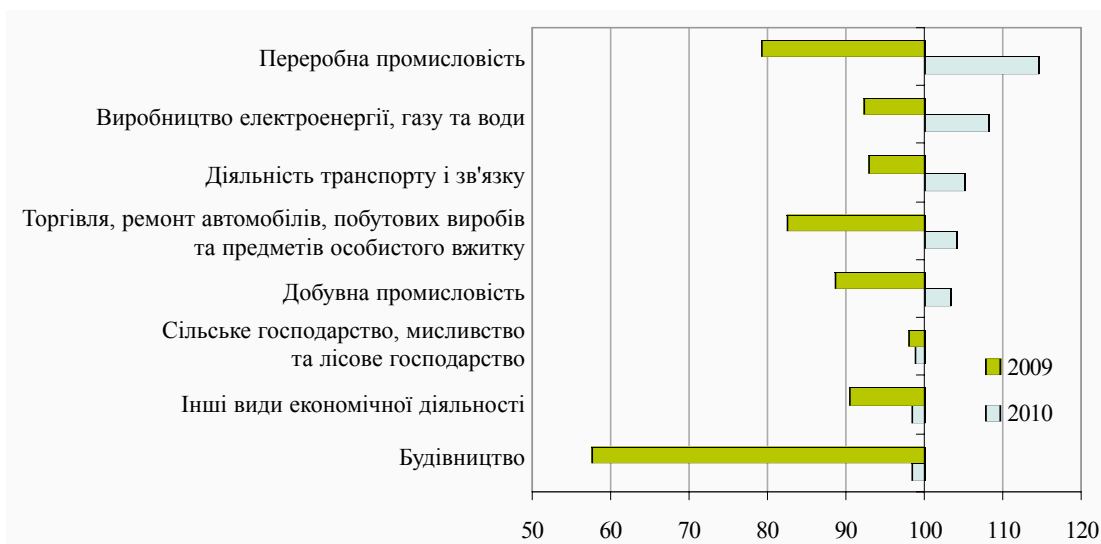
Стримуючий вплив на відновлення економічного зростання мала динаміка будівництва. Третій рік поспіль обсяги виконаних будівельних робіт скорочувались, водночас за підсумками 2010 року падіння значно уповільнилось – до 5.4%.

У 2010 році виробництво продукції сільського господарства скоротилось порівняно з 2009 роком на 1.0%. Динаміка сільськогосподарського виробництва більшою мірою визначалась динамікою рослинництва, зниження якого становило 4.6%. І хоча врожай зернових культур у 2010 році перевищив середній рівень 2000–2009 років, він був нижчий за минулорічні показники (через зниження врожайності внаслідок несприятливих погодних умов). Ситуація у тваринництві залишалася стабільною (обсяг виробництва продукції тваринництва зріс на 4.5%).

З боку попиту зростання ВВП більшою мірою забезпечувалося зростанням імпорту товарів та послуг (на 11.1%) через суттєве зростання внутрішнього споживчого попиту.

За останнє десятиріччя зростання реального ВВП становило 52.5%. Обсяги промислового виробництва перевищили рівень 2000 року на 61.6%.

Графік 6. Валова додана вартість за основними видами економічних діяльності (темпи зростання/зниження до попереднього року, %)

Зростання кінцевих споживчих витрат становило 5.9% та мало найбільшу питому вагу у ВВП. Це було зумовлено збільшенням на 7.0% кінцевих споживчих витрат домашніх господарств через зростання реальної зарплати на 10.2% і сприяло відновленню внутрішнього споживчого попиту, що був забезпечений як за рахунок зростання внутрішнього виробництва, так і за рахунок нарощування імпорту товарів та послуг.

У II півріччі 2010 року завдяки збільшенню обсягів державного фінансування суттєво зросла інвестиційна активність. Після уповільнення падіння валового нагромадження основного капіталу у I півріччі його зростання за рік становило 4.9%.

Таблиця 2. Структура ВВП

(у фактичних цінах)

Показники	2010 рік			Довідково: 2009 рік		
	млрд. грн.	питома вага, %	зміна за рік, %	млрд. грн.	питома вага, %	зміна за рік, %
ВВП	1 094.6	100.0	4.2	913.3	100.0	-14.8
<i>з них:</i>						
кінцеві споживчі витрати домашніх господарств	685.2	62.6	7.0	581.7	63.7	-14.9
кінцеві споживчі витрати сектору загального державного управління	220.1	20.1	2.7	184.0	20.2	-2.4
валове нагромадження основного капіталу	208.3	19.0	4.9	167.6	18.3	-50.5
експорт товарів і послуг	549.4	50.2	4.5	423.6	46.4	-22.0
імпорт товарів і послуг	-579.9	-53.0	11.1	-438.9	-48.1	-38.9

Структура інвестицій в основний капітал за рік за джерелами фінансування суттєво не змінилась. Основним джерелом фінансування інвестицій в основний капітал, як і раніше, залишалися власні кошти підприємств, за рахунок яких було освоєно майже 60% капіталовкладень. Пріоритетним напрямом залишалася промисловість.

Поступове відновлення економіки країн – торговельних партнерів визначало зростання обсягів експорту товарів та послуг (4.5% за рік), разом із цим у структурі експорту зросла частка інвестиційної продукції.

Зростаючий внутрішній попит став основним чинником високих темпів зростання імпорту товарів та послуг (11.1%). Внаслідок перевищення темпів зростання імпорту над експортом внесок чистого експорту у приріст ВВП був від'ємним.

3. СПОЖИВЧІ ЦІНИ ТА ЦІНИ ВИРОБНИКІВ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

У 2010 році спостерігалася тенденція до уповільнення річних темпів зростання індексу споживчих цін (ІСЦ), який за підсумками року становив 109.1 порівняно зі 112.3% у 2009 році.

Таблиця 3. Індекси споживчих цін				
Показники	2010 рік		Довідково: 2009 рік	
	до грудня попереднього року, %	внесок в ІСЦ, процентні пункти	до грудня попереднього року, %	внесок в ІСЦ, процентні пункти
ІСЦ	109.1	9.1	112.3	12.3
<i>з них за окремими компонентами індексу</i>				
Продукти харчування та безалкогольні напої	110.6	5.7	110.9	5.8
Одяг і взуття	102.2	0.1	107.6	0.6
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	113.8	1.6	108.2	0.9
Транспорт	106.6	0.3	119.2	1.0
Широка базова інфляція	107.9	4.3	114.9	8.1

Основний внесок у зростання споживчих цін у 2010 році (з урахуванням їх високої ваги у структурі споживчих витрат домогосподарств) забезпечило зростання цін на продукти харчування та підакцизні товари.

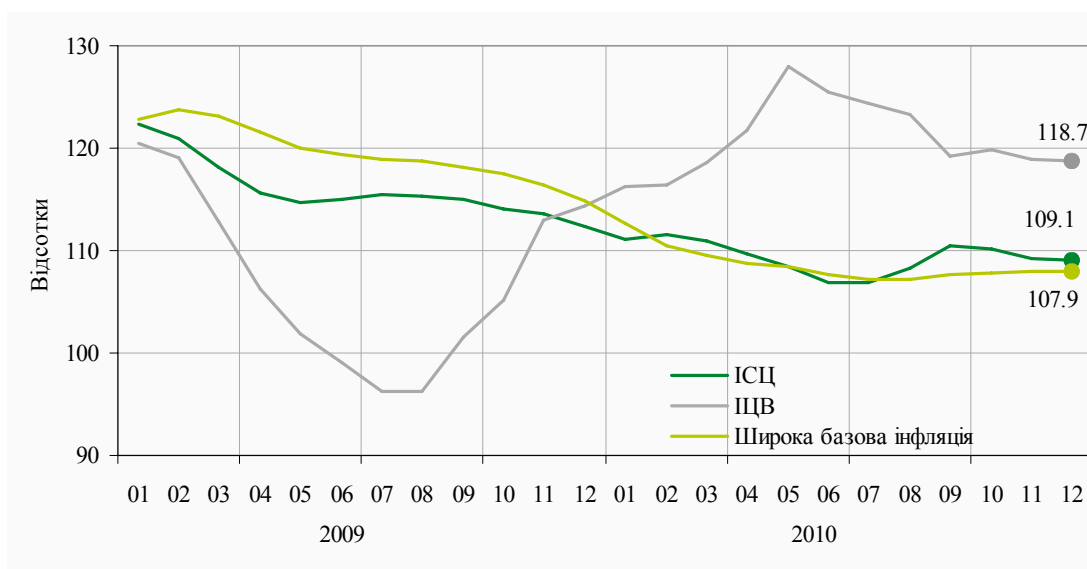
Стримана монетарна політика сприяла успішному досягненню цілі з базової інфляції – утримати її за підсумками 2010 року в межах однозначного числа. Починаючи з II кварталу, вона коливалась у вузькому коридорі (7–8.5% у річному вимірі), становивши за підсумками року 7.9% (у 2009 році – 14.9%).

Вагому роль у зниженні інфляційного тиску з боку попиту мало також помірне зростання реальних доходів населення й відносно стабільний курс гривні до долара США.

Підвищення вартості житлово-комунальних послуг на 13.8% (на 9.7 процентного пункту) було зумовлене підвищенням ціни природного газу для населення у серпні на 50%. Водночас, тарифи на опалення та гарячу воду зросли за рік лише на 6.2%, на електроенергію – залишилися незмінними.

Обсяг купівлі населенням іноземної валюти на готівковому ринку у грудні становив 3.5 млрд. дол. США, майже вдвічі перевищивши обсяг продажу (1.6 млрд. дол. США). Поряд зі зростанням депозитів населення у банках (на 3% у грудні, 28.5% з початку року) даний чинник сприяв зменшенню гривневої ліквідності на готівковому ринку, таким чином, знижуючи споживчий попит.

Графік 7. Індекси споживчих цін, цін виробників та базовий індекс споживчих цін (річне обчислення)

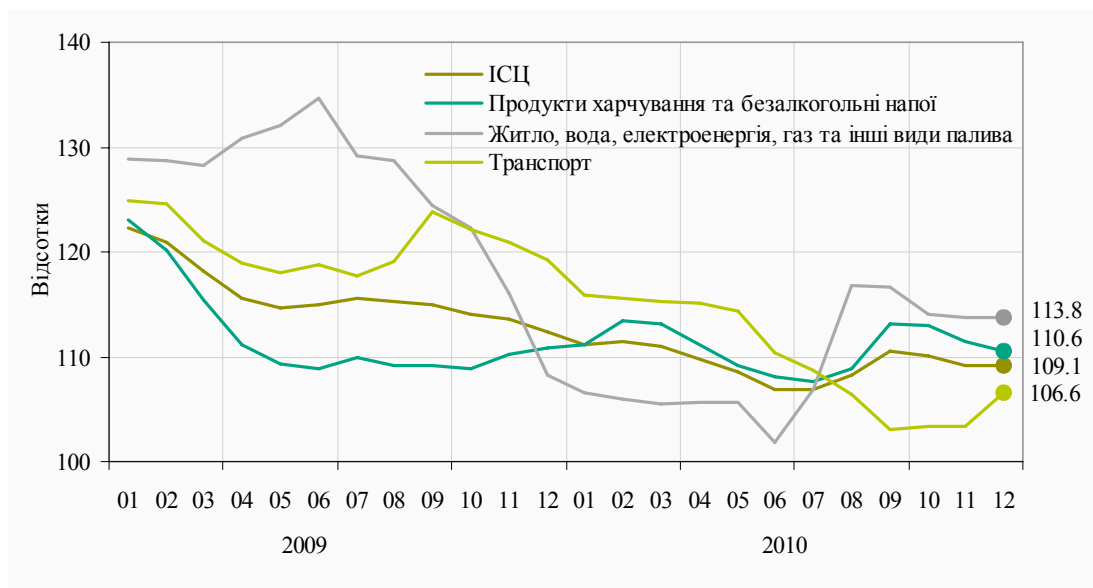
Підвищення цін на продовольчі товари, яке прискорилось у другому півріччі, значною мірою було пов'язане з нижчим урожаєм зернових у поточному році в Україні (39.3 млн. т, на 14.6% менше, ніж у 2009 році) і скороченням світових запасів зерна, що зумовило високі ціни на міжнародних ринках.

Підвищення собівартості виробництва внаслідок зростання цін на борошно (на 15.6% за рік) зумовило подорожчання хліба та хлібопродуктів (на 16.5%). Зростання цін на зернові також стимулювало підвищення цін на м'ясо та м'ясопродукти на 4.1%.

Зростання цін на цукор у 2010 році на 20.3% було наслідком очікуваного дефіциту цукру на внутрішньому ринку (на рівні 0.2–0.3 млн. т) та зростання цін на міжнародних ринках.

Зростання внутрішніх цін на нафтопродукти у 2010 році становило 13.9%. І хоча у січні–вересні збільшення цін на паливо мало помірний характер (8.3% з початку року), зростання світових цін на нафту в IV кварталі та очікуване підвищення ставок акцизного збору зумовили прискорення зростання внутрішніх цін на нафтопродукти в кінці року.

Графік 8. Індекс споживчих цін та його основні компоненти
(річне обчислення)

Індекс цін виробників (ІЦВ) промислової продукції в 2010 році становив 118.7% (у 2009 році – 114.3%), що було зумовлено поживленням кон'юнктури світових товарних ринків. Протягом року динаміка цін виробників промислової продукції була нерівномірною.

Таблиця 4. Індеси цін виробників

Показники	2010 рік		Довідково: 2009 рік	
	до грудня попереднього року, %	внесок в ІЦВ, процентні пункти	до грудня попереднього року, %	внесок в ІЦВ, процентні пункти
ІЦВ	118.7	18.7	114.3	14.3
Добувна промисловість	144.4	4.1	111.2	1.1
Переробна промисловість	117.1	12.2	117.4	12.7
виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	125.1	2.0	142.9	3.4
металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	122.7	4.4	117.2	4.0
виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	118.9	3.5	120.3	2.8
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	112.5	2.4	103.9	0.5

Зростання міжнародних котирувань на нафту, що триває з II півріччя, визначало підвищення цін у галузях, пов'язаних із видобуванням нафти і виробництвом нафтопродуктів (за рік – на 47.4 та 11.5% відповідно). Одночасно зростання світових цін на метали позначилося на підвищенні цін у видобуванні металевих руд та металургії (на 59.0 та 22.7% відповідно).

Найбільший внесок у зростання цін виробників у 2010 році зробили добувна промисловість (4.1 процентного пункту), харчова промисловість (3.5 процентного пункту) та металургія (4.4 процентного пункту).

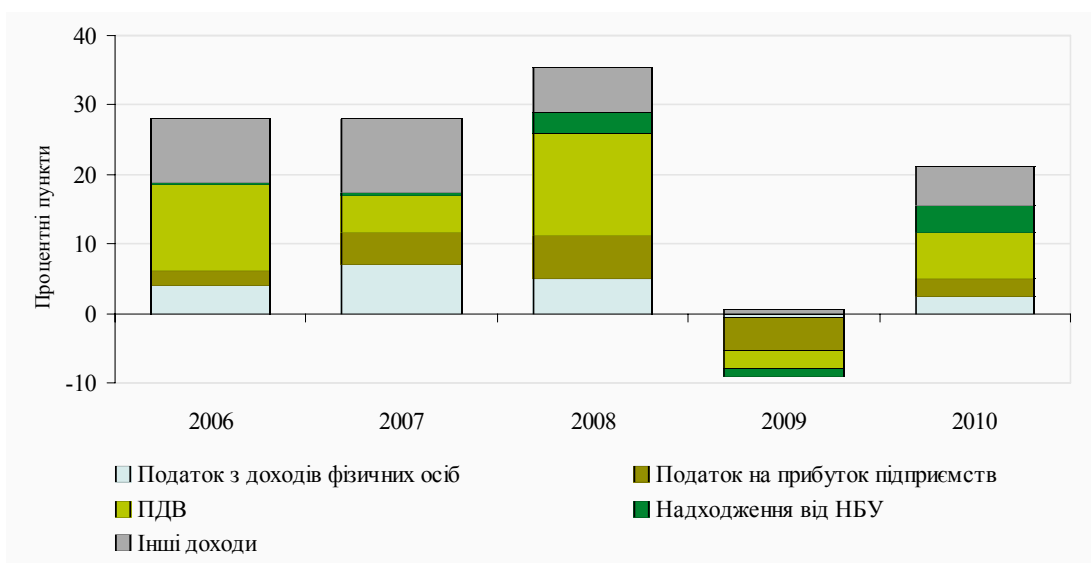
4. ВИКОНАННЯ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ. ДЕРЖАВНИЙ БОРГ

У 2010 році доходи Зведеного бюджету України зросли на 21.2% і становили 330.9 млрд. грн. (без суми відшкодування заборгованості за ПДВ облігаціями внутрішньої державної позики). Це відбувалося через відновлення економіки та частково було зумовлене посиленням податкового тиску на суб'єкти економічної діяльності.

Зростання доходів забезпечувалось переважно за рахунок:

- збільшення надходжень від ПДВ в основному через менші суми його відшкодування (внесок у зростання – 6.7 процентного пункту);
- значного перерахування коштів Національним банком України (внесок – 3.7 процентного пункту).

Графік 9. Внесок у зміну доходів Зведеного бюджету України

Рівень виконання доходів Зведеного бюджету України (без урахування ОВДП-ПДВ) становив 101.7% (Державного бюджету України – 100.8%).

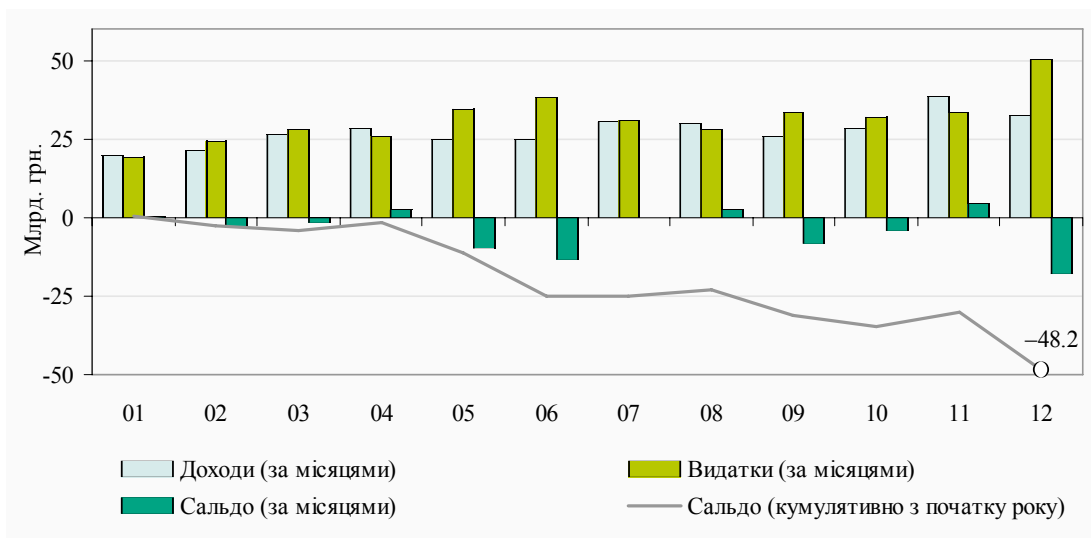
Таблиця 5. Виконання Зведеного бюджету України

Статті бюджету	2010 рік				Довідково: 2009 рік		
	млрд. грн.	% до ВВП	питома вага, %	приріст до попереднього року, %	% до ВВП	питома вага, %	приріст до попереднього року, %
Доходи Зведеного бюджету України	330.9	30.2	100.0	21.2	29.9	100.0	-8.4
з них:							
Податок з доходів фізичних осіб	51.0	4.7	15.4	14.7	4.9	16.3	-3.1
Податок на прибуток підприємств	40.4	3.7	12.2	22.1	3.6	12.1	-30.9
ПДВ	102.8	9.4	31.0	21.5	9.3	31.0	-8.1
Перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами Національного банку України	15.5	1.4	4.7	207.0	0.6	1.9	-39.2
Видатки Зведеного бюджету України (включаючи кредитування за вирахуванням погашення)	379.2	34.6	100.0	22.2	33.9	100.0	-0.6
Поточні	347.2	31.7	91.9	20.8	31.5	93.5	7.2
з них:							
Заробітна плата з нарахуваннями	123.4	11.4	32.7	16.7	11.6	34.5	8.5
Обслуговування державного боргу	16.4	1.5	4.3	67.6	1.1	3.2	129.4
Поточні трансферти населенню	100.2	9.2	26.5	18.3	8.3	24.7	6.2
Капітальні	30.6	2.8	8.1	126.4	2.2	6.5	-51.3
Сальдо Зведеного бюджету України	-48.2	-4.4	-	29.9	-4.1	-	163.8
Довідково: Погашення основної суми державного боргу:							
зовнішнього	26.9	2.5	-	-14.4	3.4	-	341.5
внутрішнього	7.1	0.7	-	-47.2	1.5	-	332.3
внутрішнього	19.8	1.8	-	10.0	2.0	-	348.5

Видатки Зведеного бюджету України (з урахуванням кредитування за вирахуванням погашення) становили 379.2 млрд. грн. і збільшились порівняно з попереднім роком на 22.2%. Значна частина їх зростання була направлена на збільшення видатків з обслуговування державного боргу, капітальних видатків, оплату комунальних послуг держпідприємств. Збільшення видатків на заробітну плату і поточні трансферти населенню відбувалось нижчими темпами, що здійснювало помірний тиск на інфляцію.

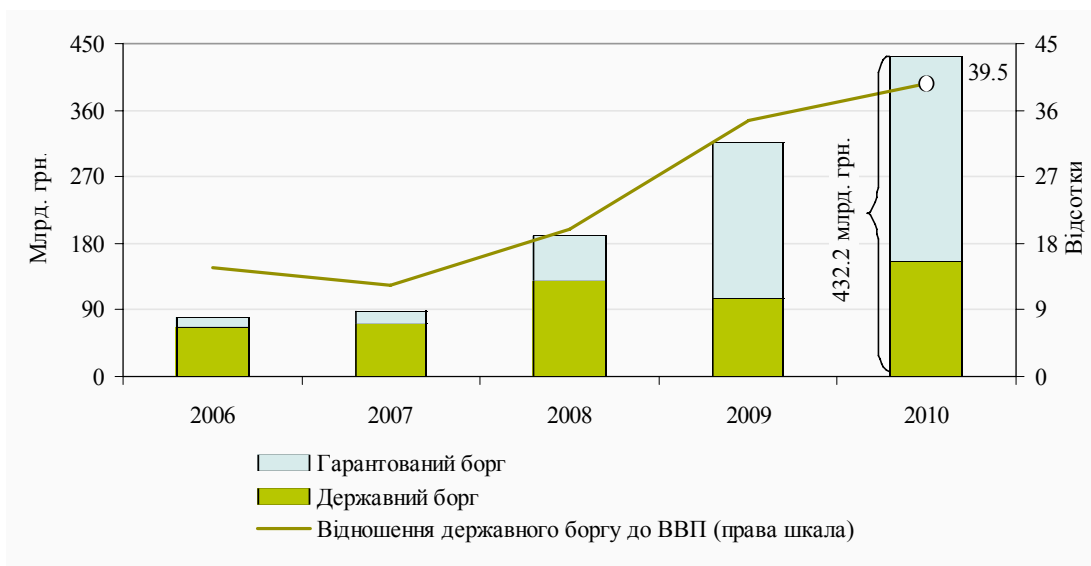
Порівняно з 2009 роком найбільше зросли видатки на обслуговування державного боргу – на 67.6% (внутрішнього державного боргу – в 2.3 раза), що значною мірою залежало від боргової політики Уряду щодо залучення ОВДП з терміном обігу до одного року.

Графік 10. Виконання Зведеного бюджету України у 2010 році

Зведений бюджет України майже впродовж усього року виконувався із дефіцитом, який на 01.01.2011 р. становив 48.2 млрд. грн. (без урахування ОВДП-ПДВ). Це було спричинено значними видатками за державним боргом, проблемами із зовнішнім фінансуванням, відсутністю надходжень від приватизації державного майна, а також труднощами із надходженнями доходів. Порівняно з 2009 роком дефіцит Зведеного бюджету України збільшився на 29.5% за рахунок Державного бюджету України, який зріс на 35.1%.

Графік 11. Державний та гарантований державою борг

Упродовж звітнього року тривало зростання державного та гарантованого державою боргу, що відбувалося за рахунок як внутрішніх, так і зовнішніх залучень. Це призвело до збільшення боргу на 115.4 млрд. грн. За станом на 31.12.2010 р. державний та гарантований державою борг становив 432.2 млрд. грн., або 39.5% до ВВП порівняно з 34.7% до ВВП на кінець 2009 року.

5. РИНОК ПРАЦІ ТА ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ

Ринок праці

Ситуація на ринку праці у 2010 році характеризувалася зростанням рівня зайнятості та збільшенням кількості робочих місць в економіці.

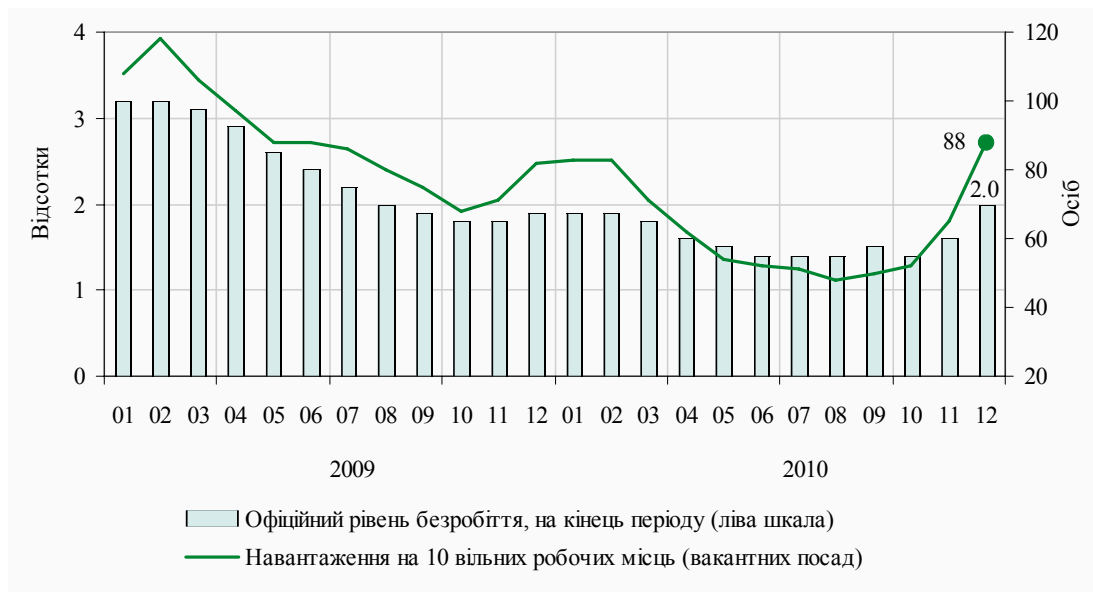
Середньооблікова чисельність штатних працівників становила 10.8 млн. осіб та зросла на 1.0%. У режимі скороченого робочого дня (тижня) працювали 13.6% працівників, у відпустках без збереження заробітної плати перебувало 3.4% (у 2009 році – 19.4 та 2.6% відповідно).

Чисельність економічно активного населення віком 15–70 років становила 22.1 млн. осіб (за методологією МОП), з них 20.3 млн. були зайняті економічною діяльністю. Решта 1.8 млн. були безробітними особами (2.0 млн. – у 2009 році). Рівень зайнятості населення становив у віці 15–70 років – 58.5%, а в працездатному віці – 65.6%.

Чисельність зареєстрованих безробітних на 1 січня 2011 року становила 544.9 тис. осіб. Рівень зареєстрованого безробіття на 01.01.2011 р. становив 2.0% населення працездатного віку. Поряд зі зростанням чисельності незайнятих громадян (на 3.9% – до 564.0 тис. осіб на 1 січня 2011 року) відбулося зменшення потреби підприємств у працівниках для заміщення вільних робочих місць (на 2.9%). Відповідно підвищилось навантаження незайнятого населення, що перебувало на обліку державної служби зайнятості України, яке на кінець грудня 2010 року становило 88 осіб на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) порівняно з 82 особами на кінець 2009 року.

Середній розмір призначеної місячної пенсії пенсіонерам, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду за віком, становила 1 039.6 грн. Загальна чисельність пенсіонерів в Україні на 01.01.2011 р. становила 13.7 млн. осіб.

Графік 12. **Офіційний рівень безробіття та навантаження незайнятого населення на 10 вільних робочих місць** (на кінець періоду)

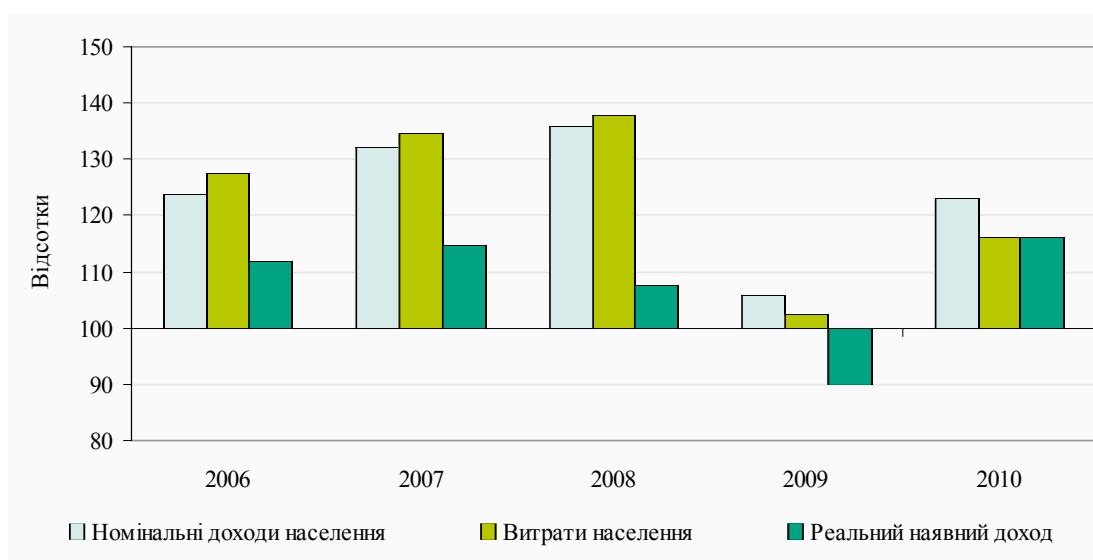

За сприяння державної служби зайнятості України у 2010 році було працевлаштовано 744.5 тис. осіб, або 40.3% незайнятого населення, що перебувало на обліку цієї установи (рівень працевлаштування у 2009 році становив 32.8%).

Доходи населення

За підсумками 2010 року номінальні доходи населення зросли порівняно з відповідним періодом попереднього року на 23.1% і становили 1 101.0 млрд. грн.

Графік 13. **Доходи та витрати населення України**

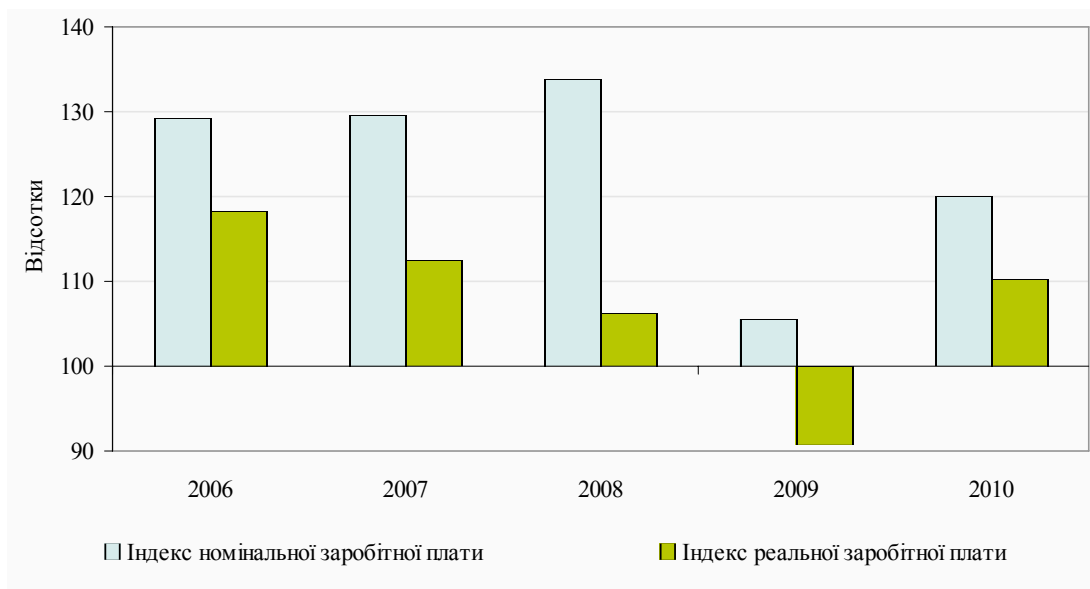

Реальний наявний доход за 2010 рік зріс на 16.2%, що було найкращим показником із 2005 року.

У структурі доходів відбулося зростання частки заробітної плати – до 41.7% та відповідно зменшення частки соціальних допомог та інших соціальних трансфертів – до 38.5%.

Середньомісячна номінальна заробітна плата штатного працівника за 2010 рік дорівнювала 2 239 грн., і зросла порівняно з 2009 роком на 20.0%. Індекс реальної заробітної плати становив 110.2%.

Графік 14. Індеси номінальної та реальної заробітної плати

Характерною позитивною рисою звітного року стало зменшення обсягу заборгованості з виплати заробітної плати. Так, у березні сума боргу почала скорочуватися і на 01.09.2010 р. рівень показника вже був меншим, ніж на 01.01.2010 р. Така тенденція зберігалась до кінця року. Упродовж року заборгованість із виплати заробітної плати скоротилась на 9.2% і на 01.01.2011 р. становила 1 218.1 млн. грн.

6. ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС І ЗОВНІШНІЙ БОРГ

ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС

У 2010 році внаслідок погіршення стану зовнішньої торгівлі товарами, насамперед у II половині року, відбулося зростання дефіциту рахунку поточних операцій. Основними факторами цього були відновлення внутрішнього попиту і зростання цін на енергоносії.

Наявність вільної ліквідності на світових фінансових ринках та поступове відновлення стабільного економічного зростання в Україні, а також успішна співпраця з міжнародними фінансовими організаціями у 2010 році призвели до зростання обсягів надходжень прямих іноземних інвестицій та дали змогу здійснити значні залучення на зовнішніх ринках як за короткостроковими, так і "довгими" інструментами (особливо для державного та реального секторів). Це забезпечило профіцит рахунку операцій з капіталом та фінансових операцій (на відміну від дефіциту 2009 року).

Зростання дефіциту рахунку поточних операцій було компенсовано суттєвим профіцитом рахунків з капіталом та фінансових операцій. Це забезпечило виконання зведеного платіжного балансу з профіцитом у розмірі 5.0 млрд. дол. США порівняно з дефіцитом 13.7 млрд. дол. США у 2009 році.

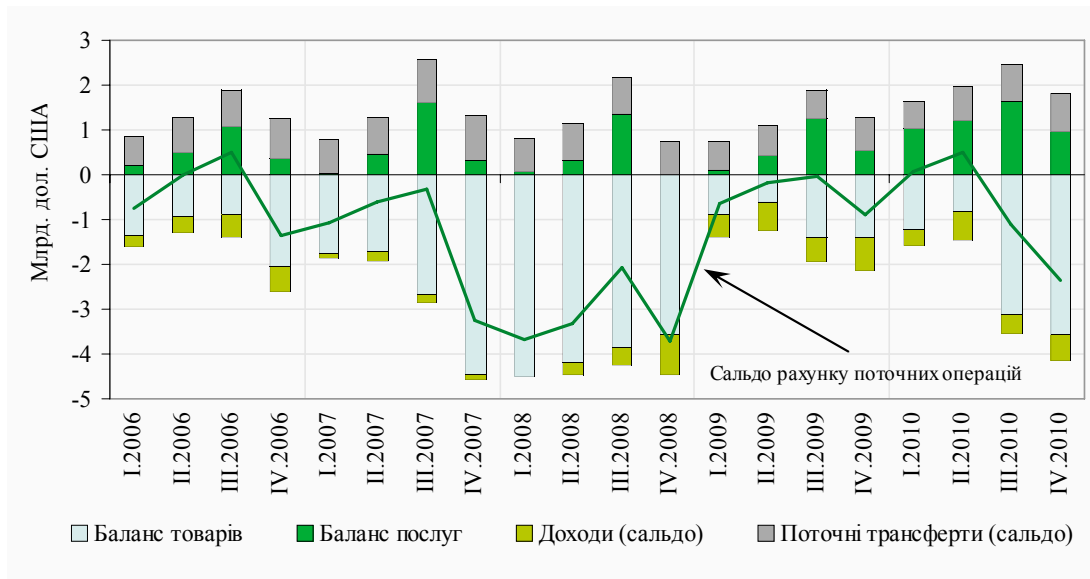
Поточний рахунок

У 2010 році від'ємне сальдо поточного рахунку збільшилося до 2.9 млрд. дол. США (2.1% від ВВП) – з 1.7 млрд. дол. США (1.5% від ВВП) у 2009 році. Це було зумовлено випереджаючими темпами зростання імпорту товарів над експортом.

Експорт товарів. У 2010 році порівняно з 2009 роком експорт товарів збільшився на 29.2% і становив 52.1 млрд. дол. США. За оцінками Національного банку, зростання відбувалося за рахунок як цінового фактора (на 18.1%), так і внаслідок нарощування фізичних обсягів поставок (на 9.7%). Насамперед це пов'язано з відновленням зовнішнього попиту: за оцінками МВФ, обсяги світової торгівлі в 2010 році зросли на 12.4% (після падіння на 10.9% у 2009 році)⁴.

⁴ IMF World economic outlook Update (січень 2011).

Графік 15. Рахунок поточних операцій

Найбільший внесок у зростання обсягів експорту було забезпечено продукцією чорної металургії, вартісні поставки якої переважно за рахунок цінового фактора зросли на 42.7%. На 33.3% збільшився експорт продукції машинобудування. Водночас у звітному році експорт агропромислової продукції залишився майже на рівні минулого року – зростання становило лише 4.4%.

Імпорт товарів. Імпорт товарів у 2010 році збільшився на 36.2% – до 60.9 млрд. дол. США. Високими темпами зростав енергетичний імпорт (на 39.7% – до 19.6 млрд. дол. США).

Обсяги неенергетичного імпорту за 2010 рік збільшились на 33.4%. Високими темпами відновлювався імпорт машинобудівної продукції (39.9%).

Профіцит торгівлі послугами в 2010 році становив 4.9 млрд. дол. США, збільшившись у два рази порівняно з 2009 роком (2.4 млрд. дол. США). Таке зростання відбулось в основному через збільшення надходжень за транспортування газу (в 1.7 раза), майже повністю за рахунок підвищення тарифів.

Фінансовий рахунок

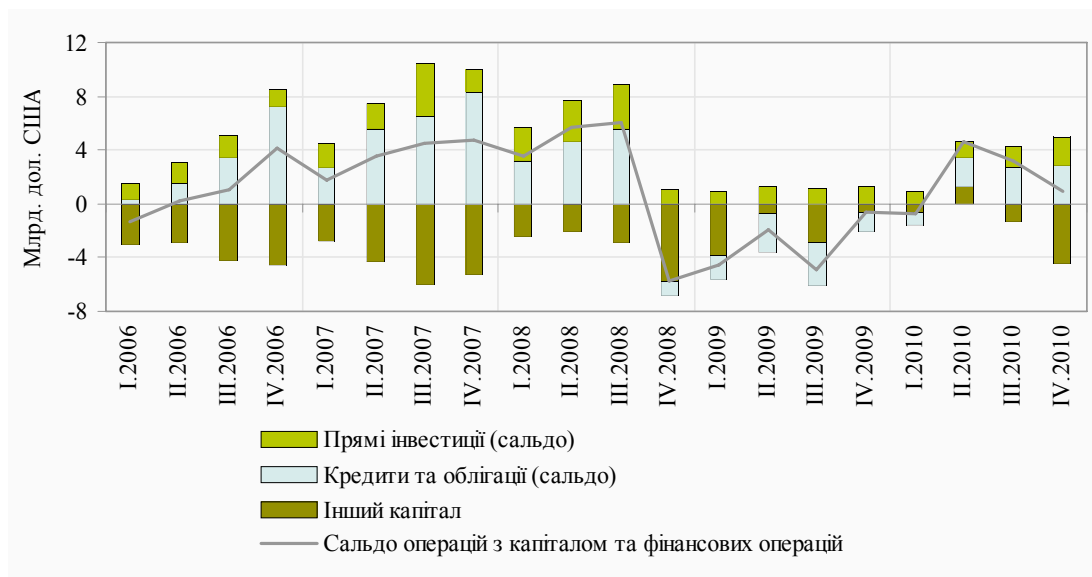
За рахунком операцій з капіталом і фінансових операцій протягом майже всього 2010 року зберігалася тенденція до формування стійкого профіциту, який за рік становив 7.9 млрд. дол. США (у 2009 році – дефіцит 12.0 млрд. дол. США). Профіцит було забезпечено залученнями за кредитами та облігаціями Уряду і реального сектору, а також зростанням обсягів прямих іноземних інвестицій. Водночас залишались достатньо високими і обсяги приросту готівкової валюти поза банками.

Прямі інвестиції. Чистий приплив прямих іноземних інвестицій у 2010 році оцінено у 5.8 млрд. дол. США, що на 23.7% більше, ніж у 2009 році. На кінець року обсяг накопичених іноземних інвестицій становив 58.0 млрд. дол. США, або 1 267 дол. США у розрахунку на одну особу.

Кредити й облігації сектору державного управління та приватного сектору. Зростання обсягів вільної ліквідності на світових фінансових ринках і відновлення

довіри до української економіки сприяло збільшенню у 2010 році зовнішніх запозичень, особливо з боку Уряду (5.1 млрд. дол. США) та реального сектору (3.4 млрд. дол. США). Сальдо за кредитами та облігаціями в цілому за рік сформувалось додатним – 6.8 млрд. дол. США (на відміну від чистого погашення протягом 2009 року в розмірі 9.1 млрд. дол. США).

Графік 16. Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій

Банківська система протягом 2010 року продовжувала активно скорочувати свою зовнішню заборгованість – чисте погашення становило 1.8 млрд. дол. США. В умовах повільного відновлення кредитування комерційні банки спрямовували вільні кошти на погашення своїх зовнішніх зобов'язань. Але в IV кварталі, вперше з початку кризи, зовнішні залучення банків перевищили виплати за ними (на 59 млн. дол. США).

Досить високими залишалися обсяги накопичення готівкової валюти поза банками – 6.0 млрд. дол. США (у 2009 році – 9.7 млрд. дол. США).

Резервні активи. Додатне сальдо зведеного платіжного балансу у 2010 році становило 5.0 млрд. дол. США, що разом із надходженням коштів за кредитом "Стенд-бай" від МВФ (3.4 млрд. дол. США) дало змогу суттєво наростити резервні активи – до 34.6 млрд. дол. США на 01.01.2011 р. Це забезпечувало фінансування імпорту товарів та послуг протягом 5.0 місяця майбутнього періоду.

ЗОВНІШНІЙ БОРГ УКРАЇНИ

У 2010 році валовий зовнішній борг України збільшився на 13.9 млрд. дол. США, або на 13.5%, і на 01.01.2011 р. становив 117.3 млрд. дол. США (85.7% від ВВП).

Динаміка зовнішнього боргу України у 2010 році визначалася:

- значними обсягами чистих зовнішніх залучень Уряду (7.0 млрд. дол. США) та довгострокових залучень реального сектору економіки (3.5 млрд. дол. США);
- суттєвим накопиченням короткострокового боргу інших секторів за торговими кредитами і простроченою заборгованістю (4.7 млрд. дол. США);

– скороченням довгострокових зобов'язань українських банків перед нерезидентами (2.5 млрд. дол. США).

Таблиця 6. **Зовнішній борг України** (за методологією МВФ)

Показники	млн. дол. США				
	На 01.01. 2010 р.	На 01.04. 2010 р.	На 01.07. 2010 р.	На 01.10. 2010 р.	На 01.01. 2011 р.
Сектор державного управління	17 806	17 614	19 358	23 623	24 982
Короткострокові	29	211	2 233	2 364	2 053
Довгострокові	17 777	17 403	17 125	21 259	22 929
Органи грошово-кредитного регулювання	6 210	6 014	5 855	7 056	7 509
Довгострокові	6 210	6 014	5 855	7 056	7 509
Банки	30 861	29 493	28 322	27 914	28 119
Короткострокові	4 731	4 731	4 793	4 392	4 508
Довгострокові	26 130	24 762	23 529	23 522	23 611
Інші сектори	43 441	44 787	45 967	47 598	50 840
Короткострокові	14 301	16 141	17 456	17 622	19 032
Довгострокові	29 140	28 646	28 511	29 976	31 808
Прямі інвестиції: міжфірмовий борг	5 078	5 006	5 134	5 437	5 893
Валовий зовнішній борг	103 396	102 914	104 636	111 628	117 343

Найбільш суттєво за 2010 рік зріс борг секторів державного управління та органів грошово-кредитного регулювання (на 8.5 до 32.5 млрд. дол. США, або 23.7% від ВВП). Борг банківського та інших секторів (включно з міжфірмовим боргом) збільшився на 5.5 до 84.9 млрд. дол. США (62% від ВВП).

Обсяг короткострокового зовнішнього боргу за залишковим терміном погашення протягом року збільшився на 8.5 млрд. дол. США і на кінець 2010 року становив 47.3 млрд. дол. США. Рівень його покриття міжнародними резервами на кінець року зріс до 73% (на початку року він становив 68%).

**ДІЯЛЬНІСТЬ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ
УКРАЇНИ**

1. ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА

ВИКОНАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В 2010 РОЦІ. ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РИНКУ

Реалізація грошово-кредитної політики у 2010 році відбувалася в умовах посткризового відновлення економіки. Основними її завданнями в цей період були стабілізація функціонування валютного ринку, зниження інфляційного тиску та посилення кредитної підтримки банками процесів відновлення економічного зростання. Водночас на економічний розвиток у звітному році значний вплив мали загальносвітові тенденції, пов'язані з наслідками фінансової кризи. За таких умов Національний банк України в цілому забезпечив виконання цілей та завдань, визначених Основними засадами грошово-кредитної політики на 2010 рік. При цьому разом із виконанням своєї основної конституційної функції – забезпечення стабільності національної грошової одиниці – Національний банк України вживав заходів для сприяння якнайшвидшому виходу України з кризи та забезпеченню стійкості фінансової системи держави. Зокрема в цей період:

- забезпечено подальше уповільнення споживчої інфляції – індекс споживчих цін у 2010 році знизився до 109.1 порівняно зі 112.3% у 2009 році;
- забезпечено зовнішню стабільність грошової одиниці України – стабілізовано роботу валютного ринку;
- дотримано кількісні критерії ефективності програми "Стенд-бай";
- стабілізовано роботу банківської системи;
- створено умови для відновлення банками кредитування реального сектору економіки.

Залежно від загальноекономічної ситуації і стану грошово-кредитного ринку якісні та кількісні характеристики операцій Національного банку України з регулювання рівня ліквідності оперативно та гнучко змінювалися. Закріплення позитивних тенденцій щодо зниження інфляційного тиску та стійкого домінування пропозиції над попитом на валютному ринку спонукали Національний банк України

проводити з середини другого кварталу м'якшу грошово-кредитну політику, яка полягала насамперед у зменшенні обсягів мобілізаційних операцій та зниженні відсоткових ставок Національного банку. В цей період середньоденне значення вільної ліквідності банківської системи переважно зростало (з 12.4 млрд. грн. у січні до 30.7 млрд. грн. у липні).

Прискорення цінової динаміки у серпні – вересні 2010 року, викликане підвищенням адміністративно регульованих цін та тарифів і диспропорціями на окремих товарних ринках, а також зміна ситуації на валютному ринку (сальдо інтервенцій Національного банку України на валютному ринку, починаючи з вересня, набуло від'ємних значень і становило 2.2 млрд. дол. США) змусило Національний банк України проводити стриманішу грошово-кредитну політику. Починаючи з серпня, середньоденний рівень вільної ліквідності мав тенденцію до зниження. У грудні 2010 року він становив 18.4 млрд. грн.

Поряд із регулюванням кількісних показників обсягу грошової пропозиції вплив на монетарні та фінансові процеси відбувався за рахунок проведення відповідної процентної політики, яка в міру зниження інфляційного тиску спрямовувалась на створення стимулів підвищення кредитної активності.

Заходи, що здійснювалися Національним банком України, сприяли збереженню стабільності національної валюти, закріпленню тенденції до збільшення депозитів як населення, так і юридичних осіб, що свідчило про відновлення довіри до банківської системи України, а також забезпечували загальну рівновагу на грошово-кредитному ринку.

Обов'язкові резерви

Протягом 2010 року обов'язкові резерви використовувалися Національним банком України як один із монетарних інструментів для ефективного управління грошово-кредитним ринком та регулювання обсягів грошової маси в обігу.

Упродовж 2010 року нормативи формування банками обов'язкових резервів залишалися незмінними. За станом на 01.01.2011 р. нормативи формування банками обов'язкових резервів становили:

- за строковими коштами юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті – 4.0%;
- за коштами юридичних та фізичних осіб в іноземній валюті на вимогу – 7.0%;
- за коштами, які залучені банками від банків-нерезидентів та фінансових організацій-нерезидентів – 2.0%.

Нормативи формування обов'язкових резервів за строковими коштами та коштами на вимогу юридичних та фізичних осіб у національній валюті залишилися на нульовому рівні.

Починаючи з серпня 2009 року Національним банком України було запроваджено порядок щодо зберігання банками частини коштів обов'язкових резервів на окремому рахунку в Національному банку України, яка за станом на 01.01.2010 р. становила 50% від суми обов'язкових резервів, сформованих

У 2010 році було посилено вимоги до формування банками обов'язкових резервів у частині перерахування їх повного обсягу на окремий рахунок у Національному банку України.

за попередній звітний період резервування. Крім того, за станом на 01.01.2010 р. рівень обов'язкового резервування коштів, який щоденно на початок операційного дня зберігався на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України, мав бути не меншим 90% від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування та зберігалися на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України. Із 01.05.2010 р. Національний банк України зобов'язав банки формувати на окремому рахунку в Національному банку обов'язкові резерви у розмірі 100% від суми обов'язкових резервів, сформованих за попередній звітний період резервування.

Протягом січня – квітня сума коштів обов'язкових резервів на окремому рахунку в Національному банку України коливалися від 5.6 млрд. грн. до 5.8 млрд. грн., протягом травня – грудня – від 7.1 млрд. грн. до 9.0 млрд. грн.

Для подальшого розвитку фондового ринку та стимулювання придбання банками державних облігацій України, починаючи з жовтня 2009 року, банкам було дозволено зараховувати для покриття обов'язкових резервів частину придбаних цільових облігацій внутрішніх державних позик України, випущених з метою залучення коштів для фінансування заходів, пов'язаних із підготовкою і проведенням чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні. За станом на 01.01.2010 р. такий розмір становив до 20% від суми обов'язкових резервів, що формувалися на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України, а з 01.05.2010 р. – 100% їх номінальної вартості, що пов'язано зі встановленням порядку формування банками обов'язкових резервів на окремому рахунку в Національному банку України. Обсяг цільових ОВДП за номінальною вартістю, які були у власності банків, за станом на 01.01.2010 р. дорівнював 430.5 млн. грн., на 01.01.2011 р. – 5 482.0 млн. грн.

Упродовж 2010 року Національний банк України на залишки коштів обов'язкових резервів, перерахованих банками на окремий рахунок у Національному банку України, нараховував і сплачував проценти в розмірі 30% від облікової ставки Національного банку України за умови дотримання банком порядку формування та зберігання обов'язкових резервів.

Середній розрахунковий норматив обов'язкового резервування у 2010 році становив 2.1%, або зменшився з 2.2% у січні до 2.1% у грудні (за 2009 рік середній розрахунковий норматив обов'язкового резервування становив 2.2% і зменшився з 2.7% у січні до 2.2% у грудні).

Протягом 2010 року обсяг формування обов'язкових резервів згідно зі встановленими нормативами збільшився з 12.2 млрд. грн. у січні 2010 року до 12.4 млрд. грн. у грудні 2010 року. Середньоарифметичні залишки коштів на кореспондентських рахунках банків протягом січня – квітня коливалися від 16.5 млрд. грн. до 19.5 млрд. грн., протягом травня – грудня – від 18.4 млрд. грн. до 30.3 млрд. грн.

Процентна політика

Процентна політика Національного банку упродовж 2010 року проводилася адекватно ситуації на грошово-кредитному ринку і спрямовувалася на відновлення процесів кредитування.

Протягом 2010 року середньозважена процентна ставка за всіма інструментами рефінансування суттєво знизилася з 13.15% річних у січні до 10.42% річних у грудні, тобто на 2.73 процентного пункту, у тому числі за:

Національний банк України протягом 2010 року тричі знижував облікову ставку: з 08.06.2010 р. – з 10.25 до 9.5% річних, з 08.07.2010 р. – до 8.5% річних, з 10.08.2010 р. – до 7.75% річних.

– кредитами овернайт – на 7.75 процентного пункту (з 17.0% річних у січні до 9.25% річних у грудні);

– кредитами рефінансування, наданими шляхом проведення тендера – на 6.03 процентного пункту (з 16.48% річних у лютому до 10.45% річних у грудні);

– за операціями прямого репо (розрахунково) – на 0.25 процентного пункту (з 9.50% річних у серпні до 9.25% річних у жовтні);

– за стабілізаційними та іншими короткостроковими кредитами, які надавалися банкам під програми фінансового оздоровлення, – на 4.89 процентного пункту (з 13.14% річних у січні до 8.25% річних у вересні);

– за довгостроковими кредитами – на 0.5 процентного пункту (з 11.0% річних у лютому до 10.5% річних у липні).

У цілому за рік середньозважена процентна ставка за всіма інструментами рефінансування була позитивною відносно інфляції і становила 11.62% річних (за 2009 рік – 16.7% річних).

Рефінансування банків

Упродовж 2010 року Національний банк України забезпечував підтримання ліквідності банків шляхом надання банкам кредитів овернайт через постійно діючу лінію рефінансування, кредитів рефінансування строком до 14 та 90 днів, стабілізаційних кредитів, операцій прямого репо, а також інших коротко- та довгострокових кредитів.

Загальний обсяг операцій із рефінансування банків у 2010 році становив 5.2 млрд. грн. Повернено за цей період кредитів на загальну суму 18.5 млрд. грн.

З метою зменшення негативного впливу фінансово-економічної кризи на діяльність банків України, забезпечення їх стабільної роботи і стимулювання кредитування економіки України було прийнято Положення "Про рефінансування та надання Національним банком України кредитів банкам з метою стимулювання кредитування економіки України на період її виходу на докризові параметри" (набрало чинності з 21.02.2010 р.), Положення "Про надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України" (набрало чинності з 13.07.2010 р.) та Технічний порядок проведення операцій з надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України (набрав чинності з 30.09.2010 р.), згідно з якими:

– визначено порядок надання Національним банком України банкам України стабілізаційного та стимулюючого кредиту і процедуру зміни умов кредитного договору з Національним банком України;

– визначався порядок та умови надання Національним банком України стабілізаційного кредиту і процедура зміни умов кредитного договору, укладеного з

Національним банком України (у зв'язку з прийняттям зазначених нормативних-правових документів попереднє положення втратило чинність).

Таблиця 7. Операції з рефінансування банків				
Показники	2010 рік		Довідково: 2009 рік	
	млн. грн.	% до загальної суми	млн. грн.	% до загальної суми
Загальний обсяг операцій, з них:	5 162.4	100.0	64 405.0	100.0
– шляхом надання стабілізаційних кредитів та інших короткострокових кредитів на основі програми фінансового оздоровлення	3 436.45	66.57	46 858.52	72.76
– довгострокові кредити	984.91	19.08	670.93	2.59
– кредити, надані шляхом проведення тендера	449.70	8.71	1 239.90	1.93
– через механізм постійно діючої кредитної лінії рефінансування овернайт	179.37	3.47	12 726.27	19.76
– через операції прямого репо	112.0	2.17	477.39	0.74
– через операції своп з іноземною валютою	x	x	1 431.96	2.22
Повернено кредитів	18.5	x	39.8	x

Депозитні операції

З метою забезпечення рівноваги на грошово-кредитному ринку та попередження формування монетарних ризиків стабільності грошової одиниці України Національний банк України протягом 2010 року активно проводив операції з вилучення надлишкової ліквідності банків шляхом емісії депозитних сертифікатів Національного банку України та проведення операцій зворотного репо з державними облігаціями України. Загальний обсяг проведення депозитних операцій у 2010 році становив 248.1 млрд. грн. (у 2009 році – 96.7 млрд. грн.).

Упродовж 2010 року було оголошено 575 тендерів, за результатами яких було розміщено депозитних сертифікатів номінальною вартістю 1 000 тис. грн. на загальну суму 246.1 млрд. грн. (у 2009 році – 96.7 млрд. грн.). Рівень процентних ставок за коштами, залученими шляхом емісії депозитних сертифікатів, встановлювався залежно від загальної ситуації на грошово-кредитному ринку та строку залучення коштів, а також з урахуванням розміру процентних ставок за кредитами та депозитами на міжбанківському ринку кредитних ресурсів. Середньозважена процентна ставка за випущеними в обіг депозитними сертифікатами у 2010 році становила 3.2% річних (у 2009 році – 6.6% річних).

Загальний обсяг залучення коштів банків шляхом проведення операцій зворотного репо з державними облігаціями України становив 2.0 млрд. грн., а середньозважена процентна ставка (розрахунково) була на рівні 2.1% річних.

З метою регулювання ліквідності банків у 2010 році було достроково погашено депозитних сертифікатів на суму 503.0 млн. грн.

БЕЗГОТІВКОВА ЕМІСІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

У 2010 році Національний банк України згідно із законодавством України здійснював первинну емісію національної валюти у безготівковій формі через три канали: валютний, кредитний та фондовий. У структурі емісійних операцій 71% від загального обсягу здійсненої безготівкової емісії становила частка операцій через валютний канал (у 2009 році превалювало здійснення емісійних операцій через кредитний канал). Це пов'язано з проведенням Національним банком України інтервенцій на міжбанківському валютному ринку з метою згладжування коливань курсу національної валюти і поповнення міжнародних резервів (включаючи й операції з Державним казначейством України). Частка емісійних операцій, здійснених через кредитний канал, протягом 2010 року зменшилася майже у 13 разів, оскільки не було необхідності проведення Національним банком України операцій з рефінансування у значних обсягах в умовах профіциту ліквідності банківської системи, формування якого значною мірою здійснювалося через дію фіскальних чинників, збільшення обсягу депозитів у банках та операцій Національного банку України з купівлі іноземної валюти.

У 2010 році Національним банком України випущено в обіг 128.6 млрд. грн., що на 12.6 млрд. грн., або 8.9% менше, ніж у 2009 році. Із них було спрямовано:

– 91.1 млрд. грн., або 70.9% безготівкової емісії на купівлю валюти для формування золотовалютного резерву (у 2009 р. – 29.4 млрд. грн.);

– 32.3 млрд. грн., або 25.1% на купівлю державних облігацій України на вторинному ринку (у 2009 р. – 47.4 млрд. грн.);

– 5.2 млрд. грн., або 4.0% на підтримку ліквідності банків (у 2009 р. – 64.4 млрд. грн.).

У 2010 році Національним банком України вилучено з обігу емісійних коштів обсягом 93.16 млрд. грн., що на 42.5 млрд. грн., або на 31.4% менше, ніж у 2009 році. Вилучення емісійних коштів здійснювалося шляхом:

– продажу Національним банком України іноземної валюти в сумі 55.92 млрд. грн. (60.0%);

– погашення Урядом України відповідно до Закону України "Про реструктуризацію боргових зобов'язань Кабінету Міністрів України перед Національним банком України" заборгованості за кредитами, наданими Національним банком України в 1994–1996 роках на фінансування дефіциту державного бюджету й операцій з погашення державних облігацій України на загальну суму 18.70 млрд. грн. (20.1%);

– повернення банками кредитів рефінансування в сумі 18.54 млрд. грн. (19.9% від загальної суми вилучених коштів).

Обсяги чистої безготівкової емісії (різниця між коштами, випущеними в обіг та вилученими з обігу) у 2010 році становили 35.5 млрд. грн. і порівняно з 2009 роком збільшились на 29.9 млрд. грн., або в 6.4 раза.

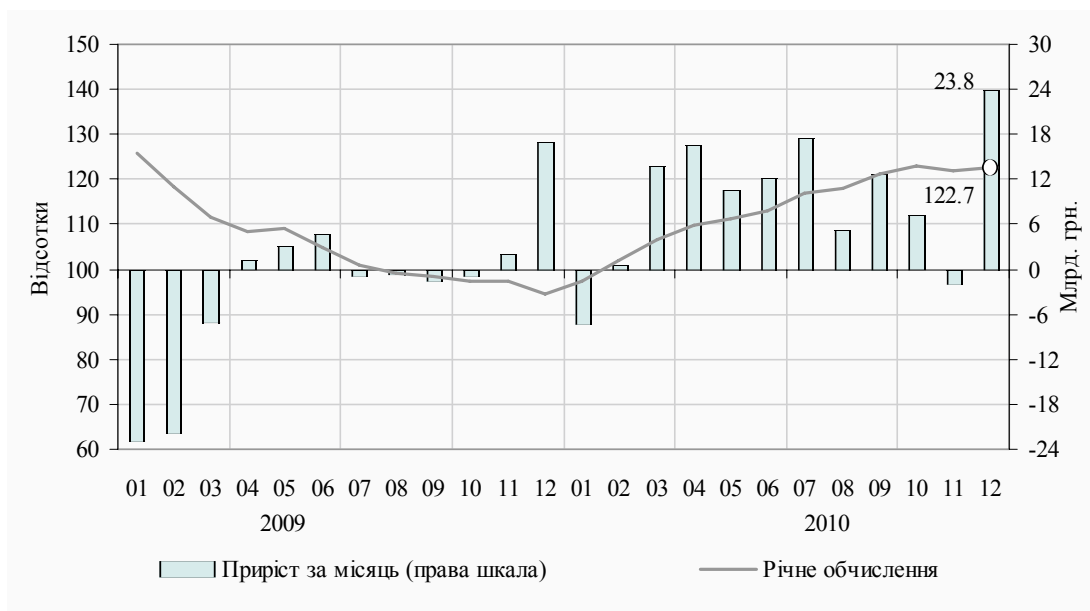
За станом на 01.01.2011 р. обліковувалося безготівкової емісії Національного банку України в сумі 222.4 млрд. грн., що на 35.5 млрд. грн., або на 19.0% більше, ніж на 01.01.2010 р.

ГРОШОВИЙ ОБІГ

У 2010 році відбувалося поступове відновлення довіри до банківської системи та національної валюти, про що свідчив стабільний приріст коштів на рахунках у банках, насамперед у національній валюті.

У звітному році сформувалася тенденція до зростання грошової маси. За рік приріст М3 становив 22.7%, або 110.6 млрд. грн. (до 597.9 млрд. грн.), тоді як за підсумками 2009 року скорочення становило 5.5%.

Графік 17. Динаміка грошової маси

Разом із поверненням депозитів у банківську систему на збільшення обсягу грошової маси впливала динаміка її іншої складової – готівки поза банками. Готівкові кошти в обігу поза депозитними корпораціями (M0) за рік зросли 16.5%, або на 26.0 млрд. грн. – до 183.0 млрд. грн. Разом з тим, з огляду на випереджувальну динаміку темпів зростання депозитів порівняно з готівкою, відбулося поліпшення структури грошової маси. Питома вага готівки в загальному обсязі грошового агрегату М3 скоротилася на 1.6 процентного пункту і на 01.01.2011 р. становила 30.6%.

Суттєве (на 24.0%) зростання грошового агрегату М1 у 2010 році (у 2009 році – на 3.8%) – до 289.9 млрд. грн. було зумовлене в основному збільшенням переказних депозитів у національній валюті на 39.3%.

На противагу попередньому року залишки коштів за грошовим агрегатом М2 зросли на 23.1% переважно за рахунок збільшення залишків за іншими коштами на 26.6%, у тому числі в національній валюті – на 37.3%.

На кінець грудня 2010 року обсяг грошової бази становив 225.7 млрд. грн. і збільшився за підсумками року на 15.8%.

Таблиця 8. Монетарні показники

Показники	Частка в МЗ, %		Зміна у річному обчисленні, %				
	2009 рік	2010 рік	2009 рік	2010 рік			
				березень	червень	вересень	грудень
Готівкові кошти в обігу поза депозитними корпораціями (М0)	32.2	30.6	1.5	5.4	9.9	17.4	16.5
Переказні депозити в національній валюті (М1–М0)	15.8	17.9	9.0	22.9	23.7	38.5	39.3
Грошовий агрегат М1	48.0	48.5	3.8	10.8	14.4	24.3	24.0
Переказні депозити в іноземній валюті й інші депозити (М2–М1)	51.5	51.3	-12.7	3.6	12.1	19.1	22.3
Грошовий агрегат М2	99.5	99.8	-5.4	6.9	13.2	21.6	23.1
Цінні папери, крім акцій (МЗ–М2)	0.5	0.2	-21.1	-56.2	-50.1	-57.5	-59.2
Грошовий агрегат МЗ	100.0	100.0	-5.5	6.6	12.9	21.2	22.7
Внутрішній кредит	–	–	3.9	5.7	5.5	3.9	6.3
Чисті вимоги до центральних органів державного управління, з них вимоги	–	–	–	–	–	–	–
Вимоги до інших резидентів, з них за кредитами	–	–	106.3	127.3	102.0	71.7	65.5
	–	–	-2.4	-2.5	-1.6	-0.4	1.4
	–	–	-2.1	-2.6	-1.9	-0.5	0.9

Динаміка грошової бази у 2010 році формувалася за рахунок зростання на 29.6 млрд. грн. (на 17.3%) готівкових коштів, випущених в обіг, та збільшення на 1.2 млрд. грн. (на 5.3%) обсягу зобов'язань Національного банку України перед іншими депозитними корпораціями, що не включаються в грошовий агрегат МЗ¹.

Обсяг коштів банків на кореспондентських рахунках у Національному банку України зменшився упродовж 2010 року на 3.9% – до 16.7 млрд. грн.

Незважаючи на зниження коштів на коррахунках банків, їх рівень був достатнім для забезпечення ними своєчасного здійснення поточних операцій і поступової активізації своєї кредитної активності.

Якісні та кількісні характеристики операцій Національного банку України з регулювання рівня ліквідності змінювалися залежно від спрямованості грошово-кредитної політики, що відповідним чином позначилося на ліквідності банківської системи.

Швидші темпи приросту грошової маси порівняно з монетарною базою забезпечувались активізацією дії механізму мультиплікації коштів. Значення грошового мультиплікатора збільшилося з 2.5 на 01.01.2010 р. до 2.7 на 01.01.2011 р. (тоді як за 2009 рік він знизився із 2.8 до 2.5). Мультиплікативний ефект розширення грошової пропозиції банківською системою забезпечувався за рахунок швидшого приросту депозитної складової грошової маси порівняно з готівковою.

¹ За даними Огляду Національного банку України.

ГОТІВКОВИЙ ОБІГ

У 2010 році відновлення економічного зростання сприяло зростанню попиту на готівку. За станом на 01.01.2011 р. обсяг готівки в обігу становив 200.1 млрд. грн., у тому числі в позабанківському обігу знаходилося 183.0 млрд. грн., у касах банків залишки готівки становили 17.1 млрд. грн. За 2010 рік обсяг готівкових коштів в обігу поза банками зріс на 26.0 млрд. грн., або на 16.5% порівняно з 2.3 млрд. грн., або на 1.5% за 2009 рік. У I кварталі 2010 року відбулося вилучення готівки з позабанківського обігу на суму 1.9 млрд. грн.; у II кварталі – випуск 13.2 млрд. грн.; у III кварталі – випуск 6.5 млрд. грн., у IV кварталі – випуск 8.2 млрд. грн.

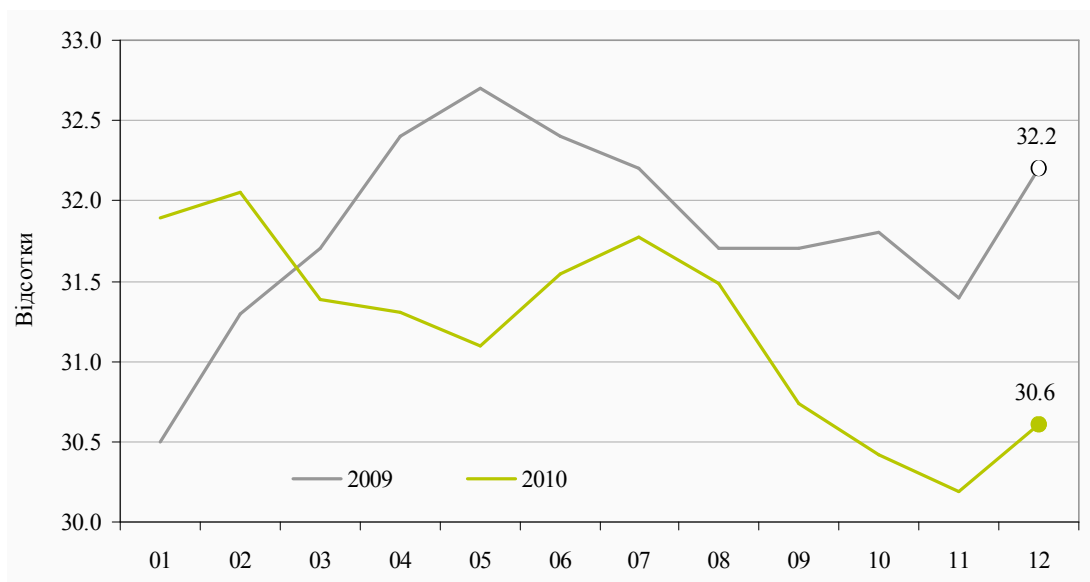
Відсоток осідання готівки в позабанківському обігу збільшився з 0.2% у 2009 році до 2.3% у 2010 році.

Питома вага готівкових коштів у грошовій масі мала позитивну тенденцію до скорочення – з 32.2% на кінець 2009 року до 30.6% на кінець 2010 року.

У 2010 році відбулося зростання як видачі готівки із кас банків, так і її надходжень.

Надходження готівки до кас банків за 2010 рік збільшилися на 15.6% (порівняно зі зменшенням на 4.4% у 2009 році). Приріст було забезпечено переважно за рахунок зростання надходжень торговельної виручки і виручки від усіх видів послуг (сумарно на 14.0%) та надходжень до кас банків на рахунки за вкладками фізичних осіб і за платіжними картками (сумарно на 22.6%).

Графік 18. Частка готівки (M0) у грошовій масі (M3)

Видача готівки із кас банків за 2010 рік збільшилася на 18.0% (за 2009 рік вона зменшилася на 8.1%). Найбільше зросла видача готівки за платіжними картками – на 27.5%. Виплати підприємствам поштового зв'язку збільшилися за 2010 рік на 11.8%.

За станом на 1 січня 2011 року в обігу знаходилося банкнот – 2 622.9 млн. шт., розмінних та обігових монет – 8 915.6 млн. шт., пам'ятних монет – 5.7 млн. шт. Кількість банкнот нового дизайну (зразка 2003 року та наступних років випуску) становила майже 95% від загальної їх кількості в обігу.

У розрахунку на одну особу на 01.01.2011 р. припадало по 57 шт. банкнот і по 186 шт. розмінних монет, що відповідно на 5 та 17 шт. більше, ніж на цю ж дату минулого року.

Протягом 2010 року Національний банк України забезпечував безперебійне та своєчасне задоволення потреб готівкового обігу країни в банкнотах і монетах усіх номіналів. У звітному році в цілому по країні спостерігався випуск готівки в обіг на загальну суму 29.6 млрд. грн. (у 2009 році – 3.0 млрд. грн.).

Видача готівки (банкнот і монет) для підкріплення операційних кас банків України порівняно з 2009 роком збільшилася на 23.7 млрд. грн., або в 1.3 раза. Одночасно повернулося готівки від банків України до грошових сховищ територіальних управлінь на суму 88.9 млрд. грн., або на 2.1% менше, ніж за відповідний період минулого року.

Протягом 2010 року здійснювався щоденний моніторинг стану готівкового обігу, залишків банкнот і монет у запасах готівки територіальних управлінь, проводилося своєчасне та повне підкріплення готівкою. З резервних фондів Національного банку України протягом 2010 року було видано банкнот і монет у сумі понад 80.7 млрд. грн., що у 2.5 раза більше порівняно з 2009 роком (32.8 млрд. грн.).

З метою підтримання у належному стані випущених в обіг банкнот зношена готівка вилучалася з обігу. За звітний рік з обігу було вилучено зношених банкнот у кількості 1.2 млрд. шт. порівняно з 1.0 млрд. шт. у 2009 році. Було утилізовано 1.26 млрд. шт. банкнот.

За результатами досліджень, проведених експертами системи Національного банку України протягом 2010 року, визнано підробленими та вилучено з обігу 11.4 тис. шт. підроблених банкнот національної валюти на суму 1.8 млн. грн. – переважно банкноти номіналами 200, 100, 50 і 20 гривень, що становило відповідно 57.8%, 9.3, 12.3 та 12.0% від обсягу виявлених в обігу підроблених банкнот. Майже всі (99.4%) підроблені банкноти гривні було виготовлено за допомогою комп'ютерної та копіювальної техніки.

У звітному році з обігу вилучено підроблених 702 шт. банкнот доларів США на суму 67.9 тис. дол. США, 80 шт. банкнот євро на суму 10.2 тис. євро та 134 шт. російських рублів на суму 185.5 тис. рублів. Більшість вилучених підроблених банкнот доларів США (92.8%) та євро (91.2%) було виготовлено друкарським способом. Вилучені підроблені російські рублі було виготовлено з використанням лазерних (17.9%) та струменевих (81.3%) принтерів.

Відповідно до Плану випуску пам'ятних монет України та сувенірної продукції протягом 2010 року було введено в обіг 39 видів (33 найменування) пам'ятних монет України, у тому числі 22 срібні, 4 золоті та 13 монет із недорогоцінних металів загальним тиражем 721.5 тис. штук.

За звітний рік реалізовано 594.6 тис. шт. монет на загальну суму 73.7 млн. грн. Плановий показник доходу від продажу пам'ятних монет і сувенірної продукції за 2010 рік виконаний на 102.6% і становив 59.5 млн. грн.

За результатами Четвертого міжнародного конкурсу пам'ятних монет "Монетне сузір'я-2010" у м. Санкт-Петербург (Росія), в якому взяли участь 24 країни світу, монетою року визнано монету Національного банку України "За твором Миколи Гоголя "Вечори на хуторі біля Диканьки". У номінації "Срібна монета року" диплом отримала монета – "Міжнародний рік астрономії".

У рамках реалізації Концепції вдосконалення організації роботи з готівкою в Україні на 2008–2012 роки (далі – Концепція), компанією "Productivity Systems International, Inc." розроблено Комплексну програму виконання завдань, визначених Концепцією, яка визнана Експертною комісією Національного банку України і рекомендована до прийняття Національним банком України.

Проект Комплексної програми включає в себе визначення й опис необхідних заходів, проектів та дій, спрямованих на ефективне управління комплексом робіт з готівкою від її виготовлення та випуску в обіг до вилучення з обігу і знищення.

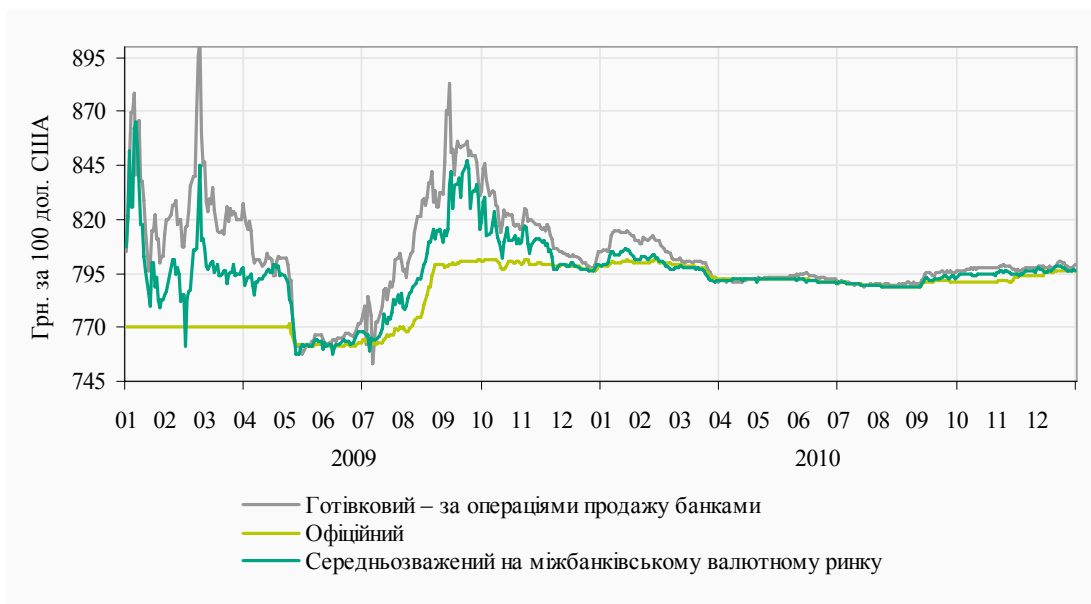
З метою впорядкування готівкового обігу, детінізації грошових потоків в межах законодавства України затверджено зміни до Положення "Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні". Зокрема передбачено поширення обмеження за сумою готівкового розрахунку (10 000 грн.) на розрахунки підприємств (підприємців) готівкою під час закупівлі ними сільськогосподарської продукції та за спожиту електроенергію. Внесено зміни до "Інструкції з організації роботи з цінностями в Центральному сховищі Національного банку України", до Положення "Про проведення щорічного конкурсу "Краща монета року України".

2. ВАЛЮТНО-КУРСОВА ПОЛІТИКА

ДИНАМІКА ВАЛЮТНОГО КУРСУ ГРИВНІ. РЕАЛЬНИЙ ЕФЕКТИВНИЙ ОБМІННИЙ КУРС

У 2010 році динаміка ринкового курсу гривні перебувала під впливом пропозиції іноземної валюти і попиту на неї на внутрішньому ринку. Коливання обмінного курсу гривні до долара США протягом 2010 року були помірнішими, ніж у попередньому році.

Графік 19. Курс гривні до долара США у 2009–2010 роках

За звітний рік гривня на міжбанківському валютному ринку зміцнилася відносно долара США на 0.38% – до 796.17 грн. за 100 дол. США. Офіційний курс гривні зріс відносно долара США на 0.3%, тоді як у 2009 році відбулося його зниження на 3.7%.

Відносно китайського юаня офіційний курс гривні знизився у 2010 році на 3.10%, у 2009 році – на 3.85, у 2008 році – на 62.93%.

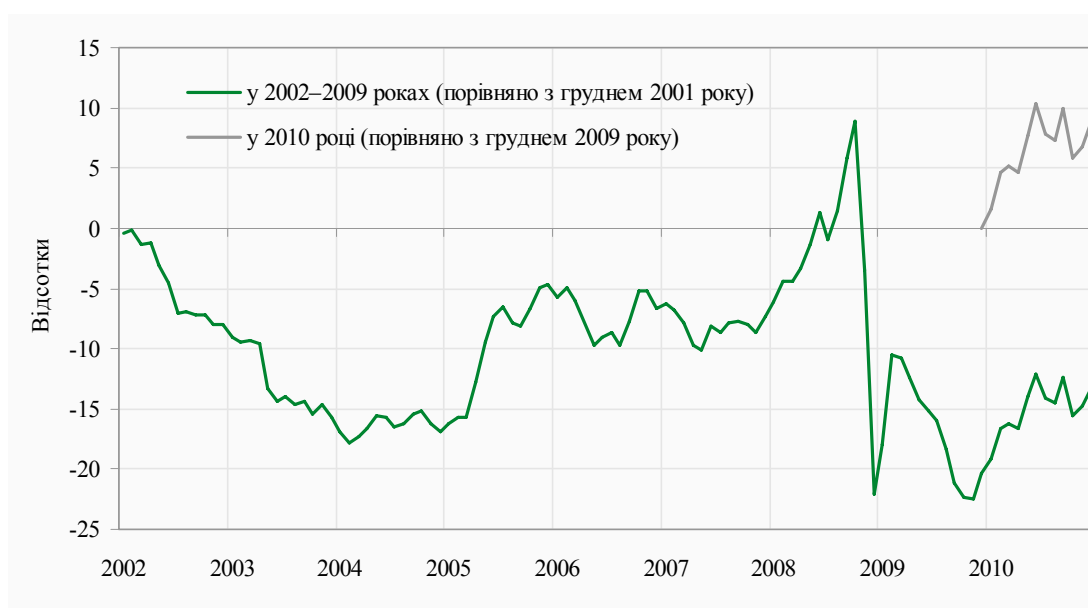
Таблиця 9. **Офіційний курс гривні до іноземних валют**

(за 100 одиниць валюти, номінальні та реальні зміни: “-” – зниження, “+” – зростання)

Курс гривні до іноземних валют (на кінець року):	2010 рік	Довідково: 2009 рік
– до долара США	796.2	798.5
номінальна зміна (%)	0.3	-3.7
реальна зміна (з урахуванням різниці у рівнях інфляції, %)	7.9	3.8
– до євро	1 057.3	1 144.89
номінальна зміна (%)	7.7	-5.5
реальна зміна (з урахуванням різниці у рівнях інфляції, %)	18.7	-2.4
– до російського рубля	26.124	26.402
номінальна зміна (%)	1.1	-0.7
реальна зміна (з урахуванням різниці у рівнях інфляції, %)	3.5	4.5
Довідково: індекс споживчих цін, порівняно з груднем попереднього року (%)	109.1	112.3

Відповідно до умов Меморандуму про економічну і фінансову політику в рамках фінансової програми "Стенд-бай" Національний банк України встановлював офіційний курс гривні до долара США на рівні середньозваженого курсу продавців і покупців на міжбанківському валютному ринку України за попередній робочий день з можливим відхиленням $\pm 2\%$.

Динаміка курсу гривні до інших світових валют віддзеркалювала кон'юнктуру міжнародних ринків, на яких зокрема спостерігалось посилення долара США відносно євро. Відповідно до цих тенденцій, офіційний курс гривні у 2010 році зміцнився до євро на 7.7%, а до російського рубля – на 1.1%.

Графік 20. **Динаміка РЕОК гривні у 2002–2010 роках**

У 2010 році приріст реального ефективного обмінного курсу гривні відносно грудня 2009 року становив 8.7%. Це було зумовлено як посиленням номінального ефективного обмінного курсу (НЕОК) гривні (на 4.9%), так і перевищенням інфляції

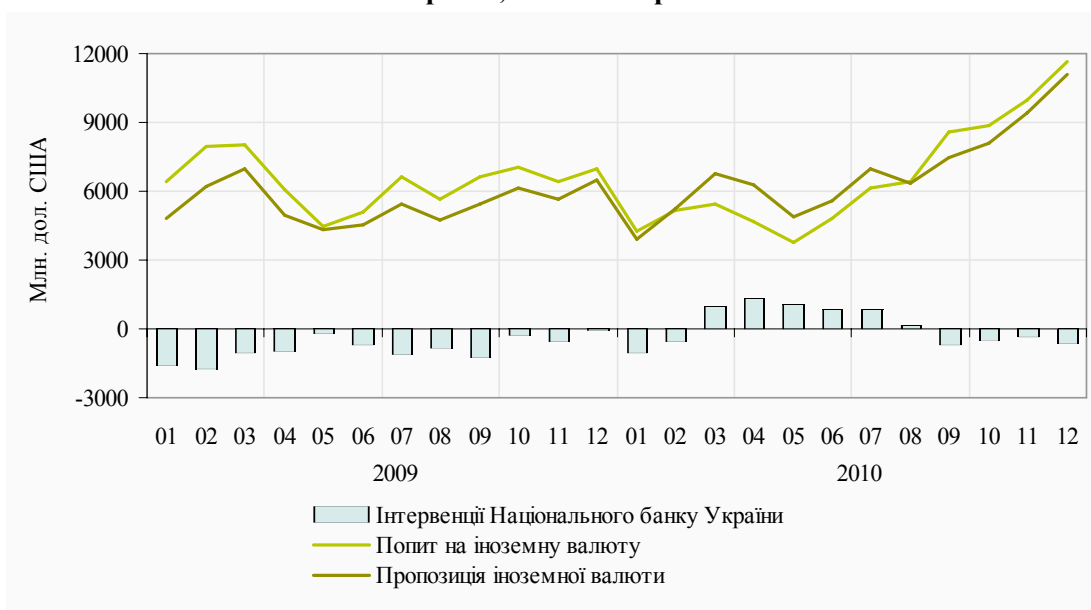
в Україні її зваженого показника за країнами – основними торговельними партнерами (на 3.8 процентного пункту).

Зміни у динаміці НЕОК гривні відбулися внаслідок її зміцнення відносно більшості валют. Зокрема, упродовж року гривня зміцнилася відносно долара США на 0.3%, відносно євро – на 7.7%, англійського фунта стерлінгів – на 2.9%, польського злотого – на 3.9 %, угорського форинта – на 9.9% тощо.

РОЗВИТОК ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Динаміка показників валютного ринку в 2010 році була різноспрямованою. Сезонне скорочення надходжень іноземної валюти до країни на початку року створювало девальваційний тиск на гривню та вимагало від Національного банку України проведення регулярних інтервенцій із продажу іноземної валюти, завдяки яким вдалося певним чином компенсувати недостатність пропозиції іноземної валюти на ринку та значною мірою задовольнити попит на неї.

Графік 21. Окремі показники міжбанківського валютного ринку України, 2009–2010 роки

Натомість уже із середини лютого і до вересня на міжбанківському валютному ринку спостерігалось суттєве збільшення валютної пропозиції завдяки зростанню обсягів надходжень іноземної валюти на рахунки резидентів. Це дало можливість Національному банку України поповнювати міжнародні резерви.

У вересні ситуація на валютному ринку знову змінилася. Протягом чотирьох останніх місяців року на ньому стійко домінував попит на іноземну валюту. За цих умов дефіцит іноземної валюти нівелювався як інтервенціями Національного банку України, так і курсовими коливаннями гривні.

Найсуттєвішими чинниками, які впливали на стан валютного ринку в 2010 році, були:

– збільшення обсягів надходжень іноземної валюти від нерезидентів на 20.1% порівняно з попереднім роком;

- формування чистого припливу іноземної валюти на рахунки резидентів із зовні (10.6 млрд. дол. США) порівняно з її чистим відпливом роком раніше (4.2 млрд. дол. США);
- розширення міжбанківського валютного ринку – обсяг його операцій збільшився порівняно з 2009 роком на 13.1%;
- активне придбання ОВДП на первинному ринку та відповідне зростання попиту на гривню – вартість придбаних банками ОВДП під час їх первинного розміщення перевищила 40.4 млрд. грн.;
- зацікавленість нерезидентів у ОВДП;
- підвищення міжнародних рейтингів України в іноземній валюті: за шкалою Fitch Ratings – від B– до B, а за шкалою Standard&Poors – від CCC+ до B+;
- зменшення відповідних ризиків кредитування України: індекс ЕМВІ+ Україна знизився з 1002 на 31.12.2009 р. до 436 за станом на 31.12.2010 р.

З метою врівноваження валютного ринку Національний банк України проводив на ньому політику активних інтервенцій, виступаючи як продавцем, так і покупцем іноземної валюти. При цьому сальдо інтервенцій Національного банку України за рік було додатним – понад 1.3 млрд. дол. США (в еквіваленті), ставши одним із чинників відновлення втрачених протягом кризи міжнародних резервів.

Завдяки стабілізації ситуації на валютному ринку та зменшенню різниці між офіційним і міжбанківським курсом гривні до долара США з березня звітного року Національний банк України призупинив проведення цільових аукціонів з продажу іноземної валюти для задоволення потреб клієнтів банків – фізичних осіб з метою погашення ними заборгованості за валютними кредитами. На початку року було проведено десять таких аукціонів, на яких продано 65.6 млн. дол. США, 0.2 млн. євро та 2.4 млн. швейцарських франків.

Як і в попередні роки, у 2010 році переважна більшість операцій із купівлі та продажу іноземної валюти здійснювалась у безготівковій формі. При цьому частка операцій з іноземною готівкою в загальному обсязі операцій на валютному ринку країни залишилася майже незмінною порівняно з 2009 роком і становила 19.3%.

Таблиця 10. Структура операцій з купівлі й продажу іноземної валюти, 2004–2010 роки, %

Рік	Безготівкова іноземна валюта	Готівкова іноземна валюта
2004	81.1	18.9
2005	78.4	21.6
2006	73.3	26.7
2007	70.8	29.2
2008	75.9	24.1
2009	80.4	19.6
2010	80.7	19.3

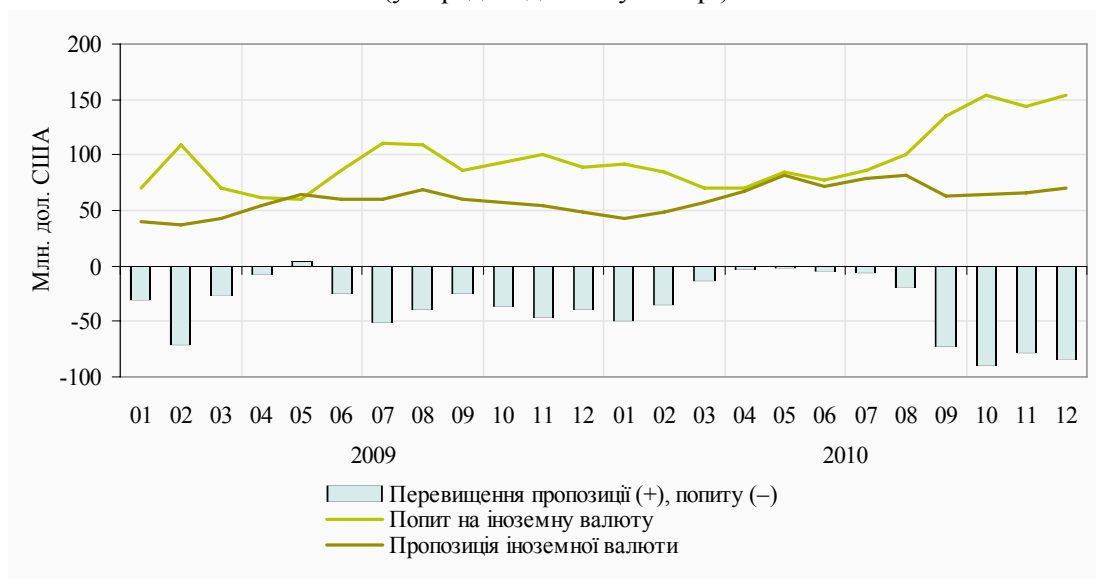
На міжбанківському валютному ринку відбулося зменшення частки операцій із доларами США (на 2.9 процентного пункту – до 68.2%) та євро (на 6.1 процентного пункту – до 15.8%). Натомість збільшилася питома вага операцій із російськими рублями з 5.2 до 5.9% та іншими валютами – з 1.8 до 10.1%.

Таблиця 11. Валютна структура операцій з купівлі й продажу іноземної валюти, 2004–2010 роки

Рік	Загальний обсяг операцій, млрд. дол. США (у доларовому еквіваленті)	Структура за видами валют, %			
		долари США	євро	російські рублі	інші валюти
Безготівкова іноземна валюта					
2004	77.7	79.1	11.5	5.9	3.5
2005	91.4	80.6	12.5	5.8	1.1
2006	102.4	77.7	14.1	6.8	1.4
2007	148.0	73.7	16.4	6.9	3.0
2008	208.8	77.7	14.2	6.0	2.1
2009	144.9	71.1	21.9	5.2	1.8
2010	178.9	68.2	15.8	5.9	10.1
Готівкова іноземна валюта					
2004	18.1	80.8	12.9	4.8	1.5
2005	25.2	79.6	14.0	4.7	1.7
2006	37.3	82.0	12.1	4.2	1.7
2007	61.1	78.7	15.2	4.5	1.6
2008	66.2	71.0	22.0	5.4	1.6
2009	35.4	71.9	22.0	5.2	0.8
2010	42.9	73.3	19.0	6.1	1.6

На готівковому сегменті валютного ринку в звітному році спостерігалось помітне збільшення середньоденного річного обсягу операцій (на 21%) на тлі випереджаючого підвищення пропозиції іноземної валюти: обсяг її купівлі банками підвищився на 22.6%, а продажу – на 20.1%. У цілому в 2010 році попит на іноземну готівку перевищив її пропозицію на 9.7 млрд. дол. США (в еквіваленті) порівняно з 8.4 млрд. дол. США у 2009 році. Попри зазначене, середньозважений курс гривні за операціями з продажу банками готівкових доларів у 2010 році зміцнився на 0.66% і становив на кінець року 799.47 грн. за 100 дол. США.

Графік 22. Операції з готівковою іноземною валютою, 2009–2010 роки (у середньоденному вимірі)

СИСТЕМА ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Основним завданням системи валютного регулювання в 2010 році була стабілізація валютного ринку України, поліпшення очікувань на ньому, сприяння розвитку міжнародних розрахунків та зниження рівня інфляції.

Для оптимізації торгівлі безготівковою іноземною валютою з 20 вересня 2010 року збільшено на 1 годину часові межі функціонування Системи підтвердження угод на міжбанківському валютному ринку України Національного банку України, що дало змогу уповноваженим банкам здійснювати купівлю-продаж безготівкової іноземної валюти як за дорученням клієнтів банків, так і з метою виконання власних зобов'язань з 10.00 до 17.00 години за київським часом.

Зважаючи на певну стабілізацію, що спостерігалася на міжбанківському валютному ринку України в 2010 році, Правлінням Національного банку України прийнято рішення:

1. Із 25.08.2010 р. скасувати² вимоги щодо утримання банками, яким було надано кредитну підтримку, середньозваженого курсу гривні до долара США за безготівковими операціями його купівлі-продажу на міжбанківському валютному ринку України, а також додержання середнього курсу гривні до долара США за операціями його купівлі-продажу на готівковому валютному ринку;

2. Із 28.12.2010 р. відновити³ режим функціонування кореспондентських рахунків банків-нерезидентів у гривнях, встановлений розділом 4 Положення про відкриття та функціонування кореспондентських рахунків банків – резидентів та нерезидентів у іноземній валюті та кореспондентських рахунків банків-нерезидентів у гривнях⁴, тобто банкам-нерезидентам повернуто право здійснювати:

- розміщення міжбанківських депозитів у гривнях в уповноважених банках;
- власні операції з перерахування гривень на інший кореспондентський рахунок цього ж банку-нерезидента, відкритий в іншому уповноваженому банку;
- міжбанківські операції з іншими банками-нерезидентами через їх кореспондентські рахунки, відкриті в уповноважених банках.

З огляду на позитивні тенденції на міжбанківському валютному ринку України та враховуючи зобов'язання України за Меморандумом про економічну і фінансову політику з МВФ від 16 липня 2010 року Національний банк України оптимізував регуляторні норми, які мають вплив на операції на валютному ринку⁵:

– встановлено право Національного банку України проводити інтервенції на міжбанківському валютному ринку України шляхом проведення з уповноваженими банками операцій купівлі-продажу безготівкової іноземної валюти на умовах "своп"

² Постанова Правління НБУ від 25.08.2010 р. № 395 "Про скасування вимог щодо утримання банками, яким було надано кредитну підтримку, середньозваженого та середнього курсу гривні до долара США".

³ Постанова Правління НБУ від 14.12.2010 р. № 543 "Про визнання такими, що втратили чинність, постанов Правління Національного банку України".

⁴ Затверджено постановою Правління Національного банку України від 26.03.1998 р. № 118 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.04.1998 р. за № 231/2671 (зі змінами).

⁵ Постанова Правління Національного банку України від 14.12.2010 р. № 544 "Про внесення змін до нормативно-правових актів з питань торгівлі іноземною валютою", зареєстрована в Міністерстві юстиції України 24.12.2010 р. за № 1329/18624.

строком до трьох місяців. Запровадження такого заходу надасть можливість як клієнтам уповноважених банків, так і самим банкам здійснювати хеджування валютних ризиків;

– відновлено норму щодо використання купленої за гривні на міжбанківському валютному ринку України іноземної валюти (або обмінної на іншу іноземну валюту) не пізніше як за десять робочих днів після дня її зарахування на поточний рахунок клієнта;

– відновлено норму, скасовану на початку 2009 року під час розгортання в Україні фінансової кризи, щодо можливості здійснювати купівлю безготівкової іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України для забезпечення виконання операцій, право на проведення яких надано індивідуальною ліцензією Національного банку України;

– скасовано вимогу щодо пред'явлення з метою купівлі безготівкової іноземної валюти акта цінової експертизи Державного інформаційно-аналітичного центру моніторингу зовнішніх товарних ринків, якщо загальна вартість послуг (робіт, прав інтелектуальної власності) за зовнішньоекономічним договором перевищує 100 000 євро;

– конкретизовано перелік документів, на підставі яких фізичні особи-нерезиденти здійснюють підтвердження джерел походження національної валюти з метою купівлі іноземної валюти за рахунок коштів на поточному рахунку в національній валюті;

– закріплено норму щодо здійснення обміну іноземної валюти в межах однієї групи Класифікатора іноземних валют та банківських металів⁶, далі – Класифікатор (ця норма діяла на підставі тимчасової Постанови Правління Національного банку України від 04.12.2008 р. № 413 "Про окремі питання діяльності банків"). Зазначене обмеження не поширюється на операції, що здійснюються на міжбанківському валютному ринку та на міжнародних валютних ринках для забезпечення виконання договорів з імпорту, а також на міжнародних валютних ринках з купівлі іноземної валюти I групи Класифікатора за іноземну валюту інших груп Класифікатора.

У 2010 році Національним банком України було застосовано превентивний захід для обмеження припливу в банківську систему мінливого короткострокового капіталу. Для цього відновлено⁷ вимогу щодо 20-процентного резервування банками у Національному банку України коштів нерезидентів в іноземній валюті, розміщених у банках у вигляді кредитів, депозитів зі строками до 6 місяців (вимога не поширюється на кошти, що залучаються на строк не більше одного робочого дня або під державні гарантії чи від міжнародних фінансових організацій, членом яких є Україна), згідно з Правилами резервування коштів за залученими уповноваженим банком депозитами і кредитами (позиками) в іноземній валюті від нерезидентів⁸.

У комплексі заходів щодо сприяння кредитній підтримці реального сектору економіки України Національний банк України погодився із пропозицією Міжнародної фінансової

⁶ Затвердженого постановою Правління Національного банку України від 04.02.1998 р. № 34 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 02.10.2002 р. № 378, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України від 24.10.2002 р. за № 841/7129).

⁷ Постанова Правління Національного банку України від 22.10.2010 р. № 431 "Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 04.12.2008 р. № 413".

⁸ Затверджені постановою Правління Національного банку України від 18.06.2008 р. № 171, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 09.07.2008 р. за № 617/15308 (зі змінами).

корпорації (МФК) про запровадження нею на території України програми з надання резидентам кредитів та гарантій у гривнях. У зв'язку з цим Постановою Правління Національного банку України від 22.11.2010 р. № 504 "Про порядок проведення окремих операцій за кредитами, позиками, гарантіями в гривнях між резидентами України та Міжнародною фінансовою корпорацією (пілотний проект)" було врегульовано питання щодо порядку проведення через уповноважені банки розрахунків у гривнях між МФК та резидентами за договорами кредитування, гарантії.

З метою подальшого впровадження заходів щодо створення сприятливого інвестиційного клімату й активізації інвестиційної діяльності в Україні, Правлінням Національного банку України 22.12.2010 р. було затверджено Постанову № 572 "Про врегулювання питань щодо здійснення деяких валютних операцій", якою передбачається комплексне внесення змін до нормативної бази регулювання валютних операцій, пов'язаних з інвестиційною діяльністю іноземних інвесторів на території України, для подальшого вдосконалення порядку проведення таких операцій, а також приведення нормативних приписів у відповідність із Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання іноземних інвестицій та кредитування".

Зазначеною постановою зокрема передбачено:

– скасування вимоги щодо обов'язкового (п'ятиденного) строку розміщення на окремому аналітичному рахунку балансового рахунку банку коштів клієнта, які використовуються для здійснення купівлі іноземної валюти (передбачено планом заходів з лібералізації валютного ринку в рамках реалізації програми "Стенд-бай" між Україною та МВФ);

– максимальне спрощення вимог до пакета документів, який вимагається при репатріації дивідендів іноземним інвесторам;

– анулювання обов'язку щодо надання підтвердження повноти сплати податків з доходів іноземних інвесторів;

– удосконалення порядку повернення іноземних інвестицій за операціями щодо купівлі-продажу цінних паперів на українських фондових біржах.

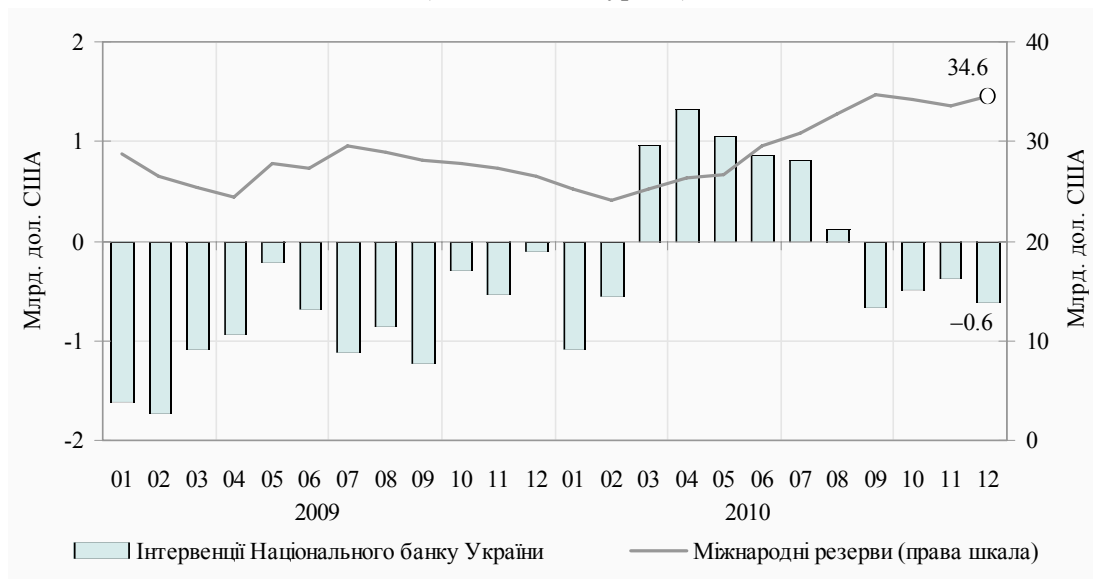
МІЖНАРОДНІ РЕЗЕРВИ

У 2010 році міжнародні (золотовалютні) резерви України (далі – міжнародні резерви) зросли на 8.1 млрд. дол. США, або на 30.5%, і на 01.01.2011 р. становили 34.6 млрд. дол. США.

Основними факторами збільшення міжнародних резервів були купівля іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України на суму, еквівалентну 8.7 млрд. дол. США та надходження у червні кредиту на суму 2.0 млрд. дол. США й у вересні коштів від розміщення ОЗДП на суму 2.0 млрд. дол. США на користь Державного казначейства України. Також одним із джерел поповнення міжнародних резервів було надходження в серпні та грудні чергових траншів від Міжнародного валютного фонду на суму, еквівалентну 3.4 млрд. дол. США.

У звітному році Національним банком України було продано іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України в обсязі 7.4 млрд. дол. США (в доларовому еквіваленті).

Графік 23. Міжнародні резерви та інтервенції Національного банку України
(за поточним курсом)

Основною метою управління міжнародними резервами було забезпечення оптимального співвідношення рівнів захищеності, ліквідності й дохідності, яке забезпечувало виконання функцій Національного банку України, визначених чинним законодавством України.

Управління міжнародними резервами здійснювалось відповідно до Інвестиційної декларації міжнародних (золотовалютних) резервів України на 2010 рік.

У 2010 році міжнародні резерви зберігались на рахунках банків-кореспондентів, а також у фінансових інструментах із довгостроковим кредитним рейтингом не нижчим, ніж рівень "А". Контроль за кредитним ризиком забезпечувався шляхом встановлення кредитних лімітів банкам-контрагентам. Оптимальний рівень валютного та процентного ризиків забезпечувався шляхом диверсифікації міжнародних резервів. Більша частина коштів міжнародних резервів зберігалась у державних цінних паперах та на депозитних рахунках.

Усі зобов'язання банків-контрагентів перед Національним банком України за депозитами та операціями з цінними паперами було виконано вчасно та в повному обсязі.

Ліквідність міжнародних резервів визначалася рівнем ліквідності вільно конвертованих валют, фінансових інструментів або фінансового ринку.

У процесі управління міжнародними резервами Національним банком України використовувались такі основні фінансові інструменти, як цінні папери нерезидентів та короткострокові депозити в іноземних банках.

Переважаюча частка монетарного золота Національного банку України зберігалася в сховищі Державної скарбниці, решту було розміщено в довгострокові депозити.

За 2010 рік Національним банком України отримано 433.3 млн. дол. США доходів від управління міжнародними резервами.

Загальна середня дохідність операцій з управління міжнародними резервами за 2010 рік становила 1.4%.

3. РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

У 2010 році діяльність банківського сектору України характеризувалася стабільним припливом коштів до банківської системи, поживленням кредитування, нарощуванням регулятивного капіталу банків та зростанням його адекватності, зниженням порівняно з попереднім роком рівня збитків та зменшенням кількості збиткових банків.

Таблиця 12. Основні показники діяльності банків України

Показники	2010 рік			Довідково: 2009 рік		
	млрд. грн.	приріст, млрд. грн.	% до попереднього року	млрд. грн.	приріст, млрд. грн.	% до попереднього року
Загальні активи	1 090.2	88.6	108.8	1 001.6	28.3	102.9
Активи	942.1	61.8	107.0	880.3	-45.8	95.1
Зобов'язання	804.4	39.3	105.1	765.1	-41.7	94.8
Власний капітал	137.7	22.5	119.6	115.2	-4.1	96.6

За 2010 рік загальні активи банків України (не скориговані на резерви під активні операції) зросли на 8.8% (за 2009 рік – на 2.9%) і на 01.01.2011 р. становили 1090.2 млрд. грн. При цьому активи банківського сектору зросли за 2010 рік на 7.0% – до 942.1 млрд. грн. порівняно зі скороченням на 4.9% у 2009 році (в основному за рахунок зростання вкладень у цінні папери). Так, частка вкладень у цінні папери в загальних

Кількість банків з іноземним капіталом за 2010 рік зросла з 51 до 55 (31.3% від загальної кількості діючих банків України), кількість банків зі 100% капіталом – з 18 до 20 (11.4 % від загальної кількості діючих банків).

На сьогодні іноземний капітал в Україні представлений 26 країнами. Найбільшу частку в загальній сумі іноземного капіталу становить капітал Росії (24.5%), Кіпру та Франції (по 11.1%), Швеції (10.4%), Австрії (10.0%), Німеччини (8.0%), Нідерландів (5.9%).

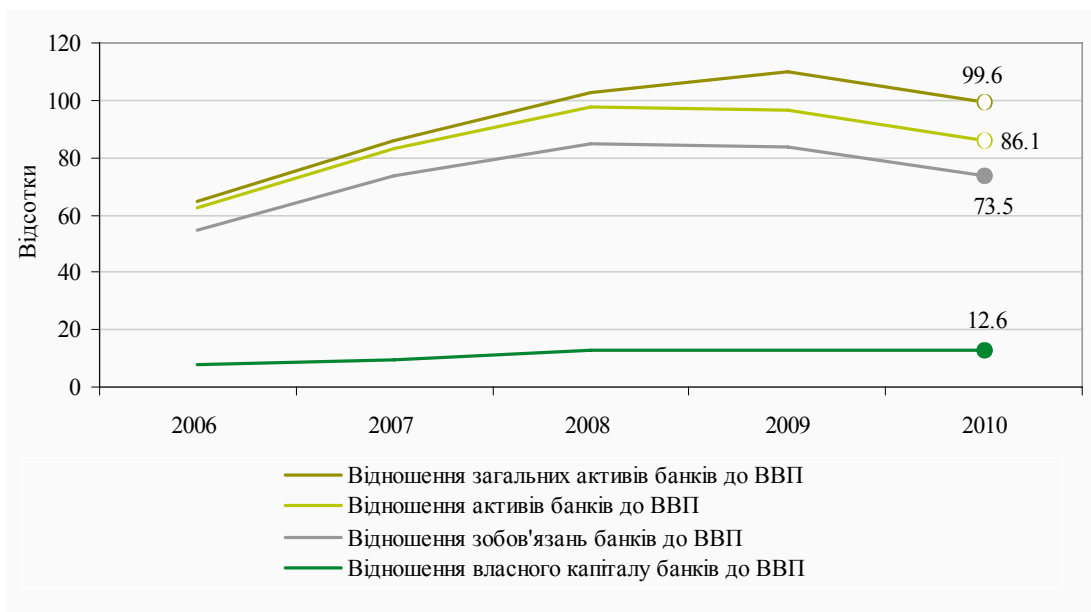
активах зросла в 2.0 раза (на 3.8 процентного пункту). Питома вага кредитів, що залишались основною складовою активів, зменшилась на 5.3 процентного пункту.

За 2010 рік відбулося зростання обсягів негативно класифікованих кредитних операцій на 13.0% (за 2009 рік – в 3.3 раза), а їх частка в загальному обсязі кредитної заборгованості збільшилася з 13.1 до 14.9% на 01.01.2011 р.

Загальний обсяг зобов'язань банків збільшився за звітний рік на 5.1% (за 2009 рік – скоротився на 5.2%) і за станом на 01.01.2011 р. становив 804.4 млрд. грн. У структурі зобов'язань банків понад половину становили депозити, їх питома вага зросла за рік на 9.1 процентного пункту. Водночас частка міжбанківських кредитів та депозитів зменшилась на 3.8 процентного пункту (до 21.5%), кредитів, що було отримано від міжнародних та інших фінансових організацій – на 0.6 процентного пункту (до 4.9%), коштів Національного банку України – на 2.2 процентного пункту (до 8.8%).

У 2010 році відбулося скорочення співвідношення загальних активів банків до ВВП, яке на 01.01.2011 р. становило 99.6% (на 01.01.2010 р. – 109.7%). Співвідношення активів банків до ВВП зменшилось до 86.1% (на 01.01.2010 р. – 96.4%), зобов'язань до ВВП – до 73.5% (на 01.01.2010 р. – 83.8%), власного капіталу – залишилось на рівні 12.6%.

Графік 24. Основні показники діяльності банків України

За 2010 рік власний капітал банків України збільшився на 22.5 млрд. грн., або на 19.6% (за 2009 рік – зменшився на 3.4%) і на кінець року становив 137.7 млрд. грн. Питома вага власного капіталу в пасивах банків на 01.01.2011 р. становила 14.6% (на 01.01.2011 р. – 13.1%). Сплачений зареєстрований статутний капітал за 2010 рік зріс на 26.7 млрд. грн., або на 22.4% – до 145.9 млрд. грн., що підвищило рівень капіталізації банківського сектору. За 2010 рік частка іноземного капіталу в зареєстрованому статутному капіталі банків України збільшилася на 4.8 процентного пункту – до 40.6%.

Регулятивний капітал банків збільшився за 2010 рік на 18.5% – до 160.9 млрд. грн. в основному за рахунок найстабільнішої його частини – статутного капіталу. Протягом 2010 року відбулися зміни в структурі регулятивного капіталу. Зокрема,

частка фактично сплаченого зареєстрованого статутного капіталу (складова основного капіталу) в структурі регулятивного капіталу збільшилась до 66.1 з 62.7% на 01.01.2010 р., а частка субординованого боргу (складова додаткового капіталу) зросла до 15.0 з 13.6% на 01.01.2010 р.

Рівень адекватності регулятивного капіталу банківського сектору збільшився за 2010 рік до 20.83 з 18.08% на 01.01.2010 р.

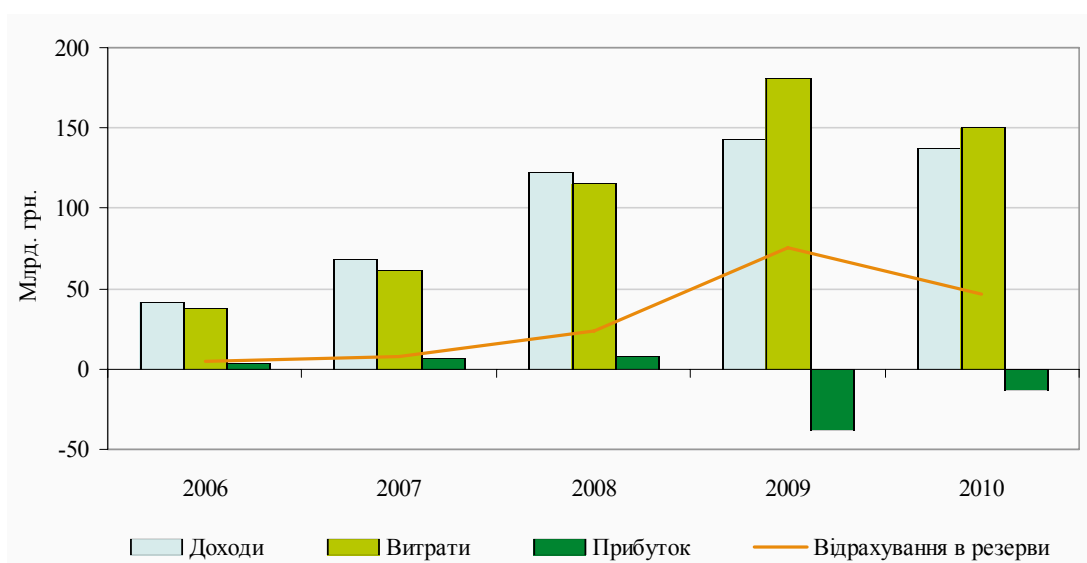
У 2010 році тривав процес концентрації активів, капіталу та зобов'язань у банках I групи, де на 01.01.2011 р. було сконцентровано 66.8% активів банків України, 66.4% капіталу та 66.8% загального обсягу зобов'язань.

Таблиця 13. Концентрація загальних активів, власного капіталу та зобов'язань за групами банків

Група	(у відсотках)					
	Загальні активи		Власний капітал		Зобов'язання	
	01.01.2011 р.	01.01.2010 р.	01.01.2011 р.	01.01.2010 р.	01.01.2011 р.	01.01.2010 р.
Група I	66.8	68.6	66.4	70.7	66.8	68.6
Група II	18.6	16.9	14.8	9.1	18.6	17.6
Група III	6.3	6.4	6.1	8.8	6.4	6.1
Група IV	8.3	8.1	12.7	11.4	8.2	7.7

Доходи банків України на 01.01.2011 р. становили 136.8 млрд. грн., зменшившись за рік на 4.3%. Процентні доходи, як і раніше, залишались основною статтею доходів – 113.3 млрд. грн. Їх обсяги порівняно з попереднім роком зменшилися на 6.4% (в основному внаслідок скорочення доходів від кредитування фізичних осіб), а частка у структурі доходів банків – до 82.8 порівняно з 84.7% на 01.01.2010 р. Водночас комісійні доходи скоротилися за рік на 5.8% – до 15.3 млрд. грн., а їх частка в загальних доходах становила 11.2%. Результат від торговельних операцій зменшився на 24.5% – до 2.2 млрд. грн.

Графік 25. Динаміка доходів, витрат і прибутку банківського сектору України

У 2010 році порівняно з попереднім роком витрати банків України зменшилися на 17.4% і за станом на 01.01.2011 р. дорівнювали 149.9 млрд. грн. Процентні витрати становили 61.4 млрд. грн. (на 7.8% менше, ніж на 01.01.2010 р.), а їх частка продовжила зростати – до 41.0% (порівняно з 36.7% на 01.01.2010 р.). Це відбулось на фоні скорочення обсягів відрахувань на формування резервів, які зменшилися за рік на 38.8% і на 01.01.2011 р. становили 46.2 млрд. грн., або 30.8% від усіх витрат банків. Порівняно з 2009 роком загальні адміністративні витрати зросли на 3.0% і становили 19.4% від витрат.

Співвідношення витрат банків до їх доходів дорівнювало 109.5% (порівняно зі 126.9% у 2009 році).

Таблиця 14. Концентрація доходів, витрат і результату діяльності за групами банків

(у відсотках)

Група	Доходи		Витрати		Результат діяльності	
	01.01.2011 р.	01.01.2010 р.	01.01.2011 р.	01.01.2010 р.	01.01.2011 р.	01.01.2010 р.
Група I	67.8	69.0	65.3	63.8	39.1	44.3
Група II	17.7	15.6	20.9	20.0	53.7	36.5
Група III	5.9	6.6	6.0	7.1	6.5	9.0
Група IV	8.6	8.8	7.8	9.1	0.7	10.2

За підсумками 2010 року було зафіксовано від'ємний фінансовий результат діяльності банківського сектору в розмірі 13.0 млрд. грн., що майже втричі менше, ніж за 2009 рік та на 53.7% забезпечено збитками банків II групи.

ДЕПОЗИТНИЙ РИНОК

У 2010 році відновилась позитивна тенденція до нарощування депозитної бази інших депозитних корпорацій. За станом на 01.01.2011 р. залишки коштів, залучених від резидентів, становили 416.6 млрд. грн. і збільшилися за рік на 24.4% порівняно зі скороченням на 6.9% у 2009 році.

Цьому сприяло поступове відновлення економічного зростання, стабільна динаміка валютного курсу протягом року та підвищення ступеня довіри суб'єктів економіки до банківської системи.

Кошти сектору домашніх господарств залишалися найбільшою складовою депозитів, залучених банками, і забезпечили основний приріст депозитів у 2010 році. За станом на 01.01.2011 р. обсяг депозитів сектору домашніх господарств становив 275.1 млрд. грн. Зростання спостерігалось протягом усього року, чому сприяло збільшення реальної заробітної плати і практично стабільний курс гривні щодо долара США.

Із квітня 2010 року залишки за депозитами у гривневому еквіваленті перевищили докризовий рівень (347.1 млрд. грн. на 01.10.2008 р.).

Із урахуванням курсових різниць (базовий курс на 01.10.2008 р.) депозити домашніх господарств почали перевищувати свій докризовий рівень з вересня, тоді як депозити нефінансових корпорацій не досягли його і на кінець року.

В цілому за 2010 рік депозити сектору домашніх господарств збільшилися на 61.0 млрд. грн., або на 28.5% порівняно зі скороченням на 3.8 млрд. грн., або на 1.7%, у 2009 році.

Таблиця 15. Основні показники розвитку депозитного ринку України								
Показники	2010 рік				Довідково: 2009 рік			
	млрд. грн.	питома вага, %	приріст, млрд. грн.	% до попереднього року	млрд. грн.	питома вага, %	приріст, млрд. грн.	% до попереднього року
Депозити, всього	416.6	100.0	81.6	124.4	335.0	100.0	-24.8	93.1
у тому числі:								
За видами валют								
у національній валюті	239.3	57.4	66.2	138.3	173.1	51.7	-28.7	85.8
в іноземній валюті	177.3	42.6	15.4	109.6	161.9	48.3	4.0	102.5
За строками погашення								
на вимогу	152.5	36.6	32.7	127.3	119.8	35.8	12.2	111.3
короткострокові	133.5	32.0	-1.9	98.6	135.4	40.4	42.4	145.7
довгострокові	130.6	31.4	50.8	163.7	79.8	23.8	-79.4	50.1
За секторами економіки								
нефінансових корпорацій	116.1	27.9	21.3	122.5	94.8	28.3	-23.4	80.2
домашніх господарств	275.1	66.0	61.0	128.5	214.1	63.9	-3.8	98.3
інші ⁹	25.4	6.1	-0.7	97.7	26.1	7.8	2.4	110.0

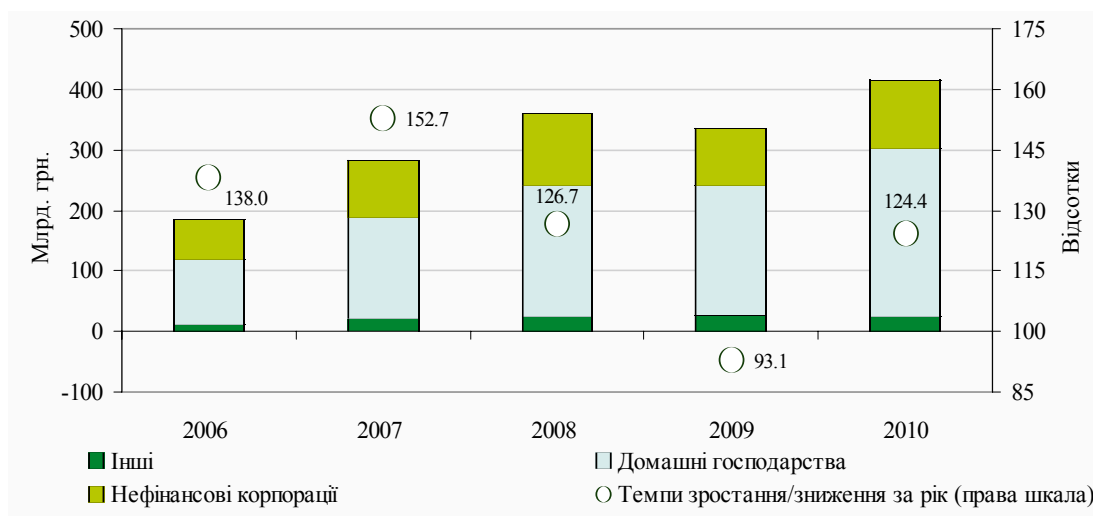
Залишки коштів сектору нефінансових корпорацій у 2010 році зросли на 21.3 млрд. грн., або на 22.5% (порівняно зі скороченням на 19.8% у 2009 році). Їх динаміка протягом року була неоднорідною, що стало основним чинником коливань залишків депозитів у цілому. Після значного скорочення у січні-лютому з березня 2010 року депозити нефінансових корпорацій зростали, за винятком червня (коли залишки депозитів у іноземній валюті скоротилися через значні обсяги повернення іноземних запозичень) та листопада (через виплати податкових платежів та перевищення обсягів імпорту над експортом). За станом на 01.01.2011 р. обсяг депозитів сектору нефінансових корпорацій становив 116.1 млрд. грн., з них підсектору державних нефінансових корпорацій – 14.0 млрд. грн., або 12.0%.

Залишки коштів інших фінансових корпорацій, залучені банками, збільшилися за рік на 3.4 млрд. грн. (або на 21.8%) в основному за рахунок коштів інших фінансових посередників та допоміжних фінансових організацій – на 2.7 млрд. грн., або на 33.3% (зокрема їх короткострокових депозитів у гривні). Серед основних чинників такої динаміки були зростання показників фондового ринку протягом року та підвищення платоспроможності суб'єктів економіки.

Залишки за депозитами сектору загальнодержавного управління у 2010 році скоротилися на 4.5 млрд. грн. (або на 51.9%) до 4.1 млрд. грн. за станом на 01.01.2011 р., у тому числі за рахунок центральних органів державного управління – на 4.2 млрд. грн., або на 51.8%.

⁹ Включаються інші фінансові корпорації, органи загальнодержавного управління та некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства.

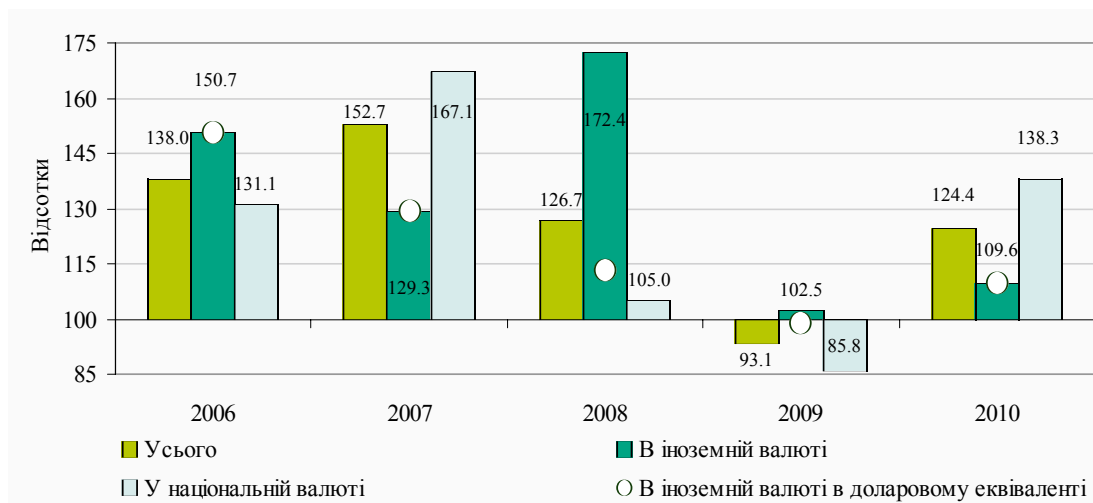
Графік 26. Депозити за секторами економіки

Змінилася структура депозитів за секторами економіки: частка депозитів сектору домашніх господарств за станом на 01.01.2011 р. збільшилась до 66.0% від загального обсягу депозитів (порівняно з 63.9% на 01.01.2010 р.), сектору загального державного управління – знизилася з 2.6 до 1.0%, сектору нефінансових корпорацій – з 28.3 до 27.9%, підсектору інших фінансових корпорацій – з 4.7 до 4.6%.

Темпи приросту депозитів у національній валюті у 2010 році (38.3%) суттєво перевищували темпи їх приросту в іноземній валюті (9.6%).

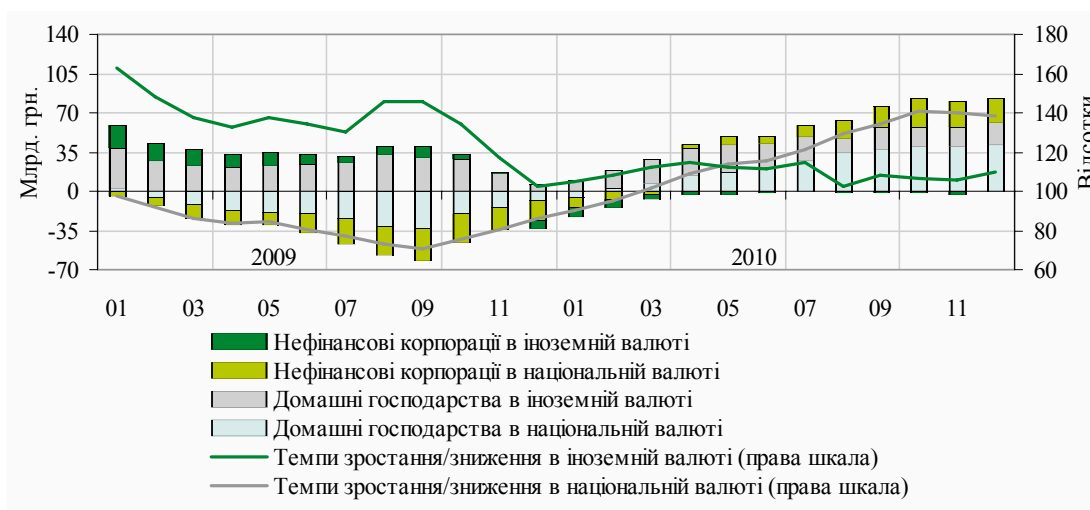
Графік 27. Депозити за видами валют
(темпи зростання/зниження за рік)

Темпи зростання депозитів у національній валюті в річному обчисленні протягом року поступово прискорювались (як нефінансових корпорацій, так і домашніх господарств). У IV кварталі 2010 року зростання почало уповільнюватися, проте на кінець року приріст коштів залишився суттєвим – 38.3% (порівняно зі зниженням на 14.2% у 2009 році). Динаміка залишків коштів у іноземній валюті визначалась відносною стабільністю, чому сприяли незначні коливання курсу гривні до іноземних валют протягом року, та була забезпечена приростом депозитів домашніх

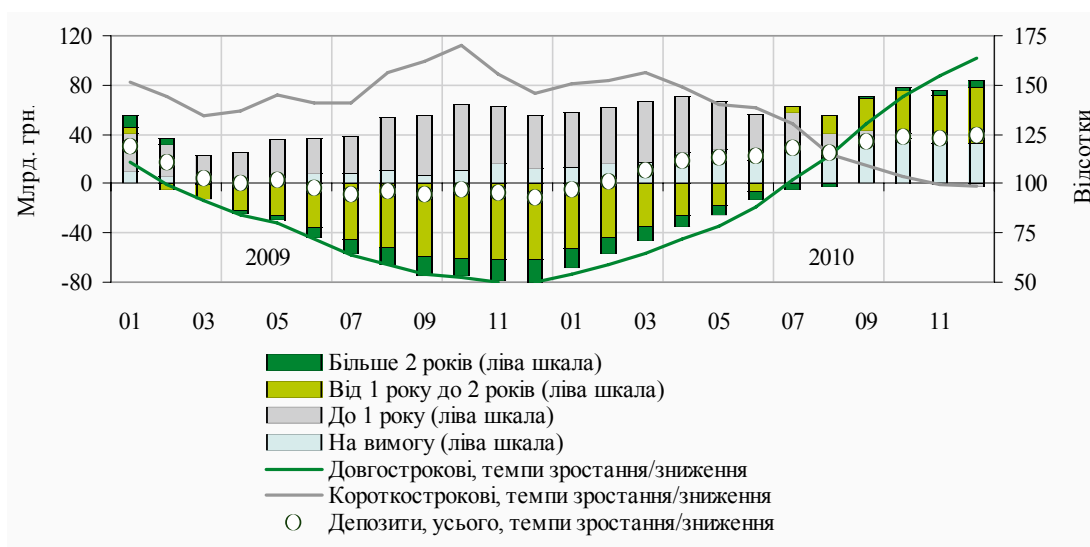
господарств (зросли за рік на 16.9%). Депозити нефінансових корпорацій в іноземній валюті за рік зменшились на 0.5 млрд. грн., або на 1.3% (зокрема внаслідок перевищення платежів за імпортними контрактами над надходженнями експортної виручки). За 2010 рік змінилася структура депозитів за видами валют: частка депозитів у національній валюті збільшилась на 5.7 процентного пункту – до 57.4%.

Графік 28. Депозити сектору нефінансових корпорацій та сектору домашніх господарств за видами валют (зміна в річному обчисленні)

Протягом року на фоні відновлення економічної активності спостерігалось поліпшення структури депозитів за строками. Крім того, процентна політика інших депозитних корпорацій (банків) в умовах достатньої ліквідності була спрямована на створення стимулів для нарощування обсягів довгострокових депозитів. Так, за термінами залучення у 2010 році відбулося скорочення короткострокових та зростання довгострокових депозитів і депозитів на вимогу. Найбільше за рік зросли депозити строком від 1 року до 2 років – на 76.6%. Депозити на вимогу протягом року зросли на 27.3%, більше 2 років – на 23.6%. Водночас короткострокові депозити у річному обчисленні скоротилися на 1.4%.

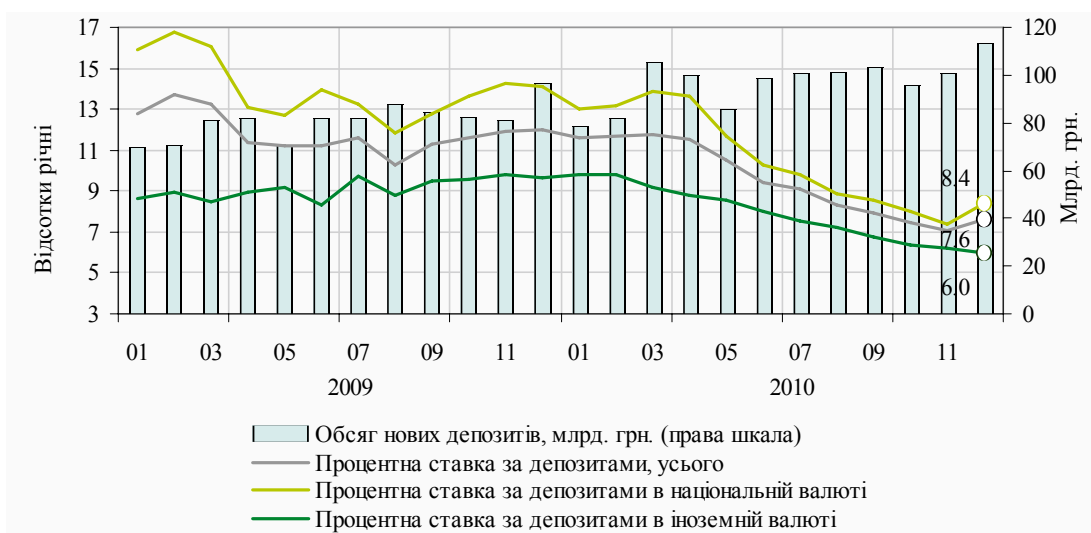
Графік 29. Депозити за строками (зміна в річному обчисленні)

У розрізі регіонів за станом на 01.01.2011 р. найбільші обсяги депозитів було залучено банками м. Києва та Київської області (41.1%), Донецької (9.7%) та Дніпропетровської (8.9%) областей.

Зростання депозитної бази банків зумовило низхідну динаміку вартості депозитів протягом 2010 року. Збільшення процентної ставки за депозитами в національній валюті наприкінці I кварталу звітної року мало на меті запобігання відпливу цих коштів, підтримання ліквідності банків та компенсувалось одночасним зниженням вартості депозитів у іноземній валюті. Із квітня процентні ставки стабільно знижувались як за депозитами в національній, так і в іноземній валютах. Незначне збільшення вартості депозитів у грудні відбулося внаслідок сезонного фактору та зростання у структурі депозитів частки депозитів із більшою вартістю.

Графік 30. Динаміка середньозважених процентних ставок за депозитами, залученими в резидентів іншими депозитними корпораціями

Середньозважена процентна ставка за депозитами за 2010 рік становила 9.4% річних порівняно з 11.8% річних у 2009 році, в тому числі в національній валюті – 10.3 порівняно з 14.0% річних відповідно.

КРЕДИТНИЙ РИНОК

Низхідна динаміка кредитування резидентів, яка спостерігалася у 2009 році та першій половині 2010 року, в II півріччі призупинилася. Починаючи з червня, за умов розширення ресурсної бази, а отже зниження вартості кредитів (у національній валюті), розпочався процес щомісячного приросту залишків заборгованості за наданими кредитами (за винятком грудня). Завдяки цьому їх загальний обсяг за 2010 рік збільшився на 9.5 млрд. грн., або на 1.3% до 732.8 млрд. грн. (за 2009 рік – зменшився на 1.5%).

За станом на 01.12.2010 р. залишки за кредитами, наданими резидентам, перевищили докризовий рівень і набули максимального значення за всі роки незалежності України (735.3 млрд. грн.).

Кредити, надані сектору нефінансових корпорацій, залишались найбільшою складовою у структурі кредитування резидентів і забезпечили основний приріст у 2010

році. Висхідна динаміка залишків за кредитами цим позичальникам спостерігалася протягом майже всього 2010 року, і за рік вони зросли на 38.7 млрд. грн., або на 8.4% (у 2009 році – на 4.2%). Насамперед така динаміка була зумовлена позитивними тенденціями розширення ресурсної бази банків, а також поліпшенням фінансового стану окремих підприємств, зокрема торгівлі та промисловості. На кінець грудня заборгованість за кредитами нефінансовим корпораціям становила 501.0 млрд. грн.

Таблиця 16. Основні показники розвитку кредитного ринку України

Показники	2010 рік				Довідково: 2009 рік			
	залишки, млрд. грн.	питома вага, %	зміна до попереднього року, млрд. грн.	% до попереднього року	залишки, млрд. грн.	питома вага, %	зміна до попереднього року, млрд. грн.	% до попереднього року
Кредити, усього	732.8	100.0	9.5	101.3	723.3	100.0	-10.7	98.5
у тому числі:								
	За видами валют							
у національній валюті	395.5	54.0	40.0	111.2	355.5	49.2	55.3	118.4
в іноземній валюті	337.3	46.0	-30.5	91.7	367.8	50.8	-66.0	84.8
	За строками погашення							
короткострокові	242.8	33.1	11.8	105.1	231.0	31.9	8.9	104.0
довгострокові	490.0	66.9	-2.3	99.5	492.3	68.1	-19.6	96.2
	За секторами економіки							
сектору нефінансових корпорацій	501.0	68.4	38.7	108.4	462.2	63.9	18.6	104.2
сектору домашніх господарств	209.5	28.6	-31.7	86.0	241.2	33.4	-39.2	86.0
іншим ¹⁰	22.3	3.0	2.5	112.6	19.8	1.4	9.9	164.3

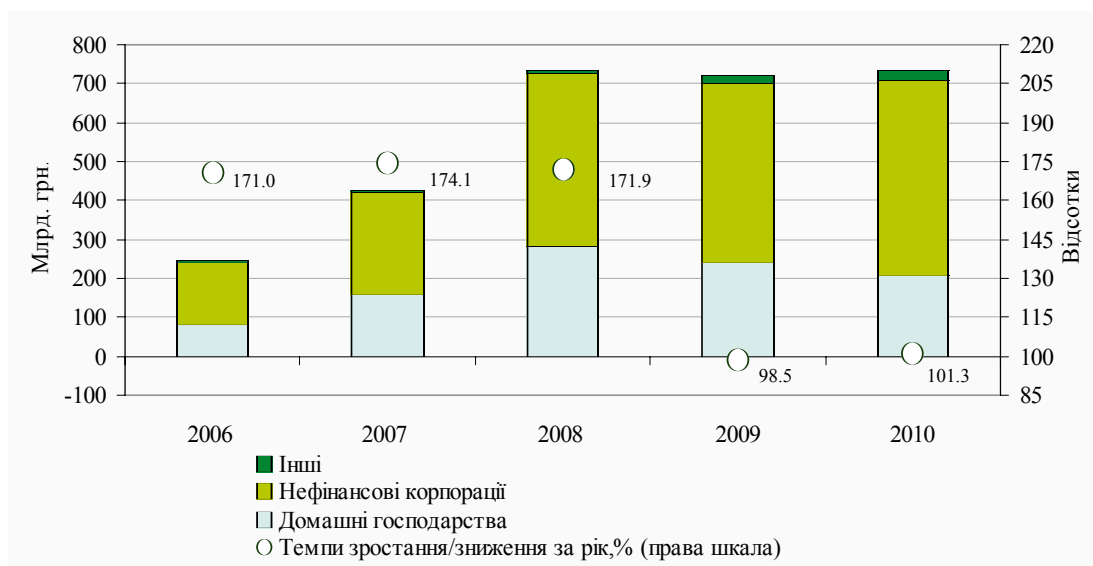
У структурі кредитів за цільовими вкладеннями переважали кредити, надані у поточну діяльність нефінансових корпорацій. Частка цих кредитів у загальному обсязі залишків за кредитами, наданими сектору нефінансових корпорацій, унаслідок зниження активізації кредитування інвестиційної діяльності мала тенденцію до зростання (за рік – на 2.1 процентного пункту – до 83.0%).

Поряд зі зростанням залишків за кредитами, наданими сектору нефінансових корпорацій, відбувалось і збільшення залишків за простроченими кредитами – до 65.6 млрд. грн. За 2010 рік їх приріст становив 13.2 млрд. грн. (у 2009 році – на 42.1 млрд. грн.) і був зумовлений зростанням прострочених кредитів як у національній (на 3.4 млрд. грн.), так і в іноземній (на 9.8 млрд. грн.) валютах. Частка проблемних кредитів у загальному обсязі залишків за кредитами, наданими сектору нефінансових корпорацій, продовжувала поступово збільшуватись і за звітний рік підвищилася з 11.3 до 13.1%.

У 2010 році спостерігалася зростання кредитів, наданих сектору загального державного управління, – на 3.1 млрд. грн., або в 1.5 раза – до 8.8 млрд. грн., у тому числі за рахунок центральних органів державного управління – на 2.9 млрд. грн., або в 1.6 раза.

¹⁰ Включаються інші фінансові корпорації, органи загальнодержавного управління та некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства.

Графік 31. Кредити за секторами економіки

В умовах нестабільного фінансового стану позичальників та високого рівня проблемної заборгованості у 2010 році продовжилось подальше щомісячне зменшення залишків за кредитами, наданими сектору домашніх господарств. За підсумками року вони скоротились на 31.7 млрд. грн., або на 13.1% (у 2009 році на 14.0%) і на 01.01.2011 р. становили 209.5 млрд. грн. Це відбулося за рахунок зменшення споживчих кредитів – на 14.2 млрд. грн., або на 10.3%, кредитів на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості – на 16.8 млрд. грн., або на 17.0%, та інших кредитів – на 0.7 млрд. грн., або на 13.1%.

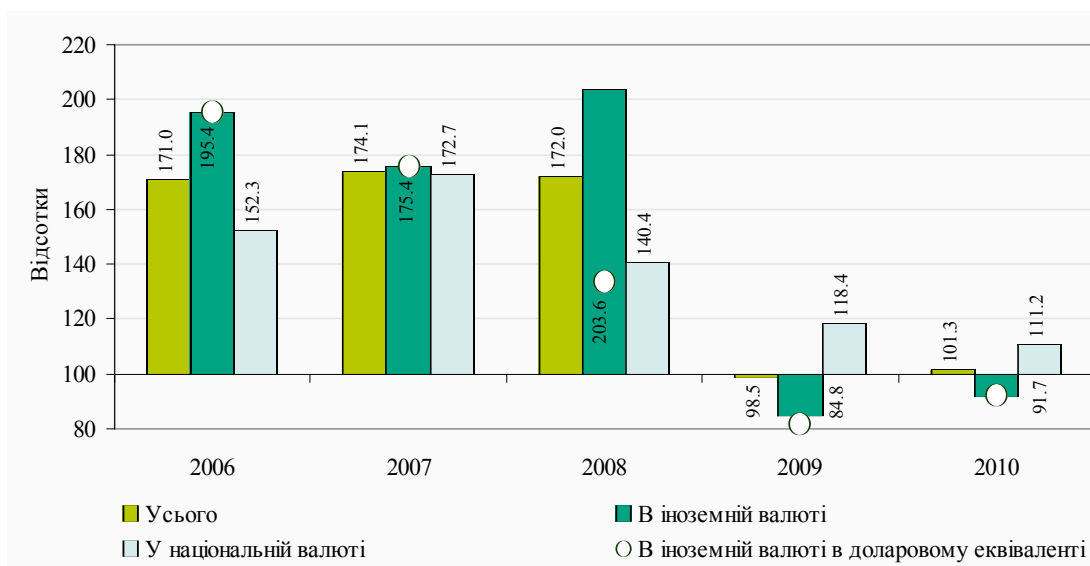
Залишки за кредитами, наданими іншим фінансовим корпораціям зменшилися за рік на 0.6 млрд. грн., або на 4.2% – до 13.4 млрд. грн. виключно за рахунок короткострокових кредитів, наданих іншим фінансовим посередникам та допоміжним фінансовим організаціям – на 1.4 млрд. грн., або на 16.5%.

Основним джерелом збільшення кредитування було нарощування кредитів у національній валюті, заборгованість за якими зростала практично щомісяця й у цілому за рік збільшилась на 40.0 млрд. грн., або на 11.2%. Це поліпшило структуру кредитів за видами валют – частка кредитів у національній валюті в загальному обсязі кредитування резидентів підвищилася за рік із 49.2 до 54.0%. Позитивна динаміка залишків за кредитами в національній валюті у звітному році була забезпечена приростом кредитів, наданих сектору нефінансових корпорацій, – на 39.0 млрд. грн., або на 14.4%. Кредити, надані сектору домашніх господарств у національній валюті, зменшилися на 1.9 млрд. грн., або на 2.9%.

Проведення Національним банком України політики щодо обмеження кредитування в іноземній валюті зумовило низхідну динаміку заборгованості за такими кредитами в усіх секторах економіки. Залишки за кредитами в іноземній валюті зростали лише в липні та вересні, що не компенсувало їх зниження протягом інших місяців року і за результатами 2010 року вони скоротилися на 30.5 млрд. грн., або на 8.3%. Зменшення відбувалось як за кредитами, наданими сектору нефінансових корпорацій (на 0.3 млрд. грн., або на 0.1%), так і сектору домашніх господарств (на 29.8 млрд. грн., або на 17.1%).

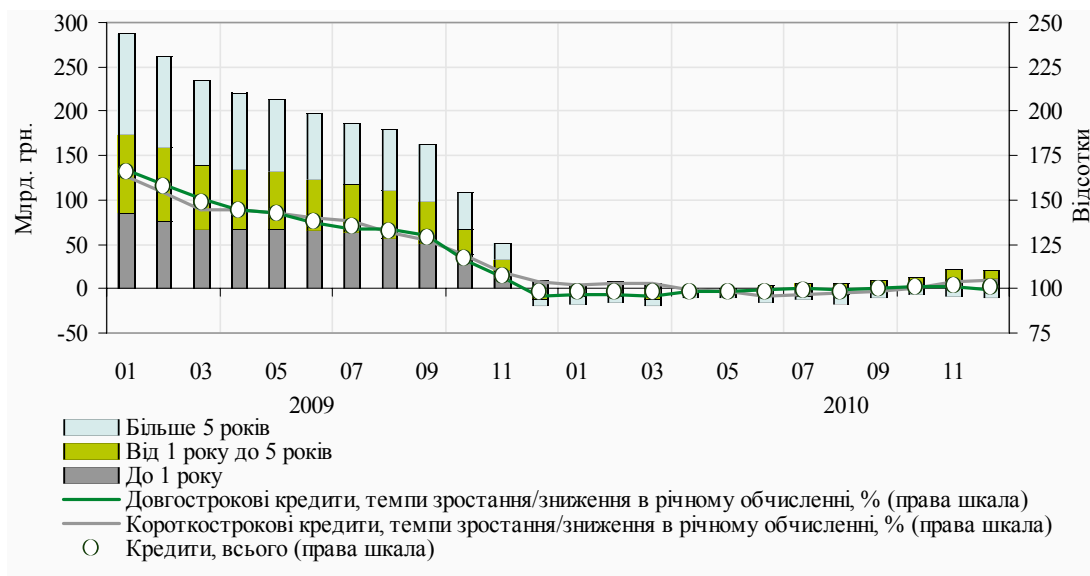

Графік 32. Кредити за видами валют (темпи зростання /зниження за рік)

Враховуючи обережну кредитну політику інших депозитних корпорацій (банків), кредитування резидентів здійснювалося в 2010 році на коротші терміни. У річному обчисленні кредити строком до 1 року зросли на 5.1%, строком від 1 року до 5 років – на 3.3%. Водночас кредити, надані на строк більше 5 років у річному обчисленні, зменшились на 5.0%.

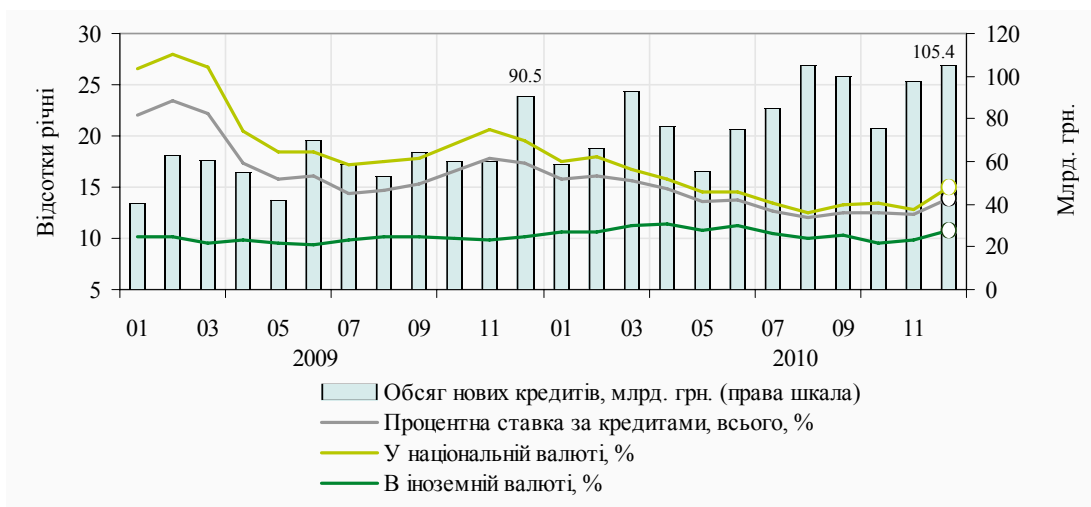
Графік 33. Кредити за строками (зміна в річному обчисленні)

У розрізі регіонів найбільше кредитів за станом на 01.01.2011 р. надано банками Київської області та м. Києва (50.0%), Дніпропетровської (13.4%), Донецької (6.4%) та Одеської (5.5%) областей.

Достатній рівень ліквідності забезпечив зниження вартості кредитів у II–III кварталах. Із деяким поживленням кредитної активності низхідний тренд процентних ставок за кредитами в національній валюті (що тривав із березня по серпень) змінився висхідним у вересні – грудні. В цілому за рік процентна ставка знизилася на 5.9 процентного пункту – до 14.6% річних.

Графік 34. Динаміка середньозважених процентних ставок за кредитами, наданими резидентам іншими депозитними корпораціями

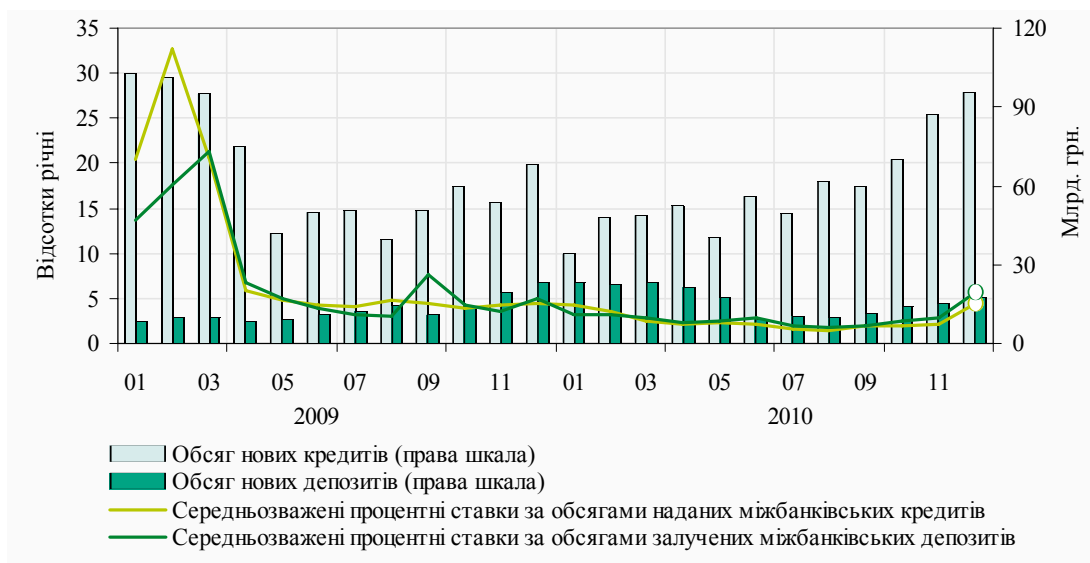
Динаміка процентних ставок за кредитами в іноземній валюті протягом року була різноспрямованою та коливалася в межах 9.5–11.4% річних. За рік процентна ставка за такими кредитами зросла на 0.7 процентного пункту до 10.6% річних.

КРЕДИТИ І ДЕПОЗИТИ НА МІЖБАНКІВСЬКОМУ РИНКУ

Протягом 2010 року динаміка міжбанківського кредитного та депозитного ринку відповідала коливанням грошового попиту і пропозиції. У січні – серпні внаслідок достатніх обсягів вільної ліквідності банківських установ, пов'язаних із розширенням депозитної бази, спостерігалось зменшення попиту на міжбанківські ресурси та відповідне зниження вартості кредитів і депозитів на міжбанківському ринку. Обсяги операцій за кредитами, наданими на міжбанківському ринку, протягом зазначеного періоду були в межах 34.3–61.3 млрд. грн. щомісяця і за вісім місяців становили 390.6 млрд. грн. Рівень процентних ставок за кредитами знизився з 4.3% річних у січні до 1.5% річних у серпні, в тому числі у національній валюті – з 6.4 до 1.6% річних відповідно. Вартість депозитів, залучених на міжбанківському ринку, упродовж восьми місяців зменшилася з 3.2 до 1.8% річних, зокрема у національній валюті – з 5.5 до 1.9% річних.

У вересні – грудні поживлення кредитної активності банків та активізація депозитних операцій Національного банку України (що відповідно призвело до зменшення залишків коштів на кореспондентських рахунках банків) сприяли збільшенню попиту на міжбанківські ресурси, зокрема в національній валюті. Це спричинило зростання процентних ставок за кредитами до 4.4% річних у грудні, в тому числі в національній валюті – до 6.7% річних, за депозитами – відповідно до 5.7 та 8.6% річних. При цьому обсяги наданих кредитів упродовж вересня – грудня були значно більшими і коливалися від 60.0 млрд. грн. до 95.6 млрд. грн. Це забезпечило майже половину (44.5%) загального обсягу наданих за рік кредитів. Загальний обсяг операцій за міжбанківськими кредитами та депозитами у 2010 році становив 898.3 млрд. грн. (у тому числі за кредитами – 703.5 млрд. грн.), що на 4.2% менше, ніж у попередньому році. Середньозважені процентні ставки за міжбанківськими кредитами за рік знизились до 2.6% річних (12.2% річних у 2009 році), а за депозитами – відповідно до 2.9% річних (із 6.9%).

Графік 35. Середньозважені процентні ставки за наданими кредитами та залученими депозитами на міжбанківському ринку

Залишки за кредитами, наданими на міжбанківському ринку, на 01.01.2011 р. становили 26.5 млрд. грн. Протягом січня – серпня їх динаміка була різноспрямованою, а вже починаючи з вересня, спостерігалось їх стійке зростання (за винятком грудня). У цілому за 2010 рік залишки за кредитами, наданими на міжбанківському ринку, збільшилися на 28.7%, у тому числі в національній валюті – на 31.1%, в іноземній валюті – на 26.5%.

Таблиця 17. Кредити і депозити на міжбанківському ринку

Показники	2010 рік				Довідково: 2009 рік			
	млрд. грн.	питома вага, %	приріст/зменшення, млрд. грн.	зміна, % до попереднього року	млрд. грн.	питома вага, %	приріст/зменшення, млрд. грн.	зміна, % до попереднього року
Кредити, всього	26.5	100.0	5.9	28.7	20.6	100.0	-9.1	-30.7
у тому числі:								
у національній валюті	12.6	47.8	3.0	31.1	9.6	46.9	-3.0	-23.5
в іноземній валюті	13.9	52.2	2.9	26.5	11.0	53.1	-6.1	-36.0
Депозити, всього	21.7	100.0	-5.1	-19.0	26.8	100.0	6.3	30.8
у тому числі:								
у національній валюті	8.9	41.0	-4.2	-32.3	13.1	49.0	2.9	29.1
в іноземній валюті	12.8	59.0	-0.9	-6.2	13.7	51.0	3.4	32.4

Водночас динаміка залучення депозитів на міжбанківському ринку у звітному році відзначалась низхідним трендом, що було зумовлено достатнім обсягом вільної ліквідності в цілому по банківській системі. Залишки депозитів інших депозитних корпорацій (банків) за рік зменшилися на 19.0%, зокрема у національній валюті – на 32.3%, в іноземній – на 6.2%.

ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Таблиця 18. Цінні папери в портфелі інших депозитних корпорацій (банків)

Показники	2010 рік				Довідково: 2009 рік			
	млрд. грн.	питома вага, %	приріст, млрд. грн.	приріст до попереднього року, %	млрд. грн.	питома вага, %	приріст, млрд. грн.	приріст до попереднього року, %
1. Цінні папери, крім акцій	70.4	100.0	38.4	2.2 р.б.	32.0	100.0	0.4	1.4
у тому числі:								
	За емітентами							
сектору загального державного управління	58.1	82.5	37.2	2.8 р.б.	20.9	65.3	3.5	20.1
нефінансових корпорацій	8.6	12.2	1.7	23.8	6.9	21.6	-1.1	-13.9
інших фінансових корпорацій	2.3	3.2	0.01	0.2	2.3	7.1	-0.4	-15.9
інших депозитних корпорацій	1.1	1.5	-0.4	-30.1	1.5	4.8	-1.5	-48.6
нерезидентів	0.4	0.6	0.05	13.4	0.4	1.2	-0.04	-9.7
	За строками погашення							
на вимогу	7.7	10.9	6.8	8.2 р.б.	0.9	2.9	-0.8	-47.2
короткострокові	20.4	29.0	8.7	74.2	11.7	36.7	6.0	2.0 р.б.
довгострокові	42.3	60.1	23.0	2.2 р.б.	19.3	60.4	-4.7	-19.5
	За портфелями							
у торговому портфелі	6.2	8.8	4.9	4.8 р.б.	1.3	4.0	-2.2	-63.2
у портфелі на продаж	54.8	77.9	29.6	2.2 р.б.	25.2	78.8	0.7	3.0
у портфелі до погашення	9.4	13.3	3.9	70.4	5.5	17.2	1.9	53.8
2. Акції в портфелі банків	5.4	100.0	0.8	17.3	4.6	100.0	-1.9	-29.4
з них:								
	За емітентами							
нефінансових корпорацій	2.0	36.0	-0.1	-4.8	2.1	44.3	-0.6	-21.2
інших фінансових корпорацій	2.2	40.4	0.6	41.9	1.6	34.2	-1.3	-45.4
інших депозитних корпорацій	0.01	0.2	-0.001	-8.4	0.01	0.2	-0.4	-97.7
нерезидентів	1.2	22.5	0.2	23.8	1.0	21.3	0.4	57.2
	За портфелями							
у торговому портфелі	1.4	25.8	-0.1	-7.6	1.5	32.7	-1.5	-50.0
у портфелі на продаж	2.4	43.4	0.6	30.7	1.8	38.9	-0.2	-11.3
інвестиції в асоційовані дочірні компанії	1.6	29.0	0.3	20.0	1.3	28.3	-0.2	-12.3

Збільшення ресурсної бази банків, зростання показників фондового ринку порівняно з попереднім роком та значний випуск ОВДП за різними видами цільового призначення позначились на динаміці вкладень інших депозитних корпорацій (банків) у цінні папери.

Обсяг вкладень банків у цінні папери на кінець 2010 року становив 83.6 млрд. грн., або збільшився за рік у 2.1 раза (за 2009 рік скорочення становило 3.1%) переважно за рахунок збільшення вкладень у державні цінні папери. Частка вкладень у цінні папери в загальних активах зросла за звітний рік із 3.9 до 7.7%.

Обсяг цінних паперів, крім акцій, у портфелі банків за 2010 рік збільшився в 2.2 раза (порівняно з 1.4% за 2009 рік) – до 70.4 млрд. грн. на 01.01.2011 р. Зростання відбулося завдяки збільшенню обсягу залишків цінних паперів, емітованих у секторі загального державного управління (на 37.2 млрд. грн., або в 2.8 раза), а саме за рахунок облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП). Водночас у портфелі банків зросли залишки цінних паперів, крім акцій, емітованих нефінансовими корпораціями, – на 23.8% та нерезидентами – на 13.4%, а емітованих іншими депозитними корпораціями – знизилась на 30.1%.

У портфелі цінних паперів, крім акцій, протягом 2010 року переважали папери на продаж (77.9% на 01.01.2011 р. порівняно з 78.8% на 01.01.2010 р.). Залишки коштів за цінними паперами, крім акцій, що утримувались у портфелі на продаж, протягом року зросли в 2.2 раза, у торговому портфелі – в 4.8 раза, а в портфелі до погашення – на 70.4%.

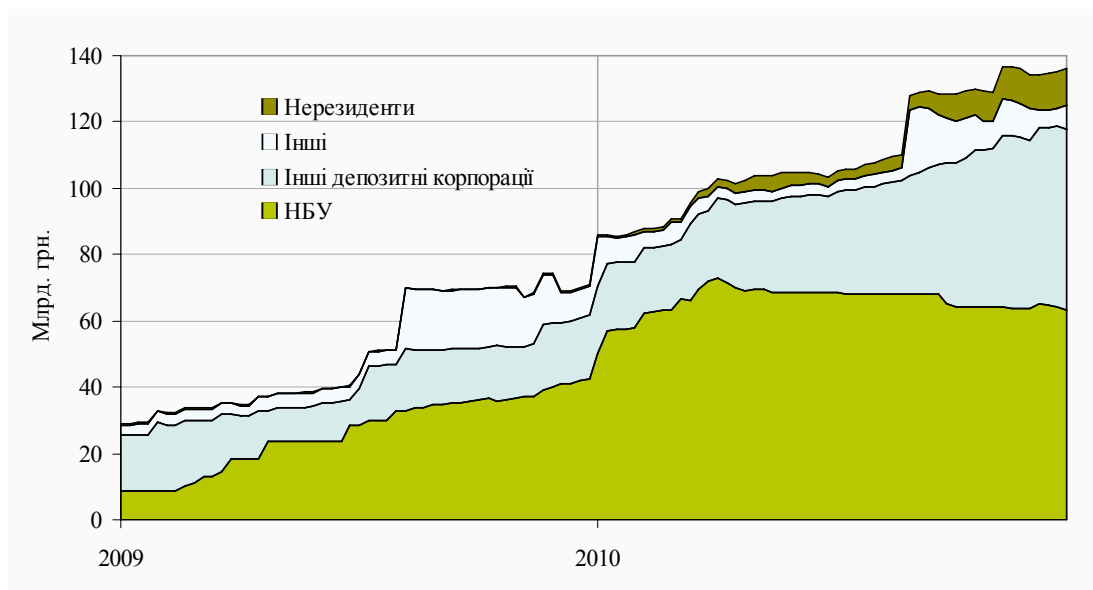
За видами валют 99.8% цінних паперів, крім акцій, було, як і раніше, номіновано в національній валюті.

За строками погашення найбільшу питому вагу серед цінних паперів, крім акцій, займали цінні папери зі строком погашення більше 2 років (48.7% від загального обсягу залишків). За рік вони зросли на 18.0 млрд. грн., або в 2.1 раза, що значною мірою пояснювалось придбанням банками ОВДП-ПДВ та ОВДП для збільшення статутного капіталу НАК "Нафтогаз України". Починаючи з травня, в портфелі банків суттєво зросли цінні папери на вимогу, особливо сектору загального державного управління, що пояснювалось їх високою ліквідністю. За рік залишки за ними збільшилися на 6.7 млрд. грн., або у 8.2 раза. Крім цього, завдяки значній пропозиції Міністерства фінансів України тривало зростання цінних паперів зі строком погашення до 1 року (на 8.7 млрд. грн., або в 1.7 раза). Цінні папери зі строком погашення від 1 року до 2 років зросли на 5.0 млрд. грн., або в 2.6 раза.

За 2010 рік Міністерством фінансів України було розміщено ОВДП (з урахуванням ОВДП, випущених із метою збільшення статутного капіталу банків, НАК "Нафтогаз України" та для погашення простроченої бюджетної заборгованості з ПДВ) на суму 70.7 млрд. грн.

Залишки ОВДП у портфелі банків збільшилися за 2010 рік на 34.1 млрд. грн., або в 2.7 раза – до 54.7 млрд. грн. На фоні суттєвого збільшення загального обсягу ОВДП, які знаходились в обігу, за сумою основного боргу (до 136.2 млрд. грн. порівняно з 85.7 млрд. грн. на 01.01.2010 р.), частка ОВДП, власниками яких були інші депозитні корпорації, збільшилася за рік на 16.1 процентного пункту – до 40.2%. Водночас частка ОВДП у власності Національного банку України скоротилась у 2010 році на 12.0 процентного пункту.

Графік 36. ОВДП, що знаходяться в обігу, за сумою основного боргу протягом 2009–2010 років

Вкладення інших депозитних корпорацій в акції як резидентів, так і нерезидентів за 2010 рік збільшилися на 17.3% – до 5.4 млрд. грн. на 01.01.2011 р. (за 2009 рік скоротилися на 29.4%). Найбільше зросли вкладення в акції інших фінансових корпорацій – на 41.9%, зокрема у портфелі на продаж – у 2.6 раза. В портфелі банків збільшився обсяг акцій, емітованих нерезидентами (на 23.8%), виключно за рахунок збільшення інвестицій в асоційовані та дочірні компанії. Водночас за 2010 рік скоротилися вкладення банків в акції нефінансових корпорацій (на 4.8%) та інших депозитних корпорацій (на 8.4%).

У 2010 році інші депозитні корпорації майже не залучали кошти шляхом випуску боргових зобов'язань, використовуючи інші канали наповнення ресурсної бази. Обсяг цінних паперів власного боргу, емітованих іншими депозитними корпораціями, залишався незначним. Заборгованість банків за цінними паперами власного боргу перед резидентами, що враховувалась у складі грошової маси, на 01.01.2011 р. становила 1.0 млрд. грн. (або 0.2% у загальному обсязі грошового агрегату М3) порівняно з 2.5 млрд. грн. (або 0.5%) на 01.01.2010 р.

Щоденний індекс ПФТС за рік збільшився на 70.2% – до 975.08 пункту. Максимальний щоденний індекс ПФТС був зафіксований 15.01.2008 р. і становив 1 208.61 пункту.

4. РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ. РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ

РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

У 2010 році з метою підвищення стабільності банківської системи України Національний банк України працював над подальшим удосконаленням законодавчої бази України, що регулює питання діяльності банків. Зокрема, було підготовлено зміни до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" у частині надання права банкам за рахунок створеного страхового резерву відшкодувати заборгованість позичальника, яка визначена безнадійною відповідно до методики, встановленої Національним банком України. Крім того, Національним банком України в порядку законодавчої ініціативи внесено на розгляд Верховної Ради України:

– проект Закону України "Про внесення змін до деяких законів України (щодо нагляду на консолідованій основі)", предметом правового регулювання якого є запровадження нагляду за фінансовими установами – учасниками груп на консолідованій основі;

– проект Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про банки і банківську діяльність" визначення особливостей корпоративного управління в банках", яким зокрема передбачено шляхи вдосконалення структури управління банку та внесено зміни в частині визначення поняття конфлікту інтересів і запроваджено вимоги щодо його уникнення.

Продовжувало носити системний характер внесення змін до нормативно-правової бази Національного банку України. Зокрема було підготовлено та запроваджено Положення про надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України, яким удосконалено механізми рефінансування та порядок змін умов діючих кредитних договорів. Крім того, задля спрощення процедури списання банками безнадійної заборгованості за кредитами за рахунок страхового резерву розроблено та запроваджено Порядок формування банками резервів за кредитами і нарахованими за ними процентами та списання безнадійної заборгованості.

У 2010 році тривала робота з удосконалення ліцензійного напрямку регулювання банківської діяльності. Зокрема, було внесено зміни до діючих нормативно-правових актів Національного банку України, а саме:

– до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні у частині:

- встановлення для банків значення нормативу мінімального розміру регулятивного капіталу в розмірі 120 млн. грн. та вимоги до банків, регулятивний капітал яких є меншим від встановленого значення, щодо збільшення його до необхідного розміру в термін до 01.01.2012 р.;

- врахування в регулятивному капіталі коштів, залучених на умовах субординованого боргу в іноземній валюті за офіційним курсом гривні Національного банку України, встановленим на звітну дату;

- надання дозволу банкам на період до 01.01.2011 р. включати до основного капіталу сплачені, але не зареєстровані внески до статутного капіталу;

- надання права банкам, строк діяльності яких становить менше одного року, залучати кошти на умовах субординованого боргу;

- встановлення максимального значення процентної ставки за залученими коштами на умовах субординованого боргу (з урахуванням комісії, неустойки та інших зборів, установлених відповідними договорами);

– до Положення про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій у частині зміни значення мінімального розміру регулятивного капіталу банку, необхідного для отримання письмового дозволу на здійснення окремих операцій, мінімального розміру статутного капіталу для материнського банку банківської холдингової групи та банківської корпорації, а також мінімального розміру регулятивного капіталу для отримання небанківською фінансовою установою ліцензії Національного банку України на здійснення окремих банківських операцій;

– до Положення про порядок створення та державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень в частині встановлення порядку визначення та підтвердження відповідності ділової репутації керівників банку вимогам законодавства України протягом усього часу їх перебування на зазначених посадах;

– до Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків в частині здійснення об'єктивної оцінки кредито- і платоспроможності позичальників та формування резервів за реструктуризованими (продлонгованими) кредитами в обсягах, що відповідають рівню ризику таких операцій;

– до Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства в частині вдосконалення вимог до здійснення ліквідаційної процедури банків.

РЕЄСТРАЦІЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ БАНКІВ УКРАЇНИ

За станом на 01.01.2011 р. у Державному реєстрі банків зареєстровано 194 банки, з яких 176 банків мали ліцензію на здійснення банківських операцій та письмовий дозвіл на здійснення операцій з валютними цінностями.

Серед банків, що мали ліцензію на здійснення банківських операцій, 175 – акціонерні товариства: 16 – відкриті акціонерні товариства, 1 – закриті акціонерне товариство, 158 – публічні акціонерні товариства; 1 банк створено у виді товариства з обмеженою відповідальністю.

У 2010 році зареєстровано 3 нових банки, виключено з Державного реєстру банків 6 банків, надано 2 попередні дозволи на набуття банками статусу банку з іноземним капіталом.

У звітному році в Україні функціонувало 2 банки, в яких 100% статутного капіталу перебувало у власності держави – відкрите акціонерне товариство "Державний ощадний банк" і публічне акціонерне товариство "Державний експортно-імпорتنний банк України".

За станом на 01.01.2011 р. в Україні діяло 55 банків за участі іноземного капіталу (з урахуванням опосередкованого володіння через акціонерів банку), в тому числі 20 із них – зі 100-відсотковим іноземним капіталом. Частка участі іноземного капіталу в зареєстрованих статутних капіталах банків України становила 40.11% .

Кількість філій українських банків за Державним реєстром на звітну дату становили 800, що на 307 одиниць менше показника 2009 року, з них діючих – 741. Кількість діючих представництв українських банків зменшилась на 20 одиниць і становила 19, з них: 10 (порівняно з 27 у 2009 році) діяли на території України, 9 – за кордоном (у 2009 році – 12).

Таблиця 19. Походження іноземного капіталу банківського сектору України

Країна реєстрації нерезидента України – учасника банку	2010 рік		Довідково: 2009 рік	
	опосередковане володіння через акціонерів банку	пряма участь іноземного капіталу	опосередковане володіння через акціонерів банку	пряма участь іноземного капіталу
Російська Федерація		9.85		8.13
Франція		4.47		4.29
Кіпр	0.37	4.09	0.45	4.26
Австрія	0.59	3.41	0.74	3.66
Нідерланди		2.38		2.62
Угорщина		1.94		2.41
Швеція		4.16		2.13
Польща		1.84		1.96
Греція		1.21		1.48
Німеччина		3.22		1.41
Італія		1.06		0.83
Інші ¹¹		1.52	0.02	1.42
Всього	0.96	39.15	1.21	34.60

Найбільше банківських установ було сконцентровано у столиці та розвинутих промислових регіонах України. У м. Києві та Київській області було зосереджено

¹¹ Бельгія, Британія (Віргінські острови), Грузія, Ірландія, Кайманові острови, Казахстан, Канада, Латвія, Люксембург, Словаччина, Сполучені Штати Америки, Туреччина, Фінляндія, Швейцарія.

63.0% від загальної кількості банківських установ, у чотирьох регіонах – майже 23.0% (Дніпропетровська та Донецька області – відповідно 7.0 і 6.0%, Харківська та Одеська області – по 5.0% у кожній області). Десять регіонів не мали жодного діючого банку (Вінницька, Житомирська, Кіровоградська, Миколаївська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька області), і забезпечення населення банківськими послугами відбувалося за рахунок філій та відділень. На інші регіони України припадало близько 14.0% банківських установ.

У розрізі філій територіальна концентрація відповідала кількості населення в окремих регіонах. Найбільша кількість діючих філій розташована в Донецькій області (90 філій, що становило 12.1% від загальної кількості) та у м. Києві і Київській області (83 філії, що становило 11.2% від загальної кількості). В одинадцяти регіонах (Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Кіровоградська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька та Чернівецька області) сконцентрована найменша кількість філій (приблизно по 2.0% від загальної кількості діючих філій у кожній області). На кожен із наступних п'яти регіонів (Дніпропетровська, Луганська, Львівська, Одеська області та АР Крим і м. Севастополь) припадало від 5.8 до 6.8% загальної кількості філій. В інших 7 регіонах сконцентровано від 2.5 до 4.4% загальної кількості філій у кожній з областей.

Упродовж 2010 року проведена така робота:

1) з питань реєстрації банків:

- зареєстровано та внесено новостворених 3 банки до Державного реєстру банків;
  - виключено з Державного реєстру банків 6 банків;
  - внесено до Державного реєстру банків 2 філії;
  - акредитовано 2 представництва іноземних банків:
    - Представництво акціонерного товариства "Цитаделе банка" в Україні;
    - Представництво Закритого акціонерного товариства "Банк торговий капітал" в Україні, м. Київ;
  - виключено 4 представництва іноземних банків із Державного реєстру банків:
    - Представництво "Амстердам Трейд Банк Н.В." (Amsterdam Trade Bank N.V.) в Україні;
    - Представництво Відкритого акціонерного товариства Інвестиційний банк "ТРАСТ" в Україні;
    - Представництво банку "Сведбанк АБ" в Україні;
    - Представництво Акціонерного банку "Сприяння громадським ініціативам" (відкритого акціонерного товариства) / ВАТ "Собінбанк"/ в Україні;
  - надано дозволи 2 банкам на набуття статусу банку з іноземним капіталом;
  - видано 67 свідоцтв про реєстрацію банків;
- 2) з питань ліцензування банків:
- надано банківську ліцензію та письмовий дозвіл на здійснення окремих операцій 3 новоствореним банкам;

- надано письмовий дозвіл 1 банку на здійснення окремих операцій;
  - розширено перелік операцій 16 банкам, які здійснюються на підставі письмового дозволу на здійснення окремих операцій;
  - замінено банківську ліцензію та письмовий дозвіл на здійснення окремих операцій 67 банкам у зв'язку зі зміною їх найменувань;
- 3) з питань змін та доповнень до статутів банків:
- надано дозвіл на придбання або збільшення істотної участі в 44 банках;
  - погоджено та внесено до Державного реєстру банків 158 змін та доповнень до статутів банків, у тому числі у зв'язку зі збільшенням статутного капіталу – 72;
- 4) інші питання:
- погоджено призначення 83 осіб на керівні посади;
  - підтверджено відповідність 429 кандидатур на керівні посади.
- Упродовж 2010 року в законодавчу базу України внесено зміни щодо:
- позбавлення банків права бути учасниками промислово-фінсових груп;
  - переліку осіб, які не можуть бути керівниками банку;
  - викладення нової редакції операцій з надання гарантій та факторингу.
- З метою вдосконалення процедури реєстрації та ліцензування банків вносилися зміни до нормативно-правових актів Національного банку України в частині:
- здійснення Національним банком України контролю за відповідністю ділової репутації керівних осіб банків та осіб, що виконують їх обов'язки, вимогам законодавства України протягом усього часу їх перебування на зазначених посадах;
  - внесення змін до спеціальних вимог щодо розміру регулятивного капіталу.

НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКІВ УКРАЇНИ. ІНСПЕКТУВАННЯ БАНКІВ

У 2010 році Національний банк України організовував та забезпечував нагляд за 176 банками, які мали ліцензію на здійснення банківських операцій. Система банківського нагляду ґрунтувалася на оцінюванні діяльності банків за рейтинговою системою CAMELS, яка полягала в оцінці загального стану на підставі єдиних критеріїв, що охоплюють діяльність банку за всіма напрямками його діяльності та визначенні основних ризиків, на які наражається банк.

Документальний (дистанційний) контроль за діяльністю банків здійснювався на підставі статистичної звітності банків, звітів про інспектування, висновків територіальних управлінь, аудиторських висновків, інформації банків про виконання планів заходів щодо поліпшення фінансового стану та усунення недоліків і порушень у діяльності банків для забезпечення дотримання банками вимог чинного законодавства та нормативно-правових актів Національного банку України, а також виконання прийнятих банками на себе зобов'язань щодо поліпшення діяльності та зменшення наявних ризиків у їх діяльності. Для аналізу і контролю за діяльністю банків використовувалися програмні продукти і розрахунки стрес-тестування.

Упродовж 2010 року одним з питань, вирішення якого потребувало постійного контролю з боку Національного банку, стало збільшення капіталу банків для покриття можливих ризиків у їх діяльності. Так, із залученням аудиторських компаній було проведено аудит діяльності банків за 2009 рік із метою визначення необхідності додаткової капіталізації, оцінки якості активів, достатності формування резервів і капіталу банків за станом на 01.01.2010 р. Комісією Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків прийнято рішення, згідно з яким 61 банку затверджено обсяги збільшення розміру регулятивного капіталу у строк до 01.01.2011 р. на загальну суму 41 млрд. грн. Із зазначеної суми розмір необхідної докапіталізації банків, які рекапіталізовані державою (АБ "Укргазбанк", ПАТ "АКБ "Київ", АТ "РОДОВІД БАНК"), а також банків, в які призначена тимчасова адміністрація (ВАТ КБ "Надра", ПАТ "КБ "СКБ", ТОВ "Діалогбанк") та банків, щодо яких прийнято рішення про ліквідацію (ПАТ "ЗЕМБАНК", АБ "Синтез") становив 22.7 млрд. грн. Аналіз виконання банками заходів щодо докапіталізації за результатами аудиторської перевірки за 2009 рік з урахуванням компоненту стрес-тестування свідчить, що з 52 банків (не враховуючи 9 вищезазначених банків) вимоги Національного банку України щодо докапіталізації виконали всі банки.

Велика увага приділялася збільшенню банками розміру регулятивного капіталу. Здійснювався контроль виконання ними вимог постанови НБУ від 09.06.2010 р. № 273, відповідно до якої окремі банки мали збільшити розмір регулятивного капіталу до рівня не меншого, ніж 120 млн. грн. За станом на 01.01.2011 р. 23 із 68 банків, у яких на дату набуття чинності зазначеної постанови регулятивний капітал був меншим за визначену суму, вже збільшили регулятивний капітал до необхідного розміру.

З метою забезпечення стабільної роботи банківської системи Національний банк України приймав рішення щодо надання/продовження кредитів рефінансування. За станом на 01.01.2011 р. заборгованість за кредитами рефінансування мав 51 банк у загальному режимі діяльності (загальним обсягом 60.2 млрд. грн.), 3 банки – в режимі дії тимчасової адміністрації (на суму 10.5 млрд. грн.) та 11 банків – у стадії ліквідації (на суму 1.1 млрд. грн.). Зважаючи на підвищення рівня ліквідності банківської системи, Національним банком України проводилася робота з прискорення повернення банками кредитів рефінансування. У 2010 році банками достроково погашено кредитів на загальну суму понад 10 млрд. грн.

Протягом 2010 року підготовлено 243 рішення Комісії з питань безвизного нагляду та 105 рішень Комісії щодо діяльності тимчасових адміністраторів банків, у тому числі:

- про погодження програм фінансового оздоровлення банків для розгляду питання щодо рефінансування банків – 69 рішень;
- щодо надання дозволу на врахування до капіталу банку коштів, залучених на умовах субординованого боргу, – 76 рішень;
- з інших питань субординованого боргу – 17 рішень;
- щодо надання дозволу на урахування отриманих безвідкличних безумовних гарантій під час формування резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями – 17 рішень;

- щодо погодження керівника внутрішнього аудиту банку – 31 рішення;
- щодо погодження 13 програм фінансового оздоровлення банків у режимі дії тимчасової адміністрації за участі інвесторів.

Якість проведеного аудиту річної фінансової звітності банків також не залишалася поза увагою Національного банку України. За недотримання вимог Положення про ведення реєстру аудиторів банків Національного банку України Комітетом з питань аудиту банків Національного банку України у встановленому порядку прийнято рішення про виключення з Реєстру аудиторів банків Національного банку 6 аудиторів банків. Крім того, за результатами перевірки якості виконання аудиторськими фірмами вимог вищезазначеного положення направлено звернення до Аудиторської палати України про застосування до 4 аудиторів банків адекватних заходів впливу.

Упродовж року здійснювався постійний контроль за діяльністю служб внутрішнього аудиту банків, контроль за строками подання звітності про роботу служб внутрішнього аудиту і здійснювався аналіз цієї звітності на відповідність вимогам чинного законодавства.

Одним із важливих напрямів діяльності Національного банку України як наглядового органу залишалося здійснення виїзного нагляду, який забезпечував контроль за діяльністю банків шляхом інспектування.

Основними принципами, на яких ґрунтувалося інспектування банків, залишалися принципи системності, комплексності й неупередженості.

Основними завданнями виїзного нагляду було визначено:

- здійснення ефективного виїзного банківського нагляду з урахуванням суттєвості ризиків, притаманних діяльності банківських установ, а також тенденцій їх розвитку;

- контроль за дотриманням банками вимог нормативно-правових актів Національного банку України, у тому числі пруденційних вимог, зокрема, підходів до розрахунку економічних нормативів, формування та використання резервів під активні операції, достовірності й повноти звітності, що подається до Національного банку України;

- контроль за виконанням банками встановлених строків щодо усунення порушень банківського законодавства та нормативно-правових актів Національного банку України, зазначених у рішеннях про застосування заходів впливу;

- надання рекомендацій щодо вдосконалення системи управління банком, у тому числі роботи служб внутрішнього аудиту;

- запровадження передової практики виїзного інспектування в системі нагляду за банками, у тому числі рекомендацій Базельського комітету з питань банківського нагляду та вимог директив ЄС;

- підготовка пропозицій щодо застосування до банків заходів впливу за порушення, виявлені під час інспектування, для подання на розгляд Правління Національного банку України та Комісії Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків.

Відповідно до затвердженого Плану перевірок протягом 2010 року НБУ проведено 355 інспекційних перевірок 135 банків та 13 філій і відділень, з них:

- планових – 105;
- позапланових – 250.

Основними тематичними напрямками перевірок були:

- виконання банками програм фінансового оздоровлення та зобов'язань за кредитними договорами з Національним банком України;
- оцінка діяльності банків за окремими компонентами рейтингової системи CAMELS (якість активів, ліквідність, надходження та прибутковість, достатність капіталу);
- своєчасність виконання зобов'язань перед вкладниками та клієнтами банку;
- дотримання встановленого порядку здійснення аудиторської перевірки річної фінансової звітності банків за 2009 рік;
- спеціальні перевірки з питань рефінансування;
- виїзні оглядові перевірки наявності і стану нерухомого майна, яке передається банками у заставу Національному банку України за кредитами рефінансування.

Протягом 2010 року Національним банком України відповідно до вимог статті 18 Закону України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю" та Програми взаємодії Національного банку України, Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державного комітету фінансового моніторингу України, Державної податкової адміністрації України щодо своєчасного виконання операцій, здійснених із порушенням законодавства в банківській сфері, до правоохоронних органів направлено 1 повідомлення про операції контрагентів банків, що містять ознаки злочинної діяльності.

У зв'язку з виявленими порушеннями в діяльності банків вимог банківського законодавства та здійсненням ризикових операцій структурні підрозділи банківського нагляду та фінансового моніторингу Національного банку України і територіальних управлінь Національного банку протягом 2010 року ініціювали та застосували такі заходи впливу:

- направлено 95 письмових застережень до 71 банку та забезпечено контроль за виконанням банками заходів щодо усунення порушень;
- зважаючи на ризикову діяльність та з метою поліпшення фінансового стану банків, підвищення їх капіталізації, усунення порушень банківського законодавства з банками укладено 23 письмових угоди;
- прийнято 8 рішень стосовно 5 банків щодо тимчасової заборони власнику істотної участі використовувати право голосу придбаних акцій;
- прийнято 12 рішень стосовно 10 банків щодо зупинення/обмеження/припинення здійснення окремих видів банківських операцій та 3 рішення стосовно 3 банків щодо заборони бланкових кредитів;
- зобов'язано 1 банк скликати загальні збори учасників для прийняття програми фінансового оздоровлення;
- застосовано штрафні санкції до 44 банків та адміністративні штрафи до посадових осіб 56 банків;

– прийнято рішення щодо обмеження діяльності 1 банку шляхом призначення куратора;

– прийнято постанови про призначення тимчасової адміністрації у 4 банках: ПАТ КБ "СКБ", АБ "Синтез", ТОВ "Діалогбанк", ПАТ "ЗЕМБАНК".

Протягом 2010 року Національним банком України здійснювався контроль за діяльністю тимчасових адміністрацій 16 банків.

У зв'язку з неможливістю під час дії тимчасової адміністрації приведення діяльності окремих банків у відповідність до вимог банківського законодавства Національним банком України прийнято рішення про відкликання банківської ліцензії та ініціювання процедури ліквідації у 8 банках. У 5 банках припинена тимчасова адміністрація у зв'язку з відновленням їх діяльності. Також у 2010 році здійснено 8 виїзних перевірок банків, в яких призначена тимчасова адміністрація.

Підготовлено та забезпечено проведення 11 засідань Кваліфікаційної комісії Національного банку України з питань сертифікації тимчасових адміністраторів та ліквідаторів банківських установ. Проведено сертифікацію 45 осіб. Надано 37 сертифікатів на право здійснення функцій тимчасового адміністратора та 37 сертифікатів на право здійснення функцій ліквідатора банків.

ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

За станом на 01.01.2011 р. у стадії ліквідації перебувало 18 банків (3.9% від зареєстрованих у Державному реєстрі 332 банків), з них 17 банків ліквідовувалися за рішенням Національного банку України, 1 – за рішенням господарського суду.

Порівняно з 01.01.2010 р. кількість банків, що перебувала у стадії ліквідації, збільшилась на 5 банків (за станом на 01.01.2010 р. у стадії ліквідації перебувало 13 банків).

У 2010 році у зв'язку із закінченням процедури ліквідації рішенням Комісії Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків було виключено з Державного реєстру 4 банки: АКБ "Гарант", Комерційний банк "Княжий", Закарпатський акціонерний комерційний банк "Лісбанк", ТОВ "Київський універсальний банк".

У звітному році постановами Правління Національного банку України відкликано банківську ліцензію та ініційовано процедуру ліквідації в 9 банках: КБ "УФГ" – ТОВ, ТОВ "Укрпромбанк", ТОВ КБ "АРМА", ВАТ Банк "Біг Енергія", АКБ "Трансбанк", ВАТ СКБ "Дністер", ВАТ КБ "Іпобанк", ПАТ "ЗЕМБАНК", АБ "Синтез".

За станом на 01.01.2011 р. по банках, що ліквідовувались, залишок активів дорівнював 20 775.2 млн. грн., сума реалізованих (повернутих) активів становила 892.8 млн. грн., визнана кредиторська заборгованість (згідно з затвердженими реєстрами) – 20 477.3 млн. грн., задоволення кредиторських вимог ліквідаторами – 3 966.2 млн. грн., у тому числі вимог фізичних осіб – 75.1 млн. грн. (з них по ТОВ "Укрпромбанк" – 72.7 млн. грн.) та вимог юридичних осіб – 3 891.1 млн. грн. (з них вимоги Фонду гарантування вкладів фізичних осіб – 84.4 млн. грн.).

Таблиця 20. Динаміка задоволення вимог кредиторів банків, що ліквідувалися			
(млн. грн.)			
Показники	На 01.01.2010 р.	На 01.01.2011 р.	Зміна
Визнана кредиторська заборгованість, з неї:			
фізичних осіб разом з вимогами фізичних осіб, що передані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	5 492.7	20 477.3	14 984.6
Задовolenі вимоги кредиторів ліквідаторами, з них:			
фізичних осіб	133.6	3 966.2	3 832.6
Задовolenі вимоги Фондом гарантування вкладів фізичних осіб	115.8	75.1	-40.7
Задовolenі вимоги Фондом гарантування вкладів фізичних осіб	1 441.9	3 610.0	2 168.1

Виплати гарантованих сум відшкодувань Фондом гарантування вкладів фізичних осіб фізичним особам становили 3 610.0 млн. грн. або 98.5% від загальної суми виплат гарантованих сум відшкодувань (3 664.8 млн. грн.).

Витрати ліквідаторів (ліквідаційних комісій) на здійснення ліквідаційної процедури становили 354.4 млн. грн.

Національним банком України та Фондом гарантування вкладів фізичних осіб вживалися заходи щодо поліпшення стану задоволення кредиторських вимог до банків, що ліквідуються, і в першу чергу – задоволення вимог вкладників – фізичних осіб.

Таблиця 21. Динаміка основних показників банків, що перебували у стадії ліквідації			
(млн. грн.)			
Показники	На 01.01.2010 р.	На 01.01.2011 р.	Зміна
Кількість банків, одиниць	13	18	5
Активи	6 609.9	20 775.2	14 165.3
Повернуто коштів за рахунок надходжень на накопичувальний рахунок та в касу	181.2	892.8	711.6
Кошти боржників	5 290.4	16 176.9	10 886.5
Визнана кредиторська заборгованість	5 492.7	20 477.3	14 984.6
Задовolenня вимог кредиторів ліквідаторами	133.6	3 966.2	3 832.5
Вимоги гарантовані Фондом гарантування вкладів фізичних осіб	1 441.9	3 664.8	2 222.9
Задовolenня вимог кредиторів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб	1 393.0	3 610.0	2 217.0
Витрати ліквідаційних комісій	47.6	354.4	306.8
Залишок коштів на накопичувальному рахунку	17.4	404.7	387.3

У 2010 році, виходячи з ресурсних можливостей та за фінансової підтримки Національного банку України, розмір гарантованих відшкодувань за вкладами, включаючи відсотки на день настання їх недоступності, кожному вкладнику учасника (тимчасового учасника) Фонду гарантування вкладів фізичних осіб дорівнював 150 тис. грн. (відповідно до Закону України "Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України").

Рішенням адміністративної ради Фонду гарантування вкладів фізичних осіб від 17.11.2010 р. №2, яке набрало чинності з 01.01.2011 р. вирішено зберегти розмір відшкодувань коштів за вкладами, включаючи відсотки, за рахунок коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у сумі 150 тис. грн.

Національним банком України у 2010 році вживалися заходи щодо вдосконалення нормативно-правових актів, що регламентують здійснення ліквідаційної процедури банків та поліпшення якості контролю за здійсненням ліквідаційної процедури, а саме прийнято Зміни до Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства.

5. СИСТЕМА ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ

У 2010 році Національним банком України було надано 583 індивідуальні ліцензії, генеральні ліцензії, погодження та спеціальні дозволи на здійснення операцій з валютними цінностями (у 2009 році – 561).

Банкам, небанківським фінансовим установам, юридичним та фізичним особам найбільше було надано індивідуальних ліцензій – 557.

Таблиця 22. Індивідуальні ліцензії, генеральні ліцензії, спеціальні дозволи та погодження Національного банку України, надані банківським установам, небанківським фінансовим установам, юридичним та фізичним особам

	2010 рік	Довідково: 2009 рік
Банківським установам, одиниць	21	32
у тому числі:		
індивідуальні ліцензії на здійснення операцій з валютними цінностями	21	28
спеціальні дозволи на вивезення за межі України валюти України	–	1
погодження на переказування резидентами коштів за межі України за договорами, які передбачають виконання робіт та надання послуг нерезидентами	–	3
Небанківським фінансовим установам, юридичним та фізичним особам, одиниць	562	529
у тому числі:		
індивідуальні ліцензії на здійснення операцій з валютними цінностями	536	510
генеральні ліцензії на здійснення небанківськими фінансовими установами операцій з валютними цінностями	8	11
погодження на переказування резидентами коштів за межі України за договорами, які передбачають виконання робіт та надання послуг нерезидентами	15	6
спеціальні дозволи на ввезення в Україну банківських металів, платіжних документів, іноземної валюти	3	2

Протягом 2010 року Національний банк України здійснював валютний контроль шляхом проведення виїзних та камеральних перевірок уповноважених банків та небанківських установ із застосуванням штрафних санкцій до порушників вимог валютного законодавства (зокрема Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю").

За 2010 рік було здійснено 2 368 перевірок банківських установ і 274 – небанківських фінансових установ, із них планових перевірок – відповідно 1 774 та 254, позапланових – 594 і 20. Комплексний характер мали відповідно 402 і 15 перевірок.

Крім того, було здійснено 1 357 перевірок пунктів обміну іноземних валют, у тому числі 470 перевірок пунктів, що належать банкам, та 887 перевірок пунктів обміну іноземної валюти, що працюють на підставі агентських угод з банками.

За фактами порушень валютного законодавства було винесено 972 постанови на загальну суму 72 619.4 тис. грн. про притягнення 124 уповноважених банків до відповідальності за порушення вимог валютного законодавства (зокрема Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю"). Найбільше постанов (848) про притягнення до відповідальності було винесено за несвоєчасне подання, приховування або перекручення звітності про валютні операції.

Таблиця 23. Винесені постанови про притягнення уповноважених банків до відповідальності за порушення вимог валютного законодавства

Види порушень	2010 рік		Довідково: 2009 рік	
	кількість постанов, одиниць	сума, тис. грн.	кількість постанов, одиниць	сума, тис. грн.
Несвоєчасне подання, приховування або перекручення звітності про валютні операції	848	938.1	888	319.6
Невиконання функцій агента валютного контролю	104	8 065.9	155	175.9
Порушення порядку та умов торгівлі іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України	3	63 596.8	5	681.0
Невиконання умов та порядку декларування валютних цінностей, що належать резиденту України та знаходяться за її межами	5	0.8	2	0.7
Використання іноземної валюти як засобу платежу на території України без наявності індивідуальної ліцензії	12	17.8	42	46.2
Усього	972	72 619.4	1 092	1 223.4

З метою вдосконалення правового та нормативного регулювання за здійсненням валютного контролю у 2010 році було внесено зміни до положень:

– про порядок надання небанківським фінансовим установам, національному оператору поштового зв'язку генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій;

– про порядок проведення виїзних, невиїзних (камеральних) перевірок щодо дотримання банками, іншими фінансовими установами, національним оператором поштового зв'язку вимог валютного законодавства України та перевірок пунктів обміну іноземної валюти на території України з метою вдосконалення порядку ліцензування валютних операцій небанківськими фінансовими установами, національним оператором поштового зв'язку та надання Національному банку України дієвих важелів впливу на суб'єкти, які отримали генеральні ліцензії;

– про валютний контроль з метою вдосконалення порядку застосування Національним банком України санкцій за порушення валютного законодавства.

Для здійснення контролю у сфері зовнішньоекономічної діяльності банкам щотижня надсилалась інформація щодо спеціальних санкцій, які були застосовані (скасовані) Міністерством економіки України до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності згідно зі статтею 37 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність".

6. ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ І РОЗРАХУНКИ

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Протягом 2010 року Система електронних платежів Національного банку України (далі – СЕП) успішно виконувала покладені на неї функції державної системи міжбанківських розрахунків, оперативно обслуговувала учасників СЕП, гарантуючи при цьому високий рівень безпеки і надійності переказів.

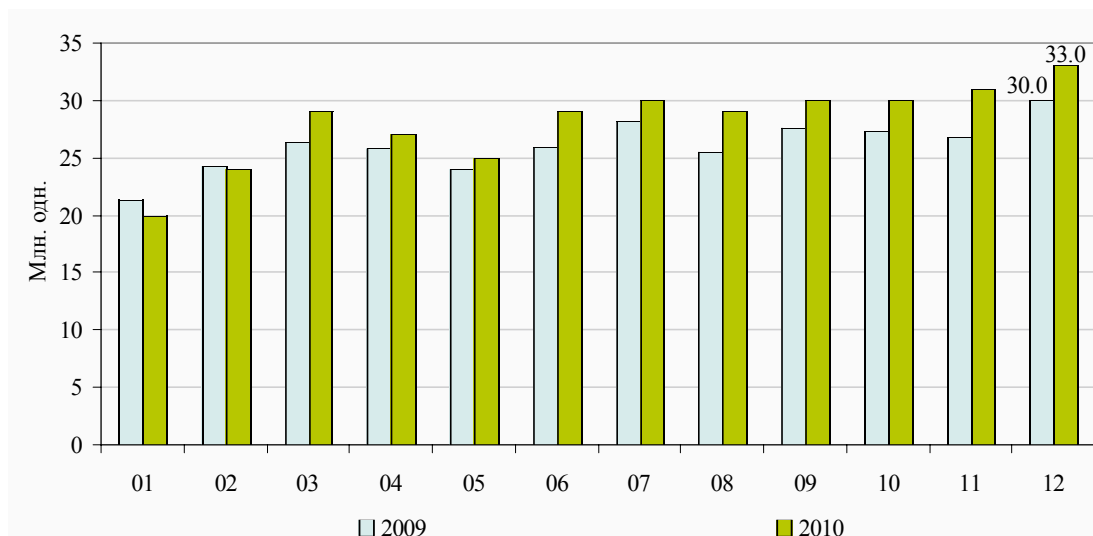
У 2010 році через СЕП здійснено 98.2% міжбанківських переказів у національній валюті в межах України, тоді як лише 1.8% таких переказів – через кореспондентські рахунки, відкриті банками в інших банках.

На 1 січня 2011 року кількість учасників СЕП становила 977 установ, із них 175 банків України, 736 філій банків України, 28 органів Державного казначейства України (далі – Держказначейство), 37 установ Національного банку України та Приватне акціонерне товариство "Всеукраїнський депозитарій цінних паперів".

Упродовж 2010 року в СЕП було здійснено 336.9 млн. початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень на загальну суму 7 909 млрд. грн., що відповідно на 8 і 28% більше, ніж у попередньому році. З них у файловому режимі було здійснено 336.7 млн. шт. на суму 7 112 млрд. грн., у режимі реального часу – 0.2 млн. шт. на суму 797 млрд. грн., що більше від показників 2009 року відповідно на 8 і 25% за платежами у файловому режимі та на 3 і 70% за платежами в режимі реального часу. Найбільше розрахункових документів за початковими платежами у файловому режимі надійшло й оброблено в СЕП у грудні (33 млн. шт.), найменше – у січні 2010 року (20 млн. шт.). Такий розподіл надходжень розрахункових документів за місяцями відповідає тенденції 2009 року.

У 2010 році обсяг трансакцій за початковими платежами, виконаними банками, становив 90.5%, Держказначейством – 9.4%, Національним банком України – 0.1% від загального обсягу таких трансакцій, виконаних у СЕП. Щодо структури початкових платежів за сумою платежу, то у 2010 році тенденція, як і в попередні роки, не змінилася і переважну більшість початкових платежів, а саме 234 млн. шт. становили платежі до 1 000 грн., але сума цих трансакцій дорівнювала лише 51 млрд. грн. (менше 1% від загальної суми переказаних коштів).

Графік 37. Кількість початкових платежів та електронних розрахункових повідомлень, виконаних через СЕП у файловому режимі

Середньоденний залишок коштів за рахунками учасників СЕП за 2010 рік дорівнював 25.9 млрд. грн. Середньоденна сума початкових платежів становила 31.5 млрд. грн. У середньому за день оброблялось 1.3 млн. документів. Коефіцієнт обігу коштів за рахунками учасників СЕП (розраховується як співвідношення середньодобової суми початкових платежів, здійснених учасниками СЕП, і середньодобового залишку коштів на рахунках учасників СЕП) за рік становив 1.2 (порівняно з 1.1 у 2009 році).

РОЗВИТОК КАРТКОВИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ

За 2010 рік кількість банків – членів платіжних систем зменшилась на 5 банків і за станом на 1 січня 2011 року становила 141 (81% від загальної кількості).

Загальна кількість платіжних карток, термін дії яких на 01.01.2011 р. не закінчився, становила 46.4 млн. шт. Кількість платіжних карток, емітованих банками, за якими протягом року було здійснено хоча б одну операцію, у звітному році збільшилась на 1% – до 29.4 млн. шт. Із них на особисті картки припадало 98.9%, а на корпоративні – 1.1%.

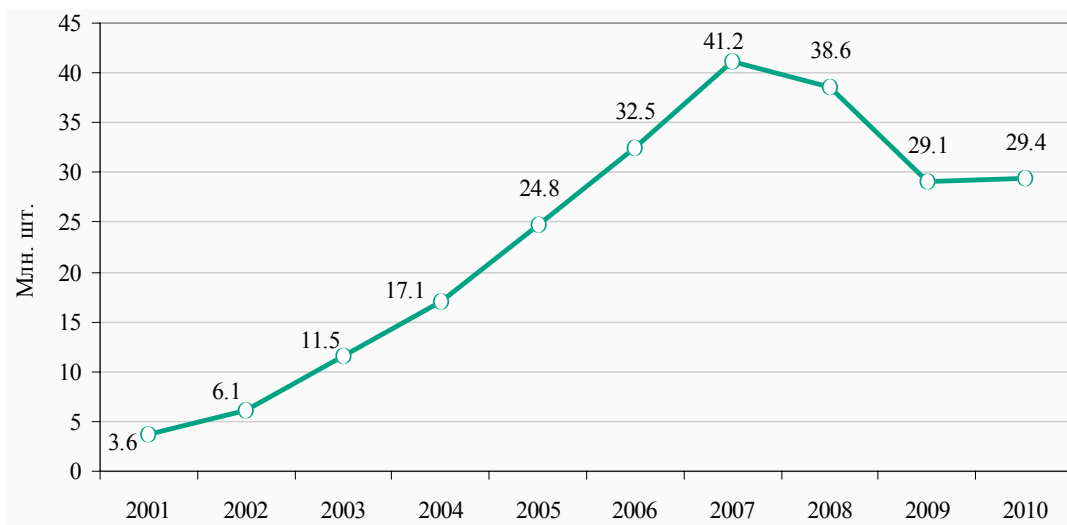
За видами носіїв інформації в загальному обсязі емітованих банками карток домінували картки з магнітною смугою – 93.3%. На картки з чипом та з магнітною смугою і чипом припадало відповідно близько 2.1 і 4.2%, а на платіжні картки, які використовуються для розрахунків у мережі Інтернет, – 0.4 %.

За платіжною схемою переважали картки з дебетовою функцією – 80.9%, а картки з кредитною функцією становили понад 19.0%, платіжні картки з функцією електронних грошей – близько 0.1%.

За звітний рік кількість банкоматів, що обслуговували держателів платіжних карток, зросла на 4.1% (до 30.2 тис. одиниць), а платіжних терміналів – на 4.7% (до 108.1 тис. одиниць).

Кількість операцій із застосуванням платіжних карток, емітованих банками України, за 2010 рік збільшилась на 17% (до 692.6 млн. операцій), а сума операцій – на 28% (до 450.7 млрд. грн.).

Графік 38. Динаміка кількості емітованих карток, за якими упродовж року було здійснено хоча б одну операцію

Переважну більшість операцій (87.0%) держателі платіжних карток, емітованих банками України, у 2010 році здійснювали у власній мережі банку-емітента, а 12.2% операцій – у мережі інших банків-резидентів, решта операцій здійснювалася за кордоном.

Графік 39. Кількість та сума операцій за платіжними картками, емітованими банками України

Обсяг операцій з отримання готівки протягом 2010 року порівняно з 2009 роком збільшився на 86.4 млрд. грн. і становив понад 421.2 млрд. грн. (93.5% від загальної суми операцій за картками), а безготівкових платежів – зріс на 11.1 млрд. грн. і становив майже 29.5 млрд. грн. (6.5% від загальної суми операцій за платіжними картками).

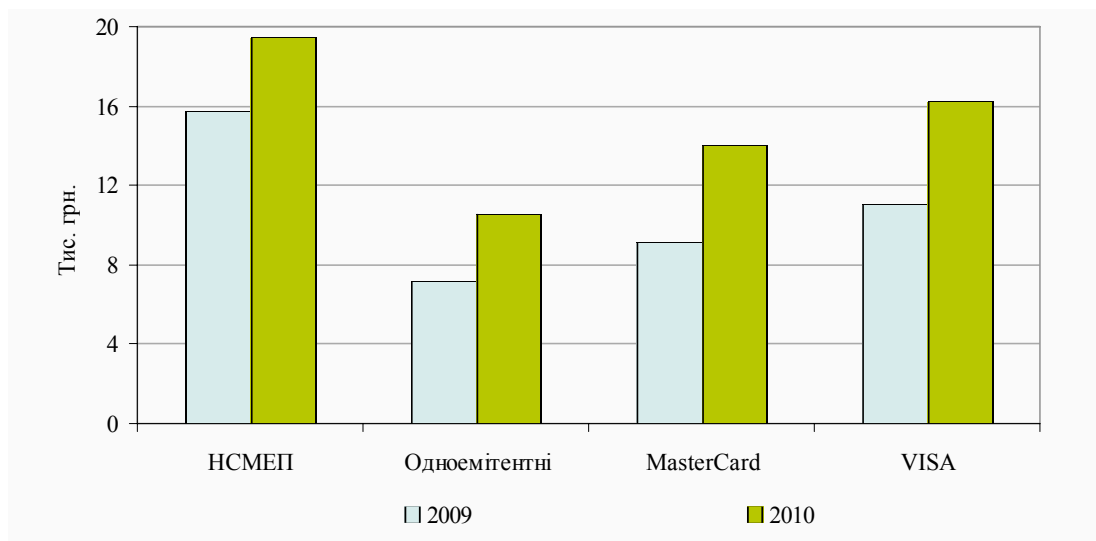
Порівняно з 2009 роком кількість операцій з отримання готівки за 2010 рік збільшилася на 57.9 до 571.2 млн. операцій (82.5% від загальної кількості операцій за картками), а безготівкових платежів – на 44 млн. шт. і становила майже 121.4 млн. шт. (17.5% від загальної кількості операцій за платіжними картками).

Таблиця 24. Використання платіжних карток у 2010 році

Використання платіжних карток	Сума операцій (млрд. грн.)					Кількість операцій (млн. шт.)				
	отримання готівки	% від загальної суми	безготівкові платежі	% від загальної суми	разом	отримання готівки	% від загальної кількості	безготівкові платежі	% від загальної кількості	разом
У власній мережі банку	400.5	96.6	14	3.4	414.5	529.4	87.9	72.9	12.1	602.3
У мережі інших банків-резидентів	17.4	65.9	9	34.1	26.4	40.6	48.2	43.7	51.8	84.3
У мережі інших банків-нерезидентів	3.3	33.7	6.5	66.3	9.8	1.2	20	4.8	80	6
Усього	421.2	93.5	29.5	6.5	450.7	571.2	82.5	121.4	17.5	692.6

У 2010 році середній оборот за однією платіжною картокою порівняно з 2009 роком зріс на 5.0 до 15.4 тис. грн. У міжнародних платіжних системах VISA він становив 16.2 тис. грн., MasterCard – 14 тис. грн., у групі внутрішньодержавних одноемітентних систем – 10.6 тис. грн.

Графік 40. Середній оборот за однією картокою

Найвищий середньорічний оборот за однією картокою мала платіжна система НСМЕП – 19.5 тис. грн.

Упродовж 2010 року Національна система масових розрахунків населення за товари і послуги за допомогою карток НСМЕП продемонструвала своє стабільне функціонування. Особливу увагу було приділено фінансовому стану учасників і запобіганню тому, щоб погіршення їх стану не вплинуло на роботу НСМЕП загалом та інших її учасників.

У 2010 році до НСМЕП приєдналося 3 банки: ПАТ КБ "ПРОМЕКОНОМБАНК" (м. Донецьк), ПАТ "Всеукраїнський Банк Розвитку" (м. Київ), ПАТ "Терра Банк" (м. Київ).

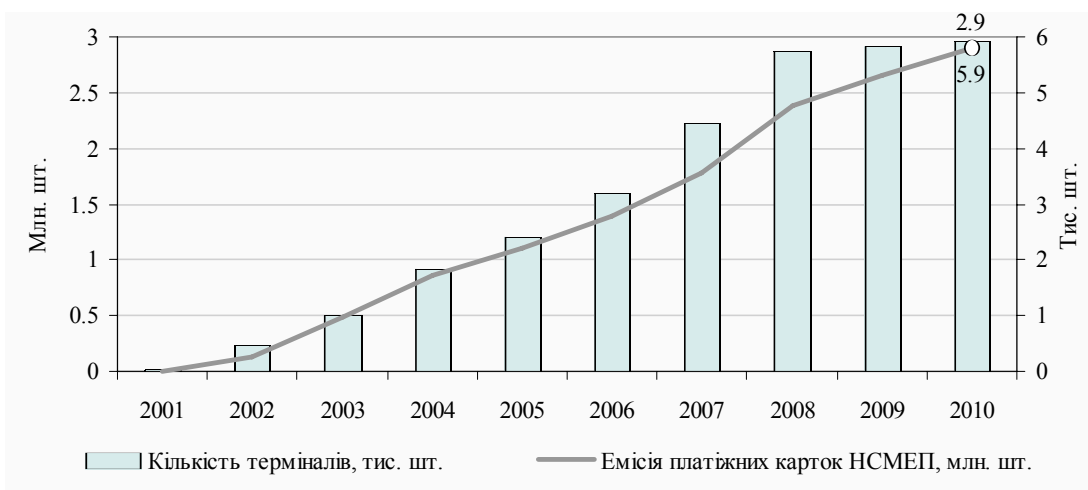
Крім того, отримано дозвіл на вступ до НСМЕП ТОВ "ГлобалМані" як технічного еквайра.

На 01.01.2011 р. НСМЕП налічувала 57 членів (включаючи Національний банк України та УДППЗ "Укрпошта") і 7 учасників.

За даними Головного процесингового центру НСМЕП, протягом 2010 року банками – членами НСМЕП було емітовано 239.3 тис. карток. Загальна кількість карток НСМЕП на 01.01.2011 р. становила 2.9 млн. одиниць. Обороти НСМЕП за 2010 рік перевищували 25.9 млрд. грн. порівняно з 42 млн. грн. у 2001 році.

У вересні 2010 року відбулася церемонія нагородження переможців конкурсу "НСМЕП – 10 кроків до успіху", присвячена десятиріччю початку впровадження пілотного проекту НСМЕП. Нагороди отримали 24 установи, серед яких були банки, розробники і постачальники програмного забезпечення НСМЕП, а також інші небанківські установи, які здійснюють свою діяльність у НСМЕП.

Графік 41. **Окремі показники Національної системи масових електронних платежів (2001–2010 рр.)**

Із використанням платіжних карток НСМЕП "Укрзалізниця" та АБ "Експрес-банк" реалізували можливість придбання електронних залізничних квитків через мережу Інтернет (автоматизована система самообслуговування (АСС) "е-Квиток").

Закінчилося впровадження пілотного проекту "Електронний студентський квиток" на базі державної інформаційно-виробничої системи "ОСВІТА" з використанням технології НСМЕП. У рамках проекту багатофункціональний електронний студентський (учнівський) квиток поєднує у собі функції студентського (учнівського) квитка, а також банківської платіжної картки. З вересня розпочалося поетапне впровадження електронного студентського (учнівського) квитка із внесенням необхідних змін до чинної нормативної бази щодо опису студентського (учнівського) квитка державного зразка. На 01.01.2011 р. кількість учасників експерименту становила майже 50 навчальних закладів України, кількість емітованих електронних студентських квитків – понад 100 тис. штук.

На базі технології НСМЕП розпочато побудову автоматизованої системи забезпечення виплат відшкодувань Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, що дасть змогу перейти до безризикової процедури виплат, значно прискорити початок виплат, відмовитись від тендерів із вибору довірених банків та спростити процедуру отримання для вкладників.

Тривала робота щодо розвитку функціонального, технологічного і технічного забезпечення НСМЕП. Крім того, виконувалися роботи щодо забезпечення функціонування компонентів апаратно-програмного комплексу НСМЕП.

ОСНОВНІ ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНИХ І МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ПЕРЕКАЗУ КОШТІВ У 2010 РОЦІ

За станом на 01.01.2011 р. в Україні функціонувало: 4 системи переказу коштів, створених банками України (в тому числі 2 міжнародні системи); 3 системи переказу коштів, створених небанківськими установами (в тому числі УДППЗ "Укрпошта"); 22 міжнародні системи переказу коштів, створених нерезидентами.

Упродовж звітнього року через вищезазначені системи було переказано:

– у межах України: 16.4 млрд. грн., 14.3 млн. дол. США, 0.9 млн. євро та 0.25 млн. рос. рублів;

– в Україну: 3.3 млрд. дол. США (в еквіваленті);

– за межі України: 0.6 млрд. дол. США (в еквіваленті).

Системи переказу коштів, створені банками України:

– внутрішньодержавні системи переказу коштів:

"Аваль-Експрес", створена АТ "Райффайзен Банк Аваль" (10 учасників-резидентів) та "СОФТ", створена АКБ "Укрсоцбанк" (10 учасників-резидентів);

– міжнародні системи переказу коштів:

"АВЕРС", створена АТ "Банк "Фінанси та Кредит" (25 учасників-резидентів, 5 учасників-нерезидентів) та PrivatMoney, створена ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК" (25 учасників-резидентів, 26 учасників-нерезидентів).

У 2010 році з використанням внутрішньодержавних та міжнародних систем переказу коштів, створених банками України, було переказано:

– у межах України: 10.8 млрд. грн., 14 млн. дол. США та 0.8 млн. євро;

– в Україну: 0.4 млрд. дол. США (в еквіваленті);

– з України: 81 млн. дол. США (в еквіваленті).

Системи переказу коштів, створені небанківськими установами:

– "Фінансовий світ", створена ТОВ "Українська платіжна система" (2 учасники-резиденти);

– "ІнтерПейСервіс", створена ПАТ "Запоріжзв'язоксервіс" (1 учасник-резидент).

У 2010 році з використанням двох зазначених систем переказу коштів у межах України було переказано 186 млн. гривень.

Крім того, переказ коштів здійснювався Українським державним підприємством поштового зв'язку "Укрпошта" через створену ним платіжну систему "Поштовий переказ".

У 2010 році сума переказів у межах України, оброблених системою "Поштовий переказ", становила 5.2 млрд. грн., з них 70 млн. грн. – сума термінових переказів.

Відповідно до Угоди про поштові платіжні послуги Всесвітнього поштового союзу та угод з поштовими службами інших країн УДППЗ "Укрпошта" здійснювало транскордонні перекази. Упродовж 2010 року в Україні виплачено з використанням системи "Поштовий переказ" 215 млн. дол. США, в тому числі електронних переказів – на суму 213 млн. дол. США (в еквіваленті). За межі України відправлено 132 млн. дол. США, в тому числі електронних переказів на суму 40 млн. дол. США (в еквіваленті).

Міжнародні системи переказу коштів, створені нерезидентами

Учасниками 22 міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, були близько 150 банків України, АТ "Українська фінансова група" та національний оператор поштового зв'язку УДППЗ "Укрпошта".

У 2010 році сума транскордонних переказів, отриманих в Україні з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, порівняно з попереднім роком збільшилася на 16% і становила 2.6 млрд. дол. США (в еквіваленті), а сума переказів, відправлених за межі України, збільшилася на 27% – до 0.4 млрд. дол. США (в еквіваленті).

Найбільші обсяги коштів переказано в Україну з використанням таких міжнародних систем переказу коштів: Western Union (США) – 41%, "Юнистрим" (Росія) – 13%, MoneyGram (США) – 10%, Migom (Росія) – 8%, CONTACT (Росія) – 6%.

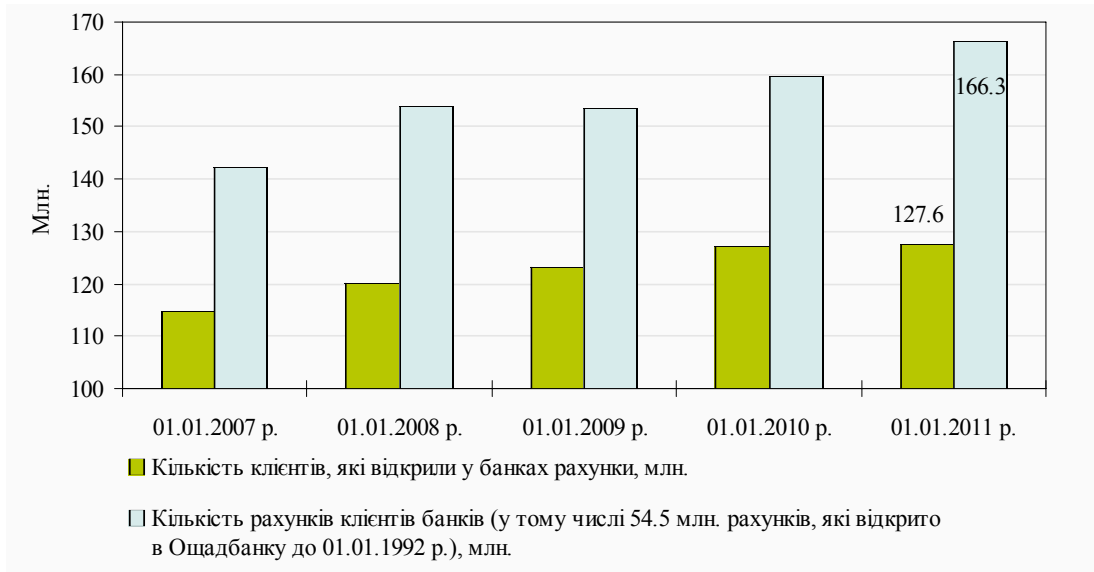
Найбільші суми коштів із використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, надійшли в Україну з Росії – 50%, США – 9%, Італії – 7%, Іспанії – 5%, Великобританії – 3% від загальної суми отриманих коштів. Із України найбільші суми коштів відправлено до Росії – 42%, Грузії – 6%, Вірменії – 4.5%, Узбекистану – 4.5%, США – 4% від загальної суми відправлених коштів.

Крім здійснення транскордонних переказів, фізичні особи використовували міжнародні системи переказу коштів, запроваджені нерезидентами для переказів у межах України як іноземної, так і національної валюти. У 2010 році з використанням систем, запроваджених нерезидентами, у межах України було переказано – 148 млн. грн., 0.3 млн. дол. США, 0.25 млн. рос. рублів та 0.06 млн. євро.

РОЗРАХУНКОВО-КАСОВЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ БАНКАМИ УКРАЇНИ

За станом на 01.01.2011 р. 175 банків обслуговували 127.6 млн. клієнтів (за 2010 рік їх кількість зросла майже на 0.4 млн.) – юридичних та фізичних осіб (резидентів і нерезидентів), які відкрили поточні та вкладні (депозитні) рахунки. З них: 125.6 млн. – фізичні особи, 2 млн. – суб'єкти господарювання, в тому числі 17.6 тис. – небанківські фінансові установи, 6 тис. – бюджетні установи.

Графік 42. **Окремі показники з розрахунково-касового обслуговування клієнтів банків України**

Згідно з даними звітності за станом на 01.01.2011 р. всі банки – юридичні особи пропонували своїм клієнтам дистанційне обслуговування рахунків. Кількість клієнтів – суб'єктів господарювання, які використовували систему дистанційного обслуговування своїх рахунків, становила 699 тис. (34.6% від загальної кількості клієнтів – суб'єктів господарювання).

За 2010 рік загальна кількість відкритих клієнтами рахунків збільшилась на 6.8 до 166.3 млн., у тому числі:

- поточних – 108.7 млн. (65.4% від загальної кількості рахунків, відкритих у банках), з них 100.5 млн. рахунків, облік коштів за якими здійснюється в національній валюті, та 8.2 млн. рахунків, облік коштів за якими здійснюється в іноземній валюті;

- вкладних (депозитних) – 57.6 млн. (34.6%), у тому числі 55.4 млн. рахунків, облік коштів за якими здійснюється в національній валюті, та 2.2 млн. рахунків, облік коштів за якими здійснюється в іноземній валюті.

7. ОБСЛУГОВУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО БОРГУ УКРАЇНИ

Національний банк України відповідно до чинного законодавства продовжував виконувати операції з обслуговування державного боргу, що пов'язані з розміщенням державних цінних паперів, їх погашенням і виплатою доходу за ними.

Протягом 2010 року Міністерством фінансів України було розміщено ОВДП на загальну суму 70.7 млрд. грн., середньозважена дохідність за якими становила 10.39% річних (зменшення порівняно з 2009 роком на 1.82 процентного пункту), з них:

- від первинного розміщення ОВДП до Державного бюджету України надійшло 40.4 млрд. грн., або 57.2% від загального обсягу розміщених у 2010 році ОВДП, що у 2.2 раза більше порівняно з 2009 роком. Середньозважена дохідність за цими ОВДП становила 12.69% річних. Було проведено 222 аукціони з розміщення ОВДП, з яких відбулося 165, а щодо 57 аукціонів Міністерством фінансів України було прийняте рішення не реалізовувати державні облигації України через невідповідність цінових пропозицій потенційних покупців реальній вартості грошових коштів або через повну відсутність заявок на придбання ОВДП. Розміщення ОВДП у 2010 році, як і в 2008–2009 роках, здійснювалось щомісяця;

- на виконання статті 2 антикризового Закону України від 31.10.2008 р. № 639–VI "Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України" для збільшення формування статутного капіталу банків випущено ОВДП на загальну суму 6.4 млрд. грн., або 9.0% від загального обсягу ОВДП, розміщених у 2010 році. Середньозважена дохідність за цими ОВДП становила 9.50% річних;

- для погашення простроченої бюджетної заборгованості з податку на додану вартість випущено ОВДП на загальну суму 16.4 млрд. грн., або 23.3% від загального обсягу розміщених у 2010 році ОВДП, із середньозваженою дохідністю 5.50% річних;

- ОВДП для збільшення формування статутного капіталу НАК "Нафтогаз України" на загальну суму 7.4 млрд. грн., або 10.5% від загального обсягу розміщених у 2010 році ОВДП, із середньозваженою дохідністю 9.50% річних.

Таблиця 25. Результати розміщення ОВДП на первинному ринку

Показники	2010 рік	зміна до попереднього року	Довідково:	
			2009 рік	зміна до попереднього року
Кількість проведених аукціонів, шт.	222	-39	261	49
вдбулось	165	44	121	71
не відбулось	57	-83	140	-22
Розміщення ОВДП на первинному ринку, млрд. грн.	70.7	-3.8	74.5	50.5
сума залучених коштів до Державного бюджету України, млрд. грн.	40.4	21.6	18.8	9.0
ОВДП для збільшення формування статутного капіталу банків, млрд. грн.	6.4	-16.9	23.3	9.5
ОВДП для погашення простроченої заборгованості з ПДВ	16.4	16.4	-	-
ОВДП для збільшення формування статутного капіталу НАК "Нафтогаз України", млрд. грн.	7.4	-17.0	24.4	-
з метою реструктуризації боргу перед Національним банком України, млрд. грн.	-	-	7.99	7.99
Середньозважений рівень дохідності	10.39	-1.82	12.21	0.35
		процентного пункту		процентного пункту
за ОВДП, залученими до Державного бюджету, %	12.69	-7.38	20.07	5.22
		процентного пункту		процентного пункту
за ОВДП, випущеними для збільшення формування статутного капіталу банків, %	9.50	0	9.50	-0.24
				процентного пункту
за ОВДП, випущеними для погашення простроченої заборгованості з ПДВ, %	5.50	-	-	-
за ОВДП, випущеними для збільшення формування статутного капіталу НАК "Нафтогаз України", %	9.50	-	9.50	-
за ОВДП, випущеними з метою реструктуризації боргу перед Національним банком України, %	-	-	9.83	-
Обсяги погашення та сплати доходу за ОВДП попередніх випусків, млрд. грн.	30.7	8.3	22.4	18.0

Упродовж 2010 року Міністерство фінансів України розміщувало короткострокові, середньострокові та довгострокові державні облігації, середній термін обігу за якими становив для: короткострокових – 230 днів (збільшення порівняно з 2009 роком на 38 днів), середньострокових – 1 330 днів (збільшення на 48 днів), довгострокових – 2 759 днів (зменшення на 577 днів).

У звітному році ОВДП користувалися попитом як серед вітчизняних інвесторів, так і серед покупців-нерезидентів. Зацікавленість інвесторів-нерезидентів була зумовлена високим ступенем надійності ОВДП порівняно з іншими фінансовими інструментами та високою прибутковістю у I кварталі 2010 року. Обсяг ОВДП у власності нерезидентів протягом 2010 року збільшився майже у 24 рази і за станом на 1 січня 2011 року становив 11.4 млрд. грн., або 8.35% від загальної суми ОВДП, які знаходилися в обігу (у 2009 році зменшився на 16.0 млн. грн.).

У 2010 році Міністерство фінансів України погасило державних облігацій та сплатило доход їх власникам на загальну суму 30.7 млрд. грн., у тому числі погашення основного боргу – 19.6 млрд. грн., сплата доходу – 11.1 млрд. грн., виконавши всі свої зобов'язання за різними видами державних облігацій.

Унаслідок перевищення обсягів розміщення ОВДП над обсягами їх погашення заборгованість Уряду України за державними облігаціями в 2010 році збільшилася порівняно з 2009 роком на 50.5 млрд. грн. і на кінець року становила 136.2 млрд. грн.

8. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Протягом звітнього року Національним банком України проводилась активна робота щодо законодавчого врегулювання проблемних питань банківської діяльності і діяльності Національного банку України, яка спрямовувалась на подолання негативних наслідків фінансової кризи та відновлення стабільного функціонування банківського сектору, а також з метою забезпечення виконання Україною зобов'язань перед МВФ згідно з Меморандумом про економічну та фінансову політику, укладеним у рамках проекту "Стенд-бай".

У 2010 році було відновлено право законодавчої ініціативи Національного банку України, що зумовило активізацію роботи з підготовки законодавчих пропозицій (рішення Конституційного Суду України від 30.09.2010 р. № 20–рп/2010). Із жовтня 2010 року Національним банком України на розгляд Верховної Ради України подано 4 законопроекти:

– "Про внесення змін до деяких законів України" (щодо нагляду на консолідованій основі) – законопроект прийнято у першому читанні;

– "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уніфікації положень бюджетного законодавства" – положення увійшли до Закону України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України" – прийнято 23.12.2010 р.;

– "Про внесення змін до Закону України "Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування" (щодо скасування збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з операцій купівлі-продажу безготівкових валют – прийнято 13.01.2011 р.;

– "Про внесення змін до статті 75 Закону України "Про банки і банківську діяльність" (щодо строку повноважень тимчасової адміністрації) – прийнято 04.02.2011 р.

До жовтня 2010 року законопроектна робота Національного банку України у 2010 році здійснювалась у напрямі опрацювання законопроектів, а також подання законодавчих пропозицій на розгляд Верховної Ради України через суб'єктів права законодавчої ініціативи, а саме: Кабінет Міністрів України, народних депутатів України та Президента України. Національним банком опрацьовано та надано

пропозиції до 70 законопроектів, розроблених народними депутатами, Кабінетом Міністрів України та іншими державними органами.

Відповідно до Плану підготовки проектів регуляторних актів Національного банку України на 2010 рік розроблено 7 нормативно-правових актів, які мають ознаки регуляторного акта, з них прийнято 2. Крім цього, було прийнято Постанову Правління Національного банку України "Про затвердження Положення про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням" від 30.04.2010 р. № 223, прийняття якої було заплановано у 2009 році.

Регуляторна діяльність Національного банку України в 2010 році здійснювалась відповідно до вимог Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності". Упродовж року відстежувалась результативність 5 регуляторних актів.

У звітному році Національним банком України прийнято 107 нормативно-правових актів (постанови Правління Національного банку, інструкції, правила, положення), з яких 40 зареєстровано в Міністерстві юстиції України.

Національний банк України продовжував роботу з адаптації банківського законодавства до законодавства Європейського Союзу. Ця робота здійснювалася згідно із Планом заходів щодо виконання у 2010 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

У 2010 році тривало забезпечення претензійно-позовної роботи. Національним банком України, його територіальними управліннями і структурними одиницями направлено до суду 149 позовів на загальну суму 487.6 млн. грн. та 0.22 млн. євро, з них відмовлено 1 позов немайнового характеру, інші вирішено на користь Національного банку України або знаходяться на розгляді.

До Національного банку України, його територіальних управлінь і структурних одиниць у 2010 році пред'явлено 214 позовів на загальну суму 3.05 млн. грн., з них задоволено 4 позови на суму 0.03 млн. грн., інші вирішено на користь Національного банку України або знаходяться на розгляді.

Національний банк України залучався у 886 справах як третя особа. Основну кількість таких справ складала позови клієнтів банків до суду про визнання недійсними кредитних договорів у іноземній валюті, повернення вкладів, визначення недійсними кредитних договорів та договорів забезпечення. У 2010 році було порушено 43 судові справи за позовами прокурорів у інтересах держави та Національного банку України.

У звітному році Національним банком України пред'явлено 398 претензій на суму 26.3 млн. грн. Із них задоволено 393 претензії на суму 26.0 млн. грн., у тому числі 1 претензія про визнання Національного банку кредитором на суму 25.8 млн. грн.; на розгляді перебуває 4 претензії.

До Національного банку України пред'явлено 4 претензії на суму 0.028 млн. грн., які було відхилено.

9. ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ВИКОРИСТАННЮ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Упродовж звітнього року Національним банком України було виконано всі заходи, передбачені спільним з Урядом Планом заходів на 2010 рік із запобігання та протидії легалізації кримінальних доходів.

Фахівці Національного банку України брали безпосередню участь у розробці та опрацюванні профільним комітетом Верховної Ради нової редакції Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму". Проектом передбачено диференційований підхід до ідентифікації та вивчення клієнтів на базі оцінки відповідних ризиків та імплементацію до законодавства України положень чинної редакції 40 Рекомендацій, 9 Спеціальних Рекомендацій FATF та норм відповідних Директив ЄС. На виконання вимог вказаного закону підготовлено низку проектів нормативно-правових актів Національного банку України, а також розроблено та впроваджено Методику оцінки ризику порушення банками вимог законодавства з питань фінансового моніторингу.

У 2010 році система запобігання легалізації кримінальних доходів та фінансування тероризму забезпечила надання банківськими установами до Спеціально уповноваженого органу 0.8 млн. повідомлень про фінансові операції, які стали об'єктом фінансового моніторингу.

Протягом звітнього року фахівцями Національного банку України було проведено 218 планових та 16 позапланових перевірок банківських установ щодо дотримання ними вимог законодавства.

З метою підтримки та вдосконалення інформаційного забезпечення діяльності Національного банку України при здійсненні ним функцій регулювання та нагляду було укладено договір між Національним банком України та ЗАТ "Перше

всеукраїнське бюро кредитних історій" щодо отримання автоматизованого доступу до "Бази втрачених паспортів".

Для забезпечення належного рівня співпраці з питань запобігання та протидії легалізації кримінальних доходів та фінансування тероризму на міжнародному рівні представник Національного банку України брав участь у низці засідань FATF та Комітету експертів Ради Європи зі взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів (MONEYVAL). За підсумками здійснених заходів досягнуто позитивної динаміки у вирішенні відповідних питань, зокрема уникнення процедури посиленого моніторингу України з боку FATF.

З метою розширення теоретико-методологічного підґрунтя здійснення фінансового моніторингу в банківській діяльності фахівці Національного банку України брали активну участь у численних науково-освітніх заходах.

10. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

СПІВРОБІТНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ З ЦЕНТРАЛЬНИМИ БАНКАМИ ТА БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ ІНШИХ КРАЇН

У 2010 році співробітництво Національного банку України з центральними банками країн світу та банківськими установами інших країн розвивалось динамічно. Керівництво та працівники Національного банку України брали участь у понад 40 міжнародних заходах.

Так, тривало співробітництво Національного банку України з Центральним банком Республіки Білорусь. Протягом року було проведено десяте та одинадцятье засідання Консультативної ради центральних банків України та Республіки Білорусь.

Крім того, в рамках українсько-німецького співробітництва у червні 2010 року проведено дванадцятье засідання робочої групи "Банки" німецько-української Групи високого рівня з питань економічного співробітництва.

З метою обміну досвідом, ознайомлення з поточною економічною ситуацією та розвитком банківської системи відбулися зустрічі керівництва та працівників Національного банку України з представниками центральних і комерційних банків інших країн, а саме: з представниками Національного банку Республіки Білорусь, Народного банку Китаю, Національного банку Молдови, посольств Австрії, США, ФРН, Нідерландів, Канади, Франції, Люксембургу, ВАТ "Дойче Банк Україна", Міжнародної фінансової корпорації, Німецької консультативної групи, рейтингових агенцій Fitch Ratings та Standart & Poors, ПАТ "Ерсте Банк", представництва Комерцбанку АГ у м. Києві тощо. Загалом за участі іноземних осіб проведено майже 400 спільних зустрічей.

Постійно тривала робота у спільних двосторонніх міждержавних комісіях, а також щодо підписання міжнародних угод, зокрема між Україною та Республікою Сінгапур, Канадою, Ісландією, Бразилією, Буркіна-Фасо, Філіппінами, Ізраїлем тощо.

Упродовж 2010 року Національним банком України активно здійснювалось

висвітлення основних реалізованих заходів стосовно розвитку банківської системи України та відповідного обміну інформацією з керівництвом центральних банків країн Європи, СНД та Китаю.

СПІВРОБІТНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ТА ІНШИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Як і в попередні роки, міжнародна діяльність Національного банку України у 2010 році спрямовувалася на поглиблення співпраці з міжнародними організаціями.

Співробітництво з Міжнародним валютним фондом

Одним із важливих чинників формування інвестиційного клімату нашої країни, а також індикатором для взаємовідносин з іншими міжнародними фінансовими організаціями та іноземними інвесторами є співробітництво з Міжнародним валютним фондом (далі – МВФ).

Упродовж звітнього року Національний банк України співпрацював з МВФ з питань виконання зобов'язань України в контексті реалізації програми "Стенд-бай"; сприяння роботі місії МВФ, зокрема у рамках реалізації програми "Стенд-бай", з питань оцінки захисних механізмів, а також інших технічних місій; опрацювання документів МВФ, які впливають із членства України в МВФ; надання рекомендацій щодо позиції України з будь-якого питання, зокрема при проведенні голосування тощо. Також керівництво Національного банку України брало участь у Щорічних зборах МВФ, Весняних зборах, зустрічах Групи країн – членів МВФ під головуванням Нідерландів та України, інших двосторонніх та багатосторонніх зустрічах із представниками МВФ та в підготовці інформаційно-аналітичних матеріалів до них.

У 2010 році основним напрямом співпраці Національного банку України з МВФ була реалізація нової програми "Стенд-бай". У липні 2010 року між Україною та МВФ започаткована 29-місячна програма на суму 10 млрд. СПЗ (близько 15 млрд. дол. США в еквіваленті). Відповідно до неї 30.07.2010 р. Україна отримала перший транш у розмірі 1.25 млрд. СПЗ (близько 1.9 млрд. дол. США), з яких 675 млн. СПЗ (близько 1.0 млрд. дол. США) отримав Уряд України, а 575 млн. СПЗ (близько 879.0 млн. дол. США) – Національний банк України. У межах компетенції Національним банком України було дотримано всі зобов'язання в рамках зазначеної програми, запроваджувалися заходи, спрямовані на забезпечення стабільного та довготермінового економічного зростання, зниження інфляції, повернення довіри інвесторів до банківської системи та її стабілізації тощо.

У грудні виконавчими директорами МВФ завершено перший перегляд виконання Україною програми "Стенд-бай". За його результатами було прийнято рішення про виділення другого траншу, який надійшов до України 29 грудня 2010 року в розмірі 1 млрд. СПЗ (близько 1.5 млрд. дол. США), з них Уряд України отримав 655 млн. СПЗ (близько 978 млн. дол. США), а Національний банк України – 345 млн. СПЗ (близько 521 млн. дол. США).

На завершальну стадію вийшов процес здійснення 14 загального перегляду квот

та реформування системи управління в МВФ. За результатами кількарічної роботи, держави-члени, включаючи Україну, проголосували за новий розподіл квот у Фонді, а також за нову систему управління Фондом.

Співробітництво зі Світовим банком

У 2010 році тривала співпраця Національного банку України з Групою Світового банку (далі – Світовий банк) у рамках реалізації Стратегії партнерства Світового банку з Україною на 2008–2011 роки.

Упродовж 2010 року здійснювалися заходи з метою підготовки та отримання до державного бюджету коштів у рамках "Другої програмної позики на реабілітацію фінансового сектору" (передбачається отримати 350 млн. дол. США). Метою проекту є консолідація спільних зусиль Кабінету Міністрів України та Національного банку України, спрямованих на запровадження комплексної системи капіталізації системних проблемних банків за участі держави, консолідацію банківської системи, зміцнення системи гарантування вкладів, підвищення довіри суспільства до банківської системи.

Також тривала співреалізація проекту "Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень".

Національний банк України продовжував агентське обслуговування кредитних ліній, наданих Світовим банком Міністерству фінансів України на підтримку мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП) у регіонах закриття шахт вугільної промисловості (за цією кредитною лінією затверджено 35 проектів на суму 33.7 млн. дол. США) та на підтримку органів місцевої виконавчої влади, які взяли на свій баланс об'єкти соціальної інфраструктури в регіонах закриття шахт (за цією кредитною лінією було затверджено 26 проектів на суму 7.2 млн. дол. США). За станом на 01.01.2011 р. залишок заборгованості за кредитними лініями становив 3.7 та 1.2 млн. дол. США відповідно.

Супроводжувався Проект технічної допомоги Світового банку (з коштів гранту Нідерландів TF 055212) програмою реформування фінансового сектору України.

Співробітництво з Європейським банком реконструкції та розвитку

Тривало співробітництво Національного банку України з Європейським банком реконструкції та розвитку (далі – ЄБРР) у рамках сприяння розвитку приватної підприємницької ініціативи.

У звітному році завершено впровадження проекту "Друга кредитна лінія для розвитку малих та середніх підприємств" (МСП–2). У листопаді 2010 року Національний банк України погасив залишок заборгованості за МСП–2. У грудні було підготовлено завершальний аудиторський звіт проекту незалежним аудитором PricewaterhouseCoopers.

Від впровадження проектів МСП–1 (121.2 млн. дол. США) та МСП–2 (88.3 млн. дол. США) у реальний сектор економіки було надано кредитів терміном до 5 років на суму 218.4 млн. дол. США (248 проектів МСП) та мікрокредитів терміном до 3 років на 1.3 млрд. дол. США. За компонентом мікро- під час впровадження кредитних ліній МСП–1 та МСП–2 було видано 160.9 тис. кредитів на суму 1.4 млрд. дол. США, що в 24.4 рази більше за затверджену і видану суму банкам-учасникам.

У 2010 році було завершено впровадження гранту ЄБРР на суму 1.2 млн. євро, наданого відповідно до угоди між Національним банком України і Європейським банком реконструкції та розвитку для відшкодування банкам 3 та 4 груп частини вартості діагностичного обстеження для визначення поточної та перспективної платоспроможності. У серпні 2010 року 117 банкам 3 та 4 груп була відшкодована вартість діагностичних обстежень на загальну суму 0.5 млн. євро.

Серед чинників співпраці з ЄБРР залишаються питання вдосконалення діяльності цієї установи в нашій державі. З них можна виділити такі, як запровадження цією установою операцій у національній валюті.

Співробітництво з Банком міжнародних розрахунків

Одним із важливих напрямів міжнародної діяльності у 2010 році була співпраця з Банком міжнародних розрахунків (далі – БМР), яка здійснювалася шляхом забезпечення участі Національного банку України у заходах цієї установи та постійного проведення переговорів щодо вступу Національного банку України до БМР.

Співробітництво з Міждержавним банком СНД

Для забезпечення проведення на постійній основі моніторингу процесу реформування та реорганізації Міждержавного банку СНД (далі – Міждержавний банк), позицій інших держав-учасниць упродовж 2010 року представники Національного банку України брали участь у засіданнях Ради Міждержавного банку.

У звітному році Національний банк України брав участь в опрацюванні нових установчих документів цієї міжнародної організації – проектів Угоди про Міждержавний банк та Статуту, розроблених відповідно до рішення Ради глав держав і Ради глав урядів СНД про уточнення функцій Міждержавного банку в сучасних умовах. Також опрацьовувався проект Концепції розвитку Банку на період з 2010 по 2015 рік.

Крім того, здійснено аналіз проекту Угоди про порядок і правила банківської діяльності на території України та проекту Угоди про умови перебування на території України, розроблених Міждержавним банком з метою активізації своєї діяльності в Україні.

Упродовж звітнього року фахівцями Національного банку України активно велось опрацювання питання щодо створення платіжно-розрахункової системи держав-учасниць Міждержавного банку на основі використання національних валют держав Співдружності.

У 2010 році Національний банк України брав участь в опрацюванні питань, пов'язаних із визначенням позиції України як держави-учасниці Міждержавного банку щодо подальшого формату співпраці з цією міжнародною установою.

Тривало співробітництво з Чорноморським банком торгівлі та розвитку.

Співробітництво з Німецько-українським фондом

На виконання "Договору про Грант", підписаного Національним банком України та Німецькою кредитною установою для відбудови (KfW), реалізовувалася програма Німецько-українського фонду (далі – НУФ).

Протягом 2010 року у рамках укладених угод банками-учасниками Програми мікрокредитування НУФ було надано 126 кредитів на суму понад 4.2 млн. євро, що майже втричі перевищило обсяг виданих кредитів у 2009 році.

За станом на 01.01.2011 р. діяло 5 кредитних договорів між НУФ та банками-учасниками на суму 10.4 млн. євро за весь час дії програми НУФ, починаючи з 2001 року, між НУФ та банками-учасниками укладено 34 кредитних договори на загальну суму 43.5 млн. євро. У рамках укладених угод банками-учасниками Програми мікрокредитування НУФ видано 161 тисяча кредитів на суму понад 680 млн. євро. За станом на 01.01.2011 р. непогашеними залишалися 260 кредитів на суму понад 5.6 млн. євро.

Співробітництво з іншими міжнародними інституціями

Враховуючи те, що європейська інтеграція залишається пріоритетом України в її зовнішній та внутрішній політиці, у своїй роботі в 2010 році Національний банк України приділяв значну увагу питанням співробітництва з Європейським Союзом (ЄС).

Ключовим питанням порядку денного відносин Україна – ЄС залишався переговорний процес стосовно укладення Угоди про асоціацію (на заміну чинної Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом), невід'ємною складовою якої будуть положення Угоди про створення зони вільної торгівлі. Як і в попередні роки, Національний банк України брав активну участь у підготовці матеріалів до переговорів, позиційних документів, опрацюванні текстів проектів вказаних угод, а також у XI–XIII раундах переговорів.

Крім того, впродовж 2010 року опрацьовувалися:

– питання отримання Україною макрофінансової допомоги ЄС, зокрема опрацьовувалися проект Меморандуму про розуміння між Україною та ЄС і проект Кредитної угоди між Україною та ЄС;

– проекти угод між Україною та ЄС щодо фінансування програми "Підтримка виконання Енергетичної стратегії України в галузі енергоефективності та відновлювальних джерел енергії" і програми "Сприяння взаємодії торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та ЄС";

– проект Угоди про створення зони вільної торгівлі між Україною та Канадою, а також у завершенні роботи з опрацювання та підготовки до підписання Угоди про створення зони вільної торгівлі між Україною та Європейською асоціацією вільної торгівлі.

Упродовж звітного року представники Національного банку України продовжували активно працювати в організаційних структурах, які забезпечують співробітництво з ЄС за різними напрямками: Комітеті з питань співробітництва між Україною та ЄС, його галузевих підкомітетах, Раді з питань співробітництва між Україною та ЄС.

Також Національний банк України брав участь у підготовчих заходах із залучення макрофінансової допомоги ЄС у розмірі 610 млн. євро.

Протягом року тривала активна робота з реалізації Проекту ЄС Twinning "Посилення потенціалу НБУ через наближення до стандартів ЄС щодо діяльності центральних банків".

У рамках проведення двосторонніх переговорів між Україною та країнами, які прагнуть набути членства в СОТ, фахівцями Національного банку України розглядалися документи щодо доступу України до ринків послуг Боснії та Герцеговини, Ісламської Республіки Іран, Ліванської Республіки та Республіки Сербія.

Також було забезпечено опрацювання питань, пов'язаних із пошуком оптимального формату співпраці з такими фінансовими організаціями, як Євразійський банк розвитку, Антикризовий фонд Євразійського економічного співтовариства, а саме: питання діяльності цих установ, можливості членства України в названих структурах та отримання економічних переваг порівняно з іншими міжнародними фінансовими організаціями тощо.

11. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОЇ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

СТАТИСТИЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

У 2010 році Національним банком України забезпечувалося проведення економічної роботи, спрямованої на виконання функцій відповідно до Закону України "Про Національний банк України", за напрямками:

- складання грошово-кредитної та банківської статистики;
- удосконалення статистичної звітності, що подається до Національного банку України;
- підготовка інформації щодо наданих кредитів, залучених депозитів і вкладень у цінні папери;
- підготовка інформації щодо процентних ставок за депозитами та кредитами;
- підготовка статистичних випусків та презентаційних матеріалів щодо стану й тенденцій розвитку економіки та банківської системи;
- започаткування нових напрямів статистичної діяльності щодо отримання даних небанківських фінансових установ (страхових компаній, недержавних пенсійних фондів) та складання кварталних фінансових рахунків;
- поширення інформації в офіційних виданнях Національного банку України та на сторінці Національного банку України в мережі Інтернет.

Протягом звітного року тривала робота щодо оптимізації статистичної звітності, що подається до Національного банку України, яка сприяла забезпеченню складання за міжнародними стандартами грошово-кредитної статистики, статистики платіжного балансу, міжнародної інвестиційної позиції та зовнішнього боргу і виконанню Національним банком регулятивних та наглядових функцій. За звітний рік підготовлено та прийнято Правлінням Національного банку України 2 постанови про зміни до Правил організації статистичної звітності, відповідно до яких внесено

зміни до 73 форм, скасовано 2 форми статистичної звітності. У ході проведення зазначеної роботи пропозиції щодо внесення змін до діючих форм, введення та скасування форм звітності погоджувалися постійно діючою робочою групою за участі фахівців Національного банку України, Асоціації українських банків, Асоціації "Український кредитно-банківський союз" та окремих провідних банків України.

У 2010 році Міжнародному валютному фонду щомісяця надавалася статистична звітність з грошово-кредитної і банківської статистики для включення показників до статистичного збірника "Міжнародна фінансова статистика" та Річного звіту Міжнародного валютного фонду.

Забезпечувалося своєчасне поширення статистичних даних в електронному форматі відповідно до загальноприйнятої практики в Європейській системі центральних банків, що базується на принципах актуальності даних, які поширюються, та оперативності надання інформації користувачам у доступній та прийнятній формі. Протягом 2010 року на сторінці Національного банку України в мережі Інтернет розміщувалися Статистичний бюлетень (електронне видання), додаток до нього, статистичні випуски "Грошові агрегати", "Огляд депозитних корпорацій України", "Формування та розміщення фінансових ресурсів депозитних корпорацій", "Кредити та депозити за секторами економіки", "Кредити та депозити нефінансових корпорацій", "Кредити та депозити домашніх господарств", "Нові кредити, надані домашнім господарствам та нефінансовим корпораціям", "Нові депозити домашніх господарств та нефінансових корпорацій", "Процентні ставки"; "Цінні папери, крім акцій", інша інформація щодо фінансового сектору і фінансових ринків.

Упродовж 2010 року Національним банком України забезпечувалося дотримання Спеціального стандарту поширення даних Міжнародного валютного фонду в частині підготовки та поширення даних і метаданих за показниками фінансового і зовнішнього секторів економіки.

У 2010 році продовжувалося складання та поширення на сторінці Національного банку України в мережі Інтернет щоквартальної статистичної інформації щодо індикаторів фінансової стійкості депозитних корпорацій. Інформація щодо індикаторів фінансової стійкості надавалася Міжнародному валютному фонду для опублікування на веб-сторінці Міжнародного валютного фонду в мережі Інтернет.

Здійснювалися роботи щодо складання фінансового паспорту регіонів за показниками економічного розвитку, грошово-кредитної та банківської статистики для здійснення економічного аналізу регіонів й економічних досліджень.

У 2010 році тривала робота з реалізації Проекту Світового банку "Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень". У рамках зазначеного проекту забезпечувалася реалізація заходів щодо вдосконалення методології грошово-кредитної статистики та фінансової статистики, статистики платіжного балансу.

Тривала співпраця щодо обміну статистичними даними з Державним комітетом статистики України, Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України, Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку України. На підставі даних статистичної звітності банків, фінансової та адміністративної звітності страхових компаній та недержавних пенсійних фондів здійснювалось

апробування складання огляду сектору фінансових корпорацій. Підготовлено проект форми звітності для страхових компаній щодо отримання Національним банком України даних у розрізі секторів економіки для включення до показників грошово-кредитної статистики відповідно до міжнародних стандартів. Започатковано експериментальні розрахунки квартальних фінансових рахунків та квартальних балансів фінансових активів та пасивів за секторами економіки.

У 2010 році територіальними управліннями Національного банку України проводилась роз'яснювальна робота з питань грошово-кредитної політики Національного банку України, здійснювався контроль за повнотою і своєчасністю виконання банками вимог щодо дотримання нормативів обов'язкового резервування, встановлених нормативно-правовими актами Національного банку України. Крім того, здійснювався аналіз, контроль за повнотою, достовірністю та своєчасним поданням банками статистичної звітності для складання грошово-кредитної статистики відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України, надавалися консультації та роз'яснення щодо складання звітів тощо.

Протягом звітного року тривала робота з удосконалення інформаційного наповнення та модернізації Сторінки Національного банку України в мережі Інтернет. Розширено обсяги публікацій матеріалів з питань фондового та фінансового ринків. Розпочато оприлюднення експрес-оцінок щодо економічного стану України, інфляції, матеріалів про ринок праці та доходи населення тощо. Доопрацьовано розділ "Банківське законодавство та регуляторна діяльність" у частині опублікування на постійній основі нормативно-правових актів Національного банку України та внесення змін до них. За підсумками 2010 року кількість відвідувань сторінки Національного банку України в мережі Інтернет збільшилася на 11%, що свідчить про зростання зацікавленості з боку користувачів інформації щодо діяльності банківської системи.

Діяльність Національного банку України протягом року висвітлювалась через функціонування постійно діючої експозиції "Національний банк України" в Національному комплексі "Експоцентр України".

Для забезпечення доступу широкого кола користувачів до інформації про діяльність як Національного банку України, так і банківської системи в цілому офіційні видання випускались також у електронному вигляді (на CD-ROM), а саме "Бюлетень Національного банку України" (українською та англійською мовами), "Платіжний баланс і зовнішній борг України" (українською та англійською мовами), додатки до журналу "Вісник Національного банку України" "Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності" (українською мовою), "Банкноти і монети" (українською та англійською мовами).

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ. ЩОКВАРТАЛЬНІ ОПИТУВАННЯ ДІЛОВИХ ОЧІКУВАНЬ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

У 2010 році Національним банком України було продовжено роботу над удосконаленням системи аналізу та прогнозування, передусім у частині короткострокового прогнозування.

Для поліпшення короткострокової оцінки інфляції було додано модель окремих її компонентів (базової, продовольчої інфляції тощо). Було впроваджено баєсівський підхід у моделюванні – накладання на параметри моделей додаткової інформації (наприклад, експертної оцінки), розроблено короткострокові векторно-авторегресійні моделі інфляції та ВВП з метою оцінок цих індикаторів на найближчий квартал та можливістю використання проміжних (місячних) даних. Крім того, тривала робота з удосконалення "Квартальної прогнозної моделі", що є основним інструментом у розробленні середньострокового прогнозу, зокрема здійснювалося переоцінювання коефіцієнтів.

Упродовж звітного року Національним банком України на щомісячній основі на сторінці Національного банку України в мережі Інтернет розміщувались аналітичні дослідження щодо розвитку макроекономічної ситуації, зокрема "Аналіз інфляції", "Аналіз економічного стану України" та "Аналіз фондового ринку". Було опубліковано аналітичні документи "Макроекономічний огляд" за IV квартал 2009 року – III квартал 2010 року.

У 2010 році Національний банк України продовжив проведення опитувань керівників підприємств щодо їх ділових очікувань.

Щокварталу було опитано керівників близько 1 250 підприємств в усіх регіонах країни, які представляли економіку за основними видами діяльності, формами власності, розмірами та чисельністю працівників. За результатами кожного опитування готувалися та розміщувалися на офіційній сторінці Національного банку України в мережі Інтернет аналітичні документи "Ділові очікування підприємств України". Відгуки на публікації в мережі Інтернет і ЗМІ демонструють постійну увагу з боку суспільства до теми досліджень.

У звітному році вийшов ювілейний, 20 випуск результатів опитувань.

Починаючи з I кварталу 2010 року у практику економічного аналізу Національного банку України було впроваджено показник "Індекс ділових очікувань" (ІДО), який розраховується як середнє балансів відповідей на питання щодо перспектив розвитку підприємства у наступні 12 місяців, і який може бути використано як випереджаючий індикатор для оцінки поворотних точок економічного циклу.

12. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

У 2010 році Національним банком України в рамках проведення роботи з наукового обґрунтування розбудови ефективної системи регулювання та нагляду за діяльністю фінансового сектору було проведено такі дослідження:

- узагальнення підходів щодо можливих шляхів підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні за умов забезпечення незалежності фінансових регуляторів з одночасним підвищенням рівня їх прозорості і підзвітності;

- висвітлення світового досвіду щодо впровадження управління ризиками і ризик-орієнтованого фінансового нагляду та обґрунтування необхідності запровадження та розвитку нагляду на основі оцінки ризиків і управління ризиками у сфері фінансових послуг в Україні;

- узагальнення теоретичних і практичних основ створення "бідж-банку".

З метою наукового обґрунтування механізмів формування та реалізації монетарної політики в сучасних умовах було проведено низку наукових досліджень стосовно:

- підвищення ефективності інструментів комунікаційної політики Національного банку України;

- вивчення поточних тенденцій у забезпеченні інституційної незалежності центральних банків, ураховуючи досвід функціонування економічних і фінансових систем різних країн світу під час кризи;

- аналізу дії трансмісійного механізму грошово-кредитної політики: особливості кризового періоду.

У звітному році було проведено комплексне дослідження щодо вибору оптимального валютного режиму, який би повною мірою відповідав сучасним реаліям

і забезпечував прискорення економічного розвитку країни, основних напрямів удосконалення трансмісійного механізму грошово-кредитної політики в Україні.

Тривала робота над розробленням проекту Стратегії розвитку фінансового сектору України на період до 2015 року.

Упродовж року Національним банком України за участі міжнародних фінансових організацій, зацікавлених міністерств, відомств, асоціацій проводилися наукові конференції, семінари, засідання круглих столів з обговорення проблемних питань наукових досліджень, пропозицій та практичних рекомендацій щодо напрямів розвитку фінансової системи. Зокрема, проведено Міжнародний форум експертів "Альтернативні режими регулювання ринків фінансових послуг", на якому було презентовано проект Зеленої книги "Консультації щодо підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором України". За підсумками форуму зазначений проект було розміщено на офіційній сторінці Національного банку України в мережі Інтернет.

13. УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Упродовж 2010 року Національний банк України проводив роботу над удосконаленням методологічних засад бухгалтерського обліку та фінансової звітності з метою надання достовірної, прозорої, неупередженої інформації про фінансовий стан та фінансові результати діяльності банків, процедури управління ризиками та капіталом банків України для прийняття відповідних рішень користувачами фінансової звітності.

Реалізація визначених завдань була спрямована на:

– врегулювання бухгалтерського обліку банківських операцій відповідно до вимог законодавства України з урахуванням запроваджених змін до Міжнародних стандартів фінансової звітності;

– гармонізацію методологічних засад бухгалтерського обліку з основними положеннями законодавства Європейського Союзу.

Було внесено зміни до діючих нормативно-правових актів щодо організації операційної діяльності банків, якими посилено вимоги до їх інформаційного забезпечення з метою формування достовірної інформації для користувачів фінансової та статистичної звітності.

З метою вдосконалення діючих процедур бухгалтерського обліку операцій банків з фінансовими інструментами було розроблено проекти документів з розрахунку ефективної ставки відсотка за фінансовими інструментами в банках України та порядку визначення амортизованої собівартості боргових фінансових інструментів, а також формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України.

Спільно з органами державної влади взято участь в опрацюванні проектів законів:

– "Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" щодо застосування загальноприйнятих вимог до розкриття інформації у фінансовій звітності з метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

– Податкового кодексу України щодо податку на прибуток від банківських операцій та податку на додану вартість у частині визначення операцій, які не є об'єктом оподаткування.

14. АУДИТ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

У 2010 році аудит структурних підрозділів Національного банку України проводився відповідно до затвердженого плану проведення перевірок з урахуванням особливостей діяльності Національного банку України, пов'язаних із активізацією регулювання ліквідності банківської системи та співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

Протягом звітного періоду було здійснено 138 аудиторських перевірок, у тому числі за напрямками діяльності структурних підрозділів центрального апарату – 21 перевірку, територіальних управлінь – 94 перевірки (25 – комплексних та 69 – з окремих питань діяльності), структурних одиниць та підрозділів Національного банку України – 23 перевірки (14 – комплексних та 9 – тематичних перевірок).

З метою забезпечення належного рівня захисту інформаційних ресурсів Національного банку України під час аудиту центрального апарату і територіальних управлінь перевірялися питання інформаційної безпеки.

Результати аудиторських перевірок свідчать про те, що вжиті керівництвом структурних підрозділів заходи внутрішнього контролю в цілому ефективні та сприяють проведенню банківських операцій у межах припустимого рівня ризику та відповідно до встановлених вимог. Особлива увага під час проведення аудиту приділялася найризикованішим напрямкам банківської діяльності – питанням підтримки Національним банком України ліквідності банківської системи, процедурам проведення тендерів, фінансово-господарській діяльності структурних підрозділів, стану зберігання готівки, здійсненню інвестиційної діяльності.

Під час кожного аудиту проводилась оцінка систем внутрішнього контролю, визначалися ризики, притаманні перевіреному напрямку діяльності, надавалися рекомендації щодо вдосконалення наявних процедур внутрішнього контролю, управління банківськими ризиками, заходів корпоративного управління.

У 2010 році було проведено зовнішнє оцінювання роботи Департаменту аудиту експертами, визначеними Міжнародним валютним фондом, сертифікованими Міжнародним інститутом внутрішніх аудиторів США на право проведення оцінки служб внутрішнього аудиту. За результатами оцінювання Департамент аудиту отримав оцінку "загалом відповідає" стандартам ІВА та Кодексу етики аудиторів, яка є найвищою.

15. БАНКОТНО-МОНЕТНЕ ВИРОБНИЦТВО

ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКОТНО-МОНЕТНОГО ДВОРУ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Виробнича діяльність Банкотно-монетного двору Національного банку України у звітному році здійснювалася відповідно до встановлених завдань Національного банку України з виготовлення грошей та укладених договорів з іншими замовниками.

План виробництва та реалізації продукції на замовлення Національного банку України в кількісному вираженні було виконано у повному обсязі.

У 2010 році порівняно з 2009 роком обсяг виробництва зменшився на 98 млн. грн. і становив 483 млн. грн. Зменшення обсягів виробництва пов'язане зі зменшенням обсягів виготовлення та відвантаження банкнот на замовлення Національного банку України згідно з фінансовим планом Банкотно-монетного двору.

Відповідно до затверджених постановою Правління Національного банку України від 01.07.2008 р. № 197 Заходів щодо заміни морально і фізично-зношеного обладнання та впровадження новітніх технологій на Банкотно-монетному дворі Національного банку України та Інвестиційної програми Банкотно-монетного двору Національного банку України на 2008–2011 роки, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 06.08.2008 р. № 233, у

2010 році було проведено модернізацію багатопрофільної пічної установки для оброблення карбувального інструмента і введено в експлуатацію таке обладнання:

У 2010 році проводилась робота над комплексною автоматизацією фінансово-господарських процесів Банкотно-монетного двору в складі корпоративного проекту автоматизації Національного банку України на базі SAP-систем. Завершено роботи з проектування, настроювання і тестування системи у складі модулів: технічне обслуговування та ремонт обладнання, планування кошторису, планування виробництва, аналіз витрат.

- друкарську машину трафаретного друку Нота Скрін з магнітним модулем Спарк;
- системи контролю якості банкнот BPS–2000 (три одиниці);
- вертикальні карбувальні монетні преси-автомати моделі MPU–156 фірми GRABENER (дев'ять одиниць);
- горизонтальні карбувальні монетні преси-автомати моделі MRH–150 фірми Schuler (шість одиниць);
- прес-автомат для карбування пам'ятних монет моделі GMP 360D фірми GRABENER;
- обладнання для автоматичного контролю маси відполірованих заготовок для монет з функцією відбракування за невідповідним показником маси M–1 виробництва VANGRAPH;
- обладнання для створення дільниці виготовлення окремих елементів державних нагород методом литва.

ДІЯЛЬНІСТЬ ФАБРИКИ БАНКНОТНОГО ПАПЕРУ

За підсумками виробничої діяльності у 2010 році Фабрикою банкнотного паперу Національного банку України вироблено 821 тону паперу для банкнот та 339 тонн захищених видів паперу, що дало можливість завантажити виробничі потужності на 39.1 та 16.1% відповідно.

Обсяг реалізованої продукції становив 742 тонни паперу для банкнот вартістю 63.9 млн. грн. та 310 тонн захищених видів паперу вартістю 11.0 млн. грн.

Замовлення Національного банку України виконане в повному обсязі та у визначені терміни.

Відповідно до Інвестиційної програми Фабрики банкнотного паперу на 2010–2011 роки проведено роботи, пов'язані із впровадженням інноваційних технологій, у тому числі:

- виконано реконструкцію вузла приготування та дозування компонентів безформальдегідної технології виготовлення банкнотного паперу;
- укладено договір щодо отримання промислової технології виготовлення банкнотного паперу з поліпшеними технічними показниками якості, які визначають збільшення терміну перебування банкнот в обігу та виготовлення паперу з антибактеріальним та протигрибковим ефектом;
- виготовлено та перевірено дослідно-промислові партії двошарового паперу із широкими захисними стрічками та специфічними важкопідроблюваними оптичними ефектами, які суттєво підвищують захисний потенціал паперу.

З метою оптимізації витрат на виробництво банкнотного паперу змінено композицію паперової маси на основі високовартісних і дефіцитних волокон із бавовни на бавовняні волокна пачосів та лінту, що зумовило поліпшення ефективності виробництва паперу для банкнот гривень та зменшення виробничої собівартості на 7.0%.

16. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ. ДІЯЛЬНІСТЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

За станом на 01.01.2011 р. чисельність персоналу Національного банку України становила 9 562 особи, з них 5 980 – державні службовці.

Таблиця 26. Розподіл чисельності державних службовців Національного банку України за категоріями посад, осіб

Показники	За станом на 01.01.2011 р.			Довідково: за станом на 31.12.2009 р. Усього
	Усього	Чоловіки	Жінки	
Облікова чисельність	5 980	2 322	3 658	6 137
Керівники	1 672	829	843	1 735
<i>з них:</i>				
1 категорія	5	5	0	5
2 категорія	112	81	31	116
3 категорія	556	224	332	582
4 категорія	981	501	480	1 013
5 категорія	18	18	0	19
Професіонали, фахівці, службовці	4 308	1 493	2 815	4 402
<i>з них:</i>				
2 категорія	5	3	2	6
3 категорія	467	131	336	469
4 категорія	431	129	302	425
5 категорія	3 405	1 230	2 175	3 502

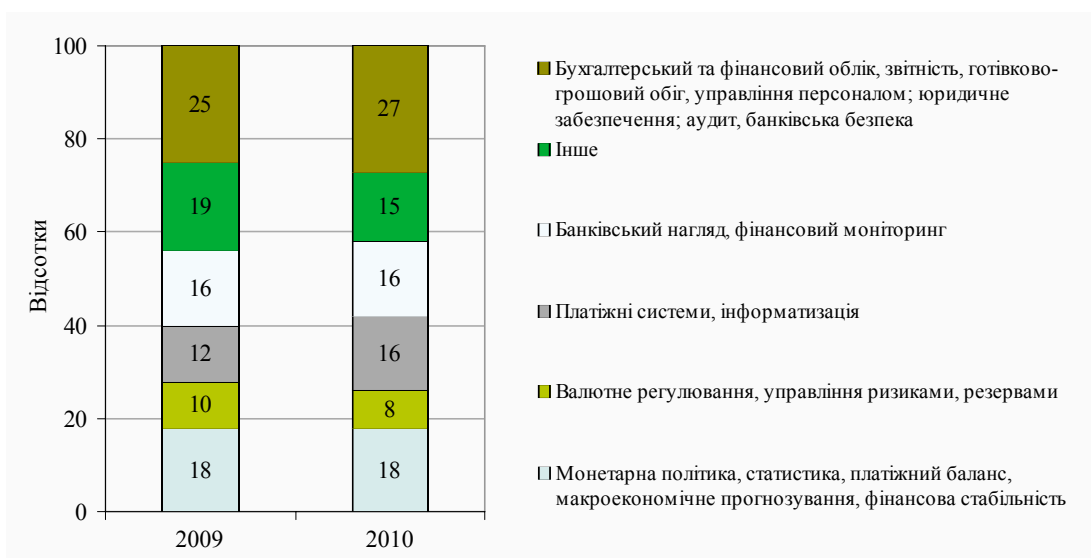
Якісний склад персоналу системи Національного банку України у 2010 році характеризувався такими даними. Чисельність спеціалістів (керівників, професіоналів, фахівців) з повною вищою освітою становила 6 236 осіб. Доктори і

кандидати наук – 119 осіб. Чисельність спеціалістів зі стажем роботи більше 5 років становила 84.2%, до 5 років – 15.8%. Укомплектованість персоналом по Національному банку України – 96.6%, по центральному апарату – 99.1%. Середній вік працюючих по Національному банку України становив 37.2 року, по центральному апарату – 40.0 року. Чисельність працівників пенсійного віку становила 393 особи. У 2010 році було звільнено 6.6% осіб, за власним бажанням – 4.2%.

У 2010 році 4.1 тис. працівників системи Національного банку України (37.3% від загальної чисельності працюючих) підвищили свою кваліфікацію. Загалом було проведено 1 416 навчальних заходів (семінари, конференції, курси, стажування тощо), з яких 276 – за кордоном. Із 12 304 слухачів, які взяли участь у цих навчальних заходах, 4 887 – фахівці з банківських та інших установ України, а решта – з системи Національного банку України.

Основна увага в навчанні персоналу приділялася питанням діяльності як центрального банку, так і функціонування всієї банківської системи.

Графік 43. Структура тематики навчальних заходів у 2009–2010 роках в Україні та за кордоном

За станом на 01.01.2011 р. за всіма напрямками та спеціальностями у підвідомчих Національного банку України навчальних закладах навчалося 6 719 осіб, з яких 4 737 – за денною і 1 982 – за заочною формами навчання. За рахунок фінансування Національного банку України навчалося 2 298 осіб, з них 2 251 – за денною формою та 47 працівників системи Національного банку України – за заочною формою.

У 2010 році у вищих навчальних закладах Національного банку України повну вищу освіту здобули 1 139 осіб, у тому числі за денною формою навчання – 320 осіб, за заочною – 819 осіб.

Фонди Центральної бібліотеки Національного банку України нараховували 103 106 примірників видань, з них книг – 46 827, крім того 390 – на електронних носіях, газет – 28 303, журналів – 22 572, інших надходжень – 5 014. У бібліотеці зареєстровано 1 897 читачів, кількість відвідувань – 12 489.

17. РОЗВИТОК МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ЗА ОСНОВНИМИ НАПРЯМАМИ

Планом капітальних вкладень у будівництво власних об'єктів Національного банку України та їх фінансування на 2010 рік було передбачено кошти в сумі 362.7 млн. грн. (порівняно з 422.5 млн. грн. на 2009 рік). Використання ліміту фінансування становило 285.7 млн. грн., або 78.8% від плану.

У 2010 році за рахунок централізованих коштів було виконано проектно-вишукувальних, будівельно-монтажних, пусконаладжувальних та інших видів робіт і змонтовано обладнання на суму 275.0 млн. грн., що становило 76.5% від плану. Це об'єкти територіальних управлінь, навчальних закладів, центрального апарату, Центрального сховища, Державної скарбниці та Фабрики банкнотного паперу. План капітальних вкладень за рахунок власних амортизаційних відрахувань виконано на суму 1.8 млн. грн., або на 31.8% (за об'єктами Банкнотно-монетного двору та Фабрики банкнотного паперу).

Структура капітальних вкладень по системі Національного банку України у 2010 році: 62.1% – у створення нових та реконструкцію наявних об'єктів навчальних закладів та установ, 31.9% – в об'єкти територіальних управлінь, 2.3% – в об'єкти центрального апарату, 3.7% – інші.

Низький рівень виконання плану капітальних вкладень відмічався за об'єктами центрального апарату, які фінансувалися за рахунок централізованих коштів (47.7% від плану), а також Банкнотно-монетного двору (25.9% від плану) та Фабрики банкнотного паперу (32.4% від плану), котрі фінансувалися за рахунок власних амортизаційних відрахувань. Суттєві відхилення від планових показників зумовлені: економією вартості проектно-вишукувальних робіт (у результаті процедури закупівель за критерієм оцінки за найменшою вартістю), частковою зміною проектного рішення внаслідок несприятливих погодних умов тощо. Крім того, відхилення у виконанні планових показників було викликане затримкою проведення закупівель через зміну умов, порядку та процедури закупівель товарів, робіт і послуг відповідно до Закону України "Про здійснення державних закупівель" (№ 2289–VI від 01.06.2010 р.).

Таблиця 27. Виконання робіт із капітального будівництва за об'єктами
Національного банку України у 2010 році

(млн. грн.)				
№ з/п	Показники	План	Фактично	Виконання, %
1.	Обсяг фінансування капітальних вкладень за об'єктами будівництва Національного банку України	362.7	285.7	78.8
1.1.	за рахунок централізованих коштів у тому числі:	357.0	281.0	78.7
1.1.1.	об'єкти центрального апарату	8.3	4.3	52.0
1.1.2.	об'єкти територіальних управлінь	135.2	105.0	77.7
1.1.3.	об'єкти навчальних закладів та установ	192.0	154.0	80.2
1.1.4.	інші структурні одиниці	18.2	17.7	97.4
1.1.5.	нерозподілений резерв капітальних вкладень	3.2	x	x
1.2.	за рахунок власних амортизаційних відрахувань у тому числі:	5.7	4.7	82.7
1.2.1.	Банкотно-монетний двір	0.6	0.2	25.5
1.2.2.	Фабрика банкотного паперу	5.1	4.5	88.8
2.	Освоєно капітальних вкладень за об'єктами будівництва Національного банку України	365.3	276.8	75.8
2.1.	за рахунок централізованих коштів у тому числі:	359.7	275.0	76.5
2.1.1.	об'єкти центрального апарату	13.5	6.4	47.7
2.1.2.	об'єкти територіальних управлінь	136.0	87.7	64.5
2.1.3.	об'єкти навчальних закладів та установ	192.0	170.9	89.0
2.1.4.	інші структурні одиниці	18.2	10.1	55.4
2.2.	за рахунок власних амортизаційних відрахувань у тому числі:	5.6	1.8	31.8
2.2.1.	Банкотно-монетний двір	0.5	0.1	25.9
2.2.2.	Фабрика банкотного паперу	5.1	1.7	32.4
3.	Введено в експлуатацію об'єктів на суму основних фондів	x	51.0	x
3.1.	за рахунок централізованих коштів у тому числі:	x	49.2	x
3.2.	за рахунок власних амортизаційних відрахувань у тому числі:	x	1.8	x
4.	Незавершене будівництво об'єктів Національного банку України	x	371.9	x
4.1.	за рахунок централізованих коштів у тому числі:	x	367.4	x
4.2.	за рахунок власних амортизаційних відрахувань	x	4.5	x

У 2010 році планувалося ввести в експлуатацію 24 об'єкти Національного банку України. Протягом року було введено в експлуатацію 22 об'єкти на загальну суму основних фондів 51.0 млн. грн., із них за рахунок централізованих коштів – на суму 49.2 млн. грн. За двома об'єктами Головного управління Національного банку України по Києву і Київській області термін уведення в експлуатацію було перенесено на 2011 рік. Обсяги незавершеного будівництва на кінець 2010 року становили 371.9 млн. грн. порівняно з 136.6 млн. грн. на кінець 2009 року.

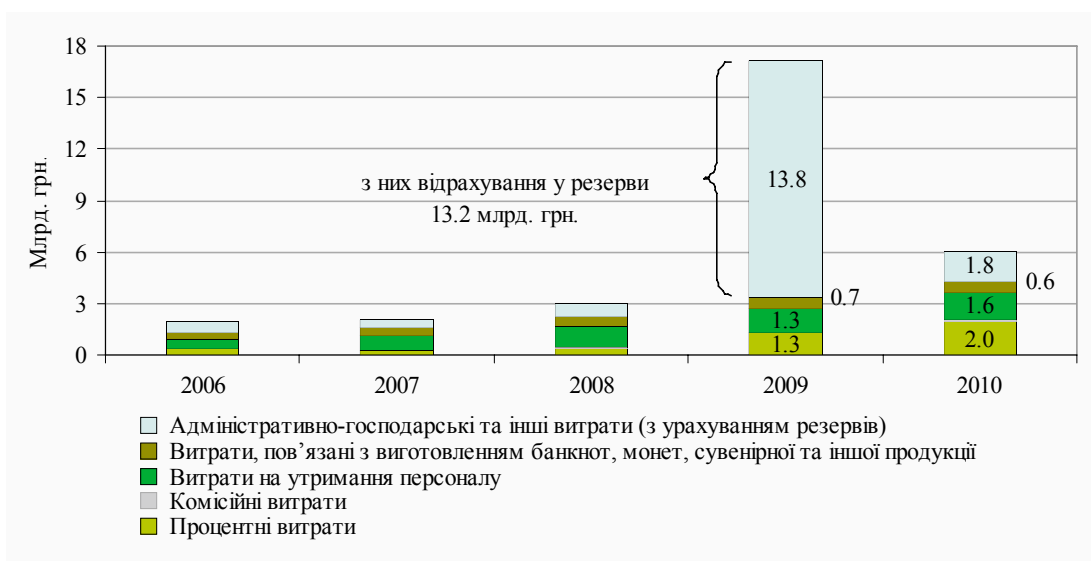
Пріоритет у розвитку матеріально-технічної бази у 2010 році надавався підвищенню рівня надійності будівель і споруд Національного банку України, запровадженню сучасних технологій, реконструкції касових вузлів, серверних, енергозабезпечуючих систем, модернізації систем електропостачання, кондиціонування, вентиляції, охоронних систем, технічному переоснащенню систем пожежної сигналізації, а також створенню матеріальної бази для підготовки кадрів банківської системи України.

18. РЕЗУЛЬТАТИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

За 2010 рік порівняно з 2009 роком прибуток від поточної діяльності Національного банку України збільшився майже у шість разів і становив 17 084 млн. грн. Зростання прибутку зумовлене суттєвим зменшенням поточних витрат (на 65.0%) на тлі незначного зростання доходів (на 16%).

У звітному році поступова стабілізація економічної ситуації в Україні, а також заходи Національного банку України, спрямовані на забезпечення стабільності банківської системи та поліпшення фінансового стану як банків, так і позичальників, зумовили зменшення обсягів кредитів, наданих банкам для підтримання їх ліквідності. Унаслідок цього у 2010 році витрати на формування резервів під кредитні ризики скоротилися на 91.0%, або на 12 053 млн. грн.

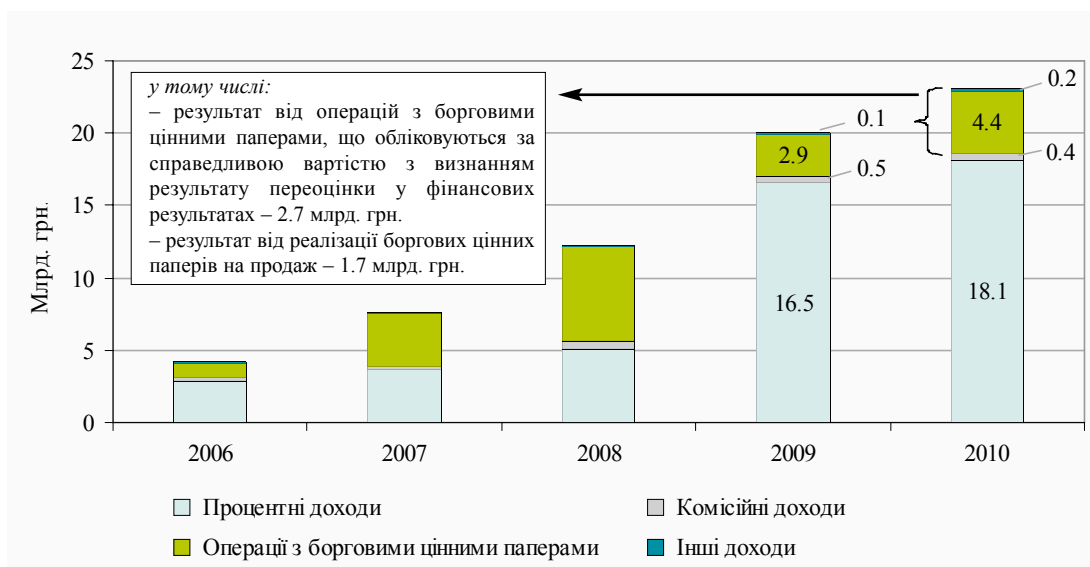
Графік 44. Динаміка витрат Національного банку України за 2006–2010 роки

Зменшення цих витрат мало переважний вплив на зменшення загального обсягу поточних витрат Національного банку України до 6 068.0 млн. грн. порівняно з 17 145.0 млн. грн. за 2009 рік. Відповідно у структурі витрат Національного банку України частка витрат на формування резервів під кредитні ризики зменшилася до 20.0 із 77.0% у 2009 році.

У 2010 році зростання поточних доходів Національного банку України на 3 130.0 млн. грн. до 23 152.0 млн. грн. відбулося в основному за рахунок збільшення на 4 730.0 млн. грн. процентних доходів за борговими цінними паперами.

Графік 45. Динаміка доходів Національного банку України за 2006–2010 роки

Зменшення обсягів кредитів, наданих банкам для підтримання їх ліквідності, призвело до зменшення на 21.0%, або на 2 430.0 млн. грн. процентних доходів за наданими кредитами (з урахуванням доходів за внутрішнім державним боргом). У структурі доходів значних змін не відбулось.

Голова
 Національного банку України

С. Г. Арбузов

КАЛЕНДАР ОСНОВНИХ ПОДІЙ

Березень

- Удосконалено вимоги до здійснення ліквідаційної процедури банків (постанова Правління Національного банку України від 31.03.2010 р. № 160).

Квітень

- Збільшено суму, що перераховується банками на окремий рахунок у Національному банку України з 50 до 100% від суми обов'язкових резервів, сформованих за попередній звітний період резервування згідно з установленими нормативами на відповідний період. Для покриття обов'язкових резервів коефіцієнт зарахування банками придбаних ними цільових облигацій внутрішніх державних позик України, випущених з метою залучення коштів для фінансування заходів, пов'язаних з підготовкою і проведенням чемпіонату Європи 2010 року з футболу в Україні, змінено з 20 до 100% їх номінальної вартості. (Постанова Правління Національного банку України від 20.04.2010 р. № 210 "Про окремі питання регулювання грошово-кредитного ринку", набрала чинності з 01.05.2010 р.).

Червень

- Зменшено розмір облікової ставки з 10.25 до 9.5% річних (постанова Правління Національного банку України від 07.06.2010 р. № 259).
- Зменшено мінімальний розмір регулятивного капіталу банку, необхідного для отримання письмового дозволу на здійснення окремих операцій. Змінено мінімальний розмір статутного капіталу для материнського банку банківської холдингової групи та банківської корпорації, а також мінімальний розмір регулятивного капіталу для отримання небанківською фінансовою установою ліцензії Національного банку України на здійснення окремих операцій. Передбачено врахування до регулятивного капіталу банку залучених коштів на умовах субординованого боргу в іноземній валюті за офіційним валютним (обмінним) курсом Національного банку України, установленим на звітну дату (постанова Правління Національного банку України від 09.06.2010 р. № 273).

Липень

- Зменшено розмір облікової ставки з 9.5 до 8.5% річних (постанова Правління Національного банку України від 07.07.2010 р. № 320).
- Удосконалено механізми рефінансування та порядку зміни умов діючих договорів стабілізаційних кредитів, укладених між Національним банком України та банками України в період загрози стабільності їх роботи (постанова Правління Національного банку України від 13.07.2010 р. № 327).

Серпень

- Зменшено розмір облікової ставки з 8.5 до 7.75% річних (постанова Правління Національного банку України від 09.08.2010 р. № 377).
- Відмінено додержання середньозваженого курсу гривні до долара США з його купівлі-продажу за безготівковими та готівковими операціями (постанова Правління Національного банку України від 25.08.2010 р. № 395).

Вересень

- Затверджено Технічний порядок проведення операцій з надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України (постанова Правління Національного банку України від 30.09.2010 р. № 445).
- Спрощено процедури списання банками безнадійної заборгованості за кредитами і нарахованими за ними процентами та списання безнадійної заборгованості (постанова Правління Національного банку України від 13.09.2010 р. № 424).

Жовтень

- Посилено контроль за відповідністю ділової репутації керівних осіб банків та осіб, що виконують їх обов'язки, вимогам законодавства України протягом усього часу їх перебування на зазначених посадах (постанова Правління Національного банку України від 07.10.2010 р. № 454).
- Відновлено вимогу щодо 20-процентного резервування банками у Національному банку України коштів нерезидентів у іноземній валюті, розміщених у банках у вигляді кредитів, депозитів зі строками до 6 місяців (вимога не поширюється на кошти, що залучаються на строк не більше одного робочого дня або під державні гарантії чи від міжнародних фінансових організацій, членом яких є Україна) (постанова Правління Національного банку України від 22.10.2010 р. № 431).
- Встановлено порядок визначення та підтвердження відповідності ділової репутації керівників банку вимогам законодавства України протягом усього часу їх перебування на зазначених посадах (постанова Правління Національного банку України від 07.10.2010 р. № 454).

Листопад

- Врегульовано порядок проведення через уповноважені банки розрахунків у гривнях між Міжнародною фінансовою корпорацією та резидентами за договорами кредитування, гарантії (постанова Правління Національного банку України від 22.11.2010 р. № 504).

Грудень

- Повернуто право на здійснення розміщень міжбанківських депозитів у гривнях в уповноважених банках, власних операцій із перерахування гривень на інший кореспондентський рахунок цього ж банку-нерезидента, відкритий в іншому уповноваженому банку, а також міжбанківських операцій з іншими банками-нерезидентами через їх кореспондентські рахунки, відкриті в уповноважених банках (постанова Правління Національного банку України від 14.12.2010 р. № 543).
- Встановлено право Національного банку України проводити інтервенції на міжбанківському валютному ринку України шляхом проведення з уповноваженими банками операцій з купівлі-продажу безготівкової іноземної валюти на умовах "своп" строком до трьох місяців, що надасть можливість хеджування валютних ризиків як клієнтам уповноважених банків, так і самим банкам. Відновлено норму щодо використання купленої за гривні на міжбанківському валютному ринку України іноземної валюти (або обмінної на іншу іноземну валюту) не пізніше як за десять робочих днів після дня її зарахування на поточний рахунок клієнта (постанова Правління Національного банку від 14.12.2010 р. № 544).
- Скасовано вимоги щодо обов'язкового (п'ятиденного) строку розміщення на окремому аналітичному рахунку балансового рахунку банку коштів клієнта, які використовуються для здійснення купівлі іноземної валюти. Максимально спрощено вимоги до пакета документів, що вимагається при репатріації дивідендів іноземним інвесторам. Удосконалено порядок повернення іноземних інвестицій за операціями купівлі-продажу цінних паперів на українських фондових біржах (постанова Правління Національного банку України від 22.12.2010 р. № 572).
- Надано право банкам, строк діяльності яких становить менше одного року, залучати кошти на умовах субординованого боргу (постанова правління Національного банку України від 20.12.2010 р. № 564).
- Встановлено максимальне значення процентної ставки за залученими коштами на умовах субординованого боргу (з урахуванням комісії, неустойки та інших зборів, установлених відповідними договорами) (постанова Правління Національного банку України від 30.12.2010 р. № 592).

**МЕТОДОЛОГІЧНІ КОМЕНТАРІ
ДО РІЧНОГО ЗВІТУ**

Валютна позиція – співвідношення вимог та зобов'язань банку в кожній іноземній валюті та в кожному банківському металі. При їх рівності позиція вважається закритою, при нерівності – відкритою.

Відкрита позиція є короткою, якщо обсяг зобов'язань банку за іноземними валютами та банківськими металами перевищує обсяг вимог.

Відкрита позиція є довгою, якщо обсяг вимог банку за іноземними валютами та банківськими металами перевищує обсяг зобов'язань.

Відсоток осідання готівки в обігу – частка емісійного результату (перевищення видачі з кас банків над надходженнями) у видачах готівки з кас банків.

Грошова база – сукупність зобов'язань Національного банку України в національній валюті, що забезпечують зростання грошової маси та кредитування економіки. Грошова база є показником бази фінансування, яка є основою для формування грошових агрегатів, а не самим грошовим агрегатом. Грошова база включає готівкові кошти, випущені в обіг Національним банком України, і переказні депозити в національній валюті в Національному банку України. До готівкових коштів в обігу належать банкноти та монети, емітовані Національним банком України, за винятком банкнот і монет у сховищах Національного банку України, касах і банкоматах установ Національного банку України. До переказних депозитів належать зобов'язання Національного банку України за коштами на кореспондентських рахунках, коштами обов'язкових резервів та іншими коштами на вимогу інших депозитних корпорацій, а також коштами на рахунках державних нефінансових корпорацій та домашніх господарств (працівників Національного банку) у національній валюті в Національному банку України.

Грошові агрегати – зобов'язання інших депозитних корпорацій та Національного банку України перед іншими секторами економіки, крім сектору загального державного управління та інших депозитних корпорацій. Складовими грошових агрегатів є фінансові активи у формі готівкових коштів у національній валюті, переказних депозитів, інших депозитів, коштів за цінними паперами, крім акцій, що емітовані іншими депозитними корпораціями та належать на правах власності іншим фінансовим установам, нефінансовим установам, домашнім господарствам та некомерційним організаціям, що обслуговують домашні господарства. Залежно від зниження ступеня ліквідності фінансові активи групують у різні грошові агрегати M0, M1, M2 та M3.

Грошовий агрегат M0 включає готівкові кошти в обігу поза іншими депозитними корпораціями.

Грошовий агрегат M1 – грошовий агрегат M0 та переказні депозити в національній валюті.

Грошовий агрегат M2 – грошовий агрегат M1 та переказні депозити в іноземній валюті й інші депозити.

Грошовий агрегат M3 (грошова маса) – грошовий агрегат M2 та цінні папери, крім акцій.

До переказних депозитів віднесено кошти, які за першою вимогою можуть бути обміняні на готівкові кошти за номіналом та безпосередньо використані для здійснення платежу.

До інших депозитів віднесено не переказні депозити, що в короткий термін можуть бути обміняні на готівкові кошти чи переказні кошти, а саме кошти на вимогу, які безпосередньо не використовуються для здійснення платежу, строкові кошти та ощадні депозити.

Девальвація – знецінення валюти за її офіційним курсом.

Депозит – кошти в готівковій або безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банках на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору.

Домашні господарства – наймані працівники, роботодавці, самостійно зайняті працівники, одержувачі пенсій, одержувачі доходу від власності та інших трансфертів.

Зміна у річному обчисленні – 12-місячна процентна зміна a_t за звітний місяць t , що розраховується за формулою:

$$a_t = \left[\prod_{i=0}^{11} \left(\frac{L_{t-i}}{L_{t-1-i}} \right) - 1 \right] \times 100, \text{ де } L_t - \text{залишки на кінець місяця } t.$$

Ліквідність банку – здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати)/

Норматив миттєвої ліквідності визначається як співвідношення високоліквідних активів до поточних зобов'язань банку. Цей норматив установлює мінімально необхідний обсяг високоліквідних активів для забезпечення виконання поточних зобов'язань протягом одного операційного дня.

Норматив поточної ліквідності визначається як співвідношення активів з кінцевим строком погашення до 31 дня (включно) до зобов'язань банку з кінцевим строком погашення до 31 дня (включно). Цей норматив установлює мінімально необхідний обсяг активів банку для забезпечення виконання поточного обсягу зобов'язань протягом одного календарного місяця.

Норматив короткострокової ліквідності визначається як співвідношення ліквідних активів до зобов'язань з кінцевим строком погашення до одного року. Цей норматив установлює мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року.

Моделі обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку банку в СЕП – моделі, що надають банку можливість об'єднати кошти на консолідованому кореспондентському рахунку з метою їх ефективного використання (визначені в Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті, затвердженій постановою Правління Національного банку України від 16.08.2006 р. №320).

Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства – організації, що надають неринкові товари та послуги домашнім господарствам без

оплати або за цінами, що не мають економічного значення: політичні партії та інші громадські організації, благодійні організації та фонди, соціально-культурні підрозділи нефінансових і фінансових корпорацій.

Нефінансові корпорації – корпорації, основним видом діяльності яких є виробництво товарів чи надання нефінансових послуг і які розподіляються на підсектори: державні нефінансові корпорації, приватні нефінансові корпорації, нефінансові корпорації під іноземним контролем.

Норматив обов'язкового резервування – установлений Національним банком України у процентному значенні розмір обов'язкових резервів до зобов'язань щодо залучених банком коштів у національній та в іноземній валюті (у тому числі в банківських металах). Для всіх банків України та філій іноземних банків в Україні встановлює єдиний порядок визначення і формування обов'язкових резервів.

Огляд Національного банку України – аналітична форма подання статистичних даних Національного банку України, які консолідуються в узагальнені категорії активів і пасивів. Огляд містить дані про зобов'язання Національного банку України, що включаються до грошової бази і є основою для формування грошових агрегатів.

Огляд депозитних корпорацій (включаючи Національний банк України) – аналітична форма подання статистичних даних депозитних корпорацій (Національного банку України та інших депозитних корпорацій), які консолідуються в узагальнені категорії активів і пасивів. Огляд містить дані про зобов'язання депозитних корпорацій, що включаються до грошових агрегатів. Балансова тотожність в Огляді забезпечує зв'язок грошового агрегату МЗ та інших статей з вимогами депозитних корпорацій до резидентів і нерезидентів.

Офіційні резервні активи (міжнародні резерви) – зовнішні активи, що контролюються Національним банком України та за першою вимогою можуть бути використані ним для прямого фінансування дефіциту платіжного балансу, непрямого впливу на обсяги цього дефіциту за допомогою інтервенцій на валютному ринку, що впливають на обмінний курс гривні до іноземних валют та з іншою метою. Офіційні резервні активи складаються відповідно до методології, викладеної у Керівництві МВФ "Міжнародні резерви та ліквідність в іноземній валюті. Форма надання даних: керівні принципи" (2001).

Офіційні резервні активи є вимогами до нерезидентів у вільно конвертованій валюті та включають: резерви в іноземній валюті, резервну позицію в МВФ, спеціальні права запозичення (СПЗ), золото та інші резервні активи, що є в розпорядженні Національного банку України.

Резерви в іноземній валюті включають готівкові кошти у вільно конвертованій валюті та вимоги Національного банку України до нерезидентів у формі короткострокових депозитів у вільно конвертованій валюті (крім депозитів в золоті), та цінних паперів, що емітовані нерезидентами.

Резервна позиція у МВФ – це вимоги держави-члена до МВФ, що визначаються як різниця між квотою і авуарами МВФ у валюті держави-члена за мінусом грошових авуарів МВФ, отриманих державою-членом у вигляді кредитів МВФ та залишків на рахунку МВФ № 2, що не перевищує однієї десятої відсотка від квоти держави-члена. Резервна позиція у МВФ є частиною міжнародних резервів держави-члена.

Спеціальні права запозичення (СПЗ) – активи в спеціальних правах запозичення на рахунку Національного банку України в Казначействі МВФ.

Золото – монетарне золото, розміщене в іноземних банках та у сховищі Державної скарбниці Національного банку України. Монетарне золото – високочисте золото у формі монет, злитків або брусків не нижче 995 проби, що перебуває у власності Національного банку України. Вага золота визначається в трійських унціях. Одна трійська унція дорівнює 31.103480 г.

Дані (крім золота та СПЗ) оцінюються в доларах США, виходячи із крос-курсів іноземних валют до долара США, розрахованих на базі офіційного курсу гривні до іноземних валют, встановленого Національним банком України на кінець періоду.

Офіційний курс гривні – курс гривні до іноземних валют та банківських металів, встановлений Національним банком України як уповноваженим органом держави.

Процентний дохід за операцією репо Національного банку України – дохід, який отримує покупець державних облігацій України або банківських металів у разі здійснення Національним банком України операцій репо з банками, що визначається як різниця між ціною зворотного продажу (викупу) державних облігацій України або банківських металів та ціною їх купівлі.

Ревальвація – подорожчання валюти за її офіційним курсом.

Сектор загального державного управління об'єднує юридичні особи, основною діяльністю яких є виконання функцій законодавчої, виконавчої або судової влади відносно інших господарських одиниць в межах певної території та розподіляється на підсектори: центральні органи державного управління, регіональні та місцеві органи державного управління, фонди соціального страхування.

Ставки процентні. Система показників за процентними ставками вміщує основні види ставок, що застосовуються в економіці України. Процентні ставки поділяються на процентні ставки Національного банку України та процентні ставки банків. Процентні ставки за кредитами й депозитами наводяться за даними статистичної звітності банків, що діють на території України.

Процентні ставки в Україні розраховуються у відсотках у річному обчисленні. Місячні показники розраховуються за схемою складного відсотка (базою зважування є дані про обсяги виданих кредитів чи залучених депозитів). Квартальні та річні значення розраховуються як середньоарифметична величина від місячних значень.

Облікова ставка Національного банку України – один із монетарних інструментів, за допомогою якого Національний банк України встановлює для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених та розміщених грошових коштів.

Ставка за кредитами овернайт Національного банку України – процентна ставка за якою Національний банк надає банкам кредити на термін до наступного робочого дня. Розмір процентної ставки за кредитами овернайт Національного банку України може бути диференційованим залежно від забезпечення.

Ставка за кредитами та депозитами – середньозважена ставка з урахуванням фактичних обсягів за угодами між банками та суб'єктами господарювання, фізичними особами і органами державного управління.

Ставки рефінансування Національного банку України – виражена у відсотках плата за кредити, що надаються банкам, яка встановлюється Національним банком України з метою впливу на грошовий оборот та кредитування.

Цінні папери, крім акцій – фінансові інструменти, що обертаються на ринку та є підтвердженням про зобов'язання бути погашеними готівковими коштами, фінансовим інструментом чи іншим економічно цінним об'єктом. Це облігації, казначейські зобов'язання, векселі, ощадні (депозитні) сертифікати корпорацій тощо.

Фінансові корпорації – корпорації, які спеціалізуються на фінансових послугах чи допоміжній фінансовій діяльності: Національний банк України, інші депозитні корпорації (банки, що створені і діють на території України) та інші фінансові корпорації (страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, кредитні установи, фінансові компанії тощо).

**КОНСОЛІДОВАНА
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ
УКРАЇНИ
на 31 грудня 2010 року**

Зміст

Консолідований баланс	145
Консолідований звіт про фінансові результати	146
Консолідований звіт про сукупні доходи	147
Консолідований звіт про рух грошових коштів	148
Консолідований звіт про власний капітал	150
Примітки до консолідованої фінансової звітності	
1. Основна діяльність	152
2. Основи облікової політики та складання звітності	153
3. Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку	167
4. Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку	168
5. Кошти та депозити в іноземній валюті	170
6. Цінні папери нерезидентів	171
7. Авуари в СПЗ	175
8. Цінні папери України	176
9. Кредити банкам та іншим позичальникам	179
10. Внутрішній державний борг	185
11. Внески в рахунок квоти МВФ	186
12. Основні засоби та нематеріальні активи	187
13. Інші активи	188
14. Кошти банків	190
15. Кошти державних та інших установ	191
16. Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	192
17. Зобов'язання перед МВФ	192
18. Інші зобов'язання	193
19. Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету України	194
20. Управління капіталом	195
21. Грошові кошти та їх еквіваленти	196
22. Процентні доходи та витрати	197
23. Комісійні доходи та витрати	198
24. Інші доходи	198
25. Витрати на утримання персоналу	198
26. Адміністративно-господарські та інші витрати	199
27. Чисте збільшення резервів	199
28. Управління фінансовими ризиками	199
29. Аналіз фінансових активів і зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику	203
30. Кредитний ризик	205
31. Валютний ризик	206
32. Процентний ризик	207
33. Ризик ліквідності	211
34. Позабалансові зобов'язання і похідні фінансові інструменти	213
35. Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань	214
36. Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки	217
37. Операції з пов'язаними сторонами	218
38. Розкриття значних сум за статтями активів і зобов'язань	220

ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНИХ АУДИТОРІВ

Членам Ради та Правління Національного банку України:

- 1 Ми провели аудит консолідованої фінансової звітності Національного банку України («Національний банк»), що складається з консолідованого балансу станом на 31 грудня 2010 року та консолідованих звітів про фінансові результати, про сукупні доходи, про рух грошових коштів та про власний капітал за 2010 фінансовий рік, в також основних принципів облікової політики та пояснювальних приміток.

Відповідальність керівництва за фінансову звітність

- 2 Керівництво несе відповідальність за підготовку та достовірне представлення цієї консолідованої фінансової звітності відповідно до засад, викладених у Примітці 2 та за систему внутрішнього контролю, що, на думку керівництва, є необхідною для підготовки фінансової звітності, яка не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилок.

Відповідальність аудитора

- 3 Ми відповідаємо за надання висновку стосовно цієї консолідованої фінансової звітності на підставі аудиту. Ми проводили аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту. Ці Стандарти вимагають від нас дотримання вимог етики, а також планування та проведення аудиту для отримання достатньої впевненості стосовно відсутності у фінансовій звітності суттєвих викривлень.
- 4 Аудит передбачає проведення процедур для отримання аудиторських доказів щодо сум та розкриття інформації у фінансовій звітності. Вибір процедур залежить від професійного судження аудитора, в тому числі від оцінки ризиків суттєвих викривлень у фінансовій звітності внаслідок помилки або шахрайства. При здійсненні оцінки ризиків аудитор розглядає систему внутрішнього контролю, що стосується підготовки і достовірного представлення організацією фінансової звітності, з метою розробки аудиторських процедур, доцільних за існуючих обставин, а не з метою надання висновку стосовно ефективності внутрішнього контролю організації. Аудит також включає оцінку відповідності застосування облікової політики та обґрунтованості облікових оцінок, здійснених керівництвом, а також оцінку загального представлення фінансової звітності.
- 5 Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми та відповідними і надають підстави для нашого аудиторського висновку із застереженням.

Підстави для висновку із застереженням

- 6 Наші аудиторські звіти за 2008 та 2009 роки включали застереження стосовно кредитів банкам станом на кінець 2008 року, оскільки керівництвом Національного банку не було визначено суму очікуваного відшкодування для створення резервів під знецінення кредитів банкам для підтримання ліквідності і не було визначено справедливую вартість цих кредитів, що не відповідало політиці, викладеній у Примітці 2. Кредити банкам для підтримання ліквідності надавались протягом 2008 та 2009 року і їх загальна сума становила 60 716 мільйонів гривень станом на 31 грудня 2008 року та 87 246 мільйонів гривень станом на 31 грудня 2009 року. Протягом 2009 фінансового року Національний банк сформував резерв під знецінення кредитів банкам загальною сумою 13 360 мільйонів гривень відповідно до політики, викладеної у Примітці 2. Проте, за відсутності необхідної інформації станом на 31 грудня 2008 року, ми не мали можливості переконатись у правильності даних щодо зміни резерву під знецінення кредитів банкам, відображеної у консолідованому звіті про фінансові результати за 2009 фінансовий рік.

Висновок із застереженням

- 7 На нашу думку, за винятком потенційного впливу на фінансову звітність питання, викладеного у параграфі «Підстави для висновку із застереженням», ця консолідована фінансова звітність була належним чином підготовлена, в усіх суттєвих аспектах, для відображення консолідованого фінансового стану Національного банку за 31 грудня 2010 року та консолідованих результатів його діяльності і руху грошових коштів за 2010 фінансовий рік відповідно до облікової політики, описаної у Примітці 2 до консолідованої фінансової звітності.

Пояснювальний параграф

- 8 Не вносячи подальших застережень до нашого висновку, ми хотіли б привернути увагу до Примітки 2 до консолідованої фінансової звітності. Національний банк застосовує окремі правила бухгалтерського обліку до деяких статей фінансової звітності з метою дотримання вимог чинного законодавства України. Ці правила обліку відрізняються від тих, які повинні були б застосовуватись відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Основні відмінності між обліковою політикою, що застосовується Національним банком, та МСФЗ, описані у Примітці 2.

ТОВ АФ "Прайс Вотерхаус Куперс (Аудит)"

м. Київ, Україна
"11" квітня 2011 року

Аудитор Олена Леоненко
Сертифікат аудитора банків № 0098, виданий Аудиторською Палатою України

Національний банк України
Консолідований баланс на 31 грудня 2010 року

	Примітки	2010	2009
<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Активи			
Кошти та депозити в іноземній валюті	5	122 400	98 018
Цінні папери нерезидентів	6	151 609	111 327
Авуари в СПЗ	7	63	510
Монетарне золото		7 191	5 434
Цінні папери України	8	54 879	45 899
Кредити банкам та іншим позичальникам	9	60 782	73 964
Внутрішній державний борг	10	2 645	2 751
Внески в рахунок квоти МВФ	11	16 823	17 175
Основні засоби та нематеріальні активи	12	6 648	6 335
Інші активи	13	2 040	1 768
Усього активів		425 080	363 181
Зобов'язання			
Банкноти та монети в обігу		200 092	170 536
Кошти банків	14	26 357	23 359
Кошти державних та інших установ	15	22 173	2 217
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	16	9 442	3 421
Кредити отримані		–	59
Зобов'язання перед МВФ	17	76 747	66 818
Інші зобов'язання	18	800	682
Усього зобов'язань		335 611	267 092
Власний капітал			
Статутний капітал		100	100
Фонди та інші резерви		6 080	5 730
Резерви переоцінки іноземної валюти, монетарного золота та банківських металів		93 315	94 672
Результати коригування вартості фінансових активів до їх справедливої вартості		(14 121)	(8 506)
Резерви переоцінки основних засобів		4 095	4 093
Усього власного капіталу	20	89 469	96 089
Усього пасивів		425 080	363 181

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 11 квітня 2011 року.

Голова

С. Г. Арбузов

Головний бухгалтер – директор
 Департаменту бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

Примітки, подані на сторінках 152–220, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Національний банк України

Консолідований звіт про фінансові результати за 2010 рік

	Примітки	2010	2009
		<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Процентні доходи	22	18 134	16 543
Процентні витрати	22	(2 000)	<u>(1 337)</u>
Чистий процентний прибуток	22	16 134	15 206
Комісійні доходи	23	406	477
Комісійні витрати	23	(85)	<u>(11)</u>
Чистий комісійний прибуток	23	321	466
Результати від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах		2 719	2 880
Результат від реалізації боргових цінних паперів на продаж		1 678	–
Результати від операцій з фінансовими інструментами, крім операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах		(11)	(13)
Інші доходи	24	226	<u>135</u>
Усього чистих доходів		21 067	18 674
Витрати на утримання персоналу	25	(1 553)	(1 318)
Витрати, пов'язані з виготовленням банкнот, монет, сувенірної та іншої продукції		(634)	(682)
Адміністративно-господарські та інші витрати	26	(597)	(548)
Чисте збільшення резервів	27	(1 199)	<u>(13 249)</u>
Прибуток за рік	19	17 084	<u>2 877</u>

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 11 квітня 2011 року.

Голова

С. Г. Арбузов

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

Директор Фінансового
департаменту

В. П. Прохоренко

Примітки, подані на сторінках 152–220, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Національний банк України

Консолідований звіт про сукупні доходи за 2010 рік

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Прибуток за рік	17 084	2 877
Інші сукупні доходи, визнані у складі власного капіталу:		
Переоцінка іноземної валюти, монетарного золота та банківських металів	(1 357)	12 663
Переоцінка боргових цінних паперів на продаж:		
доходи за вирахуванням витрат за рік	2 135	1 277
доходи за вирахуванням витрат, перенесені на прибуток чи збиток в результаті продажу	(1 678)	—
Результати переоцінки основних засобів	<u>3</u>	<u>93</u>
Інші сукупні (витрати)/ доходи, визнані в складі власного капіталу, за рік	(897)	14 033
Разом сукупні доходи за рік	<u>16 187</u>	<u>16 910</u>

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 11 квітня 2011 року.

Голова

С. Г. Арбузов

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

Директор Фінансового
департаменту

В. П. Прохоренко

Примітки, подані на сторінках 152–220, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Національний банк України

Консолідований звіт про рух грошових коштів за 2010 рік

	Примітки	2010	2009
		<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Операційна діяльність			
Прибуток за рік		17 084	2 877
Коригування для приведення суми прибутку за рік у відповідність до суми грошових надходжень від операцій:			
Знос та амортизація	12	382	326
Чисте збільшення резервів за активами	27	1 199	13 249
Амортизація дисконту	9	(526)	–
Нараховані доходи		(4 270)	(747)
Нараховані витрати		14	64
Нереалізована переоцінка цінних паперів нерезидентів		432	2 320
Інший рух коштів, що не є грошовим		(14)	14
		<hr/>	<hr/>
Чистий грошовий прибуток до зміни операційних активів та зобов'язань		14 301	18 103
Чисте зменшення /(збільшення) кредитів банкам та іншим позичальникам		13 473	(25 192)
Погашення внутрішнього державного боргу	10	132	–
Чисте збільшення інших активів		(90)	(221)
Чисте (зменшення)/збільшення інших зобов'язань		(124)	45
		<hr/>	<hr/>
Чисте надходження/(вибуття) грошових коштів від операційної діяльності до сплати прибутку до бюджету		27 692	(7 265)
Сплата прибутку до бюджету	19	(15 547)	(5 063)
		<hr/>	<hr/>
Чисте надходження/(вибуття) грошових коштів від операційної діяльності		12 145	(12 328)
Інвестиційна діяльність			
Чисте (збільшення)/ зменшення розміщених строкових депозитів		(10 731)	4 123
Чисте (збільшення)/ зменшення цінних паперів нерезидентів		(41 333)	17 792
Придбання цінних паперів України		(32 299)	(38 754)
Продаж та погашення цінних паперів України		18 822	3 561
Придбання монетарного золота		(154)	(90)
Інвестиції в асоційовані компанії	13	–	(15)
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(660)	(950)
Надходження від продажу основних засобів		1	1
		<hr/>	<hr/>
Чистий вплив грошових коштів від інвестиційної діяльності		(66 354)	(14 332)

Примітки, подані на сторінках 152–220, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Національний банк України

Консолідований звіт про рух грошових коштів за 2010 рік

	Примітки	2010	2009
		<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Фінансова діяльність			
Випуск банкнот та монет в обіг		29 556	2 998
Погашення зобов'язань перед Міжнародним валютним фондом (МВФ)	17	–	(676)
Надходження коштів від отриманих кредитів МВФ		11 051	10 038
Чиста зміна залучених строкових депозитів		–	(84)
Чиста зміна депозитних сертифікатів, що емітовані Національним банком України		6 013	612
Погашення кредитів Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР)		(59)	(67)
Чисте надходження грошових коштів від фінансової діяльності		46 561	12 821
Вплив зміни курсів іноземних валют на грошові кошти та їх еквіваленти		(1 528)	6 451
Чисте зменшення грошових коштів та їх еквівалентів		(9 176)	(7 388)
Грошові кошти та їх еквіваленти			
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок звітного року		45 983	53 371
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець звітного року	21	36 807	45 983

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 11 квітня 2011 року.

Голова

С. Г. Арбузов

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

Примітки, подані на сторінках 152–220, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Національний банк України

Консолідований звіт про власний капітал за 2010 рік

	Примітки	Статутний капітал	Фонди та інші резерви	Резерв переоцінки іноземної валюти, монетарного золота та банківських металів	Резерв переоцінки основних засобів	Результати коригування вартості фінансових активів до їх справедливої вартості	Усього власного капіталу
(у мільйонах гривень)							
Залишок на 1 січня 2009 року		100	3 861	82 009	4 001	—	89 971
Переоцінка іноземної валюти, монетарного золота та банківських металів		—	—	12 663	—	—	12 663
Результати переоцінки боргових цінних паперів на продаж		—	—	—	—	1 277	1 277
Переоцінка основних засобів дооцінка		—	—	—	93	—	93
уцінка		—	—	—	416	—	416
Реалізована переоцінка основних засобів		—	1	—	(323)	—	(323)
Реалізована переоцінка основних засобів		—	1	—	(1)	—	—
Інші сукупні доходи, визнані у складі власного капіталу		—	1	12 663	92	1 277	14 033
Прибуток за 2009 рік		—	2 877	—	—	—	2 877
Усього сукупних доходів за 2009 рік		—	2 878	12 663	92	1 277	16 910
Результати коригування вартості фінансових активів під час первісного визнання	8	—	—	—	—	(10 184)	(10 184)
Амортизація результатів коригування вартості фінансових активів під час первісного визнання	19	—	(401)	—	—	401	—
Перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за підсумками 2009 року, перераховане до бюджету	19	—	(608)	—	—	—	(608)
Залишок на 31 грудня 2009 року		100	5 730	94 672	4 093	(8 506)	96 089
Переоцінка іноземної валюти, монетарного золота та банківських металів		—	—	(1 357)	—	—	(1 357)
Результати переоцінки боргових цінних паперів на продаж:							
доходи за вирахуванням витрат за рік		—	—	—	—	2 135	2 135
доходи за вирахуванням витрат, перенесені на прибуток чи збиток у результаті продажу		—	—	—	—	(1 678)	(1 678)
Переоцінка основних засобів Дооцінка		—	—	—	3	—	3
уцінка		—	—	—	3	—	3
Реалізована переоцінка основних засобів		—	1	—	(1)	—	—

Примітки, подані на сторінках 152–220, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Національний банк України
Консолідований звіт про власний капітал за 2010 рік

Примітки	Статутний капітал	Фонди та інші резерви	Резерв переоцінки іноземної валюти, монетарного золота та банківських металів	Резерв переоцінки основних засобів	Результати коригування вартості фінансових активів до їх справедливої вартості	Усього власного капіталу
(у мільйонах гривень)						
Інші сукупні доходи, визнані у складі власного капіталу	–	1	(1 357)	2	457	(897)
Прибуток за 2010 рік	–	17 084	–	–	–	17 084
Усього сукупних доходів за 2010 рік	–	17 085	(1 357)	2	457	16 187
Результати коригування вартості фінансових активів під час первісного визнання	8	–	–	–	(7 260)	(7 260)
Амортизація результатів коригування вартості фінансових активів під час первісного визнання	19	–	(1 188)	–	1 188	–
Перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за підсумками 2009, 2010 років, перераховане до бюджету	19	–	(15 547)	–	–	(15 547)
Залишок на 31 грудня 2010 року	100	6 080	93 315	4 095	(14 121)	89 469

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 11 квітня 2011 року.

Голова

С. Г. Арбузов

Головний бухгалтер – директор
 Департаменту бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

Директор Фінансового
 департаменту

В. П. Прохоренко

Примітки, подані на сторінках 152–220, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

1. Основна діяльність

Національний банк України (далі – Національний банк) є центральним банком України і здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Закону України "Про Національний банк України" та інших законодавчих актів України. Згідно із законодавством України основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Національний банк сприяє дотриманню стабільності банківської системи, а також додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України за умови, якщо це не перешкоджає досягненню основної функції.

Національний банк не має на меті отримання прибутку. Фінансові результати діяльності Національного банку, а також структура його активів, зобов'язань і капіталу визначаються функціями Національного банку як особливого центрального органу державного управління.

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" Національний банк виконує такі основні функції:

відповідно до Основних засад грошово-кредитної політики, розроблених Радою Національного банку України, визначає та проводить грошово-кредитну політику;

монопольно здійснює емісію національної валюти України та організовує її обіг;

забезпечує накопичення та зберігання міжнародних (золотовалютних) резервів (далі – міжнародні резерви) і здійснення операцій з ними та банківськими металами;

є кредитором останньої інстанції для банків і організовує систему рефінансування;

здійснює банківське регулювання та нагляд;

представляє інтереси України в центральних банках інших держав, міжнародних банках та інших кредитних установах, у яких співробітництво здійснюється на рівні центральних банків;

здійснює інші функції у фінансово-кредитній сфері в межах компетенції, визначеної цим законом.

Згідно із Законом України "Про Національний банк України" Національний банк надає кредити банкам для підтримки ліквідності, купує та продає цінні папери на відкритому ринку, валютні цінності, дорогоцінні метали, продає пам'ятні монети з дорогоцінних і недорогоцінних металів на внутрішньому і зовнішньому ринках, виконує операції з обслуговування державного боргу, пов'язані з розміщенням державних цінних паперів, їх погашенням і виплатою доходів за ними, веде рахунки Державного казначейства України, рахунки міжнародних організацій та здійснює інші операції, необхідні для забезпечення виконання своїх функцій. Національний банк також виконує функції депозитарію державних цінних паперів України.

Статутний капітал Національного банку є державною власністю.

Відповідно до Конституції України основними завданнями Ради Національного банку є розроблення Основних засад грошово-кредитної політики та здійснення контролю за проведенням грошово-кредитної політики. Крім того, відповідно до Закону України "Про Національний банк України" Рада Національного банку затверджує щорічно кошторис доходів та витрат Національного банку на наступний рік, приймає рішення про збільшення розміру статутного капіталу Національного банку, затверджує річну фінансову звітність Національного банку, звіт про виконання кошторису доходів та витрат Національного банку та розподіл прибутку до розподілу за звітний рік, затверджує рішення Правління Національного банку про участь Національного банку у міжнародних фінансових організаціях, а також виконує інші функції відповідно до своїх повноважень, визначених законодавством України.

До системи Національного банку входять 25 управлінь на території України, а також Операційне управління, Господарсько-експлуатаційне управління, Центральне сховище, Державна скарбниця України, Група управління проектами міжнародних кредитних ліній, Центральна розрахункова палата, Банкотно-монетний двір, Фабрика банкотної папери. Дочірніми установами Національного банку є Українська академія банківської справи (м. Суми) та Університет банківської справи (м. Київ), які перебувають у повній власності Національного банку.

До складу Української академії банківської справи (м. Суми) включений Севастопольський інститут банківської справи, а до складу Університету банківської справи (м. Київ) – Львівський, Харківський і Черкаський інститути банківської справи.

Юридична адреса і адреса місцезнаходження центрального офісу Національного банку: Україна, 01601, м. Київ–8, вул. Інститутська, 9.

2. Основи облікової політики та складання звітності

Облікова політика Національного банку визначається відповідно до нормативно-правових актів Національного банку і розробляється на підставі Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ), за винятком тих випадків, за яких Національний банк застосовує окремі правила бухгалтерського обліку з метою дотримання вимог законодавства, зокрема Закону України "Про Національний банк України". Керівництво Національного банку вважає, що це є прийнятні та виважені правила бухгалтерського обліку, які застосовувалися послідовно.

Основні відмінності між обліковою політикою Національного банку та МСФЗ такі:

результат переоцінки активів і зобов'язань в іноземній валюті, монетарному золоті та банківських металах у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до іноземних валют, монетарного золота та банківських металів, у тому числі реалізований результат переоцінки, включається безпосередньо до резерву переоцінки в розділі "Власний капітал". Це відрізняється від вимог МСФЗ, зокрема Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (далі – МСБО) 21 "Вплив змін курсів іноземних валют" щодо відображення результату переоцінки в складі доходів та витрат звіту про фінансові результати;

внутрішній державний борг відображається за первісною вартістю з вирахуванням резервів. Сума резервів затверджується постановою Правління Національного банку та погоджується Радою Національного банку або визначається законодавством України. Це відрізняється від вимог МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" щодо визнання суми резервів, процентних доходів і відповідно балансової вартості цих активів (примітки 10, 35).

Ця консолідована фінансова звітність була підготовлена відповідно до облікової політики Національного банку, викладеної нижче, за принципом історичної вартості з коригуванням на переоцінку будівель, споруд, фінансових інструментів на продаж та фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах. Ця облікова політика застосовувалася послідовно, якщо не зазначено інше.

Функціональною валютою і валютою представлення консолідованої фінансової звітності є національна валюта України – гривня. Консолідована фінансова звітність Національного банку складається в мільйонах гривень.

Уведення нових та змінених стандартів і тлумачень фінансової звітності

Деякі зміни до Міжнародних стандартів фінансової звітності та тлумачень стали обов'язковими для застосування в 2010 році. Нижче наведено змінені МСФЗ, які набрали чинності в 2010 році й застосовувалися до операцій Національного банку протягом звітного періоду.

МСБО 27 "Консолідовані та окремі фінансові звіти".

Відповідно до вимог зміненого МСБО 27 загальна сума всіх видів доходів суб'єкта господарської діяльності має розподілятися між власниками материнської компанії та учасниками, частка участі яких не забезпечує контролю (у попередній версії МСБО 27 – "частка меншості") навіть тоді, якщо внаслідок цього в учасників, частка участі яких не забезпечує контролю, виникає збиток. Крім того, у зміненому МСБО 27 також зазначено, що зміни частки власності материнської компанії в дочірній компанії, які не призводять до втрати контролю над нею, слід визнавати як операції з капіталом. У стандарті також описаний метод оцінки прибутку або збитку, що виникає в результаті втрати контролю над дочірньою компанією. Будь-яку інвестицію, що зберігається в колишній дочірній компанії, слід оцінювати за справедливою вартістю на дату втрати контролю.

На думку керівництва Національного банку, ці зміни не мали суттєвого впливу на його консолідовану фінансову звітність.

Нижче наведено змінені МСФЗ, які Національний банк застосовував до початку їх обов'язкового застосування.

Зміна до МСБО 1 "Подання фінансових звітів" (опублікована у травні 2010 року як частина щорічного вдосконалення міжнародних стандартів фінансової звітності). Ця зміна роз'яснює вимоги до подання та змісту звіту про зміни у власному капіталі. У звіті про зміни у власному капіталі необхідно надавати вивірку між балансовою вартістю на початок і на кінець періоду для кожного компонента власного капіталу, крім того, зміст було спрощено, оскільки аналіз іншого сукупного доходу за окремими статтями кожного компонента власного капіталу дозволено надавати в примітках до фінансової звітності.

Нижче наведено змінені МСФЗ та тлумачення, які набрали чинності в 2010 році і які не застосовувалися для складання консолідованої фінансової звітності Національного банку.

Зміни до МСФЗ 1 "Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності".

МСФЗ 1 "Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності" (після змін, унесених у грудні 2008 року; застосовується до першої фінансової звітності за МСФЗ за період, який починається з 1 липня 2009 року або після цієї дати).

МСФЗ 3 "Об'єднання бізнесу".

Зміни до МСФЗ 2 "Виплати на основі акцій".

Статті, що відповідають критеріям обліку хеджування, – зміна МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" (застосовується ретроспективно до річних періодів, що починаються з 1 липня 2009 року або після цієї дати).

Удосконалення Міжнародних стандартів фінансової звітності (опубліковані в квітні 2009 року; зміни МСФЗ 2, МСБО 38, тлумачення КТМФЗ 9 та тлумачення КТМФЗ 16 застосовуються до річних періодів, які починаються з 1 липня 2009 року або після цієї дати; зміни МСФЗ 5, МСФЗ 8, МСБО 1, МСБО 7, МСБО 17, МСБО 36 та МСБО 39 застосовуються до річних періодів, які починаються з 1 січня 2010 року або після цієї дати).

Тлумачення КТМФЗ 17 "Розподіл негрошових активів власникам" (застосовується до річних періодів, які починаються з 1 липня 2009 року або після цієї дати).

Тлумачення КТМФЗ 18 "Передавання активів клієнтами" (застосовується до річних періодів, які починаються з 1 липня 2009 року або після цієї дати).

Нижче наведено змінені МСФЗ і тлумачення, які набирають чинності в 2011 році або наступних звітних періодах.

Сплата мінімальних внесків для фінансування пенсійних планів – зміни до КТМФЗ 14 (застосовуються до річних періодів, що починаються з 1 січня 2011 року або після цієї дати).

Ця зміна має обмежену дію, оскільки застосовується тільки до тих компаній, які зобов'язані здійснювати встановлені мінімальні внески для фінансування пенсійних планів. Ця зміна відмінює ненавмисні наслідки КТМФЗ 14, що відносяться до передоплати добровільних пенсійних планів, у тих випадках, коли існують мінімальні вимоги до фінансування.

Обмежені винятки щодо надання порівняльної інформації відповідно до МСФЗ 7 для компаній, що вперше використовують МСФЗ, – зміни до МСФЗ 1 (застосовуються для річних періодів, що починаються з 1 липня 2010 року або після цієї дати). Компанії, які вже складають фінансову звітність за МСФЗ, були звільнені від надання порівняльних даних у рамках розкриття інформації, яке необхідне відповідно до змін до МСФЗ 7 "Фінансові інструменти: розкриття", що були опубліковані в березні 2009 року. Ця зміна до МСФЗ 1 надає компаніям, що вперше використовують МСФЗ, можливість використовувати ті самі перехідні положення, які включені до зміни МСФЗ 7.

Тлумачення КТМФЗ 19 "Погашення фінансових зобов'язань інструментами капіталу" (застосовуватиметься до річних періодів, які починаються з 1 липня 2010 року або після цієї дати). У цьому тлумаченні надаються роз'яснення методів обліку для тих випадків, коли компанія здійснює перегляд умов боргових зобов'язань, у результаті чого зобов'язання погашається за рахунок випуску дебітором на ім'я кредитора власних дольових інструментів. Прибуток чи збиток відображається у звіті про фінансові результати та являє собою різницю між справедливою вартістю дольових інструментів та балансовою вартістю боргу.

Зміни МСБО 32 "Класифікація випуску прав на придбання акцій" (опубліковані 8 жовтня 2009 року; застосовуватиметься до річних періодів, які починаються з 1 лютого 2010 року або після цієї дати). Зміни до МСБО 32 звільняють деякі пропозиції з випуску нових акцій, номінованих в іноземній валюті, від класифікації як похідні фінансові інструменти.

Розкриття – передавання фінансових активів – Зміни до МСФЗ 7 (опубліковані в жовтні 2010 року і набирають чинності для річних періодів, що починаються з 1 січня 2011 року або після цієї дати). Ця зміна вимагає додаткового розкриття розміру ризику, що виникає під час передавання фінансових активів. Зміна включає вимогу щодо розкриття за класами фінансових активів, що передані контрагенту, але обліковуються у балансі компанії, такої інформації: характер, вартість, опис ризиків і вигод, пов'язаних з активом. Також необхідним є розкриття, що дає змогу користувачу зрозуміти розмір пов'язаного з активом фінансового зобов'язання, а також взаємозв'язок між фінансовим активом і пов'язаним з ним фінансовим зобов'язанням. Якщо визнання активу було припинено, але компанія все ще схильна до певних ризиків і здатна одержати певні вигоди, пов'язані з переданим активом, необхідне додаткове розкриття для розуміння користувачем розміру такого ризику.

Відшкодування базових активів – Зміни до МСБО 12 (застосовуються до річних періодів, які починаються з 1 січня 2012 року або після цієї дати). Ця зміна запровадила спростовне припущення, що вартість інвестиційної власності, яка обліковується за справедливою вартістю, відшкодовується за рахунок продажу. Це припущення спростовне, якщо інвестиційна власність утримується та використовується в моделі ведення бізнесу з метою отримання практично всіх економічних вигод, пов'язаних з цією інвестиційною власністю, з плином часу, а не в результаті продажу. ПКТ 21 "Податки на прибуток – відшкодування переоціненої вартості активів, які не підлягають амортизації", в якому розглядаються аналогічні питання, пов'язані з переоцінкою активів, що не підлягають амортизації, із використанням моделі переоцінки відповідно до МСБО 16 "Основні засоби", був включений до МСБО 12 після виключення зі сфери його застосування інвестиційної власності, яка обліковується за справедливою вартістю.

Значна гіперінфляція та відміна фіксованих дат для суб'єктів господарювання, які запроваджують МСФЗ вперше – Зміна до МСФЗ 1 (опублікована в грудні 2010 року; застосовується до річних періодів, які починаються з 1 липня 2011 року або після цієї дати).

Ця зміна, що стосується значної гіперінфляції, надає суб'єктам господарювання, які зазнали впливу такої гіперінфляції, додаткове звільнення у випадку, якщо вони продовжують подавати або вперше подають фінансову звітність відповідно до МСФЗ. Це звільнення надає їм право вибору оцінювати окремі активи та зобов'язання за справедливою вартістю і використовувати таку справедливу вартість в якості умовної вартості у вхідному звіті про фінансовий стан за МСФЗ на початок періоду.

МСБО також внесла зміни до МСФЗ 1 для скасування встановлених дат щодо одного винятку із застосування МСФЗ та одного звільнення від застосування МСФЗ для фінансових активів та фінансових зобов'язань. Перша зміна вимагає від суб'єктів господарювання, які запроваджують МСФЗ вперше, перспективно дотримуватися вимог МСФЗ щодо припинення визнання з дати переходу на облік за МСФЗ, а не з 1 січня 2004 року. Друга зміна стосується фінансових активів та фінансових зобов'язань, справедлива вартість яких за початкового визнання визначається із застосуванням методик оцінки, і дозволяє перспективне застосування облікових принципів з дати переходу на облік за МСФЗ, а не з 25 жовтня 2002 року чи 1 січня 2004 року. Це означає, що суб'єкти господарювання, які запроваджують МСФЗ вперше, можуть не визначати справедливу вартість окремих фінансових активів та зобов'язань за їх початкового визнання за періоди до дати переходу на облік за МСФЗ. Крім того, був змінений МСФЗ 9 для відображення зазначених змін.

Національний банк вважає, що ці зміни не будуть застосовуватися під час підготовки його консолідованої фінансової звітності.

Зміни до МСФЗ, які Національний банк не застосовував до початку їх обов'язкового застосування та має намір застосовувати в наступних звітних періодах:

Зміни до МСБО 24 "Розкриття інформації про пов'язані сторони" (опубліковані в листопаді 2009 року і набирають чинності для річних періодів, що починаються з 1 січня 2011 року або після цієї дати). МСБО 24 був переглянутий у 2009 році, унаслідок чого: а) було спрощено визначення "пов'язана сторона" і уточнено його значення, а також усунені суперечності цього визначення; б) державні компанії були частково звільнені від деяких вимог щодо надання інформації.

МСФЗ 9 "Фінансові інструменти. Частина 1: Класифікація і оцінка". МСФЗ 9 опублікований у листопаді 2009 року і замінює розділи МСБО 39, що стосуються класифікації і оцінки фінансових активів. Застосування МСФЗ 9 з 1 січня 2013 року є обов'язковим, дострокове застосування заохочується. Його основні особливості:

фінансові активи повинні класифікуватися за двома категоріями оцінки: за справедливою вартістю і за амортизованою собівартістю. Рішення про класифікацію має ухвалюватися під час їх первісного визнання. Класифікація залежить від бізнес-моделі управління фінансовими інструментами компанії і від характеристик договірних потоків грошових коштів за фінансовим інструментом;

фінансовий інструмент оцінюється за амортизованою собівартістю, якщо він є борговим інструментом, а також: а) бізнес-модель компанії орієнтована на утримання цього активу для цілей отримання договірних потоків грошових коштів; б) одночасно договірні потоки грошових коштів за цим активом є тільки виплатами основної суми і відсотків (тобто фінансовий інструмент має тільки базові характеристики кредиту). Решта боргових інструментів повинна оцінюватися за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах.

Усі інструменти капіталу мають оцінюватися за справедливою вартістю. Інструменти капіталу, що утримуються для торгівлі, оцінюватимуться за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах. Для решти інструментів капіталу під час первісного визнання може бути ухвалене рішення про відображення нереалізованого і реалізованого прибутку або збитку від переоцінки до справедливої

вартості в складі іншого сукупного доходу, а не в складі прибутків або збитків. Доходи і витрати від переоцінки не переноситимуться з рахунків капіталу на рахунки прибутків або збитків. Це рішення може ухвалюватись індивідуально для кожного фінансового інструменту. Дивіденди повинні відображатися в складі прибутків і збитків, якщо вони є прибутком інвестицій.

Більшість вимог МСБО 39 відносно класифікації та оцінки фінансових зобов'язань були перенесені в МСФЗ 9 без змін. Основною відмінністю є вимога до компанії розкривати ефект від змін власного кредитного ризику фінансових зобов'язань, віднесених до категорії за справедливою вартістю з відображенням переоцінки як прибутку або збитку, у складі іншого сукупного доходу.

Застосування МСФЗ 9 з 1 січня 2013 року є обов'язковим, дострокове застосування дозволяється. Наразі Національний банк оцінює вплив застосування цього стандарту на консолідовану фінансову звітність та строки його застосування.

Удосконалення Міжнародних стандартів фінансової звітності (опубліковані в травні 2010 року і набирають чинності з 1 січня 2011 року). Удосконалення МСФЗ є поєднанням суттєвих змін і роз'яснень таких стандартів і тлумачень. Відповідно до переглянутого МСФЗ 1: а) балансова вартість відповідно до тих облікових політик бухгалтерського обліку, що діяли раніше, використовується як умовно розрахована вартість статті основних засобів або нематеріальних активів, якщо ця стаття використовувалася за операціями, що підпадають під регулювання ставок; б) переоцінка, що викликана певною подією, може бути використана як умовно розрахована вартість основних засобів, навіть якщо ця переоцінка проведена протягом періоду, включеного в першу фінансову звітність, підготовлену відповідно до МСФЗ; в) компанії, що вперше застосовують МСФЗ, повинні пояснити зміни в обліковій політиці або виключеннях з вимог МСФЗ 1, запроваджені між першим проміжним звітом за МСФЗ і першою фінансовою звітністю за МСФЗ. Відповідно до переглянутого МСФЗ 3 необхідно: а) здійснити оцінку за справедливою вартістю (якщо інші стандарти МСФЗ не вимагають оцінки на іншій основі) частки участі учасників, які не забезпечують контроль, що не є поточною участю або не дає утримувачу право на пропорційну частку чистих активів у разі ліквідації; б) надати рекомендації щодо умов здійснення виплат на основі акцій у придбаній компанії, які не були змінені або були добровільно змінені в результаті об'єднання бізнесу; в) зазначити, що умовна винагорода в разі об'єднання бізнесу, яке відбулося до дати набрання чинності переглянутим МСФЗ 3 (випущеним в січні 2008 року), буде відображена відповідно до вимог колишньої версії МСФЗ 3. Переглянутий МСФЗ 7 уточнює деякі вимоги щодо розкриття інформації, зокрема: а) особлива увага приділяється взаємозв'язку якісного та кількісного розкриття інформації про характер і рівень фінансових ризиків; б) відмінено вимогу про розкриття балансової вартості фінансових активів, умови яких були переглянуті і які були б простроченими або знеціненими; в) вимога про розкриття справедливої вартості забезпечення замінена більш загальною вимогою про розкриття його фінансового впливу; г) роз'яснюється, що компанія повинна розкривати суму забезпечення, на яке звернено стягнення, на звітну дату, а не суму, отриману протягом звітного періоду. Переглянутий МСБО 27 уточнює перехідні правила щодо змін, унесених до МСБО 21, 28 і 31, що зумовлюють перегляд МСБО 27 (з урахуванням змін, внесених у січні 2008 року). Переглянутий МСБО 34 містить додаткові приклади суттєвих подій і операцій, що підлягають розкриттю в проміжній фінансовій звітності, уключаючи перенесення між рівнями ієрархії оцінки справедливої вартості, зміни класифікації фінансових активів або зміни умов діяльності та економічної ситуації, що мають вплив на справедливу вартість фінансових інструментів компанії. Переглянуте тлумачення КТМФЗ 13 уточнює метод оцінки справедливої вартості заохочувальних нарахувань. На думку керівництва Національного банку, ці зміни не матимуть суттєвого впливу на його консолідовану фінансову звітність.

Основні методи оцінки

Фінансові активи та зобов'язання відображаються за справедливою вартістю, первісною вартістю або амортизованою собівартістю залежно від їх класифікації.

Справедлива вартість – це сума, за яку можна обміняти актив або погасити заборгованість під час операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами, це поточна ціна пропозиції для фінансових активів і ціна попиту для фінансових зобов'язань, що котируються на активному ринку. Фінансовий інструмент вважається таким, що котирується на активному ринку, якщо котирування цього фінансового інструменту є вільно та регулярно доступними на фондовій біржі чи в іншій організації та якщо ці котирування відображають фактичні й регулярні ринкові операції, що здійснюються на загальних умовах.

За відсутності активного ринку основою для визначення поточної справедливої вартості є дані про останні договори, здійснені між непов'язаними сторонами. Суми, що отримані під час проведення примусових операцій (вимушений розпродаж майна в рахунок погашення боргів, під час ліквідації тощо), не є справедливою вартістю.

Для визначення справедливої вартості фінансових інструментів, щодо яких немає інформації про ринкові ціни із зовнішніх джерел, використовуються такі методики оцінки, як дисконтування грошових потоків та аналіз фінансової інформації про об'єкти інвестування. Застосування методик оцінки може потребувати припущень, що не підкріплені ринковими даними. У цій звітності інформація розкривається в тих випадках, за яких заміна такого припущення можливим альтернативним варіантом може призвести до суттєвої зміни сум прибутку, доходів, витрат, загальної суми активів чи зобов'язань.

Первісна вартість – це сума сплачених грошових коштів чи їх еквівалентів або справедлива вартість інших ресурсів, наданих для придбання активу на дату придбання, яка включає витрати на проведення операції. Оцінка за первісною вартістю застосовується до інвестицій в інструменти капіталу, які не мають ринкових котирувань і справедлива вартість яких не може бути достовірно визначена, а також до внутрішнього державного боргу і векселів Державного казначейства України.

Витрати на проведення операції – витрати на придбання, випуск або вибуття фінансового активу чи зобов'язання і які не були б сплачені, якби операція не відбулася. Витрати на проведення операції не включають премій або дисконтів за борговими інструментами, витрат на фінансування, внутрішніх адміністративних витрат чи витрат на зберігання.

Амортизована собівартість – це сума, за якою фінансовий актив чи зобов'язання оцінюється під час первісного визнання, мінус виплати основної суми, плюс нараховані відсотки, плюс (або мінус) накопичена амортизація будь-якої різниці між цією первісною сумою та сумою погашення із застосуванням методу ефективної процентної ставки та мінус будь-яке зменшення фінансових активів унаслідок знецінення.

Метод ефективної процентної ставки – метод обчислення амортизованої собівартості фінансового активу або фінансового зобов'язання та розподілу доходів чи витрат від відсотків на відповідний період. Ефективна процентна ставка – це ставка, за якою розрахункові майбутні грошові виплати або надходження (без урахування майбутніх збитків, пов'язаних із наданням кредитів) точно дисконтуються протягом очікуваного терміну дії фінансового інструменту або у відповідних випадках протягом коротшого терміну до чистої балансової вартості фінансового активу або фінансового зобов'язання.

Операції в іноземній валюті та монетарному золоті

Монетарні активи і зобов'язання в іноземній валюті та монетарне золото первісно визнаються за офіційним курсом гривні до іноземних валют (золота) на дату розрахунку –

дату визнання активів та зобов'язань і надалі переоцінюються під час кожної зміни офіційного курсу*.

Монетарні активи і зобов'язання в іноземній валюті та монетарне золото відображаються у звітності за офіційним курсом гривні до іноземних валют на дату складання балансу.

Немонетарні активи в іноземній валюті відображаються за історичною вартістю, тобто за офіційним курсом гривні до іноземних валют на дату придбання активу.

Монетарне золото – це запаси золотих зливків світового стандарту, що зберігаються в Державній скарбниці України. Монетарне золото входить до складу міжнародних резервів та обліковується за вагою в трійських унціях і його вартістю у гривнях за офіційним курсом Національного банку. Офіційний курс розраховується на підставі інформації про ціни на золото, визначені (зафіксовані) учасниками Лондонської асоціації ринку дорогоцінних металів та офіційного курсу гривні до долара США.

Золото, яке розміщене в іноземних банках і на яке нараховуються проценти, уключається до складу коштів та депозитів в іноземній валюті.

Основні офіційні курси гривні до іноземних валют, за якими відображені монетарні статті балансу, та монетарного золота були такими:

	31 грудня 2010 року	31 грудня 2009 року
	(у гривнях)	(у гривнях)
1 долар США	7,961700	7,985000
1 СПЗ	12,261295	12,518009
1 євро	10,573138	11,448893
1 трійська унція золота	11 237,940	8 723,613

Операції з Міжнародним валютним фондом

У відносинах України з Міжнародним валютним фондом (далі – МВФ) Національний банк виконує функції депозитарію і фіскального агента в частині отриманих ним коштів. У консолідованій фінансовій звітності Національного банку відображаються всі суми вимог України до МВФ і зобов'язань перед МВФ у частині отриманих Національним банком коштів. Сума відповідних активів уключає авуари в спеціальних правах запозичення (далі – СПЗ) та внески в рахунок квоти МВФ. Сума відповідних зобов'язань уключає вартість цінних паперів, випущених на користь МВФ Міністерством фінансів України за квотою і Національним банком як фіскальним агентом за його запозиченнями, а також кошти на рахунках МВФ № 1 та № 2. Рахунок № 1 призначений для проведення операцій з МВФ, уключаючи сплату внесків за квотою, купівлю і викуп коштів. Рахунок № 2 використовується для розрахунків за операціями МВФ у валюті України.

Активи та зобов'язання, номіновані в СПЗ, у тому числі внески в рахунок квоти МВФ, перераховуються в гривні за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату балансу. Офіційний курс гривні до СПЗ розраховується на підставі інформації про курс СПЗ до долара США, установлений МВФ, та про офіційний курс гривні до долара США, установлений Національним банком.

Доходи, отримані за авуарами в СПЗ, відображаються як процентні доходи, а витрати, сплачені за користування коштами МВФ, відображаються як процентні та комісійні витрати в консолідованому звіті про фінансові результати.

*Офіційний курс гривні до долара США встановлюється за курсом, який визначається як середньозважений курс продавців і покупців на міжбанківському валютному ринку України, що встановився за попередній робочий день, з можливим відхиленням ± 2 %. Офіційний курс гривні до інших іноземних валют установлюється на підставі офіційного курсу гривні до долара США та крос-курсів цих валют на міжнародних ринках.

Операції з фінансовими інструментами

Фінансові активи Національного банку залежно від наміру їх придбання класифікуються таким чином:

Кошти та депозити в іноземній валюті

Кошти та депозити в іноземній валюті визнаються, коли Національний банк розміщує кошти в іноземній валюті в банках-контрагентах без наміру подальшої торгівлі ними. Ці кошти не пов'язані з похідними інструментами, не котируються на ринку і підлягають поверненню на фіксовану дату або дату, яка може бути визначена.

Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах

До цієї категорії належать цінні папери, які Національний банк має намір утримувати з метою управління міжнародними резервами і які під час первісного визнання були віднесені до цієї категорії. Національний банк управляє групою таких фінансових інструментів та оцінює результати операцій з ними на основі справедливої вартості відповідно до задокументованої інвестиційної декларації. Інформація, підготовлена на основі справедливої вартості, регулярно надається керівництву Національного банку й аналізується ним. Справедлива вартість цих цінних паперів визначається ринковим котируванням. Цінні папери цієї категорії не можуть бути перекласифіковані в цінні папери на продаж чи до погашення.

Інвестиції на продаж – це інструменти капіталу (інвестиції до статутних капіталів компаній, які не є асоційованими або дочірніми) та державні боргові цінні папери, які Національний банк має намір утримувати протягом невизначеного періоду часу.

Цінні папери до погашення – це боргові цінні папери з фіксованими або визначеними платежами та фіксованим строком погашення, які Національний банк має намір та здатність утримувати до погашення.

Кредити, надані банкам та іншим позичальникам

Кредити банкам та іншим позичальникам визнаються, якщо Національний банк надає кошти контрагентам – банкам та іншим позичальникам без наміру подальшої торгівлі ними. Ці кредити не пов'язані з похідними інструментами, не котируються на ринку і підлягають поверненню на фіксовану дату або дату, яка може бути визначена.

Визнання та оцінка фінансових інструментів

Визнання фінансових інструментів, за винятком внутрішнього державного боргу, здійснюється таким чином:

операції з фінансовими інструментами відображаються в консолідованому балансі на дату розрахунку, тобто на дату набуття (передавання) права власності на них;

боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах, первісно визнаються за справедливою вартістю;

кошти та депозити в іноземній валюті, інвестиції на продаж, боргові цінні папери до погашення, кредити банкам та іншим позичальникам і всі фінансові зобов'язання первісно визнаються за справедливою вартістю з урахуванням витрат, що безпосередньо пов'язані з проведенням операції. Результат коригування вартості державних цінних паперів за операціями з державою під час їх первісного визнання відображається в консолідованому звіті про власний капітал.

Подальший облік фінансових інструментів Національного банку здійснюється таким чином:

боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах, переоцінюються під час кожної зміни їх

ринкової вартості. Результат від зміни справедливої вартості включається в консолідований звіт про фінансові результати в тому періоді, у якому він виник;

боргові цінні папери на продаж переоцінюються один раз на квартал на звітну дату. Результат переоцінки включається в консолідовані звіти про сукупні доходи та про власний капітал, реалізований результат переоцінки, а також процентний дохід, розрахований за методом ефективної процентної ставки, уключаються в консолідований звіт про фінансові результати;

інвестиції в інструменти капіталу на продаж, справедливу вартість яких неможливо достовірно визначити, обліковуються за первісною вартістю з урахуванням резерву під знецінення;

кошти та депозити в іноземній валюті, боргові цінні папери до погашення та ті, що віднесені до категорії "кредити та дебіторська заборгованість", а також кредити банкам та іншим позичальникам обліковуються за амортизованою собівартістю із застосуванням методу ефективної процентної ставки.

Резерви під зменшення корисності (знецінення) фінансових активів

Витрати від знецінення визнаються в консолідованому звіті про фінансові результати в міру їх виникнення внаслідок однієї або декількох подій (збиткових подій), що відбулися після початкового визнання фінансового активу, і якщо ця подія (або події) впливає на розрахункові грошові потоки від фінансового активу або групи фінансових активів, які можуть бути оцінені достовірно.

Об'єктивним свідченням зменшення корисності (знецінення) фінансових активів є інформація, яка стосується таких збиткових подій:

значні фінансові труднощі, що виникли в боржника;

порушення боржником умов договору;

ймовірність банкрутства або іншої фінансової реорганізації боржника;

створення кредитором у зв'язку з економічними або юридичними причинами, що впливають з фінансових труднощів боржника, таких умов, які не були б створені за інших обставин (зміна процентної ставки, пролонгація тощо);

наявність інформації про значне скорочення розрахункових майбутніх грошових потоків за групою фінансових активів з часу їх первісного визнання.

У разі відсутності об'єктивних ознак знецінення окремо оціненого фінансового активу (незалежно від його суттєвості) Національний банк відносить цей актив до групи фінансових активів, що мають схожі характеристики кредитного ризику, і здійснює їх загальну оцінку на предмет знецінення.

Резерв під знецінення формується шляхом віднесення відповідної суми на витрати. Сума резерву розраховується як різниця між балансовою вартістю фінансового активу та теперішньою вартістю розрахункових грошових потоків, дисконтованих за первісною ефективною процентною ставкою.

Якщо в наступному періоді сума витрат від знецінення активу зменшується і це зменшення може бути об'єктивно віднесене до події, яка відбулася після визнання таких витрат, то визнані раніше витрати сторнуються шляхом коригування рахунку резерву. Сума зменшення відображається в консолідованому звіті про фінансові результати.

Якщо знецінені фінансові активи реструктуризуються або їх умови суттєво змінюються у зв'язку з фінансовими труднощами позичальника, знецінення цих активів розраховується з використанням первісної ефективної процентної ставки, визначеної до зміни умов. Якщо кредити видані під плаваючу ставку, то знецінення таких активів розраховується з використанням поточної ефективної процентної ставки.

Активи, погашення яких неможливе, списуються за рахунок сформованого резерву під знецінення після завершення всіх необхідних процедур щодо відшкодування активу.

Формування резерву під внутрішній державний борг здійснюється відповідно до законодавства України та рішень, затверджених Радою Національного банку України.

Внутрішній державний борг

Внутрішній державний борг – це заборгованість за кредитами, що надані Уряду. Заборгованість відображається за основною сумою кредитів з вирахуванням резерву, створеного відповідно до законодавства України та рішень, затверджених Радою Національного банку України.

Законом України "Про реструктуризацію боргових зобов'язань Кабінету Міністрів України перед Національним банком України" від 20 квітня 2000 року (далі – Закон про реструктуризацію) передбачена плата за обслуговування кредитів, що надані Уряду в національній валюті, починаючи з 2010 року (примітки 10, 32).

Операції з купівлі-продажу цінних паперів

Кошти, що сплачені за договорами про купівлю-продаж цінних паперів (репо), відображаються як кредити, надані банкам. Різниця між ціною придбання та ціною подальшого продажу відображається як процентний дохід, що нараховується рівномірно протягом строку дії договорів.

Кошти, що отримані за договорами про купівлю-продаж цінних паперів (репо), включаються до статті "Кошти банків". Цінні папери залишаються в складі активів Національного банку. Різниця між ціною продажу цінних паперів та ціною їх зворотного викупу відображається як процентні витрати, які нараховуються рівномірно протягом строку дії договорів.

Основні засоби

Основні засоби обліковуються за первісною або переоціненою вартістю (як описується нижче) за мінусом накопиченого зносу.

Будівлі та споруди Національного банку підлягають регулярній переоцінці. Періодичність переоцінки залежить від зміни справедливої вартості будівель і споруд, які підлягають переоцінці. Резерв переоцінки основних засобів включений до власного капіталу. Збільшення балансової вартості основних засобів у результаті переоцінки відображається у складі інших сукупних доходів та у складі доходу від переоцінки в капіталі. Зменшення вартості основних засобів у тій сумі, у якій вона перевищує суму попередньої дооцінки, відображається у складі інших сукупних доходів і зменшує раніше відображений у складі капіталу дохід від переоцінки; решта випадків зменшення вартості відображається в консолідованому звіті про фінансові результати за рік. Після списання або реалізації активу сума резерву переоцінки основних засобів вважається реалізованою і включається до складу нерозподіленого прибутку.

Витрати на поліпшення об'єктів основних засобів, що призводять до збільшення первісно очікуваних вигод від їх використання, збільшують первісну або переоцінену вартість цих об'єктів. Витрати на ремонт та обслуговування основних засобів визнаються в міру їх здійснення. Витрати на заміну основних частин або компонентів основних засобів капіталізуються, а залишкова вартість заміненої частини відноситься на витрати в консолідованому звіті про фінансові результати звітного періоду.

У разі знецінення основних засобів їх вартість зменшується до вартості очікуваного відшкодування або справедливої вартості за мінусом витрат на реалізацію залежно від того, яка з цих двох величин є вищою. Зменшення балансової вартості відноситься на фінансові результати в тій сумі, у якій воно перевищує суму попередньої дооцінки, відображену в консолідованому звіті про власний капітал. Витрати на знецінення активу, визнані в

попередніх періодах, сторнуються, якщо відбулася зміна оцінок, застосованих для визначення очікуваного відшкодування або справедливої вартості за мінусом витрат на реалізацію.

Результат від реалізації основних засобів, який розраховується як різниця між сумою отриманих коштів і балансовою вартістю активів, визнається у консолідованому звіті про фінансові результати.

Незавершене будівництво в обліку відображається за первісною вартістю. Після завершення будівництва активи включаються до класу будівель і споруд за первісною вартістю. Незавершене будівництво не амортизується до того часу, доки актив не буде готовий до використання.

Амортизація

Нарахування амортизації (зносу) основних засобів здійснюється після того, як основні засоби стають придатними для використання, із застосуванням прямолінійного методу з метою рівномірного зменшення первісної або переоціненої вартості до ліквідаційної вартості протягом строку їх експлуатації за такими нормами:

будівлі та споруди	20–50 років;
транспортні засоби	7–28 років;
машини та обладнання	4–30 років;
інструменти, прилади та інвентар	4–10 років;
інші	2–25 років.

Земля і незавершене будівництво не підлягають амортизації.

Ліквідаційна вартість активу – це оціночна сума, яку Національний банк отримав би в поточний час від продажу цього активу, за мінусом оцінених витрат на продаж, якби стан та строк експлуатації активу відповідав строку експлуатації та стану, які цей актив матиме наприкінці строку корисного використання. Ліквідаційна вартість активу дорівнює нулю, якщо Національний банк має намір використовувати активи до кінця фізичного строку їх експлуатації.

Нематеріальні активи

Усі нематеріальні активи Національного банку мають кінцевий термін використання і включають переважно програмне забезпечення та ліцензії на право користування програмними продуктами.

Первісна вартість придбаних нематеріальних активів складається з витрат на придбання та введення їх в експлуатацію. Придбані нематеріальні активи амортизуються за прямолінійним методом протягом очікуваного строку їх корисного використання, який становить від 3 до 8 років.

Консолідація дочірніх установ

Дочірні установи включають установи, щодо яких Національний банк має повноваження контролювати їх фінансову або операційну політику зазвичай через володіння понад 50% прав голосу. Усі дочірні установи Національного банку перебувають у його повній власності (примітка 1). Дочірні установи повністю консолідуються, починаючи з дати фактичного передавання Національному банку контролю за ними (дата придбання), і консолідація припиняється, починаючи з дати припинення контролю.

Під час консолідації звітності дочірніх установ виключаються всі залишки за внутрішньосистемними операціями, у тому числі суми доходів і витрат за операціями між дочірніми установами. Національний банк і його дочірні установи застосовують єдину облікову політику.

Інвестиції в асоційовані компанії

Асоційовані компанії – це компанії, в яких Національний банк володіє від 20 до 50% прав голосу.

Інвестиції в асоційовані компанії визнаються за методом участі в капіталі і включаються до статті "Інші активи". Частка Національного банку в прибутках або збитках асоційованих компаній з часу здійснення інвестицій визнається в складі інших доходів консолідованого звіту про фінансові результати.

Банківські та інші дорогоцінні метали

Банківські метали – це запаси золота, що не є монетарним, срібла, платини та паладію, які зберігаються в Державній скарбниці України. Банківські метали обліковуються за вагою в тройських унціях та їх вартістю у гривнях за офіційним курсом Національного банку. Офіційний курс розраховується на підставі інформації про ціни на дорогоцінні метали, визначені (зафіксовані) учасниками Лондонської асоціації ринку дорогоцінних металів та учасниками Лондонського ринку платини і паладію та офіційного курсу гривні до долара США.

Офіційні курси гривні до банківських металів, за якими банківські метали відображені у звітності:

	31 грудня 2010 року	31 грудня 2009 року
	(у гривнях)	(у гривнях)
1 тройська унція золота	11 237,940	8 723,613
1 тройська унція срібла	244,424	135,106
1 тройська унція платини	14 012,592	11 690,040
1 тройська унція паладію	6 345,475	3 122,135

Банківські метали, що розміщені на депозитах в іноземних банках, за якими нараховуються процентні доходи, включаються до статті "Кошти та депозити в іноземній валюті".

Дорогоцінні метали включають зливки золота, які не відповідають визначеним стандартам, брухт золота та інших металів і обліковуються за собівартістю в складі запасів матеріальних цінностей.

Банківські та дорогоцінні метали включаються до статті "Інші активи" у консолідованому балансі.

Банкноти та монети в обігу

Сума банкнот і монет в обігу – це номінальна вартість банкнот і монет (розмінних, обігових, пам'ятних), які є засобами платежу і випущені в обіг Національним банком після введення гривні у вересні 1996 року. Банкноти та монети в обігу визнаються зобов'язаннями за номінальною вартістю з часу видачі їх банкам і клієнтам Національного банку. Готівкові кошти в національній валюті, що зберігаються у сховищах і касах Національного банку, не включаються до суми банкнот та монет в обігу.

Кошти банків

Кошти банків визнаються, коли грошові кошти надходять до Національного банку від банків-контрагентів. Ці зобов'язання не є похідними інструментами і обліковуються за амортизованою собівартістю.

Кошти державних та інших установ

Кошти державних та інших установ є непохідними зобов'язаннями перед державними та іншими клієнтами і обліковуються за амортизованою собівартістю.

Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком

Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком, первісно визнаються за справедливою вартістю, а надалі обліковуються за амортизованою собівартістю із застосуванням методу ефективної процентної ставки. Під час погашення депозитних

сертифікатів, що емітовані Національним банком, різниця між сумою погашення і амортизованою собівартістю включається до прибутку або збитку в консолідованому звіті про фінансові результати.

Кредити отримані

Кредити, що отримані Національним банком, обліковуються за амортизованою собівартістю з використанням ефективної процентної ставки. До них належать довгострокові кредити, отримані в рамках кредитних ліній Європейського банку реконструкції та розвитку (далі – ЄБРР) для фінансування банків з метою кредитування малих і середніх підприємств (далі – МСП).

Визнання доходів та витрат

Процентні доходи та витрати визнаються в консолідованому звіті про фінансові результати для всіх боргових інструментів (крім тих, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах) за принципом нарахування з використанням методу ефективної процентної ставки. За цим методом сплачені або отримані учасниками договору комісії, що є невід'ємною частиною розрахунку ефективної процентної ставки, витрати на проведення відповідної операції, а також премії та дисконти визнаються протягом періоду дії фінансового інструменту і включаються до процентних доходів або витрат.

Усі інші комісійні та інші доходи і витрати визнаються за принципом нарахування залежно від стадії завершення певної операції, що оцінюються на підставі співвідношення наданих (отриманих) послуг до загального обсягу послуг, передбачених договором.

Витрати на виготовлення грошей

Національний банк здійснює виготовлення банкнот і монет національної валюти України. Витрати на виготовлення банкнот і монет (крім пам'ятних монет, виготовлених з дорогоцінних металів) відображаються за рахунками витрат Національного банку в міру передавання готової продукції Банкнотно-монетним двором до Центрального сховища Національного банку. Витрати на виготовлення банкнот і монет включають амортизацію виробничого устаткування, витрати на оплату праці, інші виробничі витрати.

Вартість пам'ятних монет, виготовлених з дорогоцінних металів, визнається активом у балансі Національного банку в статті "Інші активи" та списується на витрати в міру реалізації цих монет.

Витрати на утримання персоналу

Витрати на заробітну плату, внески до загальнодержавних соціальних фондів, оплачувані щорічні відпустки, виплати за листками непрацездатності, премії, а також негрошові винагороди нараховуються в тому році, у якому відповідні послуги надавалися працівниками Національного банку.

Витрати з перерахування до загальнодержавних соціальних фондів

Національний банк згідно із законодавством України здійснює перерахування внесків (зборів) до таких загальнодержавних соціальних фондів: пенсійного, соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття та соціального страхування від нещасних випадків. Кошти, що перераховуються до загальнодержавних соціальних фондів, визнаються витратами Національного банку в міру їх здійснення.

Оподаткування

Відповідно до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" Національний банк України та його установи сплачують до Державного бюджету України суму перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами відповідно до вимог Закону України "Про Національний банк України". Ці перерахування класифікуються як розрахунки з акціонерами та відображаються у звіті про власний капітал (примітка 19).

Інші податки, які сплачує Національний банк, крім податку на прибуток, включені до складу адміністративно-господарських та інших витрат.

Корпоративний недержавний пенсійний фонд

Національний банк є засновником Корпоративного недержавного пенсійного фонду, який є фондом із визначеними внесками. Національний банк сплачує внески до цього фонду на контрактній основі. Після перерахування коштів Національний банк не несе зобов'язань щодо виплат. Внески до фонду визнаються в складі витрат на утримання персоналу в момент виникнення зобов'язання з перерахування коштів. Після виходу на пенсію працівників Національного банку всі виплати здійснюються Корпоративним недержавним пенсійним фондом Національного банку.

Національний банк здійснює адміністрування, управління активами та зберігання активів Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку України.

Резерв переоцінки іноземної валюти, монетарного золота та банківських металів

Результат переоцінки монетарних активів і зобов'язань в іноземній валюті, монетарному золоті та банківських металах у зв'язку зі змінами курсу гривні до іноземних валют, монетарного золота та банківських металів, у тому числі реалізований результат переоцінки, урахується в статті "Резерв переоцінки іноземної валюти, монетарного золота та банківських металів" у розділі "Власний капітал" у консолідованому балансі, не включається до консолідованого звіту про фінансові результати і включається до консолідованого звіту про сукупні доходи.

Грошові кошти та їх еквіваленти

Із метою звітування про рух грошових коштів для відображення змін у ліквідності активів і зобов'язань як у національній, так і в іноземній валюті до грошових коштів та їх еквівалентів уключаються фінансові активи на вимогу та з терміном погашення до трьох місяців, які можуть бути використані на першу вимогу і мають незначний ризик коливання вартості, а також зобов'язання на вимогу, за винятком банкнот та монет в обігу. Оскільки Національний банк є емісійним банком, то джерелом ліквідних коштів у національній валюті є зобов'язання на вимогу (кореспондентські рахунки банків, рахунки Уряду, рахунки МВФ тощо).

Фінансові активи, які не можуть вільно конвертуватися в грошові кошти внаслідок їх недостатньої ліквідності або у зв'язку з обмеженням щодо їх використання та розпорядження ними, до грошових коштів та їх еквівалентів не включаються.

Взаємні заліки

Взаємозалік фінансових активів і зобов'язань (з подальшим уключенням до балансу лише чистої суми) може здійснюватися лише в разі наявності юридично визначеного права взаємозаліку визнаних сум, якщо є намір одночасно реалізувати актив і розрахуватися за зобов'язаннями або провести розрахунок на основі чистої суми.

Зміни у розкритті інформації

За необхідності порівняльні дані були змінені для приведення у відповідність до представлення інформації проточного року. Чиста зміна цінних паперів нерезидентів, яка раніше була включена до операційної діяльності, була рекласифікована в інвестиційну діяльність з метою кращого розкриття мети проведення операцій з цінними паперами нерезидентів. Вплив цієї рекласифікації на дані 2009 року був таким:

	Розкрито у попередньому році	Рекласифікація	Після рекласифікації показники за 2009 рік (у мільйонах гривень)
Чисте надходження /(вибуття) грошових коштів від операційної діяльності	5 464	(17 792)	(12 328)
Чистий вплив грошових коштів від інвестиційної діяльності	(32 124)	17 792	(14 332)

Зміни в розкритті, здійснені у 2010 році, не мали впливу на консолідований баланс, тому Національний банк не подає інформацію за станом на 1 січня 2009 року.

3. Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку

Національний банк використовує оцінки, припущення і професійні судження, які впливають на суми активів і зобов'язань, що відображені у фінансовій звітності за поточний фінансовий рік та відобразатимуться в консолідованій фінансовій звітності за наступний фінансовий рік. Оцінки та судження регулярно переглядаються й базуються на досвіді керівництва та інших факторах, уключаючи майбутні події, очікування яких за наявних умов є обґрунтованими. Найсуттєвіші оцінки та судження були такими:

Знецінення кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам

Національний банк регулярно перевіряє свій кредитний портфель (за винятком внутрішнього державного боргу) щодо можливого знецінення. Під час визначення того, чи потрібно визнавати витрати на формування резервів під знецінення, керівництво Національного банку застосовує професійні судження про наявність ознак, що свідчать про зменшення майбутніх грошових потоків за кредитним портфелем, перш ніж може бути виявлено знецінення за окремим кредитом у цьому портфелі. Такий показник може включати дані, які можна визначити та які характеризують негативну зміну платоспроможності позичальників, а також зміну національних або місцевих економічних умов, пов'язаних з невиконанням зобов'язань за кредитами Національного банку. Під час розрахунку майбутніх грошових потоків Національний банк застосовує оцінки на основі минулого досвіду щодо витрат за активами з подібними характеристиками кредитного ризику, аналогічними до тих активів у портфелі, які використовувалися для прогнозування майбутніх грошових потоків. Методика та припущення, що використовуються для оцінки сум і строків майбутніх грошових потоків, постійно аналізуються для уникнення будь-якої розбіжності між розрахунковими і фактичними витратами. Резерви під знецінення індивідуально значних кредитів розраховуються за методом дисконтування майбутніх грошових потоків за цими кредитами з урахуванням погашення кредиту і реалізації забезпечення за відповідним кредитом. Збільшення або зменшення розбіжності на 10% між фактичними резервами і розрахованими майбутніми дисконтованими потоками грошових коштів за індивідуально значними кредитами, яке може бути в результаті виникнення різниці в сумах і строках грошових потоків, призведе до збільшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 1 339 мільйонів гривень або до зменшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 1 433 мільйони гривень відповідно (2009 рік – збільшення або зменшення на 1 364 мільйони гривень).

Національний банк України використовував усю наявну інформацію для оцінки сум і строків майбутніх грошових потоків окремих кредитів. Однак заходи, які здійснюватиме Уряд щодо рекапіталізованих банків та деяких банків з тимчасовою адміністрацією, залишаються остаточно невизначеними. За станом на 31 грудня 2010 року сума кредитів, наданих цим банкам, становить 18 027 мільйонів гривень (2009 рік: 16 653 мільйонів гривень). Резерв під знецінення цих кредитів становить 11 236 мільйонів гривень (2009 рік: 8 346 мільйонів гривень). Уряд розглядає різні варіанти майбутньої діяльності даних банків і його дії можуть мати суттєвий вплив на суму майбутніх грошових потоків і, відповідно, на суму резерву під знецінення цих кредитів. Керівництво Національного банку розраховувало резерви під знецінення, виходячи із найбільш імовірного розвитку подій, однак майбутні події можуть відрізнятись від цих очікувань.

Реструктуризація внутрішнього державного боргу

У 2009 році реструктуризація внутрішнього державного боргу відображена в обліку шляхом припинення визнання внутрішнього державного боргу в іноземній валюті та визнання державних цінних паперів у національній валюті. Це судження базувалося на тому, що оскільки практично всі ризики та винагороди від володіння активом змінилися в результаті цієї операції, керівництво вважало за доцільне припинити визнання одного активу та визнати будь-які права, що виникли під час реструктуризації, як новий актив.

Справедлива вартість будівель та споруд

Як зазначено в примітці 2, будівлі та споруди Національного банку регулярно переоцінюються. Ця переоцінка проводиться на підставі результатів роботи незалежних оцінювачів. Оцінка проводиться на основі порівняльного методу та методу капіталізації доходу, за винятком тих об'єктів, які мають спеціалізований характер і які оцінюються з використанням витратного підходу. Оцінювачі під час проведення оцінки застосовують певні професійні судження та припущення для визначення приміщень, які використовуються як аналоги в разі застосування порівняльного методу. Зміни цих припущень можуть вплинути на справедливу вартість, зазначену у звітності. Керівництво Національного банку вважає, що протягом 2010 року не відбулося суттєвих змін у справедливій вартості будівель та споруд Національного банку. Переоцінка будівель і споруд у 2010 році не проводилася. У 2009 році оцінка базувалася на порівнянні інформації про продаж аналогічних об'єктів, ціна за один квадратний метр яких коливалася від 1 021 гривень для господарських приміщень до 38 453 гривень для офісних приміщень, залежно від місця розташування будівлі. Якби ціна за один квадратний метр відрізнялася на $\pm 5\%$, то справедлива вартість будівель і споруд станом на 31 грудня 2009 року була б на 240 мільйонів гривень вища або на 240 мільйонів гривень нижча).

Операції з пов'язаними сторонами

У своїй звичайній діяльності Національний банк здійснює операції з пов'язаними сторонами, в основному з Урядом, банками та організаціями під контролем держави. Відповідно до МСБО 39 слід обліковувати фінансові інструменти під час початкового їх визнання за справедливою вартістю. За відсутності активного ринку для визначення ринкових процентних ставок ураховуються професійні судження. Підставою для таких суджень є ціноутворення щодо подібних видів операцій з непов'язаними сторонами та аналіз ефективної процентної ставки. Коригування вартості під час первісного визнання за операціями з державними цінними паперами України, що придбані на виконання вимог Закону України "Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України" та за зверненням Уряду, розглядаються як такі, що відбулися за розпорядженням держави. Оскільки статутний капітал Національного банку є державною власністю, тому коригування вартості вважається операціями з власниками і відображається безпосередньо в консолідованому звіті про власний капітал. Під час проведення оцінки справедливої вартості державних цінних паперів під час первісного визнання Національним банком застосовувалися певні професійні судження та припущення для визначення ринкових процентних ставок, що використовувалися у розрахунках дисконтованих грошових потоків. Якби використані ставки дисконтування були вищі або нижчі на 1%, то збиток під час первісного визнання державних цінних паперів був би на 775 мільйонів гривень більшим або на 813 мільйонів гривень меншим відповідно (у 2009 році – на 1 202 мільйони гривень більшим або на 1 279 мільйонів гривень меншим відповідно). Умови операцій з пов'язаними сторонами зазначені в примітці 37.

4. Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку

Грошово-кредитна політика Національного банку в 2010 році здійснювалася в умовах посткризового відновлення економіки. Ріст реального ВВП становив 4,2% (у 2009 році падіння реального ВВП становило 15,1%). Упродовж 2010 року відбулося зростання обсягів виробництва, яке за підсумками року становить 11,0% (у 2009 році – падіння обсягів виробництва становило 21,9%).

Індекс споживчих цін у 2010 році знизився до 109,1%, що зумовлено як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками (у 2009 році індекс споживчих цін становив 112,3%).

Поліпшення економічної ситуації в Україні протягом 2010 року супроводжувалося позитивними змінами і у фінансово-банківській сфері та, зокрема, на грошово-кредитному ринку.

Крім того, у 2010 році міжнародні рейтингові агенції підвищили рейтинги країни. За станом на 31 грудня 2010 року суверенний рейтинг України становив "B2" за оцінкою рейтингової агенції Moody's, "B+" за оцінкою рейтингової агенції Standard & Poor's та "B" за оцінкою рейтингової агенції Fitch (на 31 грудня 2009 року – "B2" за оцінкою рейтингової агенції Moody's, "CCC+" за оцінкою рейтингової агенції Standard & Poor's та "B–" за оцінкою рейтингової агенції Fitch).

Офіційний курс гривні до долара США на 31 грудня 2010 року становив 7,9617 гривні за 1 долар США (на 31 грудня 2009 року – 7,9850 гривні за 1 долар США).

У 2010 році відбулося збільшення міжнародних резервів з 26,5 мільярда доларів США на 31 грудня 2009 року до 34,6 мільярда доларів США на 31 грудня 2010 року.

Разом із кількісним регулюванням грошової пропозиції, Національний банк України проводив активну процентну політику. Так, по мірі уповільнення інфляції Національний банк України протягом 2010 року тричі знижував облікову ставку, яка є базовою щодо інших його процентних ставок. З 10 серпня 2010 року облікову ставку було встановлено на рівні 7,75% річних, що сприяло підвищенню кредитної активності в національній економіці,

Для економіки України характерними особливостями є ті, що властиві ринковій економіці перехідного періоду. Свідченням цього є неконвертованість національної валюти за межами країни, відносно високий рівень інфляції, низька ліквідність державного і приватного ринків боргових зобов'язань та інструментів капіталу, а також бюджетні обмеження. Тому Національний банк був зобов'язаний викупити державні цінні папери України в сумі 23 649 мільйонів гривень (за номінальною вартістю) (у 2009 році – 29 342 мільйони гривень за номінальною вартістю) та протягом 2010 року здійснив перерахування до Державного бюджету України перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за 2009 рік і перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за підсумками кожного кварталу 2010 року в сумі 15 547 мільйонів гривень (2009 рік – здійснив перерахування до Державного бюджету України залишку суми перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за 2008 рік у сумі 4 455 мільйонів гривень та суму перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за 2009 рік у розмірі 608 мільйонів гривень) (примітки 8 та 19).

У таблиці зазначені суми балансових статей, пов'язані із заборгованістю Уряду.

	Примітки	2010	2009
		<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Цінні папери України	8	54 879	45 899
Внутрішній державний борг (до резервів)	10	3 306	3 439

Інформація щодо розрахункової справедливої вартості заборгованості Уряду наведена в примітці 35.

Національний банк вважає, що наразі неможливо достовірно оцінити вплив на його фінансовий стан будь-якої подальшої зміни ліквідності на фінансових ринках і підвищення їх волатильності.

5. Кошти та депозити в іноземній валюті

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Фінансові активи		
Готівкова іноземна валюта	80	87
Кошти на вимогу	12 604	16 076
Строкові депозити в іноземній валюті	103 168	76 599
Нараховані процентні доходи за депозитами в золоті та банківських металах	7	8
Усього фінансових активів	115 859	92 770
Нефінансові активи		
Строкові депозити і депозити на вимогу:		
у золоті	2 753	2 137
у банківських металах	3 788	3 111
Усього нефінансових активів	6 541	5 248
Усього коштів та депозитів в іноземній валюті	122 400	98 018

До суми коштів на вимогу включені залишки за рахунками спеціального призначення в сумі 139 мільйонів гривень (2009 рік – 161 мільйон гривень), які веде Національний банк у межах кредитних ліній, отриманих від міжнародних фінансових установ, і кошти в сумі 6 мільйонів гривень для розрахунків за ф'ючерсними операціями в рамках Угод про управління інвестиціями та надання консультативних послуг між Міжнародним банком реконструкції та розвитку та Національним банком України (2009 рік – 3 мільйони гривень) (примітка 34).

Строкові депозити в банківських металах уключають депозити в платині та паладії. За цими депозитами та депозитами в золоті Національний банк отримує проценти в доларах США.

За станом на 31 грудня 2010 року та 31 грудня 2009 року всі кошти та депозити в іноземній валюті є не простроченими, не знеціненими і не забезпечуються заставою.

Відшкодування всіх коштів та депозитів в іноземній валюті очікується протягом 12 місяців, за винятком строкових депозитів в сумі 2 466 мільйонів гривень, строк погашення яких більший, ніж 12 місяців (2009 рік – 1 914 мільйонів гривень).

Аналіз коштів і депозитів в іноземній валюті в розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 29, аналіз кредитного ризику за коштами та депозитами в іноземній валюті – у примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32, аналіз ризику ліквідності – у примітці 33.

6. Цінні папери нерезидентів

На 31 грудня 2010 року цінні папери нерезидентів подані таким чином:

	Державні облігації	Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	Усього (у мільйонах гривень)
Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах у розрізі емітентів:			
цінні папери емітентів США:			
номіновані в доларах США	68 039	3 559	71 598
цінні папери емітентів держав ЄС:			
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	7 954	4 102	12 056
номіновані в доларах США	2 870	13 233	16 103
номіновані в євро	34 305	8 835	43 140
цінні папери Банку міжнародних розрахунків:			
номіновані в доларах США	–	660	660
цінні папери інших емітентів:			
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	–	565	565
номіновані в євро	–	225	225
номіновані в доларах США	884	6 257	7 141
Усього боргових цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах	114 052	37 436	151 488
Інструменти капіталу на продаж:			
акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку	–	120	120
інвестиція в Міждержавний банк	–	1	1
Усього інструментів капіталу на продаж	–	121	121
Усього цінних паперів нерезидентів	114 052	37 557	151 609

На 31 грудня 2010 року та 31 грудня 2009 року всі боргові цінні папери нерезидентів є не простроченими і не знеціненими.

У 2010 році процентні доходи за цінними паперами нерезидентів, які включені в консолідованому звіті про фінансові результати до результатів від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах, становили 3 374 мільйони гривень (у 2009 році – 4 022 мільйони гривень).

Відшкодування всіх цінних паперів нерезидентів очікується протягом 12 місяців, за винятком інструментів капіталу на продаж загальною сумою 121 мільйон гривень (2009 рік – 121 мільйон гривень).

Облігації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів включають боргові цінні папери, випущені іноземними центральними та інвестиційними банками, міжнародними агенціями й іншими емітентами.

Державні облігації, включені до складу цінних паперів, випущених іншими емітентами, – це облігації, випущені місцевими органами влади інших держав.

Акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку

Внесок до статутного фонду Чорноморського банку торгівлі та розвитку (далі – ЧБТР) було здійснено відповідно до Угоди про заснування ЧБТР від 30 червня 1994 року.

На 31 грудня 2010 року сума внеску Національного банку до статутного капіталу ЧБТР становить 24 мільйони СПЗ (120 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату

здійснення інвестиції) (2009 рік – 24 мільйони СПЗ, або 120 мільйонів гривень), частка Національного банку в сплаченому статутному капіталі ЧБТР становить 4% (2009 рік – 4%).

Інвестиція в Міждержавний банк

Міждержавний банк (далі – МБ) був створений відповідно до багатосторонньої Угоди між країнами Співдружності Незалежних Держав у 1993 році і є міжнародною розрахунковою та кредитно-фінансовою установою. Розмір внеску України до статутного капіталу МБ становить 1 мільйон гривень, частка участі – 20,7%. Національний банк не має реального впливу на прийняття рішень МБ і не отримує від нього доходів. Ця інвестиція обліковується за первісною вартістю з вирахуванням знецінення та класифікується як інструмент на продаж.

Національний банк не може достовірно визначити справедливую вартість інвестицій в акції ЧБТР та МБ. Ці інвестиції обліковуються за вартістю придбання в сумі 121 мільйон гривень (у 2009 році – 121 мільйон гривень) і були придбані Національним банком на виконання однієї зі своїх функцій як центрального банку України, а саме представляти інтереси України в тих організаціях, у яких співробітництво здійснюється на рівні центральних банків. Операції з купівлі-продажу акцій цих установ не проводяться, оскільки вони є спеціалізованими міжнародними установами. Для визначення знецінення тих інвестицій у капітал, справедлива вартість яких не може бути достовірно визначена, аналізуються фінансові показники об'єктів інвестування та беруться до уваги частки Національного банку в їх чистих активах. Національний банк не має наміру реалізувати зазначені інвестиції.

Аналіз цінних паперів нерезидентів у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 29, аналіз кредитного ризику за борговими цінними паперами – у примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32, аналіз ризику ліквідності – у примітці 33.

На 31 грудня 2009 року цінні папери нерезидентів подані таким чином:

	Державні облігації	Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	Усього (у мільйонах гривень)
Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах у розрізі емітентів:			
цінні папери емітентів США:			
номіновані в доларах США	25 739	4 028	29 767
цінні папери емітентів держав ЄС:			
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	9 214	5 088	14 302
номіновані в доларах США	2 173	12 954	15 127
номіновані в євро	36 834	7 656	44 490
цінні папери Банку міжнародних розрахунків:			
номіновані в доларах США	–	674	674
цінні папери інших емітентів:			
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	–	341	341
номіновані в євро	–	1 042	1 042
номіновані в доларах США	1 295	4 168	5 463
Усього боргових цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах	75 255	35 951	111 206
Інструменти капіталу на продаж:			
акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку	–	120	120
інвестиція в Міждержавний банк	–	1	1
Усього інструментів капіталу на продаж	–	121	121
Усього цінних паперів нерезидентів	75 255	36 072	111 327

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення боргових цінних паперів нерезидентів за станом на 31 грудня 2010 року надана в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість у іноземній валюті, в мільйонах	Загальна номінальна вартість у гривневому еквіваленті, в мільйонах гривень	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах у розрізі емітентів:						
Державні облигації:						
цінні папери емітентів США:						
номіновані в доларах США	8 386	66 767	0,167–1,987	0,375–5	Кожні 6 місяців	Від 1 місяця до 5 років
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	617	7 582	0,590–1,574	0,786–9,0	Кожні 6 місяців або щокварталу	Від 2 місяців до 4,2 року
номіновані в доларах США	355	2 826	0,3667–1,5667	0,625–3,5	1 раз на рік або кожні 6 місяців	Від 5 місяців до 3 років
номіновані в євро	3 074	32 506	0,364–3,915	0,5–6,5	1 раз на рік або щокварталу	Від 4 днів до 4,8 року
цінні папери інших емітентів:						
номіновані в доларах США	108	860	0,305–1,233	0,434–3,5	Щокварталу або кожні 6 місяців	Від 4 місяців до 2,5 року
Облигації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів						
цінні папери емітентів США:						
номіновані в доларах США	437	3 479	0,188–1,075	0,289–4,5	Кожні 6 місяців або щокварталу	Від 2 місяців до 2,5 року
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	318	3 906	0,762–2,20	0,7885–5,375	Щокварталу або один раз на рік	Від 2 місяців до 3,7 року
номіновані в доларах США	1 621	12 908	0,288–2,767	0,288–5,5	Щокварталу, кожні 6 місяців або один раз на рік	Від 24 днів до 5,8 року
номіновані в євро	820	8 670	0,791–2,924	0,942–4,75	Щокварталу або один раз на рік	Від 27 днів до 6,2 року
цінні папери Банку міжнародних розрахунків:						
номіновані в доларах США	80	637	0,230	3,875	Кожні 6 місяців	349 днів
цінні папери інших емітентів:						
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	45	553	1,287–1,764	2,25–6,875	Кожні 6 місяців або один раз на рік	Від 4 місяців до 3 років
номіновані в доларах США	771	6 140	0,339–2,136	0,466–5,875	Щокварталу, кожні 6 місяців або один раз на рік	Від 2 місяців до 5 років
номіновані в євро	20	211	2,88	3,5	Один раз на рік	До 4 років

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон і строки погашення боргових цінних паперів нерезидентів за станом на 31 грудня 2009 року надана в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість у іноземній валюті, в мільйонах	Загальна номінальна вартість у гривневому еквіваленті, в мільйонах гривень	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах у розрізі емітентів:						
Державні облигації:						
цінні папери емітентів США: номіновані в доларах США	3 109	24 828	0,19–3,92	0,75–6,5	Кожні 6 місяців	Від 1 місяця до 10 років
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	691	8 749	0,57–1,82	3,25–9	Кожні 6 місяців	Від 5 місяців до 2,5 року
номіновані в доларах США	265	2 116	0,97–1,73	1,25–3,5	Кожні 6 місяців або один раз на рік	Від 1,6 року до 2,7 року
номіновані в євро	3 024	34 627	0,4–2,66	1,25–6,5	Один раз на рік	Від 4 днів до 5 років
цінні папери інших емітентів: номіновані в доларах США	158	1 262	0,34–2,44	0,42–3,5	Щокварталу або кожні 6 місяців	Від 8 місяців до 3,5 року
Облігації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів						
цінні папери емітентів США: номіновані в доларах США	495	3 953	0,23–1,89	0,18–4,5	Щомісяця, щокварталу або кожні 6 місяців	Від 4 місяців до 3 років
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	383	4 851	0,63–3,122	0,623–5,5	Щокварталу або один раз на рік	Від 1 місяця до 5 років
номіновані в доларах США	1 577	12 596	0,24–3,72	0,28–5,5	Щокварталу, кожні 6 місяців або один раз на рік	Від 19 днів до 7 років
номіновані в євро	648	7 419	0,48–2,897	0,96–4,75	Щокварталу або один раз на рік	Від 2 місяців до 5 років
цінні папери Банку міжнародних розрахунків: номіновані в доларах США	80	639	1,11	3,88	Кожні 6 місяців	До 2 років
цінні папери інших емітентів:						
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	25	317	1,74	6,875	Кожні 6 місяців	До 1,5 року
номіновані в доларах США	511	4 082	0,38–2,99	0,46–5,875	Щокварталу, кожні 6 місяців або один раз на рік	Від 5 місяців до 5 років
номіновані в євро	90	1 030	0,588–3,655	1,335–4,375	Щокварталу або один раз на рік	Від 5 місяців до 5 років

7. Авуари в СПЗ

Авуари в СПЗ – кошти до запитання у СПЗ, що обліковуються на рахунку, який відкрито в МВФ для України.

Нижче надано рух коштів за рахунками авуарів у СПЗ протягом 2010 року:

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Залишок авуарів у СПЗ на 1 січня	510	66
Надходження коштів від МВФ за програмою "Стенд-бай"		
на користь Національного банку	11 107	10 088
на користь Уряду	16 083	36 946
Надходження коштів від МВФ від перерозподілу СПЗ	–	16 349
Купівля СПЗ	1 704	1 267
Інші надходження та платежі	66	50
Погашення кредиту	–	(676)
Сплата комісій, пов'язаних з отриманням кредиту	(239)	(335)
Конвертація СПЗ в інші іноземні валюти:		
на користь Національного банку	(11 099)	(10 019)
на користь Уряду	(16 078)	(52 521)
Сплата відсотків за користування позикою МВФ		
від імені Національного банку	(1 060)	(797)
від імені Уряду	(870)	(268)
Сплата відсотків за користування коштами, отриманими за розподілом СПЗ		
від імені Національного банку	(4)	(7)
від імені Уряду	(39)	–
Доходи за авуарами в СПЗ	–	9
Курсові різниці	(18)	358
Залишок авуарів у СПЗ на 31 грудня	<u>63</u>	<u>510</u>

У 2010 році на рахунок авуарів у СПЗ надійшли кошти на суму 2 250 мільйонів СПЗ (27 190 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу) за програмою "Стенд-бай". З них 575 мільйонів СПЗ (6 906 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) та 345 мільйонів СПЗ (4 201 мільйон гривень за офіційним курсом на дату отримання) – отримання першого та другого траншу за новою програмою "Стенд-бай" на рахунок Національного банку, які були конвертовані в інші іноземні валюти і відображені як заборгованість Національного банку перед МВФ, 675 мільйонів СПЗ (8 107 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) та 655 мільйонів СПЗ (7 976 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) – надходження коштів першого та другого траншів за програмою "Стенд-бай" на користь Уряду, які були конвертовані в інші іноземні валюти і зараховані на рахунок Державного казначейства в Національному банку.

У 2009 році на рахунок авуарів у СПЗ надійшли кошти на суму 4 000 мільйонів СПЗ (47 034 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу) за програмою "Стенд-бай". З них 875 мільйонів гривень траншу за програмою "Стенд-бай" на рахунок Національного банку, які були конвертовані в інші іноземні валюти і обліковані як заборгованість Національного банку перед МВФ, 1 000 мільйонів СПЗ (11 529 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) та 2 125 мільйонів СПЗ (25 417 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) – надходження коштів у частині другого і третього траншів за програмою "Стенд-бай" на користь Уряду, які були конвертовані в інші іноземні валюти і зараховані на рахунок Державного казначейства у Національному банку.

У зв'язку з фінансовою кризою для забезпечення ліквідності в глобальній економічній системі шляхом поповнення валютних резервів країн-членів МВФ, Рада керуючих МВФ прийняла рішення про загальний і спеціальний розподіл СПЗ між ними.

У 2009 році на рахунок авуарів у СПЗ надійшли кошти на суму 1 017 мільйонів СПЗ (12 667 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу) за загальним і 292 мільйони СПЗ (3 682 мільйони гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу) за спеціальним розподілом. Частину цієї суми в обсязі 1 228 мільйонів СПЗ (15 329 мільйонів гривень) конвертовано в долари США та євро і зараховано на рахунки Державного казначейства України для фінансування фіскального дефіциту. Сума зобов'язання перед МВФ у частині коштів, які не були використані, загальною сумою 81 мільйон СПЗ (999 мільйонів гривень за офіційним курсом на кінець року) наведена в примітці 17.

8. Цінні папери України

На 31 грудня 2010 року цінні папери України подані таким чином:

	Державні цінні папери	Корпоративні цінні папери	Усього (у мільйонах гривень)
Боргові цінні папери на продаж			
у національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	7 835	–	7 835
в іноземній валюті:			
ОЗДП, номіновані в доларах США	1 487	–	1 487
ОЗДП, номіновані в євро	822	–	822
Усього боргових цінних паперів на продаж	10 144	–	10 144
Боргові цінні папери, що віднесені			
до категорії кредити та дебіторська заборгованість			
у національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	43 528	–	43 528
облігації державної іпотечної установи	–	1 207	1 207
Усього боргових цінних паперів, що віднесені до категорії кредити та дебіторська заборгованість	43 528	1 207	44 735
Усього цінних паперів України	53 672	1 207	54 879

Національний банк відповідно до Закону України "Про Національний банк України" здійснює операції з цінними паперами України тільки на вторинному ринку.

Облігації внутрішньої державної позики (далі – ОВДП) емітовані Міністерством фінансів України і мають номінальну вартість 1 000 гривень кожна.

Облігації зовнішньої державної позики (далі – ОЗДП) емітовані Міністерством фінансів України, номіновані в доларах США та євро та мають номінальну вартість 1 000 доларів, 100 000 доларів та 50 000 євро кожна.

У квітні 2010 року ОЗДП, номіновані в доларах США та євро, у сумі 2 331 мільйон гривень за номіналом (гривневий еквівалент на дату переведення) за рішенням Національного банку переведені з портфеля до погашення в портфель на продаж, оскільки Національний банк України планував їх продати.

Прості векселі Державного казначейства України були отримані у вересні 2000 року від Міністерства фінансів України під час реструктуризації нарахованих доходів за облігаціями внутрішніх державних позик, що підлягали отриманню в 2000–2004 роках. У 2010 році відбулося остаточне погашення векселів загальною сумою 199 мільйонів гривень (у 2009 році відбулося погашення векселів загальною сумою 196 мільйонів гривень). Нарахування процентів за векселями Державного казначейства України не передбачалося.

Облігації Державної іпотечної установи з додатковим забезпеченням у формі державної гарантії за зобов'язаннями емітента, що видані Кабінетом Міністрів України (далі – облігації ДІУ), – боргові зобов'язання, частина яких у сумі 505 мільйонів гривень була придбана Національним банком з метою регулювання грошово-кредитного ринку, інша – у сумі 702 мільйони гривень – отримана в результаті врегулювання взаємовідносин через невиконання банком своїх зобов'язань перед Національним банком. Облігації ДІУ мають номінальну вартість 100 000 гривень кожна.

Протягом 2010 року Національний банк придбав ОВДП загальною номінальною вартістю 8 402 мільйони гривень відповідно до Закону України "Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України". Згідно з цим законом Національний банк викупував за номінальною вартістю державні цінні папери України в банків, що були рекапіталізовані за рішеннями Уряду.

Крім того, у 2010 році Національний банк за зверненням Уряду придбав ОВДП, які були емітовані з метою рекапіталізації НАК "Нафтогаз", загальною номінальною вартістю 15 247 мільйонів гривень. Ці цінні папери також були придбані за номінальною процентною ставкою.

Вищезазначені ОВДП, придбані Національним банком у 2010 році, були віднесені до категорії позики та дебіторська заборгованість. Їх справедлива вартість на дату придбання становила 16 578 мільйонів гривень. Різницю між сплаченими коштами за ці цінні папери та їх справедливою вартістю на час первісного визнання в розмірі 7 260 мільйонів гривень Національний банк визнав у складі власного капіталу (примітка 3).

У 2009 році Національний банк придбав ОВДП загальною номінальною вартістю 29 342 мільйони гривень. Крім того, у грудні 2009 року Національний банк отримав ОВДП загальною номінальною вартістю 7 991 мільйон гривень у результаті реструктуризації заборгованості Уряду за кредитами в іноземній валюті відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України на 2009 рік". Також протягом 2009 року Національний банк придбав ОЗДП загальною номінальною вартістю 2 262 мільйони гривень з метою рефінансування банків України, керуючись Законом України "Про Державний бюджет України на 2009 рік".

ОВДП, придбані у 2009 році, були віднесені до категорії кредити та дебіторська заборгованість. Справедлива вартість зазначених державних цінних паперів на дату придбання становила 29 411 мільйонів гривень. Різницю між номінальною вартістю цих цінних паперів та їх справедливою вартістю на час первісного визнання в розмірі 10 184 мільйони гривень Національний банк визнав у складі власного капіталу (примітка 3).

До боргових цінних паперів на продаж уключені ОВДП, за якими проводяться операції з двостороннього котирування, які здійснюються шляхом продажу ОВДП з передбаченою законодавством гарантією їх викупу у власників у будь-який час. За станом на 31 грудня 2010 року загальна номінальна вартість ОВДП, призначених для операцій з двостороннього котирування, становить 2 908 мільйонів гривень (на 31 грудня 2009 року – 3 880 мільйонів гривень).

Усі цінні папери України не були ні простроченими, ні знеціненими за станом на 31 грудня 2010 року та 31 грудня 2009 року.

Відшкодування всіх цінних паперів України очікується пізніше ніж через 12 місяців від дати балансу, за винятком короткострокових ОВДП і нарахованих процентів за борговими цінними паперами загальною сумою 3 278 мільйонів гривень, які підлягають сплаті протягом 2011 року (у 2009 році відшкодування всіх цінних паперів України очікувалося пізніше ніж через 12 місяців від дати балансу, за винятком короткострокових ОВДП і нарахованих процентів за борговими цінними паперами загальною сумою 2 233 мільйони гривень, які підлягали сплаті протягом 2010 року).

Аналіз кредитного ризику за цінними паперами України наведено в примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32, аналіз ризику ліквідності – у примітці 33. Інформацію про розрахункову справедливу вартість цінних паперів України наведено в примітці 35.

На 31 грудня 2009 року цінні папери України подані таким чином:

	Державні цінні папери	Корпоративні цінні папери	Усього (у мільйонах гривень)
Боргові цінні папери на продаж:			
у національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	14 600	–	14 600
Усього боргових цінних паперів на продаж	14 600	–	14 600
Боргові цінні папери до погашення:			
у національній валюті:			
векселі Державного казначейства України	199	–	199
в іноземній валюті:			
ОЗДП, номіновані в доларах США	895	–	895
ОЗДП, номіновані в євро	526	–	526
Усього боргових цінних паперів до погашення	1 620	–	1 620
Боргові цінні папери, що віднесені до категорії кредити та дебіторська заборгованість			
у національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	28 472	–	28 472
облігації державної іпотечної установи	–	1 207	1 207
Усього боргових цінних паперів, що віднесені до категорії кредити та дебіторська заборгованість	28 472	1 207	29 679
Усього цінних паперів України	44 692	1 207	45 899

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення цінних паперів України за станом на 31 грудня 2010 року надана в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість у гривнях, у мільйонах гривень	Загальна номінальна вартість в іноземній валюті, у мільйонах	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери на продаж:						
у національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	7 478	–	5,32–11,82	9,50–25,14	Щокварталу або кожні 6 місяців	Від 4 місяців до 6 років
в іноземній валюті:						
ОЗДП, номіновані в доларах США	1 461	183	5,31–6,79	6,38–7,65	Кожні 6 місяців	Від 2 до 7 років
ОЗДП, номіновані в євро	878	83	6,83	4,95	Один раз на рік	До 5 років
Боргові цінні папери, що віднесені до категорії кредити та дебіторська заборгованість:						
у національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	56 104	–	9,83–17,94	9,50–12,00	Кожні 6 місяців	Від 2 до 12 років
облігації Державної іпотечної установи	1 200	–	7,60–12,66	9,40–12,10	Щокварталу	Від 2 до 4 років

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення цінних паперів України за станом на 31 грудня 2009 року:

	Загальна номінальна вартість у гривнях, у мільйонах гривень	Загальна номінальна вартість в іноземній валюті, у мільйонах	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери на продаж:						
у національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	14 241	–	9,75–21,08	9,50–20,00	Щокварталу або кожні 6 місяців	Від 2 місяців до 6 років
Боргові цінні папери, що віднесені до категорії кредити та дебіторська заборгованість:						
у національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	36 490	–	9,73–19,03	6,59–12,00	Щокварталу або кожні 6 місяців	Від 4 місяців до 11 років
облігації Державної іпотечної установи	1 200	–	9,74–12,66	9,40–12,10	Щокварталу	Від 3 до 5 років
Боргові цінні папери до погашення:						
у національній валюті:						
векселі Державного казначейства України	199	–	–	–	–	До 1 року
в іноземній валюті:						
ОЗДП, номіновані в доларах США	1 466	183	16,57–26,62	6,38 –7,65	Кожні 6 місяців	Від 2 до 7 років
ОЗДП, номіновані в євро	951	83	14,69–19,76	4,95	Один раз на рік	До 6 років

9. Кредити банкам та іншим позичальникам

Кредити банкам та іншим позичальникам за цільовим призначенням класифікуються таким чином:

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності:		
для стабілізації роботи банків	73 033	85 167
за операціями репо	114	66
шляхом проведення тендерів Національним банком	100	1 332
довгострокові кредити на ЄВРО–2012 та інші цільові кредити	1 603	671
інші	10	10
Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку		
	58	146
Інші	193	212
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам	(14 329)	(13 640)
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	60 782	73 964

Сума кредитів для стабілізації роботи банків, за якими очікується відшкодування або сплата пізніше, ніж за 12 місяців від дати балансу, становить 51 252 мільйони гривень (2009 рік – 25 629 мільйонів гривень).

У 2010 році у відповідності із нормативно-правовими актами Національного банку відсоткові ставки за кредитами для стабілізації роботи банків були змінені із фіксованих на плаваючі. Станом на 31 грудня 2010 року загальна сума кредитів, за якими було змінено відсоткові ставки, становить 38 555 мільйонів гривень.

На думку Національного банку, в результаті цієї зміни контрактні права на грошові потоки за відповідними фінансовими активами втратили чинність, тому було припинено визнання тих кредитів, які не були знецінені і за якими було змінено відсоткові ставки, і нові фінансові інструменти були визнані за справедливою вартістю. Оскільки переглянуті відсоткові ставки відповідали ринковим, на дату первісного визнання цих нових активів не було визнано прибутку або збитку.

Кредити для підтримання ліквідності банків надавалися під забезпечення державних облігацій України, майнових прав, що виникли в банку щодо кредитів, виданих суб'єктам господарювання та фізичним особам, облігацій місцевих позик, облігацій підприємств, іноземної валюти, акцій власників істотної участі банку та інших активів.

У резервах під кредити банкам та іншим позичальникам протягом 2010 року відбулися такі зміни:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на початок року	13 361	67	212	13 640
Збільшення резерву	8 198	–	–	8 198
Амортизація дисконту	(526)	–	–	(526)
Зменшення резерву	(6 929)	(1)	(44)	(6 974)
Списання активів за рахунок резервів	–	(9)	–	(9)
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на кінець року	<u>14 104</u>	<u>57</u>	<u>168</u>	<u>14 329</u>

У резервах під кредити банкам та іншим позичальникам протягом 2009 року відбулися такі зміни:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на початок року	17	167	217	401
Збільшення резерву	13 360	3	–	13 363
Зменшення резерву	–	–	(5)	(5)
Списання активів за рахунок резервів	(16)	(103)	–	(119)
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на кінець року	<u>13 361</u>	<u>67</u>	<u>212</u>	<u>13 640</u>

На 31 грудня 2010 року кредити банкам та іншим позичальникам за кредитною якістю класифікуються так:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Не прострочені і не знецінені з кредитним рейтингом				
В–	29 814	–	–	29 814
ССС+	1 900	–	–	1 900
без рейтингу	10 098	2	–	10 100
кредити реструктуризовані у 2010 році	3 034	–	–	3 034
Усього не прострочених і не знецінених	44 846	2	–	44 848
Прострочені, але не знецінені				
прострочені до 30 днів	323	–	–	323
прострочені від 31 до 90 днів	52	–	–	52
прострочені від 91 до 180 днів	6	–	–	6
прострочені більше ніж 360 днів	7	–	–	7
Усього прострочених, але не знецінених	388	–	–	388
Індивідуально знецінені				
не прострочені	18 885	–	24	18 909
прострочені до 30 днів	52	–	–	52
прострочені від 31 до 90 днів	174	–	–	174
прострочені від 91 до 180 днів	54	–	–	54
прострочені від 181 до 360 днів	352	–	–	352
прострочені більше ніж 360 днів	10 109	58	167	10 335
Усього індивідуально знецінених	29 626	58	191	29 876
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам	(14 104)	(58)	(167)	(14 329)
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	<u>60 756</u>	<u>2</u>	<u>24</u>	<u>60 782</u>

Як зазначено в примітці 2, основним чинником, який Національний банк брав до уваги під час розгляду питання знецінення кредитів, є їх прострочений статус, можливість реалізації застави та погіршення фінансового стану позичальника. На підставі цього в таблиці вище наведено аналіз термінів прострочення платежів за кредитами, які в індивідуальному порядку визнані як знецінені.

На 31 грудня 2009 року кредити банкам та іншим позичальникам за кредитною якістю класифікуються так:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і серед- ніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Не прострочені і не знецінені з кредитним рейтингом				
В-	18 584	1	–	18 585
ССС+	746	3	–	749
ССС	356	–	–	356
без рейтингу	7 256	50	–	7 306
кредити, реструктуризовані в 2009 році	27 783	–	–	27 783
Усього не прострочених і не знецінених	54 725	54	–	54 779
Прострочені, але не знецінені				
прострочені до 30 днів	1 241	–	–	1 241
прострочені від 30 до 90 днів	219	–	–	219
прострочені від 181 до 360 днів	39	25	–	64
Усього прострочених, але не знецінених	1 499	25	–	1 524
Індивідуально знецінені				
непрострочені	17 409	–	43	17 452
прострочені до 30 днів	448	–	–	448
прострочені від 30 до 90 днів	1 216	–	–	1 216
прострочені від 91 до 180 днів	120	–	–	120
прострочені від 181 до 360 днів	11 829	–	–	11 829
прострочені більше ніж 360 днів	–	67	169	236
Усього індивідуально знецінених	31 022	67	212	31 301
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам	(13 361)	(67)	(212)	(13 640)
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	<u>73 885</u>	<u>79</u>	<u>–</u>	<u>73 964</u>

Нижче наведена справедлива вартість забезпечення за кредитами, які в індивідуальному порядку визнані як знецінені, а також за простроченими, але не знеціненими кредитами на 31 грудня 2010 року:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
				(у мільйонах гривень)
облігації Державної іпотечної установи	184	—	—	184
державні цінні папери	877	—	—	877
майнові права за кредитними договорами	6 741	—	—	6 741
іпотека	8 578	—	—	8 578
обладнання	1 534	—	—	1 534
корпоративні права на частку в статутному капіталі підприємств	2 037	—	—	2 037
інші активи	26	—	—	26
Усього справедливої вартості забезпечення	19 977	—	—	19 977

Нижче наведена справедлива вартість забезпечення за кредитами, які в індивідуальному порядку визнані як знецінені, а також за простроченими, але не знеціненими кредитами на 31 грудня 2009 року:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
				(у мільйонах гривень)
облігації Державної іпотечної установи	176	—	—	176
державні цінні папери	15	—	—	15
майнові права за кредитними договорами	9 430	—	—	9 430
іпотека	10 890	—	—	10 890
інші активи	589	—	—	589
Усього справедливої вартості забезпечення	21 100	—	—	21 100

На 31 грудня 2009 року справедлива вартість застави за індивідуально знеціненими та простроченими, але не знеціненими кредитами, наданими в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку, та за іншими кредитами була оцінена як нульова у зв'язку з проблемами юридичного характеру стосовно звернення стягнення на предмет застави.

Нижче наведена інформація про отриману заставу під забезпечення кредитів станом на 31 грудня 2010 року:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Кредити забезпечені:				
державними цінними паперами	2 029	–	–	2 029
облігаціями підприємств і місцевих позик	13	–	–	13
іпотекою	21 497	–	–	21 497
майновими правами за кредитними договорами	34 142	–	–	34 142
векселями підприємств	1 603			1 603
акціями власників істотної участі банку	7 211	–	–	7 211
наданими гарантіями	5 680	–	–	5 680
іншими активами	2 562	–	165	2 727
коштами на кореспондентському рахунку	123	–	–	123
Кредити незабезпечені	–	58	28	86
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам (до резерву)	74 860	58	193	75 111

Нижче наведена інформація про отриману заставу під забезпечення кредитів на 31 грудня 2009 року:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Кредити забезпечені:				
державними цінними паперами	1 081	–	–	1 081
облігаціями підприємств і місцевих позик	590	–	–	590
іпотекою	20 564	–	–	20 564
майновими правами за кредитними договорами	54 319	–	–	54 319
акціями власників істотної участі банку	2 981	–	–	2 981
наданими гарантіями	5 169	–	–	5 169
іншими активами	2 542	–	166	2 708
Кредити незабезпечені	–	146	46	192
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам (до резерву)	87 246	146	212	87 604

Аналіз кредитів банкам та іншим позичальникам у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 29, аналіз кредитного ризику – у примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32, аналіз ризику ліквідності – у примітці 33. Оціночна справедлива вартість кредитів банкам та іншим позичальникам зазначена в примітці 35.

10. Внутрішній державний борг

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в національній валюті:		
1994–1996	<u>3 306</u>	<u>3 439</u>
Усього внутрішнього державного боргу в національній валюті	3 306	3 439
Резерв під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в національній валюті	<u>(661)</u>	<u>(688)</u>
Усього внутрішнього державного боргу	<u>2 645</u>	<u>2 751</u>

Кредити в національній та іноземній валюті надавалися Національним банком у 1991–1996 роках для фінансування дефіциту Державного бюджету України. Відповідно до Закону про реструктуризацію заборгованість за кредитами в національній валюті, які надавалися в 1994–1996 роках у сумі 3 439 мільйонів гривень, у 2000 році було реструктуризовано та віднесено на внутрішній державний борг. Внутрішній державний борг є незабезпеченим.

Відповідно до вищезазначеного закону, починаючи з 2010 року до 2035 року щокварталу рівними частинами здійснюється погашення суми внутрішнього державного боргу України в національній валюті за кредитами, наданими в 1994–1996 роках, зі здійсненням плати на рівні 5% річних за її обслуговування. У 2010 році погашено внутрішнього державного боргу України в національній валюті на суму 132 мільйони гривень. Процентні доходи за кредитами, що надані Урядом в національній валюті, визнаються в консолідованому звіті про фінансові результати.

У резерві під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом, відбулися такі зміни:

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Резерв під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом на початок року	688	796
(Зменшення)/збільшення резерву протягом року за кредитами, наданими Урядом в національній валюті	(27)	619
Зменшення резерву протягом року за кредитами, наданими Урядом в іноземній валюті	—	<u>(727)</u>
Резерв під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом на кінець року	<u>661</u>	<u>688</u>

Відповідно до Закону про реструктуризацію в 2000 році Національний банк створив резерв під внутрішній державний борг у розмірі 2% від суми боргу за кредитами, що надані Урядом в національній валюті в 1994–1996 роках. Починаючи з 2001 року законами України про Державний бюджет України на 2001–2008 роки дію статті про створення резервів було призупинено.

Національний банк у 2009 році створив резерви під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в національній валюті відповідно до рішення Правління Національного банку України за погодженням з Радою Національного банку в сумі 619 мільйонів гривень. На 31 грудня 2009 року резерви під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в національній валюті, становили 688 мільйонів гривень, що відповідає 20% від суми боргу за кредитами, що надані Урядом.

У 2010 році Національний банк вивільнив частину резервів під внутрішній державний борг за кредитами, наданими Урядом в національній валюті, у сумі 27 мільйонів гривень у зв'язку з погашенням частини внутрішнього державного боргу України в національній валюті.

Відшкодування внутрішнього державного боргу в сумі 106 мільйонів гривень (за вирахуванням резерву) очікується впродовж 12 місяців, а відшкодування решти боргу пізніше ніж через 12 місяців (у 2009 році відшкодування всього внутрішнього державного боргу очікувалося пізніше ніж через 12 місяців).

Аналіз внутрішнього державного боргу в розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32, аналіз ризику ліквідності – у примітці 33.

Інформацію про розрахункову справедливу вартість внутрішнього державного боргу наведено в примітці 35.

11. Внески в рахунок квоти МВФ

Сума квоти – це спеціальний тип активу, який є внеском України як члена МВФ. Величина квоти залежить від економічного розвитку країни і визначається Радою керуючих МВФ. Квота визначає для країни-члена кількість голосів у МВФ, ліміти доступу до фінансових ресурсів МВФ та частку в розподілі СПЗ – одиниці обліку МВФ. Основна частина квоти України була сплачена шляхом випуску Міністерством фінансів України та Національним банком безпроцентних боргових зобов'язань на користь МВФ, а решта – зарахована на рахунки МВФ № 1 та № 2 (примітка 17). На 31 грудня 2010 року загальна сума квоти України становить 1 372 мільйони СПЗ (16 823 мільйони гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року) (2009 рік – 1 372 мільйони СПЗ, або 17 175 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року). Проценти за квотою не нараховуються. Внески в рахунок квоти є непоточним активом.

12. Основні засоби та нематеріальні активи

	Будівлі та споруди	Транспортні засоби	Машини та обладнання	Інструменти, прилади та інвентар	Інші основні засоби	Незавершені капітальні вкладення	Нематеріальні активи	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>								
Первісна (переоцінена) вартість на 1 січня 2009 року	5 181	125	1 182	113	156	158	101	7 016
Знос на 1 січня 2009 року	462	52	718	63	96	–	57	1 448
Балансова вартість на 1 січня 2009 року	4 719	73	464	50	60	158	44	5 568
Надходження	272	16	558	12	19	97	26	1 000
Переведення до іншої категорії	100	1	9	(6)	12	(116)	–	–
Переоцінка	93	–	–	–	–	–	–	93
Амортизація (знос), нарахована в поточному звітному році	(134)	(14)	(137)	(8)	(17)	–	(16)	(326)
Балансова вартість на 31 грудня 2009 року	5 050	76	894	48	74	139	54	6 335
Первісна (переоцінена) вартість на 31 грудня 2009 року	5 701	139	1 725	110	192	139	124	8 130
Знос на 31 грудня 2009 року	651	63	831	62	118	–	70	1 795
Балансова вартість на 31 грудня 2009 року	5 050	76	894	48	74	139	54	6 335
Надходження	15	12	392	8	12	245	15	699
Переведення з категорії на продаж	4	–	–	–	–	–	–	4
Вибуття	(2)	–	–	–	–	(8)	–	(10)
Переведення до іншої категорії	3	–	(3)	–	7	(9)	1	(1)
Переоцінка (дооцінка)	3	–	–	–	–	–	–	3
Амортизація (знос), нарахована в поточному звітному році	(145)	(15)	(175)	(9)	(17)	–	(21)	(382)
Первісна (переоцінена) вартість на 31 грудня 2010 року	5 726	149	2 095	117	208	367	139	8 801
Знос на 31 грудня 2010 року	798	76	987	70	132	–	90	2 153
Балансова вартість на 31 грудня 2010 року	4 928	73	1 108	47	76	367	49	6 648

У 2009 році проведена переоцінка будівель і споруд Національного банку з метою приведення залишкової (балансової) вартості цієї групи основних засобів до їх справедливої вартості. Переоцінка проводилася на підставі звітів незалежних оцінювачів, які мають належну професійну кваліфікацію та досвід у проведенні оцінки подібних активів. Для більшості будівель і споруд Національного банку базою для оцінки був порівняльний метод. Для спеціалізованих будівель або будівель, що є пам'ятками архітектури, базою для оцінки був витратний метод або метод прямої капіталізації доходу.

Керівництво Національного банку вважає, що протягом 2010 року не відбулося суттєвих змін у справедливій вартості будівель та споруд Національного банку.

Залишкова (балансова) вартість основних засобів уключає суму переоцінки в розмірі 4 095 мільйонів гривень (2009 рік – 4 093 мільйони гривень).

13. Інші активи

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Інші фінансові активи		
Кредити працівникам Національного банку та інша дебіторська заборгованість – не прострочена і не знецінена	342	301
Інші	1	–
Резерв за іншими фінансовими активами	(1)	–
Усього інших фінансових активів	342	301
Інші нефінансові активи		
Банківські метали	956	557
Оборотні матеріальні активи	233	308
Авансові платежі	164	257
Пам'ятні монети, сувенірна та інша продукція	120	75
Дорогоцінні метали та каміння	101	153
Інвестиції в асоційовані компанії	107	96
Необоротні матеріальні активи, що утримуються для продажу	23	26
Резерв за іншими нефінансовими активами	(6)	(5)
Усього інших нефінансових активів	1 698	1 467
Разом інших активів	2 040	1 768

Інші фінансові активи є незабезпеченими.

До інших нефінансових активів включено необоротні матеріальні активи (будівлі та споруди) у сумі 23 мільйонів гривень (2009 рік – 26 мільйонів гривень), стосовно яких Національний банк прийняв рішення щодо їх продажу. Балансова вартість цих активів не перевищує їх справедливої вартості за мінусом витрат на продаж.

У сумі резерву за іншими активами відбулися такі зміни:

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Резерв за іншими активами		
на початок року	5	6
Збільшення /(зменшення) резерву протягом року (примітка 27)	2	(1)
Резерв за іншими активами на кінець року	7	5

Інвестиції в асоційовані компанії на 31 грудня 2010 року подані таким чином:

Назва компанії	Країна реєстрації	Вид діяльності компанії	2010		2009	
			Балансова вартість	Частка участі (%)	Балансова вартість	Частка участі (%)
<i>(у мільйонах гривень)</i>						
Німецько-український фонд	Україна	Фінансова установа особливого виду	71	31,25	60	31,25
Приватне акціонерне товариство "Всеукраїнський депозитарій цінних паперів"	Україна	Депозитарна діяльність	<u>36</u>	<u>22,86</u>	<u>36</u>	<u>22,86</u>
Усього			<u>107</u>	<u> </u>	<u>96</u>	<u> </u>

Німецько-український фонд (далі – НУФ) заснований Кабінетом Міністрів України в особі Міністерства фінансів України Національним банком і Німецькою кредитною установою для відбудови (KfW), зареєстрованою в Німеччині. Основною сферою діяльності НУФ є підвищення конкурентоспроможності мікро- та малих підприємств України шляхом їх фінансування через уповноважені українські банки-учасники (з використанням коштів НУФ). Відповідно до статуту НУФ не має на меті отримання прибутку. Прибуток НУФ спрямовується на збільшення кредитних ресурсів для малих і середніх підприємств.

Приватне акціонерне товариство "Всеукраїнський депозитарій цінних паперів" (далі – депозитарій) засноване Національним банком, банками та іншими фінансовими установами України. Згідно зі статутом депозитарій створено з метою здійснення господарської діяльності із зберігання, обліку, клірингу і розрахунків за цінними паперами та проведення інших операцій, передбачених законодавством України про депозитарну діяльність.

Напрями використання чистого прибутку депозитарію визначають загальні збори акціонерів. За рахунок чистого прибутку здійснюється розвиток депозитарію, удосконалюється технологічно-організаційні процеси його діяльності, створюється та поповнюється резервний фонд тощо.

За інвестиціями в асоційовані компанії відбулися такі зміни:

	2010	2009
<i>(у мільйонах гривень)</i>		
Балансова вартість інвестицій на початок року	96	90
Внесок Національного банку до асоційованих компаній	–	15
Частка Національного банку в прибутках/ (збитках) асоційованих компаній	15	(11)
Переоцінка іноземної валюти	(4)	2
Балансова вартість інвестицій на кінець року	<u>107</u>	<u>96</u>

Інформацію про загальні активи та зобов'язання асоційованих компаній на 31 грудня 2010 року, а також доходи, витрати, прибуток, збиток асоційованих компаній за 2010 та 2009 фінансові роки наведено нижче:

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Усього активів	677	451
Усього зобов'язань	271	80
Усього доходів	81	22
Усього витрат	30	37
Чистий прибуток / (збиток) за рік	51	(15)

Відшкодування всіх інших активів очікується протягом 12 місяців, за винятком довгострокової дебіторської заборгованості, банківських металів та інвестицій в асоційовані компанії загальною сумою 1 364 мільйони гривень (у 2009 році – 850 мільйонів гривень).

Аналіз інших фінансових активів у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 29, аналіз кредитного ризику – у примітці 30, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз ризику ліквідності – у примітці 33.

14. Кошти банків

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Кореспондентські рахунки:		
у національній валюті	16 726	17 413
в іноземній валюті	–	3
Кошти обов'язкових резервів на окремих рахунках в Національному банку	7 678	5 770
Кошти банків на рахунках із спеціальним режимом використання:		
у національній валюті	129	7
в іноземній валюті	<u>1 824</u>	<u>166</u>
Усього коштів банків	<u>26 357</u>	<u>23 359</u>

Кошти обов'язкових резервів обліковуються на окремому рахунку в Національному банку (2009 рік – на окремому рахунку в Національному банку та на кореспондентських рахунках в національній валюті). За станом на 31 грудня 2010 року обов'язковий резерв розраховується як проста середня за місяць (на 31 грудня 2009 року – як проста середня за місяць) і повинен утримуватися на рівні від 0% до 7% (на 31 грудня 2009 року – від 0% до 7%) від певних зобов'язань банків. Відповідно до нормативно-правових актів Національного банку за станом на 31 грудня 2010 року банки повинні формувати на окремому рахунку в Національному банку 100% від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування (за станом на 31 грудня 2009 року – 50% від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування, на окремому рахунку в Національному банку та залишок суми обов'язкових резервів, сформованих згідно з установленими нормативами на відповідний період, на кореспондентському рахунку в Національному банку. Обсяг обов'язкових резервів який має зберігатися щоденно на початок операційного дня на кореспондентському рахунку в Національному банку мав бути не менше, ніж 90% від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування, та зберігався на кореспондентському рахунку в Національному банку). За

залишками коштів обов'язкових резервів, що перераховані банками на окремий рахунок у Національному банку, нараховуються проценти в розмірі 30% від облікової ставки Національного банку за умови дотримання банком порядку формування та зберігання обов'язкових резервів (на 31 грудня 2009 року – 30% від облікової ставки Національного банку за умови дотримання банком порядку формування та зберігання обов'язкових резервів). Проценти за залишками коштів, що формують обов'язкові резерви на кореспондентському рахунку, не нараховувалися.

Сума нарахованих відсотків, які включено до складу коштів обов'язкових резервів на окремих рахунках в Національному банку України за станом на 31 грудня 2010 року, становить 15 мільйонів гривень (у 2009 році – 14 мільйонів гривень).

За станом на 31 грудня 2010 року банкам дозволено зараховувати для покриття обов'язкових резервів придбані ними цільові облігації внутрішніх державних позик України, випущені з метою залучення коштів для фінансування заходів, пов'язаних з підготовкою і проведенням чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні, у розмірі 100% їх номінальної вартості (на 31 грудня 2009 року – банкам дозволено зараховувати для покриття обов'язкових резервів придбані ними цільові облігації внутрішніх державних позик України, випущені з метою залучення коштів для фінансування заходів, пов'язаних з підготовкою і проведенням чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні, у розмірі 20% від суми обов'язкових резервів, що формуються на кореспондентському рахунку в Національному банку).

Кошти банків із спеціальним режимом використання за станом на 31 грудня 2010 року включають резерви за залученими банками позиками в іноземній валюті від нерезидентів, кошти для формування статутного капіталу новостворюваних банків під час їх реєстрації, для проведення розрахунків ліквідаційними комісіями в разі припинення діяльності банку та в інших випадках, передбачених законодавством України та нормативно-правовими актами Національного банку (у 2009 році – кошти для формування статутного капіталу новостворюваних банків під час їх реєстрації, для проведення розрахунків ліквідаційними комісіями в разі припинення діяльності банку та в інших випадках, передбачених законодавством України та нормативно-правовими актами Національного банку).

Усі кошти банків мають строк погашення до 12 місяців (у 2009 році – усі до 12 місяців).

Аналіз коштів банків у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32 та аналіз за строками погашення – у примітці 33.

15. Кошти державних та інших установ

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Кошти бюджетів	21 567	1 389
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	190	619
Інші	416	209
Усього коштів державних та інших установ	22 173	2 217

Національний банк обслуговує кошти Державного бюджету України і місцевих бюджетів, які консолідовані на єдиному казначейському рахунку. За станом на 31 грудня 2010 року до коштів бюджетів включені надходження на рахунки Державного казначейства України коштів від МВФ у рамках нової програми "Стенд-бай" між Урядом України та МВФ.

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" за коштами бюджетних установ проценти не сплачуються.

Кошти інших установ включають залишки на рахунку Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку в сумі 11 мільйонів гривень (у 2009 році – 12 мільйонів гривень) (примітка 2).

Усі кошти державних та інших установ мають строк погашення до 12 місяців (у 2009 році – до 12 місяців).

Аналіз коштів державних та інших установ у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32 та аналіз за строками погашення – у примітці 33.

16. Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком

Депозитний сертифікат Національного банку – це один з монетарних інструментів, що є борговим цінним папером Національного банку в бездокументарній формі, який засвідчує розміщення в Національному банку коштів банків та їх право на отримання внесеної суми і процентів після закінчення встановленого строку.

Операції з розміщення депозитних сертифікатів здійснюються на договірній основі з банками строком на один день (депозити овернайт) та до 90 днів (2009 рік – строком на один день (депозити овернайт), до 90 днів).

На 31 грудня 2010 року в обігу перебували депозитні сертифікати номінальною вартістю 1 мільйон гривень, строком розміщення від 6 до 57 днів, середньозважена дохідність за якими становила 5,1% річних (2009 рік – середньозважена дохідність – 5,7% річних; строк розміщення від 6 до 89 днів). Середньозважена дохідність за розміщеними протягом 2010 року депозитними сертифікатами становила 3,2% річних, початковий строк розміщення коштів – від 2 до 89 днів (2009 рік – середньозважена дохідність – 6,6% річних; початковий строк розміщення від 2 до 90 днів).

Усі депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком, мають строк погашення до 12 місяців (у 2009 році – до 12 місяців).

Аналіз депозитних сертифікатів за валютами наведено в примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32 та аналіз за строками погашення – у примітці 33.

17. Зобов'язання перед МВФ

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Рахунки МВФ № 1 та № 2	43	43
Зобов'язання перед МВФ за розподілом СПЗ	999	1 020
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	16 780	17 131
Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею СПЗ	58 925	48 624
Усього зобов'язань перед МВФ	<u>76 747</u>	<u>66 818</u>

Кошти на рахунках № 1 та № 2 використовуються для проведення операцій з МВФ, включаючи сплату внесків за квотою, купівлю і викуп коштів та для розрахунків за операціями МВФ у валюті України відповідно.

Зобов'язання перед МВФ за розподілом СПЗ являють собою кошти, які були отримані за спеціальним розподілом СПЗ, та які ще не перераховані Державному казначейству України (примітка 7).

До складу зобов'язань перед МВФ включено цінні папери, випущені на користь МВФ Міністерством фінансів України та Національним банком як фіскальним агентом щодо його заборгованості.

Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою являють собою зобов'язання зі сплати квоти. До їх складу також уключено боргові зобов'язання Міністерства фінансів України на користь МВФ зі сплати внеску в рахунок квоти на суму 2 511 мільйонів гривень (2009 рік – 2 511 мільйонів гривень).

Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею СПЗ являють собою кредити, отримані від МВФ Національним банком. У 2010 році зобов'язання перед МВФ збільшилися за рахунок надходжень від МВФ на суму 920 мільйонів СПЗ (11 107 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення операції). З них – перший транш у липні 2010 року на суму 575 мільйонів СПЗ (6 906 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення операції) та другий транш у грудні 2010 року на суму 345 мільйонів СПЗ (4 201 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення операції) згідно з домовленістю між Україною та МВФ у рамках нової програми "Стенд-бай" (2009 рік – другий транш у рамках попередньої програми "Стенд-бай" на суму 875 мільйонів СПЗ або 10 088 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення операції, а також надходжень коштів за розподілом СПЗ (примітка 7)).

Протягом 2010 року погашення зобов'язань перед МВФ не відбувалося (2009 рік – відбулося погашення зобов'язань перед МВФ на загальну суму 57 мільйонів СПЗ (676 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу, або 568 мільйонів гривень за річним курсом МВФ)).

Усі зобов'язання перед МВФ є довгостроковими, крім залишків на рахунках МВФ № 1 і № 2 та зобов'язань перед МВФ за розподілом СПЗ, що може бути використане Урядом на його вимогу.

Аналіз зобов'язань перед МВФ у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 31, аналіз процентного ризику – у примітці 32 та аналіз за строками погашення – у примітці 33.

18. Інші зобов'язання

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Інші фінансові зобов'язання		
Поточні рахунки працівників	760	567
Кредиторська заборгованість	28	102
Інші	–	2
Усього інших фінансових зобов'язань	788	671
Інші нефінансові зобов'язання		
Кредиторська заборгованість за податками	4	4
Доходи майбутніх періодів	8	7
Усього інших нефінансових зобов'язань	12	11
Разом інших зобов'язань	800	682

Усі інші зобов'язання є короткостроковими (у 2009 році – усі короткострокові, за винятком кредиторської заборгованості в сумі 1 мільйон гривень).

Аналіз інших фінансових зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 31 та аналіз за строками погашення – у примітці 33.

19. Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету України

Національний банк у 2010 році здійснював перерахування до Державного бюджету України сум перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами відповідно до статті 5 Закону України "Про Національний банк України" за підсумками кожного кварталу 2010 року (у 2009 році – згідно із Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2009 рік" та деяких інших законів України").

Кошторисні витрати повинні забезпечувати можливість виконання Національним банком його функцій і включають витрати, що відображаються в консолідованому звіті про фінансові результати, та видатки на фінансування капітальних інвестицій і створення фондів.

Сума прибутку, яка підлягає сплаті до Державного бюджету України, розраховується як сума отриманого прибутку за мінусом коштів, використаних на фінансування капітальних інвестицій, створення фондів та загальних резервів.

Нижче наведено розрахунок суми прибутку, що підлягає перерахуванню до Державного бюджету України:

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Прибуток за рік за консолідованим звітом про фінансові результати	17 084	2 877
Формування фондів Національного банку	(495)	(652)
Формування загальних резервів Національного банку	(854)	(151)
Амортизація результатів коригування вартості фінансових активів до їх справедливої вартості під час первісного визнання	(1 188)	(401)
Нерозподілений прибуток	–	(1 065)
Перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за підсумками поточного року, що підлягає перерахуванню до Державного бюджету України, у тому числі:	14 547	608
Перерахування авансом прибутку до бюджету	(14 547)	(608)
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	–	–

У 2010 році Національний банк перерахував до Державного бюджету України перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за 2009 рік у сумі 1 000 мільйон гривень та 14 547 мільйонів гривень перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за 2010 рік (у 2009 році – залишок суми перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за 2008 рік у сумі 4 455 мільйонів гривень та суму перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами за 2009 рік у розмірі 608 мільйонів гривень).

На дату випуску цієї консолідованої фінансової звітності звіт про виконання кошторису доходів і витрат, розподіл прибутку та консолідована фінансова звітність Національного банку за 2009 рік не затверджені Радою Національного банку.

Сума перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами Національного банку на 2010 рік, який Рада Національного банку затвердила у вересні 2009 року, становила 4 294 мільйони гривень. Сума перевищення доходів над витратами кошторису доходів і витрат Національного банку на 2010 рік зі змінами становить 14 547 мільйони гривень. Кошторис доходів і витрат зі змінами, схвалений Правлінням Національного банку, направлений Раді Національного банку та очікує на затвердження.

Сума амортизації результатів коригування вартості державних цінних паперів до їх справедливої вартості під час первісного визнання за 2010 рік у розмірі 1 188 мільйонів гривень

(2009 рік – у розмірі 401 мільйон гривень) була віднесена до відповідного резерву в складі капіталу згідно з обліковою політикою Національного банку.

20. Управління капіталом

Капітал Національного банку – залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань.

Для Національного банку як центрального банку немає вимог до розміру власного капіталу, крім розміру статутного капіталу, встановленого Законом України "Про Національний банк України".

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" розмір статутного капіталу становить 10 мільйонів гривень. Його розмір може бути збільшений за рішенням Ради Національного банку.

За підсумками 2007 року Радою Національного банку було збільшено статутний капітал Національного банку до 100 мільйонів гривень.

Формування загальних резервів та фондів Національного банку здійснюється відповідно до Закону України "Про Національний банк України" за рахунок прибутку Національного банку за рішенням Правління Національного банку.

Мета управління капіталом Національного банку полягає в підтриманні належного рівня капіталу для забезпечення економічної самостійності та здатності виконання Національним банком його функцій. Загальна сума капіталу, управління яким здійснює Національний банк, дорівнює сумі капіталу, зазначеній у консолідованому балансі. Сума капіталу, управління яким здійснює Національний банк, за станом на 31 грудня 2010 року становить 89 469 мільйонів гривень (у 2009 році – 96 089 мільйонів гривень).

Цілі і політика управління окремими складовими капіталу Національного банку визначаються відповідними внутрішніми положеннями, які затверджуються рішенням Ради Національного банку та Правління Національного банку. Формування фондів та резервів Національного банку на покриття фінансових ризиків, пов'язаних з виконанням його функцій, здійснюється згідно з положенням, що затверджується Радою Національного банку.

Загальні резерви формуються на покриття загальних ризиків (можливих збитків) під час проведення банківських операцій. Щорічний обсяг прибутку, що спрямовується на формування (збільшення) загальних резервів, визначається в розмірі 10% від суми прибутку до розподілу.

Сума прибутку, яка спрямовується на формування фондів Національного банку з метою забезпечення інвестицій у придбання, будівництво, поліпшення необоротних матеріальних і нематеріальних активів та соціального забезпечення потреб працівників Національного банку, визначається в межах лімітів, передбачених кошторисом доходів і витрат Національного банку за відповідними статтями.

Результат переоцінки монетарних активів і зобов'язань в іноземній валюті, монетарному золоті та банківських металах уключає результат, який виник під час переоцінки монетарних активів і зобов'язань в іноземній валюті, монетарному золоті та банківських металах у зв'язку зі змінами курсу гривні до іноземних валют, монетарного золота та банківських металів, у тому числі реалізований результат переоцінки.

Результати коригування вартості фінансових активів до їх справедливої вартості включають різницю, що виникає під час первісного визнання, між справедливою вартістю та вартістю придбання фінансових активів за операціями з власниками та доходи і витрати від амортизації цієї різниці, а також результат переоцінки інвестицій на продаж до їх справедливої вартості.

На 31 грудня 2010 року власний капітал Національного банку складається з таких компонентів:

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Статутний капітал	100	100
Фонди Національного банку	3 448	2 953
Загальні резерви	2 549	1 695
Нерозподілений прибуток	83	1 082
Резерв переоцінки іноземної валюти, монетарного золота та банківських металів	93 315	94 672
Результати коригування вартості фінансових активів до їх справедливої вартості	(14 121)	(8 506)
Резерв переоцінки основних засобів	4 095	4 093
Усього власного капіталу	<u>89 469</u>	<u>96 089</u>

21. Грошові кошти та їх еквіваленти

	<i>Примітки</i>	2010	2009
		<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Готівкова іноземна валюта	5	80	87
Кошти на вимогу (крім золота, банківських металів та коштів, використання яких є обмеженим)	5	12 459	15 912
Розміщені короткострокові депозити з терміном погашення до трьох місяців (крім золота, банківських металів та коштів, використання яких є обмеженим)		65 907	48 737
Цінні папери нерезидентів з терміном погашення до трьох місяців		8 575	6 904
Авуари в СПЗ	7	63	508
Цінні папери України з терміном погашення до трьох місяців		–	1 027
Інша дебіторська заборгованість		40	–
Кошти банків на вимогу (крім нарахованих відсотків)	14	(26 342)	(23 345)
Кошти державних та інших установ	15	(22 173)	(2 217)
Рахунки МВФ № 1, № 2	17	(43)	(43)
Зобов'язання перед МВФ за розподілом СПЗ	17	(999)	(1 020)
Поточні рахунки працівників	18	(760)	(567)
Усього грошових коштів та їх еквівалентів		<u>36 807</u>	<u>45 983</u>

Інвестиційні та фінансові операції, які не потребували використання грошових коштів та їх еквівалентів і були вилучені зі звіту про рух грошових коштів:

	<i>Примітки</i>	2010	2009
		<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Негрошова інвестиційна діяльність			
Придбання цінних паперів України в рахунок погашення внутрішнього державного боргу	8, 10	–	7 991
Придбання цінних паперів України в рахунок погашення кредитів банків	8	–	702
Усього негрошової інвестиційної діяльності		–	<u>8 693</u>

	<i>Примітки</i>	2010 <i>(у мільйонах гривень)</i>	2009
Негрошова фінансова діяльність			
Погашення внутрішнього державного боргу в формі цінних паперів України	8, 10	<u>–</u>	<u>7 991</u>
Усього негрошової фінансової діяльності		<u>–</u>	<u>7 991</u>

22. Процентні доходи та витрати

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Процентні доходи		
Доходи за кредитами банкам та іншим позичальникам	9 183	11 782
Доходи за цінними паперами України	8 373	3 643
Доходи за коштами та депозитами в іноземній валюті	403	1 104
Доходи за внутрішнім державним боргом	169	–
Доходи за авуарами в СПЗ	–	9
Інші	6	<u>5</u>
Усього процентних доходів	18 134	16 543
Процентні витрати		
Витрати за операціями з МВФ	(1 126)	(855)
Витрати за депозитними сертифікатами, що емітовані Національним банком	(544)	(290)
Витрати за коштами банків	(184)	(43)
Витрати за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	(25)	(31)
Інші	(121)	<u>(118)</u>
Усього процентних витрат	(2 000)	<u>(1 337)</u>
Чистий процентний прибуток	16 134	<u>15 206</u>

До інших процентних доходів віднесено процентні доходи за кредитами, наданими працівникам, а до процентних витрат віднесено витрати за коштами працівників. Протягом 2010 року проценти отримані та проценти сплачені, які включено до грошових потоків від операційної діяльності в консолідованому звіті про рух грошових коштів, становили 15 941 мільйон гривень (у 2009 році – 19 818 мільйонів гривень) та 1 986 мільйонів гривень (у 2009 році – 1 273 мільйони гривень) відповідно.

До складу доходів за кредитами банкам та іншим позичальникам включено доходи за знеціненими кредитами у розмірі 3 062 мільйони гривень.

23. Комісійні доходи та витрати

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Комісійні доходи		
Доходи за операціями з розрахунково-касового обслуговування	182	169
Доходи за послугами системи електронних платежів та електронної пошти	142	131
Доходи за операціями з фінансовими інструментами	78	171
Доходи за послугами з доставки цінностей	4	6
Усього комісійних доходів	406	477
Комісійні витрати		
Витрати за операціями з МВФ	(74)	–
Витрати за операціями з фінансовими інструментами	(11)	(11)
Усього комісійних витрат	(85)	(11)
Чистий комісійний прибуток	321	466

24. Інші доходи

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Доходи від продажу пам'ятних монет, сувенірної та іншої продукції	115	72
Доходи від діяльності навчальних закладів	25	22
Доходи від реєстрації та видачі ліцензій	4	4
Штрафи, пеня, неустойки, що отримані	6	3
Доходи від управління кредитними лініями	2	4
Інші	74	30
Усього інших доходів	226	135

До інших доходів віднесено доходи від діяльності підрозділів соціально-побутової сфери, реалізації друкованої продукції, реалізації запасів матеріальних цінностей, за супроводження програмного забезпечення.

25. Витрати на утримання персоналу

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Заробітна плата персоналу	894	751
Внески (збори) до державних та недержавних пенсійних фондів	400	333
Матеріальна допомога та інші соціальні виплати	88	75
Внески (збори) на загальнообов'язкове соціальне страхування	37	31
Інші	134	128
Усього витрат на утримання персоналу	1 553	1 318

До інших витрат на утримання персоналу віднесено витрати на підготовку кадрів і підвищення кваліфікації, витрати на спецодяг, взуття та інші засоби захисту працівників, витрати на забезпечення житлом працівників Національного банку тощо.

26. Адміністративно-господарські та інші витрати

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Амортизаційні відрахування	271	243
Експлуатаційні та господарські витрати	100	81
Витрати на утримання необоротних матеріальних та нематеріальних активів	88	79
Витрати на послуги та обслуговування телекомунікацій	15	15
Штрафи та пені сплачені	15	14
Витрати на службові відрядження	13	12
Витрати на адміністрування міжнародних кредитних ліній	6	6
Податки, збори та обов'язкові платежі	4	4
Канцелярські витрати	3	3
Інші	82	91
Усього адміністративно-господарських та інших витрат	597	548

Сума амортизації за 2010 рік не включає амортизацію в сумі 111 мільйонів гривень (2009 рік – 83 мільйони гривень), що нарахована на основні засоби, які використовуються для виготовлення банкнотного паперу, банкнот, монет та іншої продукції. Ця частина амортизації включається до витрат на виготовлення банкнот, монет та іншої продукції (примітка 2).

До інших витрат віднесено витрати на матеріальну допомогу непрацюючим пенсіонерам, поштові, представницькі витрати, витрати на аудит, маркетинг та рекламу, на спонсорство і добродійність тощо.

27. Чисте збільшення резервів

	Примітки	2010	2009
		<i>(у мільйонах гривень)</i>	
(Збільшення)/зменшення резервів:			
за внутрішнім державним боргом	10	27	108
за кредитами банкам та іншим позичальникам	9	(1 224)	(13 358)
за іншими активами	13	(2)	1
Усього чистого збільшення резервів		(1 199)	(13 249)

28. Управління фінансовими ризиками

Метою управління ризиками Національного банку є:

забезпечення утримання ризиків Національного банку на безпечному рівні на постійній основі;

сприяння ефективному управлінню активами і пасивами Національного банку, зокрема запобігання неадекватному використанню коштів;

забезпечення дотримання необхідного рівня ліквідності активів Національного банку;

дотримання під час управління активами і пасивами Національного банку обмежень,

визначених законодавством України, а також принципів, внутрішніх правил, процедур та лімітів, визначених нормативно-правовими актами Національного банку;

вчасне надання керівництву Національного банку належної інформації (звітів) про стан управління ризиками активів та пасивів Національного банку.

Основними принципами управління фінансовими ризиками Національного банку є такі:

управління фінансовими ризиками має сприяти уникненню або зменшенню впливу на фінансові потоки та капітал банку ризиків, які притаманні активам та зобов'язанням Національного банку, з урахуванням рівня схильності банку до прийняття ризиків, що визначається законами України та нормативно-правовими актами Національного банку;

допустимий рівень фінансових ризиків Національного банку визначається Правлінням Національного банку та Комітетом з управління активами і пасивами Національного банку;

контроль за дотриманням прийнятого рівня фінансових ризиків Національного банку здійснюється керівництвом структурних підрозділів та Управлінням ризик-менеджменту Національного банку.

Управління фінансовими ризиками Національного банку проводиться через установлення нормативно-правовими актами Національного банку кількісних лімітів та якісних обмежень і умов, інформацію про дотримання яких у вигляді щомісячних звітів надає керівництву Національного банку Управління ризик-менеджменту.

Для покриття можливих збитків від реалізації фінансових ризиків Національного банку, пов'язаних із виконанням його функцій, згідно з окремим положенням здійснюється формування резервів.

Основними видами фінансових ризиків, притаманних діяльності Національного банку, є кредитний, валютний, процентний ризики та ризик ліквідності.

Кредитний ризик

Кредитний ризик – це ризик зазнати збитків унаслідок невиконання контрагентом своїх фінансових зобов'язань перед Національним банком.

Кредитний ризик властивий операціям Національного банку з коштами міжнародних резервів унаслідок розміщення відповідних коштів на кореспондентських рахунках і депозитах в іноземних банках, а також у цінні папери емітентів-нерезидентів, номіновані в іноземній валюті, у цінні папери України і надання кредитів банкам та іншим позичальникам.

Максимальний рівень кредитного ризику Національного банку відображено в балансовій вартості фінансових активів, що обліковуються в консолідованому балансі. Для зобов'язань з надання кредитів максимальний рівень кредитного ризику дорівнює сумі зобов'язання (примітка 34).

Управління кредитним ризиком Національного банку здійснювалося шляхом:

визначення мінімально допустимих кредитних рейтингів контрагентів;

установлення довгострокових кредитних лімітів на обсяги розміщення коштів для банків-контрагентів та емітентів цінних паперів;

установлення короткострокових кредитних лімітів на обсяг загальної заборгованості під час виконання операцій з банками-контрагентами;

установлення обмежень на розмір стандартної дюрації (середньої тривалості) розміщення коштів за валютами та видами фінансових інструментів;

виконання операцій на відкритому ринку через кредитування під заставу та проведення операцій репо і своп;

моніторингу відповідності учасників кредитних ліній вимогам, визначеним відповідними кредитними договорами;

моніторингу кредитоспроможності банків-контрагентів.

Аналіз розміщення активів Національного банку за географічною ознакою (примітка 29)

свідчить про те, що протягом 2010 року обсяг фінансових активів Національного банку, розміщених у країнах ОЄСР, збільшився з 59% на 31 грудня 2009 року до 66% на 31 грудня 2010 року насамперед за рахунок збільшення частки фінансових активів, розміщених на депозити іноземних банків та в цінні папери іноземних емітентів.

Валютний ризик

Валютний ризик – це ризик зазнати збитків унаслідок несприятливих змін курсу гривні до іноземних валют.

Національному банку властивий валютний ризик у зв'язку з наявністю відкритих валютних позицій консолідованого балансу, обумовлених управлінням коштами міжнародних резервів.

Обсяг валютного ризику Національного банку оцінювався із застосуванням методу Value_at_Risk (VaR) через розрахунок ризикової вартості відкритої валютної позиції консолідованого балансу, уключаючи міжнародні резерви, як можливої зміни їх вартості в гривнях з імовірністю 95% протягом одного робочого дня, десяти робочих днів та одного місяця. Застосовувана модель реалізації методу Value_at_Risk ураховує кореляцію між обмінними курсами гривні до різних валют та цінами в гривнях монетарного золота і банківських металів, що є компонентами відкритої валютної позиції консолідованого балансу, і використовує волатильність компонентів, розрахованих за період з липня 2000 року до грудня 2010 року.

Протягом 2010 року ризикова вартість відкритої валютної позиції консолідованого балансу на одноденному горизонті зменшилася з 0,69% на 31 грудня 2009 року до 0,63% на 31 грудня 2010 року від гривневого обсягу позиції (що становило відповідно 1,20% консолідованого капіталу на 31 грудня 2009 року та 1,43% консолідованого капіталу на 31 грудня 2010 року), на десятиденному горизонті зменшилася з 3,15% (5,50% консолідованого капіталу) на 31 грудня 2009 року до 2,96% (6,77% консолідованого капіталу) на 31 грудня 2010 року і на місячному горизонті з 4,43% (7,73% консолідованого капіталу) на 31 грудня 2009 року до 4,23% (9,66% консолідованого капіталу) на 31 грудня 2010 року.

Зазначене зменшення ризикової вартості відкритої валютної позиції банку в процентному вимірі викликано зниженням волатильності гривневого еквіваленту вартості коштів міжнародних резервів у 2010 році. Співвідношення ризикової вартості відкритої валютної позиції банку до обсягу власного капіталу дещо збільшилося у зв'язку зі зменшенням в 2010 році консолідованого власного капіталу Національного банку на 6,9% у порівнянні з 2009 роком.

Під час оцінки ризикової вартості відкритої валютної позиції консолідованого балансу, уключаючи міжнародні резерви, протягом 2010 року проводився щомісяця аналіз рівня впливу на формування ризикової вартості окремих валютних позицій, а також зміни фізичних обсягів та обмінних курсів валют, мінливості (волатильності) обмінних курсів валют, кореляції коливань обмінних курсів валют, співвідношення обсягів високоволатильних і низьковолатильних порівняно з гривнею валют.

Із метою аналізу майбутнього рівня валютного ризику проводилося стрес-тестування, за результатами якого досліджувався рівень впливу на зміну вартості міжнародних резервів можливого виникнення турбулентності на фінансових ринках унаслідок кризових ситуацій.

Управління валютним ризиком Національного банку здійснювалося із застосуванням таких заходів:

визначення нормативної валютної структури міжнародних резервів у вигляді діапазону можливих коливань часток кожної валюти в складі міжнародних резервів Національного банку;

урахування коефіцієнта структурного хеджування, який відображає рівень зменшення валютного ризику сукупності активів у результаті змін, що компенсують вартість валютних компонентів у результаті кореляції обмінних курсів валют та цін на монетарне золото і банківські метали.

Процентний ризик

Процентний ризик – це ризик зазнати збитків унаслідок несприятливих змін процентних ставок.

Процентний ризик Національного банку в 2010 році визначався насамперед чутливістю до зміни процентних ставок ринкової вартості цінних паперів нерезидентів, у які розміщено кошти міжнародних резервів. Для обмеження процентного ризику управління портфелями цінних паперів проводилося з урахуванням нормативних орієнтирів – індексів цінних паперів, що визначаються для портфелів цінних паперів у кожній валюті окремо, та їх показників модифікованих дюрацій.

Модифікована дюрація портфеля цінних паперів характеризує рівень впливу зміни ринкової процентної ставки на зміну ринкової вартості портфеля.

Протягом 2010 року модифікована дюрація портфеля цінних паперів, номінованих в іноземній валюті, зменшилася з 1,904 (21,36 мільйона гривень на 1 базисний пункт) на 31 грудня 2009 року до 1,786 (27,18 мільйона гривень на 1 базисний пункт) на 31 грудня 2010 року, що було доцільним у зв'язку з повільним підвищенням протягом 2010 року ринкових відсоткових ставок та очікуванням їх подальшого зростання в 2011 році. Зокрема, під час зміни ринкових процентних ставок за доларами США, євро та англійськими фунтами стерлінгів на 100 базисних пунктів за умови незмінної структури портфеля цінних паперів нерезидентів його вартість зміниться на 2 718 мільйонів гривень, що призведе до відповідного коригування суми прибутку та власного капіталу (2009 рік – під час зміни ринкових процентних ставок за доларами США, євро та англійськими фунтами стерлінгів на 100 базисних пунктів ринкова вартість портфеля цінних паперів нерезидентів зміниться на 2 136 мільйони гривень, що призведе до відповідного коригування суми прибутку та власного капіталу Національного банку). При зміні доходності до погашення за фінансовими інструментами у гривнях на 100 базисних пунктів сума інших компонентів власного капіталу була б на 274 мільйони гривень (2009 рік – 362 мільйони гривень) менша або на 287 мільйонів гривень (2009 рік – 378 мільйонів гривень) більша у результаті зменшення або зростання справедливої вартості фінансових активів на продаж з фіксованими відсотковими ставками.

Іншим методом, який застосовувався протягом звітного року для оцінки рівня процентного ризику Національного банку, є аналіз динаміки середньозваженої мультивалютної процентної маржі (спреду) між процентними ставками за активами та зобов'язаннями Національного банку, а також консолідованих активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок.

Щомісячні звіти з аналізом модифікованої дюрації, змін процентної маржі та консолідованих активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок готує і подає на розгляд керівництва Національного банку Управління ризик-менеджменту.

Ризик ліквідності

Ризик ліквідності – це ризик відсутності доступних для використання коштів для виконання поточних зобов'язань.

Управління ризиком ліквідності, який властивий операціям управління коштами міжнародних резервів (значною мірою через мінливість обсягів операцій інтервенцій на внутрішньому валютному ринку), передбачає чотири рівні підтримання ліквідності:

утримання певних обсягів коштів міжнародних резервів у грошовій формі на кореспондентських рахунках ностро (відповідно до визначених нормативними документами Національного банку мінімально необхідних і максимально допустимих щоденних залишків на кореспондентських рахунках ностро Національного банку в іноземній валюті);

наявність у складі міжнародних резервів високоліквідних цінних паперів (за основними валютами) з дотриманням допустимих їх часток у межах, визначених нормативними документами Національного банку;

організація рівномірного в часі повернення коштів, розміщених на строкових депозитах і в цінних паперах у разі їх утримання до погашення;

можливість проведення конверсійних операцій за потреби використання наявної ліквідності коштів в одній валюті для оперативної компенсації недостатнього рівня ліквідності коштів в іншій валюті.

Ризик ліквідності контролюється шляхом моніторингу дотримання мінімальних і максимальних вимог до ліквідності міжнародних резервів, визначених Інвестиційною декларацією.

Докладна оцінка вищезазначених ризиків наведена в примітках 29–33.

29. Аналіз фінансових активів і зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику

На 31 грудня 2010 року фінансові активи і зобов'язання Національного банку в розрізі концентрації географічного ризику подані таким чином:

	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Фінансові активи					
Кошти та депозити в іноземній валюті	80	115 778	–	1	115 859
Цінні папери нерезидентів	–	150 102	–	1 507	151 609
Авуари в СПЗ	–	–	63	–	63
Цінні папери України	54 879	–	–	–	54 879
Кредити банкам та іншим позичальникам	60 782	–	–	–	60 782
Внутрішній державний борг	2 645	–	–	–	2 645
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	16 823	–	16 823
Інші фінансові активи	274	4	64	–	342
Усього фінансових активів	118 660	265 884	16 950	1 508	403 002
Фінансові зобов'язання					
Банкноти та монети в обігу	200 092	–	–	–	200 092
Кошти банків	26 357	–	–	–	26 357
Кошти державних та інших установ	22 151	22	–	–	22 173
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	9 442	–	–	–	9 442
Кредити отримані	–	–	–	–	–
Зобов'язання перед МВФ	–	–	76 747	–	76 747
Інші фінансові зобов'язання	777	11	–	–	788
Усього фінансових зобов'язань	258 819	33	76 747	–	335 599
Чиста балансова позиція	(140 159)	265 851	(59 798)	1 508	67 403
Позабалансові зобов'язання					
Зобов'язання з надання кредитів	(833)	–	–	–	(833)
Чиста позабалансова позиція (примітка 34)	(833)	–	–	–	(833)
Чиста позиція	(140 992)	265 851	(59 798)	1 508	66 570

На 31 грудня 2009 року фінансові активи і зобов'язання Національного банку в розрізі концентрації географічного ризику подані таким чином:

	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Фінансові активи					
Кошти та депозити в іноземній валюті	87	92 683	–	–	92 770
Цінні папери нерезидентів	–	109 879	–	1 448	111 327
Авуари в СПЗ	–	–	510	–	510
Цінні папери України	45 899	–	–	–	45 899
Кредити банкам та іншим позичальникам	73 964	–	–	–	73 964
Внутрішній державний борг	2 751	–	–	–	2 751
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	17 175	–	17 175
Інші фінансові активи	199	–	102	–	301
Усього фінансових активів	122 900	202 562	17 787	1 448	344 697
Фінансові зобов'язання					
Банкноти та монети в обігу	170 536	–	–	–	170 536
Кошти банків	23 359	–	–	–	23 359
Кошти державних та інших установ	2 217	–	–	–	2 217
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	3 421	–	–	–	3 421
Кредити отримані	–	59	–	–	59
Зобов'язання перед МВФ	–	–	66 818	–	66 818
Інші фінансові зобов'язання	614	57	–	–	671
Усього фінансових зобов'язань	200 147	116	66 818	–	267 081
Чиста балансова позиція	(77 247)	202 446	(49 031)	1 448	77 616
Позабалансові зобов'язання					
Зобов'язання з надання кредитів	(3 747)	–	–	–	(3 747)
Чиста позабалансова позиція (примітка 34)	(3 747)	–	–	–	(3 747)
Чиста позиція	(80 994)	202 446	(49 031)	1 448	73 869

30. Кредитний ризик

Фінансові активи Національного банку за кредитними рейтингами контрагентів, установленними міжнародними рейтинговими компаніями Fitch IBCA, Moody's та Standard & Poor's, подані за найнижчим з присвоєних зазначеними компаніями рейтингом кожному контрагенту. Рейтинги наводяться відповідно до кодування рейтингової компанії Fitch IBCA із застосуванням таблиці відповідностей рейтингів інформаційної системи Bloomberg. Рейтинг AAA+ – це рейтинг, який використовується для ідентифікації таких високонадійних міжнародних фінансових установ, як Банк міжнародних розрахунків.

	Кредитний рейтинг	2010		2009	
		Обсяг	% у фінансових активах	Обсяг	% у фінансових активах
Фінансові активи – не прострочені і не знецінені					
Кошти та депозити в іноземній валюті					
кошти на вимогу	AAA+	12	0,0	3 595	3,9
	AAA	517	0,4	192	0,2
	AA+	16	0,0	4	0,0
	AA	4 925	4,3		
	AA-	5 979	5,2	11 592	12,4
	A+	979	0,8	241	0,3
	A	176	0,2	452	0,5
	BBB+	1	0,0	–	–
строкові депозити	AAA+	642	0,6	5 817	6,3
	AAA	15 851	13,7	11 011	11,9
	AA+	1 945	1,7	2 120	2,3
	AA	25 703	22,1	21 831	23,5
	AA-	44 085	38,0	19 506	21,0
	A+	4 321	3,7	9 397	10,1
	A	10 627	9,2	6 925	7,5
готівкова іноземна валюта	Без ризику	80	0,1	87	0,1
Усього коштів та депозитів в іноземній валюті		115 859	100,0	92 770	100,0
Цінні папери нерезидентів					
державні облігації	AAA	109 101	72,0	66 038	59,4
	AA+	2 730	1,8	7 264	6,5
	AA	292	0,2	–	–
	AA-	1 520	1,0	1 534	1,4
	A+	409	0,3	419	0,4
облігації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	AAA+	660	0,4	674	0,6
	AAA	24 328	16,0	23 692	21,3
	AA+	3 203	2,1	3 919	3,5
	AA	3 477	2,3	2 203	2,0
	AA-	2 976	2,0	3 526	3,2
	A+	2 209	1,5	160	0,1
	A	583	0,4	1 777	1,6
Усього боргових цінних паперів нерезидентів		151 488	100,0	111 206	100,0
Цінні папери України	B	53 672	97,8	–	–
	ССС+	–	–	44 692	97,4
	Без рейтингу	1 207	2,2	1 207	2,6
Усього цінних паперів України		54 879	100,0	45 899	100,0
Кредити банкам та іншим позичальникам кредити, надані для підтримання ліквідності	B-	29 814	66,5	39 394	71,9
	ССС+	2 108	4,7	2 385	4,4

	Кредитний рейтинг	Обсяг	2010	Обсяг	2009
			% у фінансових активах		% у фінансових активах
<i>(у мільйонах гривень)</i>					
	CCC	–	–	424	0,8
	Без рейтингу	12 924	28,8	12 522	22,8
кредити, надані в рамках кредитних ліній ЄБРР	B–	–	–	1	0,0
	CCC+	–	–	3	0,0
	CCC	–	–	–	–
	Без рейтингу	2	–	51	0,1
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам		44 848	100,0	54 779	100,0
Інші фінансові активи	Без рейтингу	342	100,0	301	100,0

Загальна сума кредитів, наданих п'ятьом банкам із найбільшою сумою кредитної заборгованості станом на 31 грудня 2010 року, становила 43 661 мільйон гривень (2009 рік – 46 894 мільйони гривень), або 58% (2009 рік – 54%) від загальної суми кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам до формування резерву.

31. Валютний ризик

На 31 грудня 2010 року Національний банк мав такі валютні позиції:

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Немо-нетарні	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>								
Фінансові активи								
Кошти та депозити в іноземній валюті	–	65 049	35 129	–	5 947	9 734	–	115 859
Цінні папери нерезидентів	–	95 502	43 365	–	12 621	–	121	151 609
Авуари в СПЗ	–	–	–	63	–	–	–	63
Цінні папери України	52 570	1 487	822	–	–	–	–	54 879
Кредити банкам та іншим позичальникам	60 756	26	–	–	–	–	–	60 782
Внутрішній державний борг	2 645	–	–	–	–	–	–	2 645
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	16 823	–	–	–	16 823
Інші фінансові активи	233	4	–	105	–	–	–	342
Усього фінансових активів	116 204	162 068	79 316	16 991	18 568	9 734	121	403 002
Фінансові зобов'язання								
Банкноти та монети в обігу	200 092	–	–	–	–	–	–	200 092
Кошти банків	24 532	1 416	408	–	–	1	–	26 357
Кошти державних та інших установ	3 213	18 695	265	–	–	–	–	22 173
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	9 442	–	–	–	–	–	–	9 442
Зобов'язання перед МВФ	–	–	–	76 747	–	–	–	76 747
Інші фінансові зобов'язання	774	4	2	–	–	8	–	788
Усього фінансових зобов'язань	238 053	20 115	675	76 747	–	9	–	335 599
Чиста балансова позиція	(121 849)	141 953	78 641	(59 756)	18 568	9 725	121	67 403

Активи і зобов'язання в інших валютах в основному складаються зі статей у швейцарських франках та японських єнах.

На 31 грудня 2009 року Національний банк мав такі валютні позиції:

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Немо-нетарні	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>								
Фінансові активи								
Кошти та депозити в іноземній валюті	–	52 846	31 292	–	5 161	3 471	–	92 770
Цінні папери нерезидентів	–	51 032	45 531	–	14 643	–	121	111 327
Авуари в СПЗ	–	–	–	510	–	–	–	510
Цінні папери України	44 478	895	526	–	–	–	–	45 899
Кредити банкам та іншим позичальникам	73 885	79	–	–	–	–	–	73 964
Внутрішній державний борг	2 751	–	–	–	–	–	–	2 751
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	17 175	–	–	–	17 175
Інші фінансові активи	199	–	–	102	–	–	–	301
Усього фінансових активів	121 313	104 852	77 349	17 787	19 804	3 471	121	344 697
Фінансові зобов'язання								
Банкноти та монети в обігу	170 536	–	–	–	–	–	–	170 536
Кошти банків	23 191	121	47	–	–	–	–	23 359
Кошти державних та інших установ	1 771	169	277	–	–	–	–	2 217
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	3 421	–	–	–	–	–	–	3 421
Кредити отримані	–	59	–	–	–	–	–	59
Зобов'язання перед МВФ	–	–	–	66 818	–	–	–	66 818
Інші фінансові зобов'язання	614	5	12	–	–	40	–	671
Усього фінансових зобов'язань	199 533	354	336	66 818	–	40	–	267 081
Чиста балансова позиція	(78 220)	104 498	77 013	(49 031)	19 804	3 431	121	77 616

32. Процентний ризик

На 31 грудня 2010 року Національний банк мав таку структуру середньозважених процентних ставок за основними валютами для монетарних фінансових інструментів, за якими нараховуються проценти. Процентні ставки за кожним фінансовим інструментом розраховувались як середньозважені процентні ставки, передбачені договорами на дату балансу.

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англій- ські фунти стер- лінгів	Інші	Загальна середньо- зважена ставка (у %)
Фінансові активи							
Строкові депозити в банках країн ОЕСР	–	0,30	0,83	–	0,79	0,77	0,55
Цінні папери нерезидентів	–	0,59	1,36	–	1,03	–	0,85
Авуари в СПЗ	–	–	–	0,32	–	–	0,32
Цінні папери України	9,76	6,85	4,95	–	–	–	9,63
Облігації ДІУ	10,53	–	–	–	–	–	10,53
Кредити банкам та іншим позичальникам	9,70	1,67	–	–	–	–	9,70
Внутрішній державний борг	5,00	–	–	–	–	–	5,00
Фінансові зобов'язання							
Кошти обов'язкових резервів, що перераховані банками на окремий рахунок в Національному банку	2,33	–	–	–	–	–	2,33
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	5,29	–	–	–	–	–	5,29
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	5,12	–	–	–	–	–	5,12
Боргові зобов'язання на користь МВФ з купівлі коштів у рамках кредитування	–	–	–	3,16	–	–	3,16

Позначка "–" у таблиці означає, що Національний банк не має відповідних активів або зобов'язань у зазначеній валюті, за якими нараховуються проценти.

За плаваючою ставкою нараховуються проценти за такими статтями активів і зобов'язань: за авуарами в СПЗ та кредитом МВФ процентна ставка переглядається щотижня; за кредитами банкам, наданими Національним банком України для стабілізації їх роботи, проценти нараховуються таким чином: облікова ставка Національного банку +2% за новими кредитами та облікова ставка Національного банку +3% за реструктуризованими кредитами. Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" облікова ставка Національного банку України переглядається Національним банком і використовується як монетарний інструмент для здійснення грошово-кредитної політики.

Якби процентна ставка за борговими зобов'язаннями на користь МВФ з купівлі коштів у рамках кредитування була б на 100 базисних пунктів вищою/нижчою, за незмінності інших умов, то консолідований прибуток і капітал Національного банку були б на 599 мільйонів гривень нижчими/вищими (у 2009 році – на 496 мільйонів гривень нижчі/вищі) у результаті збільшення/зменшення процентних витрат за зобов'язаннями перед МВФ із плаваючою ставкою.

Якби процентна ставка за кредитами банкам, наданими Національним банком для стабілізації роботи банків, була б вищою/нижчою на 75 базисних пунктів, за незмінності інших умов, то консолідований прибуток та капітал Національного банку були б на 461 мільйон гривень вищими/нижчими (у 2009 році – немає впливу).

На 31 грудня 2009 року Національний банк мав такі процентні ставки за активами та зобов'язаннями:

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англій- ські фунти стер- лінгів	Інші	Загальна середньо- зважена ставка (у %)
Фінансові активи							
Строкові депозити в банках країн ОЕСР	–	0,25	0,49	–	0,54	0,11	0,36
Цінні папери нерезидентів	–	1,07	1,63	–	1,34	–	1,33
Авуари в СПЗ	–	–	–	0,23	–	–	0,23
Цінні папери України	10,02	6,85	4,95	–	–	–	9,84
Облігації ДІУ	10,53	–	–	–	–	–	10,53
Кредити банкам та іншим позичальникам	14,18	2,62	–	–	–	–	14,14
Внутрішній державний борг	<u>5,00</u>	–	–	–	–	–	<u>5,00</u>
Фінансові зобов'язання							
Кошти обов'язкових резервів, що перераховані банками на окремий рахунок в Національному банку	3,08	–	–	–	–	–	3,08
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	5,89	–	–	–	–	–	5,89
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	5,69	–	–	–	–	–	5,69
Кредити отримані	–	1,49	–	–	–	–	1,49
Боргові зобов'язання на користь МВФ з купівлі коштів у рамках кредитування	–	–	–	<u>2,06</u>	–	–	<u>2,06</u>

Аналіз фінансових активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок

У наведеній нижче таблиці зазначено концентрацію ризику процентних ставок за строками їх перегляду або погашення залежно від того, що настає раніше.

Для фінансових активів і зобов'язань з фіксованою процентною ставкою строковість визначалася з урахуванням періоду від дати балансу до дати погашення згідно з контрактом, для активів і зобов'язань зі змінною процентною ставкою - з урахуванням найближчого терміну перегляду процентних ставок чи дати погашення, залежно від того, що настає раніше.

Цінні папери нерезидентів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах, уключено до категорії "На вимогу та до 1 місяця", оскільки керівництво вважає, що таке розкриття його позицій є доцільнішим.

За кредитами банкам та іншим позичальникам у сумі 56 381 мільйон гривень (за вирахуванням резервів) нараховуються відсотки за плаваючою відсотковою ставкою, величина якої залежить від облікової ставки Національного банку. У зв'язку із неможливістю передбачити дату зміни облікової ставки Національного банку строковість даних кредитів визначалася з урахуванням періоду від дати балансу до дати погашення згідно з контрактом.

На 31 грудня 2010 року аналіз фінансових активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок поданий таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Безпро- центні	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	39 129	38 853	37 184	6	–	687	115 859
Цінні папери нерезидентів	151 488	–	–	–	–	121	151 609
Авуари в СПЗ	63	–	–	–	–	–	63
Цінні папери України	247	210	2 821	17 569	34 032	–	54 879
Кредити банкам та іншим позичальникам	658	3 507	5 365	48 058	3 194	–	60 782
Внутрішній державний борг	–	26	80	423	2 116	–	2 645
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	16 823	16 823
Інші фінансові активи	1	–	–	118	113	110	342
Усього фінансових активів	191 586	42 596	45 450	66 174	39 455	17 741	403 002
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	–	–	–	–	–	200 092	200 092
Кошти банків	7 659	–	–	–	–	18 698	26 357
Кошти державних та інших установ	201	–	–	–	–	21 972	22 173
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	4 088	5 354	–	–	–	–	9 442
Зобов'язання перед МВФ	59 924	–	–	–	–	16 823	76 747
Інші фінансові зобов'язання	769	–	–	–	–	19	788
Усього фінансових зобов'язань	72 641	5 354	–	–	–	257 604	335 599
Чистий розрив	118 945	37 242	45 450	66 174	39 455	(239 863)	67 403
Сумарний розрив	118 945	156 187	201 637	267 811	307 266	67 403	–

На 31 грудня 2009 року аналіз фінансових активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок поданий таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Безпро- центні	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	36 232	28 089	27 826	4	–	619	92 770
Цінні папери нерезидентів	111 206	–	–	–	–	121	111 327
Авуари в СПЗ	510	–	–	–	–	–	510
Цінні папери України	13	1 295	726	18 009	25 657	199	45 899
Кредити банкам та іншим позичальникам	1 613	15 547	31 111	18 447	7 162	84	73 964
Внутрішній державний борг	–	26	80	423	2 222	–	2 751
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	17 175	17 175
Інші фінансові активи	–	–	–	107	90	104	301
Усього фінансових активів	149 574	44 957	59 743	36 990	35 131	18 302	344 697
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	–	–	–	–	–	170 536	170 536
Кошти банків	5 465	–	–	–	–	17 894	23 359
Кошти державних та інших установ	619	–	–	–	–	1 598	2 217
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	3 421	–	–	–	–	–	3 421
Кредити отримані	–	–	59	–	–	–	59
Зобов'язання перед МВФ	49 644	–	–	–	–	17 174	66 818
Інші фінансові зобов'язання	647	7	2	–	–	15	671
Усього фінансових зобов'язань	59 796	7	61	–	–	207 217	267 081
Чистий розрив	89 778	44 950	59 681	36 990	35 131	(188 915)	77 616
Сумарний розрив	89 778	134 728	194 410	231 400	266 531	77 616	–

33. Ризик ліквідності

Для розрахунку ризику ліквідності строки погашення активів та зобов'язань ураховуються виходячи з періоду до погашення, який залишився на дату складання балансу згідно з контрактами.

Суми фінансових зобов'язань, наведені в таблиці ризику ліквідності, відображають недисконтовані грошові потоки за контрактами. Ці недисконтовані потоки можуть відрізнятися від сум, зазначених у консолідованому балансі, оскільки суми в балансі ґрунтуються на дисконтованих грошових потоках. Похідні контракти, розрахунки за якими проводимуться на підставі чистої суми, наведені за чистою сумою, яка, як очікується, буде сплачена.

Наведена нижче таблиця відображає аналіз за термінами погашення непохідних фінансових активів, що зазначені за їх балансовою вартістю на основі контрактних термінів погашення, крім активів, які можуть бути легко реалізовані в разі відпливу грошових коштів для виконання фінансових зобов'язань. Такі фінансові активи включаються до аналізу за термінами погашення на основі очікуваної дати реалізації. Знецінені кредити включені в таблицю за балансовою вартістю з урахуванням резервів під знецінення і на основі очікуваних термінів припливу грошових коштів.

Якщо суми, що підлягають сплаті, не є фіксованими, то такі суми наводяться в аналізі ліквідності з урахуванням умов, які були на дату звітності. Позиції в іноземній валюті перераховані за курсами спот на дату балансу.

Оцінка ризику ліквідності Національного банку на 31 грудня 2010 року подана таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Строк по- гашення не визначений	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	39 816	38 853	37 184	6	–	–	115 859
Цінні папери нерезидентів	2 541	6 878	31 248	109 450	1 371	121	151 609
Авуари в СПЗ	63	–	–	–	–	–	63
Цінні папери України	247	210	2 821	17 569	34 032	–	54 879
Кредити банкам та іншим позичальникам	658	3 507	5 365	48 058	3 194	–	60 782
Внутрішній державний борг	–	26	80	423	2 116	–	2 645
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	16 823	16 823
Інші фінансові активи	41	–	–	188	113	–	342
Усього фінансових активів	43 366	49 474	76 698	175 694	40 826	16 944	403 002
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	200 092	–	–	–	–	–	200 092
Кошти банків	26 357	–	–	–	–	–	26 357
Кошти державних та інших установ	22 173	–	–	–	–	–	22 173
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	4 093	5 395	–	–	–	–	9 488
Заборгованість перед МВФ	1 041	333	1 119	60 954	–	16 780	80 227
Інші фінансові зобов'язання	781	7	–	–	–	–	788
Зобов'язання з надання кредитів	–	–	833	–	–	–	833
Усього потенційних майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	254 537	5 735	1 952	60 954	–	16 780	339 958
Розрив ліквідності за фінансовими інструментами	(211 171)	43 739	74 746	114 740	40 826	164	63 044

Внески в рахунок квоти МВФ і частина зобов'язань перед МВФ, що належать до боргових зобов'язань на користь МВФ зі сплати внеску за квотою, віднесені до категорії "Строк погашення не визначений" у зв'язку з природою цього залишку.

Оцінка ризику ліквідності Національного банку на 31 грудня 2009 року подана таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Строк пога- шення не визначений	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	36 851	28 089	27 826	4	–	–	92 770
Цінні папери нерезидентів	2 781	5 031	24 663	76 892	1 839	121	111 327
Авуари в СПЗ	510	–	–	–	–	–	510
Цінні папери України	13	1 295	925	18 009	25 657	–	45 899
Кредити банкам та іншим позичальникам	1 613	15 611	31 111	18 467	7 162	–	73 964
Внутрішній державний борг	–	26	80	423	2 222	–	2 751
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	17 175	17 175
Інші фінансові активи	–	–	104	107	90	–	301
Усього фінансових активів	41 768	50 052	84 709	113 902	36 970	17 296	344 697
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	170 536	–	–	–	–	–	170 536
Кошти банків	23 359	–	–	–	–	–	23 359
Кошти державних та інших установ	2 217	–	–	–	–	–	2 217
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	3 426	–	–	–	–	–	3 426
Кредити отримані	–	–	63	–	–	–	63
Заборгованість перед МВФ	1 063	252	750	50 619	–	17 131	69 815
Інші фінансові зобов'язання	661	8	2	–	–	–	671
Зобов'язання з надання кредитів	–	–	3 747	–	–	–	3 747
Усього потенційних майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	201 262	260	4 562	50 619	–	17 131	273 834
Розрив ліквідності за фінансовими інструментами	(159 494)	49 792	80 147	63 283	36 970	165	70 863

34. Позабалансові зобов'язання і похідні фінансові інструменти

Гарантії надані

Гарантії були надані Національним банком у 1992 році відповідно до Постанови Верховної Ради України після надання аналогічних гарантій Кабінетом Міністрів України для забезпечення погашення зобов'язань за одержаними українськими позичальниками іноземними кредитами. Заборгованість за кредитами, під які були надані зазначені гарантії, була частково погашена, а частково реструктуризована.

Зобов'язання щодо погашення реструктуризованої заборгованості за кредитами відповідно до укладеної в грудні 2001 року Угоди між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччини взяв на себе Уряд України і заборгованість погашається Міністерством фінансів України за рахунок коштів Державного бюджету України.

Оскільки заборгованість за цими гарантіями обслуговує Кабінет Міністрів України, Національний банк не очікує жодних витрат стосовно її погашення.

Зобов'язання з надання кредитів

Зобов'язання з надання кредитів уключають такі статті:

	2010	2009
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Зобов'язання з надання кредитів банкам для підтримання ліквідності	833	3 747
Усього зобов'язань з надання кредитів	833	3 747

Зобов'язання щодо надання кредитів – це невикористані суми, призначені для кредитування у формі кредитів. Стосовно кредитного ризику за зобов'язаннями щодо надання кредитів Національний банк наражається на потенційні збитки в загальній сумі невикористаних зобов'язань у разі надання невикористаної суми таких кредитів. Проте можлива сума збитків є меншою за загальну суму невикористаних зобов'язань, оскільки виконання більшості зобов'язань щодо надання кредитів залежить від дотримання клієнтами певних кредитних стандартів. Національний банк відстежує строки до погашення зобов'язань щодо надання кредитів, оскільки більш довгострокові зобов'язання зазвичай характеризуються вищим кредитним ризиком ніж короткострокові. Загальна сума невиконаних зобов'язань з надання кредитів за угодою необов'язково передбачає майбутні грошові кошти, оскільки строк дії таких фінансових інструментів може закінчитися без фінансування.

Зобов'язання з капіталовкладень

Станом на 31 грудня 2010 року Національний банк мав зобов'язання з капітальних вкладень, які стосувалися придбання, будівництва та поліпшення основних засобів і нематеріальних активів, на загальну суму 143 мільйони гривень (2009 рік – 425 мільйонів гривень).

Похідні фінансові інструменти

У рамках Угоди про управління інвестиціями та надання консультативних послуг між Міжнародним банком реконструкції та розвитку і Національним банком з грудня 2007 року здійснюються операції з ф'ючерсами для регулювання процентного ризику.

Станом на 31 грудня 2010 року Національний банк мав 630 довгих біржових процентних ф'ючерсних контрактів з термінами виконання з березня 2011 року до червня 2014 року, умовна вартість яких становить 1 108 мільйонів гривень або 139 мільйонів доларів США (на 31 грудня 2009 року – 294 довгих біржових процентних ф'ючерсних контракти з термінами виконання з березня 2010 року до грудня 2012 року, умовна вартість яких становить 536 мільйонів гривень або 67 мільйонів доларів США), та 729 коротких контрактів, умовна вартість яких становить 1 371 мільйон гривень або 172 мільйони доларів США (на 31 грудня 2009 року – 491 короткий контракт, умовна вартість яких становить 740 мільйонів гривень або 92 мільйони доларів США). Кошти для розрахунків за ф'ючерсними операціями в сумі 6 мільйонів гривень (у 2009 році – 3 мільйони гривень) уключено до складу коштів та депозитів в іноземній валюті (примітка 5).

Судові процедури

До Національного банку під час його діяльності пред'являються певні претензії і позови. Проте на підставі власної оцінки, а також відповідно до внутрішніх фахових висновків керівництво вважає, що Національний банк не зазнає внаслідок цього суттєвих збитків. У зв'язку з цим відповідний резерв у цій консолідованій фінансовій звітності не створювався.

35. Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань

Розрахункову справедливу вартість фінансових активів і зобов'язань Національний банк визначає, використовуючи ринкову інформацію (за її наявності) та відповідні методики оцінки. Проте для тлумачення ринкової інформації з метою визначення розрахункової справедливої вартості неодмінно потрібне суб'єктивне судження. Як зазначено в примітці 4, економіка України характеризується особливостями, властивими ринковій економіці перехідного періоду, і активність її фінансового ринку поки що є низькою. Таким чином,

розрахунки не завжди відповідають реальним сумах, за які Національний банк міг би реалізувати фінансові активи та зобов'язання з урахуванням поточних обставин.

Фінансові активи та зобов'язання, що відображені за справедливою вартістю. Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах, відображені в балансі за справедливою вартістю. Справедлива вартість цих цінних паперів визначається на підставі котирувань на активному ринку. Справедлива вартість більшої частини цінних паперів України на продаж визначалася на основі даних щодо котирувань на активному ринку (у 2009 році – справедлива вартість цінних паперів України на продаж визначалася з використанням методу оцінки).

Національний банк визначив, що справедлива вартість певних фінансових активів і зобов'язань суттєво не відрізняється від їх балансової вартості. До цих фінансових активів і зобов'язань належать кошти та депозити в іноземній валюті, авуари в СПЗ, банкноти та монети в обігу, кошти банків, кошти державних та інших установ, депозитні сертифікати Національного банку, кредити отримані та зобов'язання перед МВФ.

Справедливу вартість тих фінансових активів і зобов'язань, для яких немає активного ринку, Національний банк розраховував за методом дисконтування грошових потоків. Зазначена модель ураховує майбутні процентні платежі та погашення основної суми заборгованості, строки погашення та ставку дисконтування. Оскільки визначення ставки дисконтування є суб'єктивним, то для розрахунку використовували дві ставки дисконтування, у результаті чого було отримано ряд оціночних значень справедливої вартості для однієї категорії активів. Метод дисконтування грошових потоків Національний банк використовував для розрахунку справедливої вартості цінних паперів України, номінованих у національній валюті, внутрішнього державного боргу і кредитів банкам та іншим позичальникам.

Як ставки дисконтування для визначення справедливої вартості боргових цінних паперів у національній валюті і внутрішнього державного боргу використовувалася ставка, розрахована на основі кривої дохідності.

Як ставки дисконтування для визначення справедливої вартості кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам використовувалася ринкова ставка, розрахована як облікова ставка Національного банку +2% – для строкових кредитів, облікова ставка Національного банку +3% – для пролонгованих та прострочених кредитів, але не менше ніж середньозважена ставка міжбанківського кредитування (ставка KIACR) у національній валюті на строк понад 92 дні. Використані ставки дисконтування були такими:

	2010	2009
	Ставка дисконтування, у % річних	Ставка дисконтування, у % річних
Боргові цінні папери в національній валюті:		
облігації внутрішньої державної позики	7,90–11,91	10,25–12,70
векселі Державного казначейства України	–	10,25–12,70
облігації державної іпотечної установи	7,98–11,89	10,25–12,70
Внутрішній державний борг у національній валюті (1994–1996 роки)	7,75–8,66	10,25–12,70
Кредити банкам та іншим позичальникам	9,75–14,89	10,75–16,00

У нижченаведеній таблиці подано балансову та розрахункову справедливу вартість фінансових активів, які не відображаються в консолідованому балансі Національного банку за їх справедливою вартістю:

	2010			2009		
	Балансова вартість	Розрахункова справедлива вартість		Балансова вартість	Розрахункова справедлива вартість	
		Вище значення	Нижче значення		Вище значення	Нижче значення
<i>(у мільйонах гривень)</i>						
Боргові цінні папери в національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	43 528	62 105	54 134	28 472	35 578	31 848
векселі Державного казначейства України	—	—	—	199	183	180
облігації державної іпотечної установи	1 207	1 281	1 182	1 207	1 212	1 127
в іноземній валюті:						
ОЗДП, номіновані в доларах США	—	—	—	895	1 172	1 166
ОЗДП, номіновані в євро	—	—	—	526	692	690
Усього цінних паперів України, які не відображаються за справедливою вартістю	44 735	63 386	55 316	31 299	38 837	35 011
Внутрішній державний борг у національній валюті (1994–1996 роки)	2 645	2 649	2 526	2 751	2 131	2 062
Усього внутрішнього державного боргу	2 645	2 649	2 526	2 751	2 131	2 062
Кредити банкам та іншим позичальникам	60 782	56 597	56 597	73 964	74 141	74 141

Беручи до уваги той факт, що розрахунки оціночної справедливої вартості ґрунтуються на певних припущеннях, слід ураховувати те, що надана інформація може не повністю відображати вартість, яка може бути реалізована.

Для фінансових інструментів, які обліковуються за справедливою вартістю, справедлива вартість фінансових інструментів за ривнями її оцінки розподілялася таким чином:

	2010		2009	
	Котирування на відкритому ринку (рівень 1)	Метод оцінки на підставі показників, підтверджених ринковими даними аналогічних інструментів (рівень 2)	Котирування на відкритому ринку (рівень 1)	Метод оцінки на підставі показників, підтверджених ринковими даними аналогічних інструментів (рівень 2)
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Кошти та депозити в іноземній валюті (ф'ючерси)	6	—	3	—
Цінні папери нерезидентів, які обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах	151 488	—	111 206	—
Боргові цінні папери для подальшого продажу:				
у національній валюті				
облігації внутрішньої державної позики	6 700	1 135	3 880	10 720
в іноземній валюті				
ОЗДП, номіновані в доларах США	1 487	—	—	—
ОЗДП, номіновані в євро	822	—	—	—

36. Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки

Відповідно до МСФЗ 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" Національний банк відносить свої фінансові активи до таких категорій: кредити та дебіторська заборгованість; активи, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах; активи, що утримуються на продаж; активи, що утримуються до погашення. Фінансові активи за справедливою вартістю, зміни якої відносяться на фінансовий результат, поділяються на дві категорії: (i) активи, включені до цієї категорії при початковому визнанні, та (ii) активи, віднесені до категорії призначених для торгівлі.

Усі фінансові зобов'язання Національного банку відображаються за амортизованою собівартістю.

На 31 грудня 2010 року фінансові інструменти розподілялися за категоріями оцінки таким чином:

	Кредити та дебіторська заборгованість	Активи, включені при початковому визнанні до тих, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах	Активи, що утримуються на продаж	Активи, що утримуються до погашення	Фінансові зобов'язання, оцінені за амортизованою собівартістю	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>						
Фінансові активи						
Кошти та депозити в іноземній валюті	115 853	6	–	–	–	115 859
Цінні папери нерезидентів	–	151 488	121	–	–	151 609
Авуари в СПЗ	63	–	–	–	–	63
Цінні папери України	44 735	–	10 144	–	–	54 879
Кредити банкам та іншим позичальникам	60 782	–	–	–	–	60 782
Внутрішній державний борг	2 645	–	–	–	–	2 645
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	16 823	–	–	16 823
Інші фінансові активи	342	–	–	–	–	342
Усього фінансових активів	<u>224 420</u>	<u>151 494</u>	<u>27 088</u>	<u>–</u>	<u>–</u>	<u>403 002</u>
Фінансові зобов'язання						
Банкноти та монети в обігу	–	–	–	–	200 092	200 092
Кошти банків	–	–	–	–	26 357	26 357
Кошти державних та інших установ	–	–	–	–	22 173	22 173
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	–	–	–	–	9 442	9 442
Кредити отримані	–	–	–	–	–	–
Зобов'язання перед МВФ	–	–	–	–	76 747	76 747
Інші фінансові зобов'язання	–	–	–	–	788	788
Усього фінансових зобов'язань	<u>–</u>	<u>–</u>	<u>–</u>	<u>–</u>	<u>335 599</u>	<u>335 599</u>

На 31 грудня 2009 року фінансові інструменти розподілялися за категоріями оцінки таким чином:

	Кредити та дебіторська заборгованість	Активи, включені при початковому визнанні до тих, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах	Активи, що утримуються на продаж	Активи, що утримуються до погашення	Фінансові зобов'язання, оцінені за амортизованою собівартістю	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>						
Фінансові активи						
Кошти та депозити в іноземній валюті	92 767	3	—	—	—	92 770
Цінні папери нерезидентів	—	111 206	121	—	—	111 327
Авуари в СПЗ	510	—	—	—	—	510
Цінні папери України	29 679	—	14 600	1 620	—	45 899
Кредити банкам та іншим позичальникам	73 964	—	—	—	—	73 964
Внутрішній державний борг	2 751	—	—	—	—	2 751
Внески в рахунок квоти МВФ	—	—	17 175	—	—	17 175
Інші фінансові активи	301	—	—	—	—	301
Усього фінансових активів	199 972	111 209	31 896	1 620	—	344 697
Фінансові зобов'язання						
Банкноти та монети в обігу	—	—	—	—	170 536	170 536
Кошти банків	—	—	—	—	23 359	23 359
Кошти державних та інших установ	—	—	—	—	2 217	2 217
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	—	—	—	—	3 421	3 421
Кредити отримані	—	—	—	—	59	59
Зобов'язання перед МВФ	—	—	—	—	66 818	66 818
Інші фінансові зобов'язання	—	—	—	—	671	671
Усього фінансових зобов'язань	—	—	—	—	267 081	267 081

37. Операції з пов'язаними сторонами

Для складання цієї консолідованої фінансової звітності сторони вважаються пов'язаними, якщо вони перебувають під спільним контролем або якщо одна з них має змогу контролювати іншу або може мати суттєвий вплив на іншу сторону під час прийняття фінансових та управлінських рішень як зазначено в МСБО 24 "Розкриття інформації про пов'язані сторони". Під час розгляду всіх відносин, що можуть виникати між пов'язаними сторонами, увага приділяється суті цих відносин, а не лише їх юридичній формі. До пов'язаних сторін Національного банку належать Уряд України, організації, які перебувають під контролем держави, провідний управлінський персонал та інші.

Національний банк під час своєї діяльності здійснює операції з пов'язаними сторонами. Нижче зазначено залишки за цими операціями на кінець року:

	Примітки	2010			2009		
		Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші пов'язані сторони	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші пов'язані сторони
<i>(у мільйонах гривень)</i>							
Цінні папери України	8	54 879	—	—	45 899	—	—
Кредити банкам та іншим позичальникам		29 162	—	—	32 593	—	—
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам		(4 402)	—	—	(1 722)	—	—
Внутрішній державний борг, загальна сума	10	3 306	—	—	3 439	—	—
Резерв під внутрішній державний борг	10	(661)	—	—	(688)	—	—
Інші активи		54	107	3	31	96	—
Кошти банків		3 002	—	—	2 546	—	—
Кошти державних та інших установ		21 581	364	11	1 390	171	12
Кошти Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	15	—	—	190	—	—	619
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком		158	—	—	—	—	—
Інші зобов'язання		4	—	—	4	—	—

Інші пов'язані сторони включають організації, на які Національний банк або провідний управлінський персонал Національного банку може мати суттєвий вплив (за винятком асоційованих компаній).

Умови вищезазначених операцій були такими:

за короткостроковими кредитами державним банкам (які включені до кредитів банкам та іншим позичальникам у вищенаведеній таблиці) на 31 грудня 2010 року була встановлена процентна ставка 9,75% (на 31 грудня 2009 року – за короткостроковими кредитами була встановлена процентна ставка від 10,75 до 16,5%);

за довгостроковими кредитами державним банкам (які включені до кредитів банкам та іншим позичальникам у вищенаведеній таблиці) на 31 грудня 2010 року була встановлена процентна ставка від 8,25 до 11,0% (на 31 грудня 2009 року – від 10,75 до 11%); ці кредити підлягають погашенню в термін від 1 до 6 років (2009 рік – від 3 до 7 років);

за коштами державних та інших установ відсотки не нараховуються;

за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за станом на 31 грудня 2010 року була встановлена процентна ставка 5,29% (на 31 грудня 2009 року була встановлена процентна ставка 5,18%);

за залишками коштів обов'язкових резервів, що перераховані державними банками на окремий рахунок у Національному банку (які включені до коштів банків у вищенаведеній таблиці), на 31 грудня 2010 року була встановлена процентна ставка 2,33% (на 31 грудня 2009 року – 3,08%);

на 31 грудня 2010 року за депозитними сертифікатами, що емітовані Національним банком, була встановлена процентна ставка 5% і вони підлягали погашенню в строк до одного місяця (на 31 грудня 2009 року залишку коштів за депозитними сертифікатами не було).

Умови операцій з внутрішнім державним боргом та цінними паперами України розкриті у відповідних примітках.

Нижче зазначено статті доходів і витрат за операціями з пов'язаними сторонами:

	2010			2009		
	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші пов'язані сторони	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші пов'язані сторони
	<i>(у мільйонах гривень)</i>					
Процентні доходи	12 152	–	–	7 576	–	–
Процентні витрати	(17)	–	(25)	(12)	–	(31)
Комісійні доходи	123	–	4	99	–	–
Інші доходи	51	16	2	13	1	2
Інші витрати	(13)	–	(3)	(12)	(11)	(3)
Чисте збільшення резервів	(2 680)	–	–	(1 614)	–	–

Відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України на 2010 рік", у 2010 році оплата послуг з оброблення електронних розрахункових документів та повідомлень у системі електронних переказів Національного банку України Державним казначейством України не здійснюється.

У 2010 році короткострокові виплати (заробітна плата) провідному управлінському персоналу становили 9,8 мільйона гривень (2009 рік – 8,5 мільйона гривень). Сальдо заборгованості за виданими управлінському персоналу кредитами за станом на 31 грудня 2010 року становить 1,2 мільйона гривень (2009 рік – 2 мільйони гривень).

38. Розкриття значних сум за статтями активів і зобов'язань

На 31 грудня 2010 року 14% (2009 рік – 14%) від загальної суми консолідованих активів Національного банку (за винятком квоти МВФ) становила заборгованість Уряду України за наданими кредитами та державними цінними паперами України, 17 % (2009 рік – 7 %) – це купонні облігації Уряду США, 11 % (2009 рік – 14 %) – це купонні облігації уряду Великобританії та інших держав ЄС та 15 % (2009 рік – 21 %) – це кредити українським банкам та іншим позичальникам.

На 31 грудня 2010 року 63% (2009 рік – 68%) від загальної суми консолідованих зобов'язань (за винятком векселів на користь МВФ зі сплати внеску в рахунок квоти) становили банкноти та монети в обігу, 8% (2009 рік – 9%) – це кошти банків, 19 % – це зобов'язання перед МВФ (2009 рік – 20%).

11 квітня 2011 року

м. Київ, Україна

**ТАБЛИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО РІЧНОГО ЗВІТУ**

Основні показники економічного розвитку України

Валовий внутрішній продукт, продукція промисловості та сільського господарства, інвестиції, роздрібний товарооборот (у фактичних цінах, млн. грн.)

Період	Випуск товарів та послуг	Проміжне споживання	Валовий внутрішній продукт			Обсяг реалізованої промислової продукції	Індекс промислового виробництва, порівняно з відповідним періодом попереднього року, % ¹	Обсяг продукції сільського господарства	Інвестиції в основний капітал	Загальний обсяг роздрібногo товарообороту
			номінальний	реальний, порівняно з відповідним періодом попереднього року, %	індекс-дефлятор, %					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2005	1 048 481	607 029	441 452	102.7	124.5	468 563	103.1	92 540	93 096	94 332
2006	1 252 209	708 056	544 153	107.3	114.8	551 729	106.2	95 730	125 254	129 952
2007	1 650 992	930 261	720 731	107.9	122.7	717 077	107.6	109 985	188 486	178 233
2008	2 196 052	1 247 996	948 056	102.3	128.6	917 036	94.8	152 210	233 081	246 903
2009	2 072 549	1 159 204	913 345	85.2	113.0	806 551	78.1	153 800	151 777	230 955
2010	...	...	...	...	...	59 609	112.8	4 350	...	17 458
січень–лютий	...	...	...	...	...	120 824	109.4	9 350	...	35 076
січень–березень	493 014	273 586	219 428	104.8	110.7	193 247	111.2	14 100	24 041	55 301
січень–квітень	...	...	...	...	...	265 678	112.8	21 900	...	75 873
січень–травень	...	...	...	...	...	337 291	112.9	30 900	...	99 423
січень–червень	1 059 178	579 600	479 578	105.5 ²	115.1 ²	409 250	112.3	39 140	55 642	121 551
січень–липень	...	...	...	...	...	479 544	111.4	85 245	...	146 279
січень–серпень	...	...	...	...	...	553 649	111.2	116 700	...	170 781
січень–вересень	1 741 662	957 375	784 287	103.6 ²	117.5 ²	632 371	111.1	140 500	95 163	194 673
січень–жовтень	...	...	...	...	...	714 244	111.1	150 300	...	221 426
січень–листопад	...	...	...	...	...	797 794	111.0	167 600	...	246 616
січень–грудень	2 447 849	1 353 242	1 094 607	104.2	115.0	891 170	111.2	184 000	171 092	280 890

¹ Темп росту (індекс) промислової продукції, починаючи з січня 2009 року, базується на даних про динаміку виробництва за постійним набором товарів-представників та структури валової доданої вартості, і не є співставним з даними за попередні періоди.

² Порівняно з відповідним кварталом попереднього року.

Примітка. Інформація Державного комітету статистики України.

Основні показники економічного розвитку України
Індекс споживчих цін, індекс цін виробників промислової продукції, безробіття, доходи та витрати населення, заробітна плата

Період	Індекс споживчих цін, %		Індекс цін виробників промислової продукції, %		Рівень безробіття, %	Доходи населення – усього		Витрати населення (без заощаджень)	Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, грн. ²	Індексе реальної середньомісячної заробітної плати працівників, % ¹
	порівняно з попереднім місяцем	порівняно з груднем попереднього року ¹	порівняно з попереднім місяцем	порівняно з груднем попереднього року ¹		номінальні	реальні наявні, % (з урахуванням інфляції) ³			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2005	...	110.3	...	109.5	3.2	381 404	123.9	335 753	1 020	131.5
2006	...	111.6	...	114.1	2.8	472 061	111.8	427 858	1 277	111.7
2007	...	116.6	...	123.3	2.4	623 289	114.8	575 510	1 675	110.3
2008	...	122.3	...	123.0	2.1	845 641	107.6	793 630	2 001	97.0
2009	...	112.3	...	114.3	2.5	894 286	90.0	813 909	2 233	99.1
2010										
січень	101.8	101.8	101.9	101.9	1.9	...	...	...	1 916	106.0
лютий	101.9	103.7	101.9	103.8	1.9	...	...	...	1 955	104.2
березень	100.9	104.7	103.0	106.9	1.8	229 106	111.1	206 833	2 109	107.0
квітень	99.7	104.4	103.0	110.1	1.6	...	...	...	2 107	106.6
травень	99.4	103.7	104.4	114.9	1.5	...	...	...	2 201	112.2
червень	99.6	103.3	99.5	114.3	1.4	497 079	119.6 ³	434 363	2 373	114.7
липень	99.8	103.1	99.8	114.1	1.4	...	...	...	2 367	113.1
серпень	101.2	104.3	100.9	115.1	1.4	...	...	...	2 280	112.3
вересень	102.9	107.4	100.1	115.2	1.5	785 793	116.5 ³	678 723	2 349	110.8
жовтень	100.5	107.9	102.4	118.0	1.4	...	...	...	2 322	110.8
листопад	100.3	108.2	99.7	117.6	1.6	...	...	...	2 353	113.0
грудень	100.8	109.1	100.9	118.7	2.0	1 101 015	116.2	944 657	2 629	110.5

¹ Річні дані – грудень порівняно з груднем попереднього року.

² Річні дані – за грудень.

³ Порівняно з відповідним кварталом попереднього року.

Примітка. Інформація Державного комітету статистики України.

Основні показники економічного розвитку України
Платіжний баланс, зовнішній борг, офіційні резервні активи

Період	Сальдо поточного рахунку платіжного балансу		Експорт товарів та послуг		Імпорт товарів та послуг		Валовий зовнішній борг, на кінець періоду		Офіційні резервні активи, на кінець періоду, млн. дол. США
	млн. дол. США	у % до ВВП	млн. дол. США	у % до ВВП	млн. дол. США	у % до ВВП	млн. дол. США	у % до ВВП	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2005	2 531	2.9	44 378	51.4	43 707	50.6	39 619	45.9	19 391
2006	-1 617	-1.5	50 239	46.6	53 307	49.5	54 512	50.6	22 358
2007	-5 272	-3.7	64 001	44.8	72 153	50.6	79 955	56.0	32 479
2008	-12 763	-7.0	85 612	47.1	99 962	55.1	101 659	55.9	31 543
2009	-1 732	...	54 253	...	56 206	...	103 396	...	26 505
2010									
1 квартал	57	0.2	14 034	51.4	14 245	52.2	102 914	85.9	25 147
2 квартал	495	1.5	16 984	51.3	16 583	50.1	104 636	83.7	29 523
1 півріччя	552	...	31 018	...	30 828	...	104 636	...	29 523
3 квартал	-1 090	-2.8	18 424	47.9	19 868	51.7	111 628	85.0	34 679
9 місяців	-538	...	49 442	...	50 696	...	111 628	...	34 679
4 квартал	-2 346	-6.2	19 813	52.1	22 409	58.9	117 345	85.7	34 576
рік	-2 884	...	69 255	...	73 105	...	117 345	...	34 576

Грошові агрегати та їх компоненти

Період	у тому числі										
	МЗ ¹	М1			М2-М1				М3-М2		
		готівкові кошти в обігу поза депозитами корпораціями (МО)	переказні депозити в національній валюті	переказні депозити в іноземній валюті	усього	інші депозити			усього	цінні папери, крім акцій	
						у національній валюті	у тому числі в іноземній валюті	у національній валюті		у тому числі в іноземній валюті	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
залишки коштів на кінець періоду, млн. грн.											
2005	194 071	60 231	38 341	9 944	84 629	48 955	35 674	925	766	160	
2006	261 063	74 984	48 292	13 040	123 098	65 983	57 115	1 650	1 402	248	
2007	396 156	111 119	70 546	20 233	189 374	119 740	69 634	4 884	4 595	289	
2008	515 727	154 759	70 369	35 003	252 397	129 888	122 509	3 200	2 763	437	
2009	487 298	157 029	76 719	41 443	209 581	96 867	112 713	2 526	2 310	216	
2010											
січень	479 950	153 055	73 935	42 394	208 167	95 495	112 671	2 399	2 286	114	
лютий	480 403	153 982	73 571	39 001	211 498	98 246	113 253	2 351	2 250	101	
березень	494 224	155 102	80 358	38 465	219 038	102 351	116 688	1 261	1 177	83	
квітень	510 835	159 892	82 885	39 528	227 263	107 338	119 926	1 267	1 191	76	
травень	521 376	162 129	87 079	40 483	230 302	111 653	118 649	1 382	1 224	158	
червень	533 504	168 282	91 261	38 009	234 575	114 903	119 673	1 377	1 215	162	
липень	550 941	175 080	94 201	40 181	240 634	117 853	122 780	845	689	156	
серпень	556 176	175 103	96 200	40 213	243 811	121 145	122 667	849	693	156	
вересень	568 810	174 814	100 610	40 726	251 597	124 393	127 203	1 063	895	168	
жовтень	576 046	175 226	102 456	41 817	255 447	126 768	128 678	1 100	996	104	
листопад	574 070	173 332	103 041	42 857	253 429	126 152	127 277	1 410	1 261	149	
грудень	597 872	182 990	106 904	41 566	265 382	133 014	132 368	1 031	828	203	

Грошові агрегати та їх компоненти (продовження)

Період	у тому числі										
	М3 ¹	М1			переказні депозити в іноземній валюті	М2-М1			М3-М2		
		готівкові кошти в обігу поза депозитними корпораціями (М0)	переказні депозити в національній валюті	переказні депозити в іноземній валюті		інші депозити			цінні папери, крім акцій		
						усього	у національній валюті	у іноземній валюті	усього	у національній валюті	у іноземній валюті
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
зміна у річному обчисленні, %											
2005	54.4	42.2	54.9	41.5	64.8	74.3	53.3	317.6	470.3	82.7	
2006	34.5	24.5	26.0	31.1	45.5	34.8	60.1	78.3	83.1	55.7	
2007	51.7	48.2	46.1	55.2	53.8	81.5	21.9	196.0	227.8	16.2	
2008	30.2	39.3	-0.3	73.0	33.3	8.5	75.9	-34.5	-39.9	51.6	
2009	-5.5	1.5	9.0	18.4	-17.0	-25.4	-8.0	-21.1	-16.4	-50.6	
2010											
січень	-2.6	1.9	14.2	10.7	-11.9	-20.8	-2.7	-22.9	-16.3	-70.2	
лютий	2.0	4.4	17.2	17.2	-5.7	-13.7	2.5	-21.5	-14.9	-71.2	
березень	6.6	5.4	22.9	12.7	2.2	-6.3	11.0	-56.2	-53.8	-74.5	
квітень	9.8	6.1	31.7	15.8	5.7	-2.2	14.0	-46.4	-41.4	-77.1	
травень	11.3	6.0	34.3	16.5	7.9	3.4	12.5	-38.5	-36.7	-49.3	
червень	12.9	9.9	23.7	6.3	13.2	10.4	15.9	-50.1	-50.4	-47.6	
липень	16.8	15.4	27.5	3.6	17.4	17.3	17.6	-66.1	-68.5	-48.3	
серпень	18.1	17.3	32.7	-2.3	18.5	27.6	10.7	-64.2	-67.2	-39.8	
вересень	21.2	17.4	38.5	1.3	22.6	32.0	14.6	-57.5	-60.1	-34.2	
жовтень	23.0	17.8	47.8	-0.1	24.1	37.0	13.7	-59.7	-60.2	-54.3	
листопад	22.0	17.2	41.6	0.1	24.1	39.1	12.1	-48.2	-49.5	-33.9	
грудень	22.7	16.5	39.3	0.3	26.6	37.3	17.4	-59.2	-64.2	-6.1	

¹ Грошові агрегати – зобов'язання депозитних корпорацій перед іншими секторами економіки, крім інших депозитних корпорацій і сектору загального державного управління. Грошовий агрегат М0 включає готівкові кошти в обігу поза депозитними корпораціями.

Грошовий агрегат М1 – грошовий агрегат М0 та переказні депозити в національній валюті (М1-М0).

Грошовий агрегат М2 – грошовий агрегат М1 та переказні депозити в іноземній валюті й інші депозити (М2-М1).

Грошовий агрегат М3 – грошовий агрегат М2 та цінні папери, крім акцій (М3-М2).

Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України), у розрізі секторів економіки

Період	У тому числі															
	інші фінансові корпорації				сектор загального державного управління				нефінансові корпорації				інші сектори економіки			
	Усього		у тому числі		Усього		у тому числі		Усього		у тому числі		Усього		у тому числі	
			страхові корпорації та недержавні пенсійні фонди	інші фінансові посередники та допоміжні фінансові організації			центральної державного управління	регіональні та місцеві органи державного управління			державні нефінансові корпорації ¹	інші нефінансові корпорації ¹			домашні господарства	некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14			
залишки коштів на кінець періоду, млн.грн.																
2005	143 423	1 663	...	...	5	-	5	106 078	6 391	99 687	35 677	35 659	18			
2006	245 230	2 689	319	2 370	4	-	4	160 503	8 798	151 705	82 034	82 010	24			
2007	426 867	5 932	550	5 382	4	-	4	260 476	13 326	247 150	160 455	160 386	69			
2008	734 022	9 789	729	9 060	12	-	12	443 665	37 382	406 283	280 556	280 490	66			
2009	723 295	14 014	632	13 382	5 755	4 527	1 229	462 215	42 587	419 627	241 311	241 249	63			
2010																
січень	709 053	13 240	561	12 679	5 822	4 592	1 231	453 678	41 931	411 747	236 313	236 251	61			
лютий	708 292	13 291	588	12 703	6 439	5 210	1 229	455 538	42 121	413 417	233 023	232 964	60			
березень	703 105	13 526	763	12 763	6 654	5 423	1 231	453 583	16 756	436 828	229 342	229 282	59			
квітень	704 515	12 965	851	12 115	6 670	5 439	1 231	458 491	16 744	441 747	226 389	226 329	61			
травень	703 164	12 909	676	12 233	6 693	5 466	1 227	459 496	17 503	441 993	224 065	224 005	60			
червень	703 545	12 253	779	11 474	6 690	5 465	1 225	463 277	17 987	445 290	221 325	221 265	60			
липень	711 964	12 913	638	12 275	6 690	5 466	1 224	471 629	18 533	453 096	220 732	220 666	66			
серпень	716 533	12 883	690	12 193	6 686	5 466	1 220	477 909	19 491	458 417	219 056	218 987	69			
вересень	728 625	13 425	878	12 547	8 197	6 978	1 219	488 238	20 286	467 952	218 764	218 692	72			
жовтень	733 181	13 402	704	12 698	8 200	6 981	1 219	494 146	20 825	473 322	217 433	217 361	71			
листопад	735 341	13 395	714	12 681	8 360	6 980	1 380	499 077	46 349	452 728	214 509	214 434	75			
грудень	732 823	13 430	935	12 496	8 817	7 430	1 388	500 961	46 042	454 919	209 615	209 538	76			

Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України), у розрізі секторів економіки (продовження)

Період	Усього	у тому числі											інші сектори економіки		
		інші фінансові корпорації				сектор загального державного управління				нефінансові корпорації			усього	домашні господарства	некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства
		усього	у тому числі			усього	у тому числі			усього	у тому числі				
			страхові корпорації та пенсійні фонди	корпорації та недержавні пенсійні фонди	інші фінансові та допоміжні організації		усього	центральні органи державного управління	регіональні та місцеві органи державного управління		державні фінансові корпорації	інші фінансові корпорації			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
зміна у річному обчисленні, %															
2005	61.9	97.5	...	...	-87.2	-	-87.2	48.2	16.5	50.8	121.0	121.1	20.0		
2006	71.0	61.7	...	...	-11.5	-	-11.5	51.3	37.7	52.2	129.9	130.0	34.0		
2007	74.1	120.6	72.4	127.1	-10.8	-	-10.8	62.3	51.5	62.9	95.6	95.6	185.1		
2008	72.0	65.0	32.6	68.3	203.5	-	203.5	70.3	180.5	64.4	74.8	74.9	-4.4		
2009	-1.5	43.2	-13.3	47.7	...	...	...	4.2	13.9	3.3	-14.0	-14.0	-4.8		
2010															
січень	-1.9	32.1	-18.7	35.8	...	...	...	3.9	14.5	2.9	-14.3	-14.3	3.0		
лютий	-1.3	16.1	-17.2	18.3	107.0	67.9	...	5.3	16.5	4.3	-13.9	-13.9	1.7		
березень	-1.9	6.5	2.4	6.8	72.8	40.9	...	4.6	-53.6	9.9	-13.9	-13.9	1.7		
квітень	-1.5	-6.6	19.7	-8.1	40.4	41.4	36.3	5.7	-55.2	11.5	-13.8	-13.8	-3.0		
травень	-1.4	-12.5	-3.1	-13.0	40.9	42.1	36.1	5.3	-54.9	11.2	-12.9	-12.9	-5.1		
червень	-1.7	-11.6	7.0	-12.6	32.1	42.1	0.5	4.8	-56.1	11.0	-13.1	-13.1	-5.3		
липень	-0.8	-6.5	-7.5	-6.5	32.1	42.0	0.6	5.6	-55.8	12.0	-12.6	-12.6	5.1		
серпень	-1.5	-8.1	-1.9	-8.5	31.6	41.7	-0.3	5.5	-53.5	11.6	-14.4	-14.4	7.6		
вересень	-0.1	-7.6	33.6	-9.6	61.6	81.3	-0.4	6.7	-51.7	12.6	-13.3	-13.3	5.1		
жовтень	0.8	-4.1	15.4	-5.0	61.6	81.4	-0.5	7.6	-52.0	13.9	-12.8	-12.8	0.2		
листопад	1.8	-1.1	31.0	-2.4	59.3	73.5	12.7	8.8	8.8	8.8	-12.6	-12.6	5.4		
грудень	1.3	-4.2	47.9	-6.6	53.2	64.1	12.9	8.4	8.1	8.4	-13.1	-13.1	21.9		

¹ У березні та в листопаді 2010 року відбулася перекласифікація між підсекторами сектору S.11 "Нефінансові корпорації" відповідно до Класифікації інституційних секторів економіки України, затвердженої наказом Державного комітету статистики України від 18.04.2005 №96 (зі змінами).

Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім Національного банку України), у розрізі секторів економіки

Період	у тому числі													
	інші фінансові корпорації					сектор загального державного управління			нефінансові корпорації				інші сектори економіки	
	усього	страхові корпорації та недержавні пенсійні фонди	інші фінансові та посередницькі та допоміжні фінансові організації	усього	центральної державного управління	регіональні та місцеві органи державного управління	усього	державні нефінансові корпорації	інші нефінансові корпорації	усього	домашні господарства	некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
		залишки коштів на кінець періоду, млн. грн.												
2005	134 754	6 129	...	...	2 010	284	1 726	50 976	8 862	42 114	75 640	74 778	862	
2006	185 917	8 741	4 063	4 679	1 682	266	1 417	65 614	6 976	58 638	109 879	108 860	1 020	
2007	283 875	15 343	7 043	8 300	4 136	601	3 536	95 583	9 275	86 308	168 813	167 239	1 575	
2008	359 740	19 305	8 537	10 768	2 536	615	1 921	118 188	12 281	105 907	219 711	217 860	1 851	
2009	334 953	15 621	7 477	8 144	8 586	8 140	446	94 796	12 319	82 477	215 949	214 098	1 851	
2010														
січень	331 141	14 197	6 511	7 686	8 098	7 633	464	92 307	12 142	80 165	216 539	214 597	1 943	
лютий	327 144	13 935	6 335	7 601	5 212	4 735	476	88 807	11 956	76 851	219 190	217 259	1 931	
березень	337 443	16 583	7 866	8 717	3 471	2 506	965	93 199	11 433	81 766	224 189	222 197	1 992	
квітень	351 878	15 757	7 866	7 891	3 496	2 290	1 205	96 985	11 729	85 256	235 640	233 627	2 013	
травень	360 385	15 661	6 927	8 735	3 722	2 540	1 183	102 009	12 206	89 802	238 993	236 895	2 097	
червень	366 089	16 899	8 346	8 552	3 502	2 225	1 277	99 849	11 789	88 060	245 840	243 664	2 176	
липень	378 914	16 201	7 430	8 772	5 144	4 019	1 125	102 978	11 398	91 579	254 590	252 353	2 237	
серпень	383 669	16 265	7 066	9 200	4 705	3 616	1 089	106 203	12 002	94 201	256 496	254 178	2 317	
вересень	397 502	17 353	8 354	8 999	5 760	4 470	1 290	110 450	12 285	98 166	263 939	261 468	2 472	
жовтень	404 214	16 222	7 027	9 195	5 826	4 320	1 507	115 175	13 649	101 526	266 990	264 488	2 502	
листопад	403 740	16 367	6 974	9 393	5 645	4 059	1 586	112 182	12 963	99 219	269 546	267 079	2 467	
грудень	416 650	19 022	8 169	10 854	4 132	3 924	208	116 105	13 952	102 153	277 390	275 093	2 298	

Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім Національного банку України), у розрізі секторів економіки (продовження)

Період	У тому числі													
	інші фінансові корпорації				сектор загального державного управління			нефінансові корпорації			інші сектори економіки			
	усього	страхові корпорації та недержавні пенсійні фонди	корпорації та інші фінансові організації	інші фінансові посередники та допоміжні фінансові організації	усього	центральні органи державного управління	регіональні та місцеві органи державного управління	усього	державні нефінансові корпорації	інші нефінансові корпорації	усього	домашні господарства	некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
	зміна у річному обчисленні, %													
2005	59.3	16.0	...	...	22.7	-36.2	44.7	48.3	34.3	51.7	74.6	75.9	6.7	
2006	38.0	42.6	...	...	-16.3	-6.4	-17.9	28.7	-21.3	39.2	45.3	45.6	18.3	
2007	52.7	75.5	73.4	77.4	145.9	126.1	149.6	45.7	33.0	47.2	53.6	53.6	54.4	
2008	26.7	25.8	21.2	29.7	-38.7	2.4	-45.7	23.6	32.4	22.7	30.2	30.3	17.6	
2009	-6.9	-19.1	-12.4	-24.4	238.5	1 222.8	-76.8	-19.8	0.3	-22.1	-1.7	-1.7	-0.0	
2010														
січень	-3.2	-19.7	-13.7	-24.1	147.1	419.9	-74.3	-15.7	4.0	-18.1	2.3	2.3	5.0	
лютий	1.2	-17.3	-10.8	-22.1	47.2	162.8	-72.6	-13.7	0.7	-15.5	9.6	9.6	4.8	
березень	6.5	-7.2	1.8	-14.0	-8.3	21.8	-44.2	-6.8	3.5	-8.0	14.8	14.9	8.6	
квітень	11.6	-6.1	14.2	-20.3	-23.1	-18.8	-30.1	-0.6	6.4	-1.5	20.0	20.1	7.6	
травень	13.0	-6.3	3.7	-12.9	-50.4	-55.6	-33.5	5.2	19.3	3.5	20.8	20.9	11.6	
червень	13.8	-0.4	15.5	-12.2	-44.3	-51.3	-25.4	4.9	13.1	3.9	20.9	21.0	13.1	
липень	18.4	-2.5	13.2	-12.7	25.5	72.7	-36.5	9.8	6.3	10.2	23.9	24.0	17.7	
серпень	16.1	-2.9	2.2	-6.5	-62.5	-67.7	-20.7	14.4	12.4	14.7	23.1	23.2	21.1	
вересень	21.5	2.3	9.2	-3.4	-47.2	-53.3	-3.4	19.7	13.2	20.6	27.5	27.6	21.8	
жовтень	24.0	7.0	6.8	7.1	-43.9	-53.6	39.5	25.9	26.2	25.9	27.7	27.8	21.3	
листопад	22.9	7.6	5.9	9.0	-44.2	-54.7	38.0	23.1	5.9	25.8	27.1	27.1	18.8	
грудень	24.4	21.8	9.3	33.3	-51.9	-51.8	-53.4	22.5	13.3	23.9	28.5	28.5	24.1	

Процентні ставки рефінансування (ставки в річному обчисленні, %)

Період	Облікова ставка НБУ ¹	Середньо-зважена ставка за всіма інструментами	у тому числі									
			4	5	6	7	8	9	10	11	12	
			кредити, надані шляхом проведення тендера	кредити овернайт	операції репо	кредити, надані для підтримання довгострокової ліквідності банків	стабілізаційні кредити	операції своп	кредити рефінансування під заставу майнових прав вкладу (депозиту), розміщеного в НБУ	інші короткострокові кредити	кредити, надані для фінансування чемпіонату Європи 2012	
2005	9.5	14.7	12.9	14.9	12.0	-	15.0	-	-	-	-	
2006	8.5	11.5	10.4	12.1	10.7	-	-	9.5	8.5	-	-	
2007	8.0	10.1	10.0	11.1	-	-	-	-	8.3	-	-	
2008	12.0	15.3	16.6	16.0	13.8	-	-	15.1	-	14.1	-	
2009	10.25	16.7	20.6	18.1	21.6	-	-	23.1	-	16.0	11.0	
2010	7.75	11.6	11.1	11.3	9.4	-	-	-	-	11.9	11.0	
січень	10.25	13.1	-	17.0	-	-	-	-	-	13.1	-	
лютий	10.25	12.0	16.5	-	-	-	-	-	-	12.1	11.0	
березень	10.25	11.0	-	-	-	-	-	-	-	-	11.0	
квітень	10.25	12.2	-	-	-	-	-	-	-	12.3	11.0	
травень	10.25	11.0	-	-	-	-	-	-	-	-	11.0	
червень	9.5	12.3	-	-	-	-	-	-	-	12.3	-	
липень	8.5	10.5	-	-	-	-	-	-	-	10.5	-	
серпень	7.75	9.9	-	-	9.5	-	-	-	-	10.0	-	
вересень	7.75	8.3	-	10.8	-	-	-	-	-	8.3	-	
жовтень	7.75	9.3	-	-	9.3	-	-	-	-	-	-	
листопад	7.75	11.3	-	11.3	-	-	-	-	-	-	-	
грудень	7.75	10.4	10.5	9.3	-	-	-	-	-	-	-	

¹ На кінець періоду.

Процентні ставки за кредитами, наданими депозитними корпораціями (крім Національного банку України), у звітному періоді за секторами економіки (середньозважені ставки в річному обчисленні, %)

Період	Усього				у тому числі, без урахування овердрафту				у тому числі, за секторами економіки													
	обсяги, млн. грн.	процентна ставка, %	у тому числі		обсяги, млн. грн.	процентна ставка, %	у тому числі		інші фінансові корпорації ¹			сектор загального державного управління			нефінансові корпорації ²		домашні господарства ³		некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства			
			у національній валюті	в іноземній валюті			у національній валюті	в іноземній валюті	обсяги, млн. грн.	процентна ставка, %	обсяги, млн. грн.	процентна ставка, %	обсяги, млн. грн.	процентна ставка, %	обсяги, млн. грн.	процентна ставка, %	обсяги, млн. грн.	процентна ставка, %	обсяги, млн. грн.	процентна ставка, %	обсяги, млн. грн.	процентна ставка, %
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19				
2005	438 391	14.6	16.4	11.5	355 815	14.1	16.0	11.6	829	14.0	79	18.6	396 276	14.4	41 207	16.3	...	...				
2006	627 967	14.1	15.4	11.3	494 758	13.6	15.1	11.3	2 124	14.3	8	15.8	534 677	13.9	91 159	15.2	...	...				
2007	969 567	13.5	14.4	11.3	768 965	13.0	13.9	11.3	3 438	15.1	10	13.5	809 995	13.1	156 125	15.6	...	...				
2008	1 116 456	16.0	17.8	11.6	868 542	15.5	17.6	11.6	5 536	17.0	25	21.6	945 532	15.5	165 369	18.7	...	...				
2009	810 282	18.3	20.9	10.0	717 061	17.7	20.5	9.9	11 264	20.5	1 937	20.8	750 522	18.0	45 520	22.3	1 038	16.5				
2010	1 112 545	14.6	15.7	10.5	991 849	13.7	14.6	10.6	16 907	17.1	3 259	13.4	1 034 525	14.0	57 800	25.2	54	22.9				
січень	64 302	16.4	18.3	10.7	58 458	15.8	17.6	10.7	416	20.4	157	13.8	61 138	16.2	2 589	22.5	1	19.7				
лютий	72 360	16.7	18.6	10.7	65 648	16.1	17.9	10.7	809	21.0	625	13.7	67 875	16.4	3 047	24.4	4	27.9				
березень	101 723	16.3	17.5	11.2	92 868	15.7	16.8	11.3	1 515	20.1	213	13.7	96 430	15.9	3 563	25.8	1	23.8				
квітень	84 578	15.6	16.8	11.3	76 276	14.8	15.9	11.4	1 197	19.2	21	14.9	79 763	15.1	3 588	25.2	10	18.2				
травень	63 158	14.7	15.8	10.7	55 715	13.7	14.6	10.7	829	17.8	26	14.2	58 848	14.1	3 453	24.6	1	27.1				
червень	83 391	14.6	15.4	11.2	74 711	13.8	14.5	11.2	2 390	15.3	1	25.6	77 159	14.1	3 839	24.2	2	24.9				
липень	94 502	13.6	14.6	10.4	85 008	12.7	13.5	10.5	1 788	14.8	8	26.0	87 872	13.0	4 827	23.5	7	26.5				
серпень	116 788	13.2	13.9	10.0	104 866	12.0	12.5	10.1	1 137	15.9	12	26.0	109 585	12.4	6 049	27.0	6	23.0				
вересень	112 247	13.8	14.6	10.3	99 398	12.6	13.3	10.3	2 198	17.0	1 512	12.9	101 938	12.9	6 591	26.4	7	21.7				
жовтень	87 821	13.8	14.9	9.5	75 784	12.4	13.4	9.5	1 280	14.4	10	24.1	80 721	12.9	5 806	25.6	5	22.9				
листопад	111 589	13.4	14.1	9.9	97 746	12.3	12.9	9.9	886	16.5	172	15.4	103 793	12.7	6 733	24.3	5	23.3				
грудень	120 085	14.8	16.0	10.7	105 371	13.9	14.9	10.7	2 462	18.0	501	13.3	109 404	14.0	7 713	25.6	5	23.5				

¹ До 2009 року – інформація лише за кредитами овердрафт.

² До 2009 року – інформація за кредитами, наданими нефінансовим корпораціям, некомерційним організаціям, що обслуговують домашні господарства, та підсекторам роботодавців і самостійно зайнятих працівників сектору домашніх господарств.

³ До 2009 року – інформація за кредитами, наданими підсекторам найманних працівників та одержувачів доходу від власності та трансфертів сектору домашніх господарств.

Процентні ставки за депозитами, залученими депозитними корпораціями (крім Національного банку України), у звітному періоді за секторами економіки (середньозважені ставки в річному обчисленні, %)

Період	Усього										у тому числі					
	обсяги, млн. грн.	процентна ставка, %	у національній валюті		у тому числі в іноземній валюті		інші фінансові корпорації		сектор загального державного управління		нефінансові корпорації ¹		домашні господарства ²		некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства	
			4	3	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
2005	269 321	8.0	8.5	6.8	9 845	10.2	1 625	11.0	86 901	8.2	170 951	7.7	...	...		
2006	463 943	6.8	7.6	5.8	15 774	9.8	2 572	12.0	199 025	6.5	246 572	6.9	...	...		
2007	685 871	7.2	8.2	5.8	26 426	9.4	7 001	2.6	316 350	6.6	336 094	7.4	...	...		
2008	1 139 325	8.3	9.9	5.4	41 568	12.1	13 312	15.0	617 529	7.5	466 916	8.7	...	...		
2009	970 752	11.8	14.0	9.2	53 028	13.5	23 366	3.1	316 821	11.5	575 788	12.2	1 749	16.8		
2010	1 164 078	9.4	10.3	7.9	63 994	9.1	3 502	16.1	500 891	7.0	592 889	11.4	2802	11.0		
січень	78 101	11.6	13.0	9.8	3 316	12.4	197	10.6	28 743	9.3	45 594	13.1	250	12.0		
лютий	81 565	11.7	13.2	9.8	3 869	11.2	35	15.2	31 417	9.7	45 977	13.1	266	12.1		
березень	105 363	11.8	13.9	9.2	6 610	10.8	904	19.4	38 612	9.6	58 956	13.3	281	12.7		
квітень	100 077	11.6	13.7	8.8	4 561	13.8	266	18.9	37 649	9.6	57 300	12.6	301	12.6		
травень	85 604	10.5	11.7	8.6	2 993	12.3	130	18.5	33 864	8.0	48 428	12.1	188	11.7		
червень	98 742	9.4	10.3	8.0	6 491	10.4	112	20.2	43 049	6.7	48 870	11.7	220	11.4		
липень	100 887	9.1	9.8	7.6	3 511	11.4	77	13.6	45 590	6.6	51 507	11.1	201	11.9		
серпень	101 197	8.3	8.9	7.2	3 141	10.9	84	12.6	48 167	6.0	49 617	10.4	188	10.1		
вересень	102 939	8.0	8.5	6.8	5 536	8.3	729	14.1	48 620	5.6	47 875	10.3	180	9.8		
жовтень	95 679	7.4	8.0	6.3	3 329	9.3	507	14.3	46 311	4.9	45 363	9.8	169	9.1		
листопад	100 310	7.0	7.4	6.2	12 210	3.6	353	14.6	44 118	5.4	43 448	9.6	181	10.2		
грудень	113 616	7.6	8.4	6.0	8 426	7.4	108	16.2	54 751	5.7	49 954	9.7	377	8.0		

¹ До 2009 року – інформація за депозитами, залученими у нефінансових корпорацій, некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, та підсекторів роботодавців і самостійно зайнятих працівників сектору домашніх господарств.

² До 2009 року – інформація за депозитами, залученими у підсекторів найманих працівників та одержувачів доходу від власності та трансфертів сектору домашніх господарств.

Офіційний курс гривні до іноземних валют, встановлений Національним банком України, середній за період (грн.)

Назви валют	2005	2006	2007	2008	2009	2010
100 австралійських доларів	390.88	380.32	423.29	443.77	617.14	729.63
100 англійських фунтів стерлінгів	933.76	929.45	1 010.69	966.88	1 219.48	1 226.89
10000/100 ¹ азербайджанських манатів	10.83	557.91	588.48	641.78	969.36	988.66
10 білоруських рублів	0.02	0.02	0.02	0.02	0.03	0.03
100 датських крон	85.76	84.96	92.85	103.38	145.95	141.44
100 доларів США	512.47	505.00	505.00	526.72	779.12	793.56
100 естонських крон	40.84	40.50	44.21	49.26	69.46	67.32
100 ісландських крон	8.16	7.26	7.90	5.76	3.75	3.63
100 канадських доларів	422.89	445.16	471.98	493.94	685.60	770.66
100 казахстанських тенге	3.86	4.01	4.12	4.38	5.30	5.39
100 латвійських латів	909.94	907.95	988.22	1 097.12	1 539.89	1 486.13
100 литовських літів	185.20	183.56	200.36	223.24	314.76	305.05
100 молдавських леїв	40.68	38.47	41.67	50.75	70.26	64.21
100 норвезьких крон	79.67	78.80	86.34	93.63	124.67	131.48
100 польських злотих	158.76	162.77	183.06	219.19	252.09	263.85
10 російських рублів	1.81	1.86	1.98	2.11	2.47	2.61
100 сингапурських доларів	308.03	317.81	335.22	371.65	536.56	582.39
10000/100 ² турецьких лір	380.29	352.97	387.74	404.35	502.51	526.90
10000/100 ³ туркменських манатів	9.86	9.71	9.71	5.30	273.38	278.44
1000 угорських форинтів	25.78	24.02	27.53	30.64	38.92	38.31
100 узбецьких сумів	0.46	0.41	0.40	0.40	0.53	0.50
100 чеських крон	21.44	22.37	24.95	30.84	41.21	41.65
100 шведських крон	68.96	68.50	74.79	80.03	102.54	110.33
100 швейцарських франків	412.75	402.78	421.16	486.09	719.50	762.61
100 юанів женьміньбі (Китай)	62.53	63.34	66.40	75.85	114.06	117.23
1000 японських єн	46.69	43.40	42.92	51.40	83.45	90.52
100 євро	638.99	633.69	691.79	770.80	1 086.79	1 053.29
100 СПЗ	758.02	742.83	772.94	830.84	1 201.88	1 210.84

¹ Із 2006 року – 100 азербайджанських манатів.

² Із 2005 року – 100 турецьких лір.

³ Із 2009 року – 100 туркменських манатів.

**Офіційний курс гривні до іноземних валют, встановлений
Національним банком України, на кінець періоду¹**
(грн.)

Назви валют	2005	2006	2007	2008	2009	2010
100 австралійських доларів	368.69	398.47	443.46	531.22	713.95	808.41
100 англійських фунтів стерлінгів	867.59	990.45	1 009.73	1 114.30	1 266.47	1 229.15
10000/100 ² азербайджанських манатів	11.00	579.46	597.35	961.30	994.27	997.83
10 білоруських рублів	0.02	0.02	0.02	0.04	0.03	0.03
100 датських крон	80.06	89.20	99.50	145.70	153.85	141.84
100 доларів США	505.00	505.00	505.00	770.00	798.50	796.17
100 естонських крон	38.17	42.51	47.42	69.38	73.17	67.57
100 ісландських крон	7.93	7.14	8.13	3.74	3.95	3.65
100 канадських доларів	432.85	435.24	515.63	626.36	761.28	796.47
100 казахстанських тенге	3.77	3.98	4.19	6.38	5.38	5.40
100 латвійських латів	851.60	953.94	1 064.49	1 533.47	1 614.11	1 489.59
100 литовських літів	173.53	192.62	214.88	314.40	331.58	306.22
100 молдавських леїв	39.36	39.13	44.62	74.02	64.92	65.51
100 норвезьких крон	74.49	80.73	93.05	110.32	137.57	135.22
100 польських злотих	154.70	173.61	206.01	261.80	277.56	266.66
10 російських рублів	1.75	1.92	2.06	2.62	2.64	2.61
100 сингапурських доларів	303.36	329.22	349.22	534.09	568.47	617.16
10000/100 ³ турецьких лір	374.09	356.81	431.92	502.43	527.84	512.36
10000/100 ⁴ туркменських манатів	9.71	9.71	9.71	5.40	280.18	279.36
1000 угорських форинтів	23.65	26.42	29.23	40.76	42.08	37.90
100 узбецьких сумів	0.43	0.41	0.39	0.55	0.53	0.49
100 чеських крон	20.59	24.20	27.91	40.76	43.37	41.89
100 шведських крон	63.46	73.57	78.53	99.14	111.21	117.31
100 швейцарських франків	383.17	413.89	446.85	725.49	769.52	847.55
100 юанів женьмінбі (Китай)	62.57	64.70	69.14	112.65	116.99	120.62
1000 японських єн	42.83	42.38	44.66	85.21	86.50	97.68
100 євро	597.16	665.09	741.95	1 085.55	1 144.89	1 057.31
100 СПЗ	721.78	759.72	798.03	1 186.01	1 251.80	1 226.13

¹ Встановлений на останній календарний день.

² Із 2006 року – 100 азербайджанських манатів.

³ Із 2005 року – 100 турецьких лір.

⁴ Із 2009 року – 100 туркменських манатів.

Зміст

Вступне слово Голови.....	2	13. Удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності Національного банку України.....	112
Економічний розвиток України.....	9	14. Аудит Національного банку України.....	114
1. Розвиток світової економіки та міжнародних ринків.....	11	15. Банкотно-монетне виробництво.....	115
2. Реальний сектор економіки.....	15	16. Кадрове забезпечення, навчання та підвищення кваліфікації персоналу. Діяльність навчальних закладів Національного банку України.....	117
3. Споживчі ціни та ціни виробників промислової продукції.....	18	17. Розвиток матеріально-технічної бази за основними напрямками.....	119
4. Виконання Зведеного бюджету України. Державний борг.....	22	18. Результати фінансової діяльності Національного банку України.....	122
5. Ринок праці та доходи населення.....	25	Календар основних подій.....	125
6. Платіжний баланс і зовнішній борг.....	28	Методологічні коментарі до річного звіту.....	131
Діяльність Національного банку України.....	33	Консолідована фінансова звітність Національного банку України на 31 грудня 2010 року.....	139
1. Грошово-кредитна політика.....	35	Висновок незалежних аудиторів.....	143
2. Валютно-курсова політика.....	46	Консолідований баланс.....	145
3. Розвиток банківського сектору України.....	55	Консолідований звіт про фінансові результати.....	146
4. Регулювання діяльності банків України. Розвиток банківського нагляду.....	71	Консолідований звіт про сукупні доходи.....	147
5. Система валютного контролю та ліцензування.....	82	Консолідований звіт про рух грошових коштів.....	148
6. Платіжні системи і розрахунки.....	85	Консолідований звіт про власний капітал.....	150
7. Обслуговування внутрішнього боргу України.....	93	Примітки до консолідованої фінансової звітності.....	152
8. Правове забезпечення діяльності банківської системи.....	96	Табличні матеріали до річного звіту.....	221
9. Фінансовий моніторинг щодо запобігання використанню банківської системи для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.....	98	Основні показники економічного розвитку України.....	223
10. Міжнародне співробітництво.....	100	Грошові агрегати та їх компоненти.....	226
11. Основні напрями економічної роботи Національного банку України.....	106		
12. Наукові дослідження Національного банку України.....	110		

Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України), у розрізі секторів економіки.....	228
Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім Національного банку України), у розрізі секторів економіки ...	230
Процентні ставки рефінансування.....	232
Процентні ставки за кредитами, наданими депозитними корпораціями (крім Національного банку України), у звітному періоді за секторами економіки.....	233
Процентні ставки за депозитами, залученими депозитними корпораціями (крім Національного банку України), у звітному періоді за секторами економіки.....	234
Офіційний курс гривні до іноземних валют, встановлений Національним банком України, середній за період	235
Офіційний курс гривні до іноземних валют, встановлений Національним банком України, на кінець періоду	236

Річний звіт Національного банку України за 2010 рік

Редакційна колегія:

Колобов Ю.В. (голова)
Шумило І.А. (заступник голови)
Гальчинська Т.А.
Головко В.А.
Лукаsevич Б.В.
Петрик О.І.
Щербакова О.А.

Річний звіт підготовлено департаментом статистики та звітності Генерального економічного департаменту Національного банку України

Над річним звітом працювали:
Крохмалюк Д.І., Гриценко М.Р., Стаднічук М.О.

Відповідальна за випуск – начальник відділу з випуску статистичних видань Національного банку України редакції періодичних видань Національного банку України
Гриценко М.Р.

Оператор **Литвинова Н.В.**
Фото **Негребецького В.С.**

Адреса редакції:
просп. Науки, 7
Київ-028, 03028, Україна
тел. (044) 527-30-27
тел./факс: (044) 524-96-25
E-mail: litvinova@bank.gov.ua

Оригінал-макет і друк виконано відділом забезпечення друкованою продукцією Головного управління господарського забезпечення та організації будівництва Національного банку України
Комп'ютерна верстка та підготовка графічних матеріалів:
Юркін О.М.
Художнє оформлення:
Горбатовська О.Ю.

Підписано до друку 06.07.2011 р.
Формат 60x84/8. Друк офсетний.
Тираж 200 прим. Зам. № 11-0435.

